SEBASTIAN BARRY

Autor nominalizat la Premiul Man Booker
pentru romanul *Zile fără sfârșit*

UN GENTLEMAN DE OCAZIE

clasici contemporani LITERA

SEBASTIAN BARRY

Un gentleman de ocazie

Traducere din limba engleză de

VIRGIL STANCIU

EDITURA LITERA

Bucureşti 2020

Sebastian Barry
The Temporary Gentleman
Copyright © 2014

Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, Bucureşti, România

tel.: 021 319 6390; 031 425 1619; 0752 548 372
e-mail: comenzi@litera.ro
Ne puteţi vizita pe
www.litera.ro

Un gentleman de ocazie
Sebastian Barry
Copyright © 2019 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidraşcu şi fiii
Redactor: Alexandra Diaconescu
Corector: Păuniţa Ana
Copertă: Flori Zahiu
Tehnoredactare şi prepress: Ofelia Coşman
Seria de ficţiune a Editurii Litera este coordonată
de Cristina Vidraşcu Sturza.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Barry, Sebastian
Un gentleman de ocazie / Sebastian Barry;
trad. din lb. engleză: Virgil Stanciu. – Bucureşti:
Litera, 2019
ISBN 978-606-33-3611-9
ISBN EPUB 978-606-33-6103-6
I. Stanciu, Virgil (trad.)

821.111

Sebastian Barry s-a născut în 1955 la Dublin şi a studiat la Trinity College din Dublin. Printre

posturile sale academice se numără cele de writing fellow la University of Iowa (1984) şi la Trinity College, Dublin (1995–1996).
A publicat piese de teatru, poezie şi mai multe romane, printre care The Whereabouts of Eneas McNulty (1998), Annie Dunne (2002) şi Calea cea lungă (A Long Long Way, 2005), carte aflată printre finalistele la Premiul Man Booker şi la International IMPAC Dublin Literary Award. Romanul său Jurnalul ascuns (The Secret Scripture, 2008) a fost finalist la Premiul Man Booker şi a câştigat Premiul James Tait Black Memorial şi Premiul Costa, iar On Canaan's Side (2011) a fost nominalizat la Premiul Man Booker şi a câştigat Premiul Walter Scott. Cele mai noi romane ale sale sunt Un gentleman de ocazie (The Temporary Gentleman, 2014) şi Zile fără sfârşit (Days Without End, 2016), ultimul dintre ele nominalizat la Premiul Man Booker şi câştigător al Premiului Costa şi al Premiului Walter Scott.
Sebastian Barry trăieşte în comitatul Wicklow din Irlanda, împreună cu soţia şi cei trei copii.

Pentru Jacquie Burgess,
frumoasă şi înţeleaptă

hic amor, haec patria est.

Virgiliu, Eneida

De mine aminteşte-ţi, soarta să mi-o uiţi.
Nahum Tate, Dido şi Aeneas

Capitolul 1

— E o noapte splendidă, fără îndoială. Nici nu ţi-ar trece prin cap că undeva se desfăşoară un război.
Cuvintele, deloc profetice, fuseseră rostite de un tânăr sublocotenent de marină pe puntea largă, cufundată în beznă, a navei noastre de aprovizionare aflată în drum spre Accra. Era un omuleţ bondoc cu pielea arsă şi înroşită de soarele de peste zi. Bucuros să aud accent irlandez, l-am întrebat de unde este, iar el, cu entuziasmul special rezervat de irlandezi compatrioţilor când se întâmplă să-i întâlnească în străinătate, mi-a răspuns: „Donegal”. Atunci am vorbit despre verile din Bundoran, unde tata se deplasa adeseori cu orchestra. A fost o plăcere să stau cu el în bătaia vântului câteva minute, în timp ce motoarele duduiau ritmic la mare adâncime sub noi.
De fapt, încărcătura consta din opt sute de soldaţi şi ofiţeri care se îndreptau cu toţii spre diferite părţi ale Africii Britanice. Se auzeau hărmălaia micilor conclavuri de jucători de cărţi şi muzica de estradă improvizată a băutorilor de whisky, iar un aer plăcut, cenuşiu precum blana de cârtiţă, trecea peste navă ca un val binefăcător. Vedeam coasta întinsă a Africii, o linie ce zvâcnea continuu ici şi colo. Singura iluminare provenea de la luminile vesele ale navei şi de la sumbrele iluminări filosofice ale Dumnezeului din cer. Altminteri, tărâmul din faţa noastră era favorizat numai de beznă: o trăsătură precisă de tuş negru, intens.
De câteva zile eram foarte binedispus, întrucât pariasem pe câştigător la cursele de cai din Middle Park, Nottingham. Din când în când îmi strecuram mâna în buzunarul drept şi făceam să zornăie o parte din câştig, sub forma câtorva jumătăţi de coroană. Restul fusese depozitat într-un buzunar interior al uniformei – un teanc

de frumoase bancnote albe, foşnitoare. Mă dusesem la Nottingham într-o permisie scurtă, care nu-mi permitea să acopăr lungul traseu de-a curmezişul Angliei şi Irlandei până în Sligo.
Franţa căzuse în ghearele lui Hitler şi – brusc şi bizar – coloniile de felul Coastei de Aur se văzuseră împresurate de un inamic nou: forţele armate ale Franţei de la Vichy. Nimeni nu ştia ce avea să se întâmple, dar eram transferaţi în grabă pentru ca, în caz de nevoie, să fim pregătiţi să aruncăm poduri în aer, să minăm canale şi să distrugem şosele. Auziserăm că regimentele coloniale erau întărite cu noi recruţi, mii de oameni de pe Coasta de Aur bulucindu-se ca să apere Imperiul. Presupun că atunci s-a înrolat şi Tom Quaye, deşi, firește, nu-l cunoşteam încă.
Aşadar, stăteam acolo, emoţionat de câştigul meu, fără să mă gândesc la prea multe, ca întotdeauna puţin ameţit de faptul că mă aflam pe mare, oarecum îndrăgostit de coasta necunoscută şi de ţara misterioasă din faţă. De asemenea, aveam în mine cam o sticlă de whisky scoţian, deşi mă ţineam pe picioare ca un copac pe rădăcinile lui. Era un moment de pură euforie. Părul meu roşu, acelaşi păr roşu care mă făcuse la început vrednic de atenţia lui Mai – căci nu eu am salutat-o primul, ci ea pe mine, cu întrebarea parşivă din curtea universităţii: „Presupun că ţi l-ai vopsit?” –, părul meu roşu era pieptănat pe spate, chipiul de sublocotenent ţinându-l apăsat ca un capac de oală, obrajii îmi fuseseră bărbieriţi de ordonanţa mea Percy Welsh, lenjeria îmi era apretată, pantalonii, călcaţi la dungă, pantofii bine lustruiţi reflectau semnalele lunii – când, brusc, babordul navei parcă s-a ridicat în aer, chiar sub ochii mei, cu o erupţie enormă, un gheizer, o explozie cutremurătoare, o sfâşiere asurzitoare cu zgomot metalic şi un vast con roşu de flăcări, mare cât torţa Statuii Libertăţii. Dintr-odată, tânărul sublocotenent din Donegal

era la fel de mort ca un marsuin din cei eşuaţi pe plaja de la Enniscrone după o furtună, pe punte, lângă mine, doborât de o bucată colţuroasă de metal zburător. Oameni urcau de dedesubt în valuri furibunde, uşile scuipându-i afară ca pe o melasă clocotindă; se auzeau ţipete şi întrebări, exact când giganticul perete de apă dislocată s-a prăbuşit, nimerind puntea şi turtindu-ne pe ea ca pe nişte boţuri de aluat. Doi genişti de-ai mei încercau să mă dezlipească de punte, ea însăşi ruptă şi plină de cratere din cauza imensei forţe, şi ploua peste noi cu alte fragmente izolate de vapor, care zdrăngăneau, bubuiau, trosneau şi ucideau.

— A fost o afurisită de torpilă, a zis, absolut redundant, sergentul meu, un omuleţ numit Ned Johns, din Cornwall, cel mai priceput om la dezamorsarea unei bombe neexplodate cu care lucrasem vreodată. Cunoştea probabil marca şi calibrul torpilei, dar, chiar dacă le cunoştea, nu le-a numit. În secunda următoare, vasul imens a început să se încline spre babord, şi, înainte de a apuca să-l înhaţ, Ned Johns a alunecat la vale pe nou-creata pantă, s-a izbit de balustradă, şi-a adunat trupul şi s-a ridicat, s-a uitat înapoi la mine şi apoi a fost trântit peste copastie, dispărând din vedere. Ştiam că eram în apă mult sub linia de plutire, simţeam acest lucru, mai mult sau mai puţin, cu întreg corpul, ceva vital smuls din navă avea un ecou în furca pieptului meu, o avarie produsă adânc, adânc, în vreo sală a motoarelor sau o despărţitură a calei.

Celălalt asistent al meu, Johnny „Fats” Talbott, un tip atât de slab încât putea fi utilizat ca liţă, cum zicea cândva sărmanul Ned Johns, mă folosea acum ca pe un soi de bolard, dar fără succes, pentru că vasul, se pare, reacţiona târziu la lovitură: s-a ridicat cutremurându-se pe verticală, iar balustrada înălţată la trei metri, într-o mişcare bizară şi imposibilă, l-a prins pe bietul John cu garda complet lăsată,

fiindcă se încorda ca să reziste unei forţe venite din direcţia opusă, şi pe-aci i-a fost drumul, fulgerător, din spatele meu, trăgându-mă de cracul pantalonilor de uniformă şi împrăştiindu-mi jumătăţile de coroană, ca pe nişte gloanţe, în toate părţile.
Aşa că preţ de o clipă de un calm straniu am rămas acolo, arătând lumii un picior despuiat, cu chipiul, inexplicabil, la locul său, udat în aşa măsură, încât mă simţeam constituit sută la sută din apă de mare. O scară de metal plină de oameni, apărută Dumnezeu ştie de unde, poate chiar din vintrele navei, dar mai probabil de la marginea punţii de comandă, cu o duzină de persoane agăţate de ea ca maimuţele din junglă, zbierând şi strigând, a trecut pe lângă mine de parcă ar fi fost un vagonet propulsat de demonul acelui atac, a străbătut de-a curmezişul puntea răvăşită şi s-a prăbuşit în marea neagră, clocotindă, de dedesubt. Totul părea că urlă în acel moment: înaltul cer nocturn cu stelele lui eclipsate, întinsa şi imaculata tipsie de argint a oceanului, vaporul sfârtecat, oamenii contrariaţi şi distruşi – şi apoi, precipitat, s-a întronat tăcerea, cu cea mai scurtă domnie a vreunei tăceri din imperiile tăcerii, şi întreaga panoramă – coasta din depărtare, marea, puntea – a fost un moment la fel de liniştită ca un tablou, ca şi cum cineva tocmai ar fi terminat să-l picteze în studioul său şi acum se uita lung la el, contemplându-l, întinzând mâna ca să pună o tuşă finală de fum, de foc, de sânge, de apă, iar după aceea am simţit cum întreg vaporul mă lasă în voia Domnului, scufundându-se sub ghetele mele atât de brusc, încât timp de o secundă a existat un spaţiu între mine şi el, aşa că am rămas acolo ca un înger, un om înaripat, suspendat. Apoi gravitaţia a rupt vraja, gravitaţia a făcut ţăndări blestemata de iluzie şi, urlând, m-am prăbuşit şi eu, nenorocitul, odată cu vaporul, puntea s-a rupt pe valuri, a

izbit apele sacre aşa cum un puşti sparge gheaţa de pe o băltoacă iarna, în Sligo, producând un zgomot ca atunci când se frânge ceva solid, ceva îngheţat, sticla să zicem, dar nu sticla, ceva infinit mai moale şi mai primitor, adâncurile, temutele adâncuri, motivul pentru care pescarii nu învaţă să înoate, să ne înghită apele repede, să nu fie zbateri şi speranţă şi înot, nu, lasă-ţi membrele să se odihnească, fii calm, încrede-te în Dumnezeu, roagă-te repede Mântuitorului, ceea ce eu am şi făcut, asemenea unui pescar din Aran, încredinţându-mi sufletul Domnului şi trimiţând ultimul semnal de iubire să zboare de-a curmezişul Europei până la Mai, la Mai şi la copiii mei, în sus pe coasta africană murdărită de noapte, peste Canare, de-a lungul vechii cizme a Angliei şi apoi peste străvechea Irlandă, cea cu formă de bebeluş, ultima expresie a iubirii mele, te iubesc, te iubesc, Mai, îmi pare rău, îmi pare rău.
Oceanul s-a închis deasupra capului meu cu o voinţă de fier, şi forţa fantastică a vasului ce se ducea la fund m-a supt în adâncuri ca şi cum o sută de demoni mă apucaseră lacomi de picioare, plonjam adânc, tot mai adânc: trufaşul transportor de trupe fabricat la Belfast, trupurile celor înecaţi deja, nenumăratele documente şi planuri strategice, cutiile de sardele îmbarcate la Alger, fabuloasele înzestrări pentru luptă, camioanele noi-nouţe, stocurile de anvelope, cei cincizeci şi trei de cai, ţăruşii de lemn, cheresteaua, cutiile cu explozibil atent depozitat, totul se ducea în jos, în jos, la Neptun, într-o clipită, fără glorie sau laşitate, o acţiune a zeilor, a ciudatelor legi fizice, masa aceea enormă de metal lovită pe neaşteptate, zdrobită, ruinată, distrusă, futută ca-n iad, cum s-ar fi exprimat Ned Johns, iar eu simţeam apa în jur ca şi cum m-aş fi aflat în organismul unei creaturi fizice, ca şi cum acesta ar fi fost sângele ei, iar forţele în acţiune, explicabile ştiinţific, ar fi fost tendoanele şi muşchii

făpturii. Apa mi-a astupat gura şi a găsit canalele secrete din urechile mele, căuta să intre în mine, dar eu înhăţasem, furasem, inspirasem cu exuberanţă instinctivă o ultimă înghiţitură mare de aer, pe care o transportam spre adâncuri în coşul pieptului, în jurul inimii, acesta era răspunsul meu cântat, urechile îmi bubuiau acum de bubuitul mării, mi se părea că aud cum însuşi vaporul ţipă într-un vocabular dement al suferinţei, ca şi cum un om ar putea învăţa undeva acest limbaj, sfâşietoarele ţipete agonice ale unei nave. Tot timpul parcă stăteam încă în picioare pe punte, ceea ce nu era posibil, şi apoi am crezut că vasul se răsucea într-o parte, ca un colos în culcuşul lui, şi n-am avut de ales decât să merg cu el, ca un somon căutând golurile dintr-o cascadă ca să-şi croiască drum până la albia de pietriş din ghearele apei simple, şi acum am crezut că mă năpusteam peste bord, departe de punte, propulsat mai rapid decât vaporul de o forţă necunoscută, şi că înaintam frecându-mă de metal, simţeam alge lungi şi cochilii de scoici, fireşte că nu puteam să le simt, dar credeam că da, şi tocmai când vasul s-a răsturnat, sau aşa mi-am imaginat, nu puteam şti, în cel mai întunecat şi mai profund abis negru, un moment de beznă totală, mişcare violentă, brusc am simţit chiar chila transportorului de trupe, ceva masiv, rotund şi bun, sfânta chilă, baza credinţei marinarului, garantul somnului său dintre carturi, dar ridicată aiurea, într-un loc greşit, ruptă violent de la locul ei normal, şi în momentul acela, dar chiar în momentul acela, cu un geamăt năprasnic, un oftat sinistru şi ameninţător, un fel de tăcere asemenea celui mai sinistru zgomot al creaţiei, chila s-a oprit şi a repornit în direcţia opusă, ca spinarea unei balene, ca şi cum vaporul ar fi fost acum o creatură a mării, şi, dat fiind că mă ţineam de chilă, călăream pe ea, ca o muscă pe o şa, m-a proiectat într-un fel înapoi, m-a catapultat lent, eram

însuşi Omul Ghiulea de la vechiul circ de două parale de la Enniscrone, copilăria fulgerându-mi prin cap, întreaga mea viaţă fulgerând, iar apoi parcă eram înfăşurat în sarturile micului arbore de la prova şi mi-am strâns trupul într-o minge etanşă, iarăşi din instinct pur, fără vreun gând în minte, şi, în vreme ce vasul răpus se întorcea încet într-o parte, înfrumuseţându-şi damnarea cu cel puţin o voltă superbă de balerină, odgoanele înfăşurate m-au rostogolit în fel şi chip, imprimându-mi o viteză stranie, fără ca voinţa mea să conteze vreun pic, iar eu m-am destins, ca un îndrăgostit ridicându-se triumfător din patul nupţial, mi-am întins braţele, am plesnit cu ele oceanul şi am înotat, am înotat, căutând suprafaţa, rugându-mă s-o găsesc, am continuat o milă după ce n-am mai putut respira, gata să-mi cresc branhii pentru a supravieţui, şi dintr-odată totul a fost acolo, cerul excepţional de simplu, luminile goale ale lui Dumnezeu în porturile senine ale constelaţiilor, şi am înşfăcat ca un copil lacom ceva plutitor, un fragment din ceva, un fragment distrus şi preţios, şi am plutit strângându-l tare, pe jumătate scos din minţi, fără memorie un moment, oh, Mai, Mai, pentru o clipă toată absenţă şi prezenţă, o fiinţă decupată şi distrusă, o fiinţă bizar reînnoită.

Slavă Domnului, în noaptea aceea navigam în convoi. Şi, prin mila lui Dumnezeu, dintr-un motiv cunoscut doar căpitanului şi echipajului său chircit, submarinul s-a topit în adâncuri, fără ca vreunul dintre noi să-l fi văzut. Motoarele unei corvete înţesate de mitraliere ca nişte ţepi s-au auzit lângă mine, am înregistrat cu o satisfacţie sălbatică vocile încrezătoare, braţe au coborât în întuneric să mă apuce şi m-au tras afară din haos. M-am năruit, stors de vlagă şi greu ca plumbul, lângă bocancii salvatorilor mei, ca să zac cu ceilalţi supravieţuitori, unii cu

răni pe care sângele se înnegrise, câţiva goi puşcă, căci hainele le fuseseră supte de ape.
Acolo am zăcut, vibrând de viaţă, triumfător, îngrozit. Mi-am dat seama că-mi verificam buzunarul interior ca să mă asigur că teancul de bancnote era la locul lui, de parcă aş fi urmărit mişcările altuia, ca şi cum aş fi fost două persoane, şi am râs de prostia celuilalt eu al meu.
Puterea aburului ne-a purtat până la Accra a doua zi dimineaţa.

Capitolul 2

Acum este anul 1957 şi sunt iar la Accra, după multe veniri şi plecări. Războiul s-a sfârşit de mai bine de doisprezece ani. Coasta de Aur a devenit Ghana, prima ţară africană care şi-a câştigat independenţa. Ca fost observator ONU, am asistat la toate cu imens interes şi emoţie – enorma politeţe a britanicilor care se retrăgeau, splendidele discursuri, frazele ciceroniene. Ne pricepem de minune să plecăm. Cu toate acestea, guvernatorul şi scheletul vechii administraţii au rămas deocamdată pe poziţii. Există şuvoaie de întuneric în acest nou fluviu strălucitor şi cuvântul de ordine pare să fie „încetul cu încetul”, de teamă să nu fermenteze şi să iasă la suprafaţă vechi duşmănii şi vechi reglări de conturi, ca în Irlanda anilor ’20.
Mă voi întoarce nu peste mult timp la Sligo. E straniu să te afli într-o ţară devenită recent independentă – dar nu chiar atât de straniu, dacă te gândeşti că propria-ţi patrie a fost eliberată cândva. Nu înţelegeam ce înseamnă libertatea. Acum o înţeleg mai bine, ceva mai bine. Stau cu chirie în

cocioaba asta de ipsos, cu un vechi model din spirale şi pătrate pe exterior, ca la templele locale. Nu a fost un templu, ci mica, modesta proprietate a unui oficial mărunt, domnul Peter Oko, care bucuros şi-a închiriat această locuinţă secundară omului alb angajat pe bani buni la ONU şi rămas aici în timp ce mulţi alţii din categoria sa, „ceilalţi” care au dominat Africa trei sute de ani, şi-au strâns catrafusele şi au şters-o. La prima mea venire, acum mai bine de un an, doamna al cărei nume nu mi-l amintesc mi l-a descris în scrisoarea de la ONU drept „simpaticul domn Oko, care vă va ajuta la toate”. Iar el a corespuns întocmai descrierii. Avea două treimi din înălţimea mea şi un petic de calviţie de mărimea unui penny pe creştetul frumos, vorbea o engleză fluentă, mai fluentă decât a multor irlandezi, şi m-a ţinut bine informat şi cazat în condiţii decente pe toată perioada contractului. Mai vârstnic doar cu câţiva ani, se referea la mine ca „fiul său”, de pildă în sintagma „domnul McNulty, fiul meu”, şi în general şi-a câştigat pentru sine şi pentru toţi concetăţenii săi o reputaţie bună în inima mea. Îmi amintesc de Accra când era toată numai acoperişuri de tablă şi muşuroaie de furnici, cu mult înainte de război, îmi amintesc de disperarea consoartelor europene, care cereau vechii administraţii de aici, prin intermediul unor scrisori insistente şi frenetice, informaţii despre următorul transport de rochii, pălării şi, cel mai urgent lucru, ciorapi antiţânţari, pe când noi stăteam la umbră, vulnerabili, în reşedinţa noastră îndepărtată.
Ziarul local de limbă engleză, The Accran Clarion, ale cărui pagini s-au împuţinat de la douăzeci la o singură foaie, afirmă că mai sunt mici probleme ici şi colo, de exemplu reizbucnirea vechii duşmănii dintre Togoland şi Coasta de Aur, pe care eu şi alţii ne trudiserăm s-o rezolvăm cu doar câteva luni în urmă. Dacă oamenii în uniforme noi-nouţe

vin să-mi ceară să dispar din Ghana lor, firește că trebuie să-mi iau tălpăşiţa. Deocamdată, însă, nimic nu tulbură încântătoarea atmosferă de aici, de la marginea oraşului, unde casele cedează locul unor răzoare de un verde viu pe care cresc impetuos legume. Atlanticul nu se vede, dar îl pot mirosi, la un kilometru depărtare, acea întindere ceţoasă şi infinită, cu profunzimi imense şi uneori cu valuri terifiante. Sunt destul de mulţumit că nu e la vedere. Când am inspectat-o anul trecut, mă refer la casă, cu domnul Oko, iar el se vânzolea arătându-mi farmecele şi hachiţele ei, primul meu gând a fost: „Dar lui Mai i-ar fi plăcut să fie la mare, ca să înoate”. Însă al doilea gând a fost că ea nu va fi aici cu mine.
Mai.
Iar eu mă voi întoarce în Irlanda, trebuie, trebuie, am obligaţii acolo, nu în ultimul rând faţă de copiii mei.

1922. Iat-o, prima oară când am văzut-o, plutind în fustele ei negre şi largi, cu faţa drăgălaşă deasupra corpului cu oase lungi, pe aleea de zgură a universităţii, ascunsă de trunchiurile copacilor şi apoi revelată, aşa încât se învârtea sub ochii mei ca o rolă de film, o umbră pe jumătate roasă de lumina soarelui, sub faimoşii platani. Bluza sclipitor de albă, cu sânii moi mişcându-se vizibil dedesubt, părea un scut ce strălucea în desiş. Eu însumi încă foarte tânăr, la vârsta când creierul parcă nu găzduieşte nici un gând despre trecut sau despre viitor; mişcarea timpului şi a lumii – încremenită. O urmăream de sub arcada sumbră a intrării în curtea interioară pătrată. Era încă primul meu an la universitate, pe vremea Războiului Civil.
Ea avea multe prietene, cea mai importantă fiind o fată splendidă şi foarte populară pe nume Queenie Moran, dar nici una nu făcea parte din gaşca mea preponderent

masculină, băieţi cu minţi tehnice care studiau ingineria şi tipi din aceia morocănoşi, misterioşi, pe care-i înseninau doar distantele galaxii ale matematicii şi fizicii. Prietenele ei erau fetele noi ale secolului, venite la universitate fără teamă sau complexe, care se fâţâiau spilcuite pe aleile colegiului cu siguranţa de sine a unui Cortés sau Magellan. Uneori putea fi văzută în roiul mic al acestor femeiuşti care ieşeau de la cursuri vorbind repede şi tare, prea conştiente, nu mă îndoiesc, de singuraticele priviri masculine proiectate înspre ele. În ceata lor erau şi băieţi, din cei care se pricep să se insereze într-un grup de domnişoare (un talent în sine), fii de doctori şi chiar de notabili ai noii guvernări, cu fumul victoriei şi cel al înfrângerii rotindu-li-se pe deasupra capetelor.
Am aflat că locuia pe Grattan Road când am urmărit-o acasă într-o seară, păstrând distanţa în spatele ei ca un detectiv sau un tâlhar, în timp ce ea înainta repede pe faleză. M-a impresionat că n-a privit deloc înapoi, nici o singură dată. Întinderea de sticlă neagră a golfului de pe partea stângă şi îngrămădirea de cocioabe şi de vilişoare de pe dreapta au părut s-o dirijeze eficient pe tot drumul până la Salthill.
A dispărut printre nişte stâlpi de poartă semeţi, cu sfere de granit în vârf. Ştiam că trebuiau să fie şi ţepuşe de metal ascunse care să-i păzească, şi m-am pomenit sperând că tatăl ei nu avea o ţepuşă asemănătoare în el, fiindcă reşedinţa sugera un statut şi o grandoare considerabile. Am urmărit-o cum a deschis uşa mare din faţă, a intrat, şi-a tras de pe ea pălăria şi paltonul stacojiu şi, cu botina dreaptă ridicată în spate, ca o patinatoare, fără a privi înapoi în mohorâta seară, a închis uşa cu o lovitură de picior.
Ca s-o fac să-mi adreseze cuvântul, a trebuit să-i aţin calea de nenumărate ori. Nu ştiam ce alt tertip să utilizez.

M-am pus în drumul ei când a ieşit gânditoare de la un curs despre comerţ. O observasem intrând şi-mi petrecusem ora cât ţinuse prelegerea umblând creanga – după care, mai mult sau mai puţin, m-am aruncat în calea ei. Înfricoşat, dar cu hotărâre.
— Presupun că ţi l-ai vopsit? a zis ea, privindu-mi chica roşie. Cine eşti, la urma urmei? Oriunde mă duc, hop şi tu, ca un Jack-in-the-box.
— Păi, numele meu chiar este Jack, dacă tot l-ai menţionat.
— Dar care Jack eşti? m-a întrebat, ca şi cum în viaţa ei ar fi existat o sută.
— Jack McNulty, am zis. John Charles McNulty. Apoi am adăugat, ca pentru a clarifica definitiv problema: De la Inginerie.
A rămas tăcută o clipă. Brusc, am observat că era şi ea nervoasă, nu ştiu sigur cum mi-am dat seama, dar am ştiut. Fireşte că era nervoasă, era o fată de numai nouăsprezece ani, acostată de un roşcovan îmbujorat şi total necunoscut.
— Un nume respectabil. Eu sunt Mai Kirwan, s-a prezentat, ca şi cum toată lumea ar fi trebuit să cunoască acest nume, iar ea nu făcea decât să-i confere un chip.
Pe urmă, de parcă eram diplomaţi undeva la o graniţă, mi-a întins o mână înmănuşată. Mănuşa – din piele vopsită portocaliu. M-am holbat o clipă la mâna ei, după care m-am grăbit să i-o strâng uşor. Ea mi-a zâmbit, apoi a râs.
— Nu mă îndoiesc că te voi mai întâlni pe-aici, a spus, probabil neavând în vocabular expresii care să ne ducă mai departe.
— Fii sigură, i-am răspuns, fii sigură.
Pe urmă a trecut pe lângă mine într-un plăcut abur de parfum şi a dispărut.
Acesta a fost începutul.

E acum seară pe câmpiile limitrofe. Tom Quaye şi-a petrecut toată ziua la mine şi a gătit o delicioasă tocăniţă de peşte cu bame şi sâmburi de palmier. Tot timpul îngână cântece în ewe, dar vorbeşte o engleză excelentă, învăţată de la un preot irlandez cu mulţi ani în urmă. Ba chiar are un uşor accent de Roscommon, care-mi stârneşte dorul de casă. Pe Tom l-a găsit domnul Oko. Este omul bun la toate perfect pentru mine, întocmai cum a fost în Regimentul Gold Coast, în timpul războiului. A supravieţuit ororilor din Birmania, ajungând la gradul de sergent-major. E o namilă de om, lat în umeri, care dispreţuieşte încălţările – într-adevăr, din câte îmi amintesc, subofiţerii din acel regiment nu purtau pantofi nici măcar la paradă. Are exact vârsta mea, până şi aceeaşi lună a naşterii, după cum am observat din actele sale scrupulos întocmite.
După război, la demobilizare, existaseră unele probleme privind pensiile, aşa că el şi camarazii săi au organizat un marş de protest la Accra, iar poliţia i-a omorât pe câţiva. Ceea ce era un mod lamentabil de a le mulţumi pentru apărarea Imperiului, desigur. Dar Tom nu vorbeşte prea mult despre asta: este mai preocupat să facă o tocăniţă bună sau să-şi îndeplinească sarcinile corespunzător. Să măture afară furnicile. Să şteargă paharele de whisky până strălucesc. Pur şi simplu îşi vede de treabă. Viaţă. Viaţă preţioasă.
Îl plătesc cu doi şilingi pe zi, adică un şiling mai puţin decât primea Eneas la Royal Irish Constabulary în anii ’20, acasă în Irlanda, ceea ce a însemnat distrugerea lui. „Vechea condamnare la moarte”, cum o numea bizar Eneas, pronunţată împotriva lui de propriul său prieten, Jonno Lynch, în cel mai pur stil irlandez. Acum Eneas este undeva în exil şi nu-i cunosc coordonatele. Banii câştigaţi lesne sunt o chestie periculoasă.

În armată, îmi spune Tom, primea un şiling pe zi, spre deosebire de majoritatea celorlalte naţionalităţi, care căpătau doi. Îi mai şi reţineau o treime din soldă, urmând să-i fie restituită ca un fel de bonus, după război. În cazul lui, suma s-a ridicat la 23 de lire pentru trei ani pe front, inclusiv în Birmania. Cât despre pensie, zice că numai flăcăii răniţi au dreptul la ea şi că oricum este de mizerie. Mii de veterani nu şi-au putut găsi de lucru, şi în consecinţă i s-au alăturat toţi lui Nkrumah[1]. Cel mai bun lucru la care puteai spera era un post în poliţie, dar Tom nu voia aşa ceva, în special după ce fusese o ţintă vie pentru gentlemenii de acolo. Susţine că a fost fericit când domnul Oko i-a transmis că putea primi un soi de slujbă la mine, deşi probabil nu ştia că pe o durată atât de scurtă. Îi era suficientă şi o zi, bănuiesc.

Tom are la ţară nevastă şi copii, pe care nu-i vede niciodată. Undeva în amonte, pe fluviul Volta – mi-a spus numele satului, dar nu l-am reţinut. Se pare că motivul pentru care nu-i vede este că nu-l lasă soţia. Mi-a spus că-i trimite regulat mesaje, întrebând dacă-şi poate vedea fiii şi fiicele. Mesagerul trebuie să ia autobuzul, să meargă pe jos treizeci de kilometri şi apoi să închirieze două bărci. Foarte costisitor pentru Tom. Dar ea îi răspunde de fiecare dată, prin alt mesaj, că nu. Era ciudat, când vorbea despre asta, să vezi confuzia de pe chipul lui de obicei încrezător, „masculin”.

I-au trebuit câteva luni ca să aibă încredere în mine. Îl poftisem să ia loc, dar nu s-a aşezat, a rămas în picioare şi mi-a povestit despre consoartă.

— Mă rog ca într-o zi să mă cheme acolo, a încheiat el.

---

[1] Kwame Nkrumah (1909–1972) – om politic ghanez. Conducător al mişcării de independenţă, a devenit primul preşedinte al Ghanei, fiind înlăturat de la putere printr-o lovitură militară în 1966. (n.tr.).

Pe noua masă de scris – cumpărată de la labirinticul magazin universal Kingsway din Accra, unde mi-am croit drum cu coatele printr-o mare de neveste – stă o fotografie veche de-a mea, într-o ramă pătată de muşte. Un puştan bucălat de şase ani, pe plaja din Strandhill, cu o lopăţică de lemn şi un zâmbet rece aşa cum numai băieţeii pot să aibă. Ţin ţanţoş lopăţica în sus, înspre cel care mă fotografiază. Tata, cu aparatul lui Brownie, în cutie. Când privesc fotografia mă văd, fireşte, pe mine, dar îl văd şi pe el, în picioare pe nisip în costumul său negru, încruntându-se la obiectiv, dar zâmbind totodată, fiindcă era uneori o persoană contradictorie, ca ploaia cu soare.
Când eu, Eneas şi Tom – Teasy a venit mai târziu – eram mici, tata intra la noi noaptea şi se transforma în ceea ce numea el „marele păsăroi”. Stătea lângă patul nostru şi întindea braţele, iar noi încercam să dispărem sub pături, culcaţi toţi trei în rând într-un singur pat. Cu ochii strâns închişi, pe jumătate înspăimântaţi, pe jumătate nebuni de încântare, simţeam cum „marele păsăroi” se apleacă încet, încet, deasupra noastră, apoi sărutul omenesc ni se aşternea pe rând pe frunţi.
La zece ani l-am rugat să nu mai fie „marele păsăroi” şi i-am urmărit chipul schimbându-se de emoţie când a fost de acord. Partea proastă era că fără asta nu mai putea ajunge la partea cu sărutul, aşa că eu, Eneas şi Tom am fost văduviţi de el.
Mama, mărunţică, îmbrăcată în negru ca şi cum ar fi fost deja văduvă, era piatra de temelie a stabilităţii mele, ca un pilon de pod. Dacă în copilăria mea a fost uneori severă, ăsta nu era decât un obicei care pusese stăpânire pe ea. Şi erau dăţi, mai ales când tata era plecat la Roscommon sau la Mayo cu micuţa lui orchestră, când ea era înclinată să te

ia la braţ şi să-ţi spună lucruri, lucruri amuzante, scurte şi surprinzătoare, mici adevăruri, poate povestioare din tinereţea ei de dinainte de căsătorie. Alteori se posta pe lespedea din faţa şemineului din salonaş şi ne demonstra câte un dans de-al ei, executându-l cu multă pricepere. Iar copiii ei o priveau cu gurile căscate cum bătea cu tălpile pe placa neagră de ardezie.
Rareori i se adresa direct tatei, spunea „el” şi „lui” chiar şi când tata stătea în patul vechi, alături de ea. Curios obicei. Supărările ei ocazionale îşi aveau rădăcinile în groaza de a fi implicată într-un mister, în ceva nebulos – povestea necunoscută a propriei origini. Fusese crescută de familia Donnellan, dar până la urmă aflase că nu era fiica lor. Asta i-a sfâşiat sufletul. Uneori, pe mama o înfricoşa propriul sine, iar marea ei temere – însă cuvântul „temere” nu-i cuprinde toată suferinţa – era că ar fi fost un copil din flori, ceea ce, pe atunci, ca şi acum, putea picura un strop de chin în sufletul oricui. Nu că mi-ar fi vorbit vreodată despre asta, nici când ieşisem din adolescenţă; mi-a povestit Pappy, într-una dintre bârfele sale şoptite despre familie.
Cât despre tata, nimic nu-i plăcea mai mult decât să umble de colo colo cu orchestra. Gătit în costumul cel mai bun, cu pălăria de paie pe-o sprânceană, îşi încărca instrumentele în cabrioleta cu ponei, luându-mă deseori şi pe mine. Eram socotit util la curăţatul unui muştiuc sau la înlocuirea unei corzi. Ca să nu stric imaginea selectă a orchestrei, purtam şi eu un frac mic, perfect cusut de mâna lui, până la năstureii de tablă.
Dar tata era şi croitorul Azilului de Nebuni din Sligo – asta era adevărata sa slujbă.
An de an, personalul de acolo organiza un dans, închizându-i pe nebuni în cotloanele îndepărtate ale enormei clădiri şi trăgând vechile bănci afară din Sala Lunaticilor. Cu ocazia asta, stăteam în dosul estradei

improvizate, cu briceagul pregătit şi cu strunele de rezervă. Aveam o vedere privilegiată asupra cururilor vioaie ale instrumentiştilor şi canotierelor lor săltăreţe. Şerpuiau şi-şi contorsionau trupurile ca algele marine, râşnind muzica serii, în timp ce mica adunare de petrecăreţi forfotea pe uriaşa tobă a duşumelei într-un maelstrom democratic. Era ceva maniacal în sălbăticia dansului, că doar nimic altceva decât o manie nu-şi avea locul într-un balamuc. Braţele erau azvârlite în aer ca nişte crose, picioarele pendulau cu mişcări extravagante. Tipe normal sobre şi distante erau aproape aruncate în aer în timpul dansurilor în grup. Iar eu stăteam acolo, cu o mutră deschisă şi curioasă, entuziasmat de tot ce vedeam, în vreme ce tata îşi biciuia viola sau freca violoncelul cu arcuşul de parcă încerca să-l taie în două cu un fierăstrău.
Apoi, după ce totul se sfârşise, iar dansatorii pestriţi se risipiseră pe la casele lor, ne retrăgeam în odăiţa din spate şi înfulecam sendvişuri uriaşe, albe, marmelada arătând ca sângele pe pâine, şi beam pahare de lapte rece-rece, singura muzică fiind acum strigătele şi lamentările plutitoare ale celor internaţi, cuprinşi de mânie sau de tristeţe în sălile pline de ecouri ale clădirii.
Lângă fotografia micuţă cu mine însumi, acum o adevărată relicvă, se află un dagherotip cu străunchiul meu, Thomas McNulty, scalpat de o ceată de comanşi în preriile centrale ale Texasului. Era militar în Cavaleria Statelor Unite. Imaginea este atât de decolorată, încât abia pot să-l disting în uniforma lui albastră. Tata a fost botezat după el, la fel şi fratele meu, de unde necesitatea apelativelor Old Tom şi Young Tom. Această fotografie mi-a inspirat, când eram mic, dorinţa de a mă face soldat.
Era picătura noastră de „genealogie”, o chestie în general cam subţirică în familie. Tata mi-a mai spus, pe un ton foarte solemn, că fuseserăm cândva exportatori de unt în

Sligo şi locuiserăm într-un conac numit Lungey House, după colţ faţă de reşedinţa de acum din John Street. Acest loc vechi era în prezent o ruină infectă, lipsită de orice farmec. Într-o altă mărturisire, pornită şi mai din inimă, mi-a destăinuit că, până la Cromwell, strămoşul nostru Oliver McNulty fusese şeful clanului, pierzându-şi însă moşiile în beneficiul unui frate convertit la protestantism.
Deşi nesprijinită pe documente, în mintea tatei această poveste reprezenta istoria fidelă şi importantă a unor fapte reale. Iar eu, inevitabil, am tras din ea o concluzie despre rolul meu în lume şi n-am pus absolut nimic la îndoială.

Capitolul 3

Aseară i-am împrumutat iar motocicleta mea marca Indian lui Tom Quaye, ca să se ducă la un dans în Osu. El locuieşte într-o magherniţă de tablă, undeva în spatele palmierilor, la un minut distanţă. Purta un costum atât de şic, încât i-ar fi năucit pe localnicii de la vest de Shannon.
E pur şi simplu îndrăgostit de motocicleta aia, ca şi subsemnatul.
— Acum, domnule maior, dacă nu vreţi să călăresc motorul ăla, spuneţi-mi. Doar pentru că stau călare pe el nu înseamnă că-mi aparţine.
Ştiam precis ce voia să zică.
I-am explicat de câteva ori că nu prea am dreptul la titlul de maior, acum că războiul a trecut, dar lui nici că-i pasă.
Dă dovadă de o foarte plăcută solicitudine faţă de mine. Mă întreb ce trăsătură a mea determină acest comportament. Cred nesmintit că-mi ascund cu mult succes sentimentele, dar se vede că nu-i aşa, că inima mi-

e cusută la vedere pe mânecă. Altminteri nu pot explica generozitatea lui Tom Quaye, pe care o socotesc autentică – adică nu e doar bunăvoinţa unui angajat.
— Am să vă iau în curând să auziţi muzica highlife[2], a spus el azi-dimineaţă. Muzica highlife îi face bine omului. Puteţi conduce dumneavoastră, iar eu stau la spate, mi-a mai zis, de parcă n-ar fi fost sigur că aşa vor sta lucrurile.
Apoi, ca să disperseze subiectul pentru moment, a cântat domol, repede şi foarte armonios:

Ghana, avem acum libertate,
Ghana, meleag al libertăţii,
Truda celor bravi şi sudoarea frunţii lor,
Truda celor bravi care a dat roade.
Apoi a ridicat în dreptul capului un saxofon imaginar, şi dacă n-a fost imaginea leită a fratelui meu Tom, cu ani în urmă, în sala de dans de la Strandhill, nu ştiu ce a fost. Acea amintire suprapusă pe momentul prezent m-a făcut să râd.
— Fii atent, Tom, că acuşi mă apuc să cânt „Faith of Our Fathers”[3], i-am zis. O să regreţi.
— Cred că e bine ca omul să cânte. De ce facem povară pământului, dacă nu ca să cântăm? Altfel totul e atât de yeye, a spus el, începând să vorbească în pidgin. Vă spun, de când m-a lăsat nevasta, dacă nu cânt, înnebunesc.
Krezy, a pronunţat el în loc de „crazy”. Krezy. Roscommon pur. Ghana pură.

---

[2] Highlife Music, originară din Ghana începutului de secol XX, prelucrează structurile şi ritmurile muzicii populare africane Akan. (n.tr.).

[3] Imn catolic compus întru slăvirea martirilor acestei religii din perioada trecerii la anglicanism (n.tr.).

Adevărul este că n-ar trebui să fiu aici, în Ghana. Ar trebui să fiu acasă, în Sligo, aranjând ceva pentru copiii mei. Ar trebui să fiu acolo, chiar şi pe margine, gata să ajut, gata să dau sfaturi. Asta poate face un tată. În loc de asta, hălăduiesc pe aici, prin Africa, precum un misionar falit, fără biserică, fără un ţel, amânând pur şi simplu ora plecării. Nu-i de mirare că domnul Oko, cel cu chipul blând, s-a uitat atât de ciudat la mine când i-am spus că intenţionez să mai rămân o vreme. De ce să rămân? Treaba mea aici s-a terminat.
Inima mea însă, inima mea e frântă. Ştiu precis că este. De aproape patru ani mă chinui să trăiesc cu inima asta zdrobită, care se simte din ce în ce mai rău, ca un motor cu o defecţiune neglijată care-i slăbeşte şi celelalte piese. Acum trebuie să încerc s-o repar, trebuie. E necesar să recapitulez totul, să găsesc rupturile şi să mă rog de Dumnezeul Lucrurilor Bune să mă dreagă şi pe mine, dacă este posibil. Să notez asta în vechiul registru de procese-verbale al defunctei Gold Coast Engineering and Bridge-Building Company. Atunci omul reîntors în Irlanda va fi un om mai bun, un om refăcut. Pentru asta mă rog acum.

Acum o oră m-am sculat de la masă şi am ieşit pe verandă. O adiere de vânt sufla prin ursuzenia de plumb a curţii, vântul care, dacă bine-mi amintesc, anunţă apropierea sezonului ploios.

I’m white inside, but that don’t help my case
Because I can’t hide what is in my face

Onestitate mai mare n-ai să găseşti. Ăsta a fost Louis Armstrong, aici, la Accra, dintre toate locurile posibile, anul trecut, când dădea în clocot oala libertăţii. Picat din cer, ca o divinitate neagră. Un mare concert în aer liber la Osu. Satchmo surâzând, surâzând. Ce n-ar fi dat Tom să fie de faţă, mă refer la Tom fratele meu. Tom Quaye probabil că a fost, trebuie să-l întreb. Soţiile albe au râs, încântate de melodicitatea pură a evenimentului, la doar câţiva paşi de soţiile negre, care râdeau, la fel de încântate.

M-am întors acasă la Sligo cu Austinul – îmi stăruie în memorie mirosul prăfos, de turtă coaptă, al scaunelor de piele, în timp ce o luam pe „scurtături” regretate, de-a curmezişul drumurilor înalte din ţinutul mlăştinos – în weekendul de după prima discuţie cu Mai şi i-am povestit mamei despre ea. I-am spus cât de imposibil, cât de lipsit de şanse era demersul meu.
— De ce n-o duci la spectacolul cu lanterna magică, măi amadánule[4]? m-a întrebat mama. Şedea în salon, lipind într-un album mici decupaje din ziare şi lucruşoare care-i stârniseră interesul. În micuţa încăpere era întuneric, dar genul de întuneric în care cumva vezi totul, ca şi cum ai fi devenit pentru moment pisică. Ăsta e întunericul pe care mi-l amintesc atunci când mă gândesc la mama. Ea probabil că şade acolo şi acum, când scriu asta.
— Ce? am întrebat.
— Spectacolul cu lanterna magică, Jack.
— Mam, Mam, acum nu mai există lanterna magică, există „cinemaul”.
Mama nu era bătrână, dar se prefăcea că este. Avea un păr roşu minunat. Când mă adusese pe lume avea doar şaptesprezece ani împliniţi. Tom deţinea o slujbă la

[4] Cuvânt gaelic pentru „prostovan” (n.tr.).

cinematograful din Sligo, aşa că ea ştia bine la ce mă refeream. Poate că prefera vechiturile.
— Preamilostivă clipă, ce ştiu eu despre timpurile moderne? Dar îţi spun, Jack, când o să aibă prilejul să te înţeleagă un pic, totul o să fie nemaipomenit.
— N-am absolut nici o şansă ca ea să meargă la film cu unul ca mine, am zis.
Aşa că am pândit-o din nou, ca un veritabil Dick Turpin[5].
Nici măcar n-a vorbit când m-a văzut, a scos doar un „He”, ca pentru a zice: „Ştiam că vei veni”. Poate chiar spera? Oricum, avea o înfăţişare luminoasă şi veselă, părea destul de mulţumită că mă vede. Inima mi-a căzut în ghetele negre lustruite, dar s-a înălţat imediat înapoi până la pălăria trilby de pe creştet. În momentul acela îmi pierdusem tot interesul pentru geologie şi inginerie – până în urmă cu o săptămână, cele două pasiuni ale existenţei mele. Nu mă mai interesa decât ştiinţa despre Mai.
Umerii ei în rochia albastru-închis mă făceau să tremur – invizibil, speram şi mă rugam eu. Îmi dădeau o senzaţie stranie de os tare şi posibilă graţie care cedează. Pieptul îi stătea umflat în pieptarul brodat al corsetului. M-a ameţit. Avea ochii negri, părul negru ca disperarea. Tenul ei, despre care cred că putea fi descris drept măsliniu, era atât de delicat, încât înnebuneam de dorinţa de a-l atinge, de a-i dezmierda obrajii cu o mână tremurândă – deşi îmi ţineam braţele ferm pe lângă corp. Măsline de pe vechile dealuri ale Mediteranei, zărite în treacăt de pe puntea vasului, pe vremea când străbăteam apele lumii cu marina comercială, în tinereţe, înainte de a mă gândi măcar să merg la universitate...

[5] Hoţ de cai şi tâlhar la drumul mare, executat în 1739 şi devenit eroul multor povestiri şi balade, ulterior personaj de seriale TV (n.tr.).

— Ei? a zis ea, cu umbra de gentileţe pe care începeam să i-o recunosc – un condiment, o picătură de bunăvoinţă amestecată cu asprimea.
— Mă întrebam dacă ai vrea să vii cu mine sâmbătă la Gaiety, să vedem filmul? Rin Tin Tin.
Nici nu mai eram sigur că vorbesc englezeşte. Am fost surprins să constat că părea să mă înţeleagă.
— Rin Tin Tin, a repetat, aşa cum ar recita cineva un credo sacru. Nu am prea multă încredere în tine, cu haina aia caraghioasă de automobilist şi cu mănuşile de şofat ieşindu-ţi din buzunar.
Oh, ce spirit de observaţie! Într-adevăr, îmi aşezasem mănuşile pe tivul buzunarului, ca să vadă că posedam astfel de accesorii. M-am făcut alb ca varul de ruşine.
— N-o să fiu răutăcioasă cu tine, Jack McNulty, a adăugat ea, regretând pesemne că-mi provocase o dezolare atât de flagrantă. Uneori vorbesc cu prea multă emfază. De fapt, te tachinez doar. Apoi, după o mică pauză: Îmi eşti simpatic.
— Dacă mi-ai face această onoare, aş fi un om fericit.
— Nu ştiu nimic despre asta.
— Cum adică? am întrebat-o.
— Să-i faci pe alţii fericiţi e o încercare sortită întotdeauna eşecului, a zis ea.
Poate, gândindu-mă acum, ar fi trebuit s-o ascult mai atent, să analizez atunci şi acolo ce spunea, dar un talaz sălbatic, asemenea celor ce se năpustesc asupra unei extremităţi a Irlandei, Maharee de pildă, trecea prin mine, scuturându-mi fiecare globulă de sânge. Acum înţelegeam că bruscheţea ei caracteristică era o formă de onestitate, o specie de comunicare căreia era bine să-i acorzi toată atenţia, un semnal Morse ce trebuia decodat. De câte ori, ca simplu mus în măruntaiele vapoarelor, nu ascultasem mesajele în alfabetul Morse din cabina operatorului radio,

mereu atent să aud un semnal Mayday! Dar acum nu acordam atenţie acestui lucru. Ceea ce mă atrăgea în acel moment era curentul secundar de bunătate din vocea ei, care mă îneca încântător.
— Trebuie să ajung acasă, a spus ea. Ţin să fiu acolo când se întoarce tata de la lucru.
— Te duc eu, cu Austinul, am zis dintr-un impuls, cu pretinsă nonşalanţă.
— Nu.
Chiar aşa, un singur cuvânt, sec.
— N-ar fi un deranj, am stăruit.
— Nu, a repetat ea. Îmi place să mă plimb când bate vântul, aşa că merg pe jos.
Prin urmare, am fost mai mult sau mai puţin obligat să mă dau în lături şi s-o las să treacă. Îi oferisem tot ce-mi venise în minte, aproape tot ce aveam. Aş fi vrut să-i leg piciorul cu un lanţ, cu celălalt capăt pe piciorul meu. Voiam să fim înlănţuiţi laolaltă, în asemenea manieră încât să nu mai poată scăpa nici unul. O dorinţă bizară, aprinsă. Deşi mă străduiam să n-o privesc insistent, mă holbam, mă holbam.
Trecuse cu vreo doi metri de mine când, din puţul sufletului, am mai scos o frază:
— O să te invit şi săptămâna viitoare, dacă nu te superi. În caz că...
— În caz că, ce? a întrebat ea oprindu-se exasperată, sau cu o emoţie pe care o luam drept exasperare. Devenise brusc vehementă, puternică, şi s-a întors spre mine cu picioarele înfipte în pavaj. Parcă era gata să mă ameninţe cu un revolver cu şase focuri. În caz că, ce? a repetat ea, cam isteric, mi-am spus.
Splendizii ei ochi negri mă străpungeau.
— Că te răzgândeşti, am îngăimat.

— Crezi că mă răzgândesc vreodată? s-a oţărât ea. Arăt eu ca o tipă nedecisă? m-a întrebat apoi, de data asta fără supărare, ci simplu ca bună ziua, chiar oarecum surprinsă.
— Cu siguranţă, nu.
Avântul cu care vorbisem m-a speriat. Fără să vreau, am râs. Poate tot involuntar, a râs şi ea. O răbufnire de vânt dinspre râu ne-a zgâlţâit pe amândoi în clipa următoare, iar braţul ei drept s-a ridicat ca să-i strângă mai bine haina şi o mână de-a mea s-a repezit să-mi ţină pălăria. Atunci ea a scuturat din cap, încă râzând, s-a răsucit pe călcâie şi a pornit mai departe, tot râzând, cu capul dat puţin pe spate, spre încântarea mea, spre marea mea încântare, râzând, râzând.

Data următoare când am invitat-o să ieşim împreună se pare că trecusem prin toate încercările la care trebuia să se supună un tânăr cavaler, aşa că a acceptat.
Rin Tin Tin se dusese unde se duseseră şi celelalte filme ale săptămânii, iar în locul lui rula o melodramă sfâşietoare. În foaier, din motive acum obscure, am scos o fotografie de-a mea, adusă anume ca să i-o arăt. Eram eu, la vârsta de şaisprezece ani, pozând cu ceilalţi ofiţeri la bordul unui vas, undeva în Straits Settlements[6]*.*
— Ei da, arăţi frumuşel, a zis ea fără vreo ironie detectabilă. Zău că da. Se luminase văzându-mă, iar eu eram imens de încântat. Ce trebuia să faci în uniforma aia?
— Eram operator radio. Un curs de doi ani, dar l-am terminat în şase săptămâni.
Mărinimoasă, a lăsat lauda de sine să treacă nebatjocorită.
— Arăţi cam de doisprezece ani, a comentat.
— N-aveam decât şaisprezece.

[6] Fostă colonie britanică în strâmtoarea Malacca, unde se află acum oraşul Singapore (n.tr.).

— Uniforma te întinereşte grozav, a zis ea trecându-şi braţul pe sub al meu, ca să intrăm în cinematograf.
— Da, am răspuns.
— Ce băiat drăguţ!
A spus asta râzând într-un fel misterios, dar foarte, foarte plăcut.

Capitolul 4

Când am început s-o duc aproape săptămânal la cinema în Galway, mi-am dat seama că pentru ea filmele constituiau un soi de religie. Pe pereţii foaierului erau afişate o duzină de fotografii de staruri, iar ea cunoştea toate numele, aşa cum un bun pravoslavnic ştie toate icoanele din bisericuţa satului. Ceva curgea în ea din ochii aceia visători, şi de fapt şi în ochii ei se vedea ceva asemănător când îi ridica spre portrete.
The Town Hall, „Primăria”, aşa se numea cinematograful. Avea înfăţişarea unui vechi palat oriental şi mirosea a pudră, a dezinfectant şi a şoareci. Uşierul postat la intrare i-ar fi dat serios de furcă lui Tom Quaye la concursul pentru gradul de sergent-major.
Acum discutam ca nişte apucaţi, în primul torent volubil de iubire. Pe ea o interesa absolut totul, într-un mod care pe mine mă lăsa rece. Eu mă complăceam într-un fel de penibilă ignoranţă în ceea ce priveşte politica şi, ca să spun adevărul, politica, până şi în timpul Războiului Civil, părea că se întâmplă la periferia tuturor lucrurilor, în cel mai bun caz în coada ochiului. Istoria era ca muchiile pârlite ale foilor din Cartea Vieţii – ca şi cum s-ar fi petrecut cu adevărat un incendiu grozav, asta nefiind însă

povestea propriu-zisă. Până acum, necazurile îndurate de fratele meu Eneas din cauza politicii mă îndemnaseră să tac mâlc atunci când venea vorba despre astfel de chestiuni. Dar pe Mai o interesa pătimaş guvernul cel nou, pe care-l susţinea, nefiind, prin constituţia ei, capabilă decât de adoraţie la altarul lui Michael Collins[7], care s-a dovedit a fi şi un fel de prieten de familie, prin intermediul unei mătuşi din Cavan. Noroc că şi fratele meu Tom era un partizan entuziast al lui Collins, aşa încât puteam să prezint opiniile lui drept ale mele, în ceea ce speram că este un subterfugiu îngăduit.
— Ţara asta veche are nevoie de un strat de vopsea nouă, declara ea cu fervoare, radiind, ca şi cum s-ar fi uitat şi acum la pozele starurilor; fără îndoială, Collins se amesteca în imaginaţia ei cu Gary Cooper şi alţii de aceeaşi teapă. După ce-mi iau diploma, spunea, voi încerca să obţin un post la guvern, să vezi dacă nu. S-ar putea să predau câţiva ani şi apoi să-mi fac simţită cumva prezenţa la Dublin şi mai apoi...
Acest „şi mai apoi” era cam vag, dar ambiţiile ei erau oneste şi inspiratoare.

Într-o seară, poate cam la şase săptămâni de când o curtam – dacă asta făceam, niciodată nu i-am pus un nume –, mi-a spus că după întâlnire mă va duce la ea acasă, să-i cunosc tatăl. Vestea, venită pe nepregătite, m-a speriat zdravăn. Ea însăşi se gătise ca pentru un eveniment la Curte, dar era întotdeauna frumos îmbrăcată oricum, ar fi putut concura cu Lilian Gish. Din fericire, îmi cumpărasem recent un veston elegant cu guler din piele, şi cea mai bună pălărie trilby a mea, gri ca o vidră, îmi şedea pieziş pe cap. Ea purta pe o încheietură o brăţară cu

[7] Patriot şi revoluţionar irlandez (1890–1922) (n.tr.).

granate, ca nişte picături de sânge, şi un scurt şirag de perle la gât, bijuterii dăruite de tatăl ei.
Tatăl ei.
Un tânăr cu doi ani de serviciu ca operator radio e normal să aibă ceva bănuţi puşi deoparte. În ciuda marilor cheltuieli pricinuite de mersul la universitate, mai aveam câteva lire la bancă. Speram că tatălui ei i se va părea un lucru impresionant.
Nu am dat prea multă atenţie filmului de pe ecran. Şedeam alături de ea şi-i priveam, în strania intimitate oferită de cinematograf, faţa ridicată spre umbre şi lumini. Pudra albă cu care-şi dăduse îi conferea lucirea argintie a unei flori naturale. Părul negru îi era strâns într-o plasă fină, cu fărâme minuscule de beteală care captau scurt lumina când întorcea capul. Zâmbea sau se încrunta, plângea, dar totul într-o stare nepământeană, de parcă ar fi dormit cu ochii deschişi, sau ca şi cum eu aş fi dormit şi aş fi visat-o pe ea.
După reprezentaţie am ieşit afară, pe pingelele vulnerabile din talpă de talpă, pe strada inundată de o aversă de vară cu un temperament violent, un glanţ mare, agitat, de un negru strălucitor.
— Să intrăm câteva minute la Rabbit’s, până stă ploaia, am propus, deşi de obicei nu eram înclinat s-o duc la pub, acesta nefiind un loc pe care domnul Kirwan l-ar fi recomandat pentru fiica sa.
Eram recunoscător pentru pretextul ploii, fiindcă aveam nevoie de curaj, indiferent din ce sursă. Am pus-o la adăpost într-un separeu, cu alte câteva femei făcute leoarcă de ploaie, i-am cumpărat o limonadă roşie, apoi am intrat în barul propriu-zis, cu toţi bărbaţii aceia înşiraţi la tejghea, şi am comandat două whisky-uri pe care le-am dat de duşcă elegant.

Apoi m-am simţit pregătit, sau cel puţin o idee mai pregătit.

În ultimele trei zile n-am fost capabil să scriu nimic. N-am fost în stare să fac altceva decât să inspir şi să expir.
Într-o după-amiază, cam cu trei ani în urmă, m-am hotărât brusc să mă las definitiv de băut. Mi-a venit uite-aşa ideea – când mă îndreptam pe jos spre club – că era timpul. M-am răsucit pe călcâie şi m-am întors acasă. După patruzeci de ani de băut. Partea ciudată este că nu mi-a lipsit deloc, n-am suferit renunţând; mi s-a părut doar un lucru corect, o reuşită.
Tom Quaye ştie la fel de bine ca şi mine – sau şi mai bine – că sezonul ploios e iminent şi că după ce ploile încep să răpăie n-are nici un haz să porneşti cu Indianul, pentru că acest capăt de oraş se va transforma într-o mocirlă. Există o caricatură de pavaj ici-colo, dar nu ne-am alege decât cu hainele leoarcă şi bocancii distruşi, şi nici măcar Tom n-ar putea cârmi Indianul prin noroi şi prin pâraiele nou-formate, care în scurtă vreme vor domina totul şi pe toată lumea.
Aşa că n-am prea avut contraargumente la propunerea lui de a petrece o seară relaxantă la Osu. De fapt, în aşa măsură m-a băgat în sperieţi cu venirea ploilor, că pentru prima oară m-a neliniştit gândul de a rămâne aici singur, deşi mă descurcasem de minune luni în şir. Deci am plecat impetuos cu el, la o oră după asfinţit, când o lumină roşie plină şi grea încă şedea pe orizont şi verdele profund al plantelor sticlea straniu; cedând în faţa poftei lui Tom de a apuca ghidonul, mă cocoţasem pe şubredul loc din spate.
Aşa am purces la drum, semănând mai mult decât ne-am fi dorit cu un duo de comici, nişte ciudaţi Stan şi Bran, deşi sper că asta se vedea doar în mintea mea. Eram nevoit să

mă ţin de vechea lui cămaşă kaki, având ocazia să observ numărul remarcabil de găuri din ea, ca într-un sac de grâne căzut pradă şobolanilor.
Am făcut un popas la umila lui locuinţă, şi în cel mai scurt timp imaginabil el a reapărut pe uşă în costumul elegant pe care i-l mai văzusem, cu părul de sub pălărie lins şi lucios ca un cărăbuş şi, aşa cum am descoperit după ce ne-am reocupat locurile pe motocicletă, mirosind de trăsnea a ulei parfumat.
Un fel de mâhnire pogorâse asupra lui Tom, de parcă simţea povara responsabilităţii de a mă distra, iar eu, cu frânturi de conversaţie şi mici comentarii neterminate, mi-am dat toată silinţa, de pe locul din spate, să-l înveselesc. Poate nu-i mai convenea să-l iniţieze pe acest fost maior irlandez, vârstnic şi cu un început de calviţie, în viaţa de noapte din Osu, dar, dacă aşa stăteau lucrurile, a tăcut mâlc. Când am ajuns la porţiunea mai bună de şosea dintre districtul nostru şi Osu, a dat frâu liber motorului şi parcă a găsit şi în el însuşi o viteză în care să se simtă mai bine. În surdină, cânta, ca de obicei, o melodie numai pentru el, de data asta în limba lui maternă, ewe.
Nu peste multă vreme făceam slalom sau o tăiam direct prin marea de suflete ieşite sâmbătă seara, care produceau o larmă infernală pe străzile din Osu. Am trecut ca vântul pe lângă cinematograful Regal, pe care-l zăream pentru prima oară – Mai ar fi pontat aici cu mult înainte. Prezenţa ursuză, joasă, a ţărmului atlantic, o vastă întunecime mătăsoasă la stânga noastră, încadra acest loc straniu de ordonat de la capătul lumii, cu barăcile lui de tablă şi sistemele de iluminat improvizate, lămpile Tilley şi generatoarele de curent, şi brusc mintea mi s-a umplut de amintirile nopţilor din Sligo: cabrioletele cu felinarele lor mari scurtând drumul spre Strandhill de-a curmezişul întinderii largi de nisip adus de flux, dacă luna era suficient

de luminoasă, prietenii şi cunoscuţii strigându-se unii pe alţii, aproape înnebuniţi de anticiparea dansului. Fordurile şi Austinurile intrând pe plajă ca nişte animale vag lucioase, orbind pâlcurile înfrigurate de pietoni care-şi târau picioarele, abia îşi târau picioarele după lungul drum din oraş până acolo, ţinându-şi pălăriile răvăşite de vânt în furtuna bubuitoare şi în ploaia cu zăpadă, fetele mai atrăgătoare cerând prin semne să fie luate în maşini, ca să scape de potop şi de necazuri. Şi Mai, mai vie ca toţi ceilalţi, radiind o simplă bucurie omenească.
Tom a oprit Indianul într-un loc unde era în siguranţă şi mi-a dat curtenitor cheile, apoi am intrat, ciocnindu-ne de oameni şi scuzându-ne, într-un local care se mândrea cu gloriosul nume The Silver Slipper. Neliniştea persistentă legată de oportunitatea prezenţei mele acolo mi-a fost atenuată de faptul că „Pantofiorul de argint”, în varianta „An Slipear Airgid”, era melodia preferată a tatei la flaut, ca să nu mai menţionez şi numele unei celebre săli de dans din Bundoran.
Odată trecută de intrare, cu bilete cumpărate cu câţiva penny, mulţimea tălăzuia printr-un coridor şi apoi, ca purtată de o viitură, se răsfira într-o sală mare, cu lumini ce te ameţeau instantaneu şi cu o orchestră care, pe o scenă de dimensiuni generoase, cânta muzica highlife admirată de Tom. Ceea ce la început părea a fi un vârtej tunător şi amorf se definea, după ce ţi se adaptau ochii, în bărbaţi în costume albe largi, ca al lui Tom, şi în femei în rochii de vară colorate, întregul fiind un fel de conspiraţie menită să te zăpăcească şi să te lase fără grai în primul moment.
Prietenii lui Tom erau acolo, jubilând de încântare. O gaşcă prietenoasă, deşi Dumnezeu ştie ce credeau despre mine. Printre ei, o tipă excepţional de frumoasă, care s-a aplecat în faţă să mă salute cu o gentileţe surprinzătoare. Mi-am

dat seama că dusesem o viaţă de prizonier virtual. Se pare însă că tot ce simţeam era panica. Am acceptat prima gamelă cu vin de palmier care mi s-a oferit şi am deşertat-o.
Apoi petrecerea a intrat într-o altă viteză, bine cunoscută mie din nenumăratele seri când mă îmbătam. Zilele mele de beţiv – fuseseră vreodată şi altfel de zile? În ultimii câţiva ani, da, mi-am dat singur răspunsul.
Noi învârtejiri şi averse de culoare s-au adăugat agitaţiei şi veseliei autentice din sală. Orele se scurgeau zgomotos, una după alta. La un moment dat, creierul meu probabil că a contenit să mai înregistreze – am o amintire ştearsă despre porţiuni de şosea neagră şi lucruri care apăreau brusc din întuneric, iar mirosul părului pomădat al lui Tom îmi asezona memoria ca pe o aiuritoare salată de resturi şi mărunţişuri, de viziuni şi fragmente. Apoi nimic, nimic, nimic şi un brusc sentiment de oroare pricinuit de amintirile captate, pe cine strânsesem în braţe şi sărutasem în bezna învârtejită, sau fusese doar un vis, de ce avusesem o vreme senzaţia că cineva şade pe mine, ce mama dracului era asta? Pe urmă nimic, nimic şi din nou nimic.
Apoi, în lumina strălucitoare a dimineţii, am deschis ochii ca să constat că mă aflam în patul meu, cu plasele de ţânţari enervant de răscolite, cu burta dezgolită către lume şi pijamalele împrăştiate, le vedeam pe masa de scris din camera vecină, şi mai vedeam o lungă, sinistră dâră de pişat pe podeaua ceruită, iar pe toată lungimea braţelor, abdomenului şi picioarelor, înţepături roşii de ţânţari. În mijlocul duşumelei, bizar de sigură de sine, o piramidă de căcat.
A urmat ceea ce probabil m-a trezit de-a binelea, zgomotul făcut de către Tom Quaye care se prezentase la datorie şi saltul meu acrobatic către blagoslovita scârnă, pentru

numele Domnului, pentru numele Domnului, s-o ascund, să nu vadă nimeni o aşa ruşine, şi totuşi Tom intrând pe uşă, inocent, înainte de a fi putut ajunge eu la ea, deschizându-şi larg braţele la vederea spectacolului oferit de patronul său gol puşcă şi spunând, cu uimire şi cu o bunătate care m-au înfiorat până în măduva oaselor:
— Domnule maior, v-aţi căcat pe podea?

*

Contemplu îndelung de la fereastră curtea pârjolită de afară. Un muscoi mare, negru ca un tăciune s-a cutremurat şi a încremenit acum o clipă în aer, atât de puternică este strânsoarea arşiţei. Vremea este un soi de macagiu celest.
În capul meu e vid. Micul moment de dinaintea gândirii, îmi spun. Până gândurile nu dau buzna din nou. De o mie de ori am simţit asta în viaţă. Nu prea are nimic de-a face cu adevărata linişte, este doar trupul care-şi revine după ravagiile alcoolului.
Există, găsesc, o calitate specială a singurătăţii. M-am îmbătat de unul singur, m-am simţit vinovat singur, iar acum mă bucur singur de pacea asta înşelătoare, pentru care sunt totuşi recunoscător.
Iată mica mea bibliotecă, aranjată de-a lungul mesei de lucru, completată de doi fluturi de noapte uriaşi, morţi, şi un gândac cât o cărămidă, care n-a avut puterea să închidă complet aripile înainte de a se prăpădi:

Proiectarea structurii podurilor
Lăncierul din Bengal, de F. Yeats-Brown.

Balade de cazarmă
Fundaţiile podurilor şi ale clădirilor, de Jacoby şi Davis
Dulăul din rai[8]

Capitolul 5

„Buveur-ul din Sligo”, aşa obişnuia să-mi spună tatăl lui Mai, dar niciodată în faţă. Astăzi, porecla mi s-a întors în zbor. Camerele acelea masive de la Grattan House, împovărate de acumulările vieţii tatălui ei, bunăoară comoda din sufragerie, vedeam scândurile podelei deformate sub picioarele curbe, cu labe de lei, iar doamna Kirwan înzestrase picioarele goale ale tuturor pieselor de mobilier, scaune, mese şi ce mai poftiţi, cu câte o mică şosetă brodată. Totuşi, întreaga încăpere părea gata să se pună numaidecât în mişcare, comoda să păşească înainte, fotoliul s-o ia spre uşă, dar asta nu se întâmpla; toate – aveai impresia – stăteau cu sufletul la gură, şi vasta abundenţă de eşarfe de mătase care constituia logia de afară mişca şi se umfla în ferestrele largi, delimitată totuşi de giulgiurile decolorate de soare şi prăfuite ale draperiilor. Încăperile acelea îmbâcsite şi eu intrând acolo pentru prima oară, cu Mai doar puţin în faţa mea, şi infima schimbare petrecută rapid în ea, pe care o detectasem cumva, aproape cu un al şaselea simţ nedorit, o distanţă apărută între noi, ca şi cum s-ar fi lepădat temporar de mine în aura dominatoare a tatălui. Tocurile ei pătrate lovind sonor scândurile înnegrite. Mama ei, osoasă ca o pisică, cu zâmbetul de copil, de parcă nimeni n-o privea,

[8] The Hound of Heaven, celebru poem mistic al poetului englez Francis Thompson (1859–1907) (n.red.).

ca şi cum ar fi fost, într-o măsură oarecare, invizibilă, într-o rochie atât de demodată încât părea că o greşeală se comisese undeva în timp şi tocmai intram în penultimul deceniu al secolului al XIX-lea. Pantofii mei cei buni, cu flecuri la tocuri şi ţinte de metal, ca să le dea stabilitate, bătând şi ei în podele un tam-tam mai slab decât al lui Mai, dar oricum producând prea mult zgomot ca să mă simt în largul meu, relaxat. Apoi sufrageria însăşi, mirosul de cambulă friptă şi de varză, după cum aveam să descopăr, şi cei doi aşteptând, mama diminutivă şi tatăl ultraprezent, cu vesta, şi burta, şi favoriţii lui, cu o bărbie bine rasă, o chelie mare şi o bruscă revărsare de păr negru, ca de cal, pe obraji, cu faţa întoarsă într-un anumit mod, aşteptând, dar poate şi gata de atac, un adevărat pater familias, bărbat solid cu un aer de imensitate şi vorba agreabilă, de Galway, a unuia care face cumpărături în magazine fără să-l îngrijoreze prea mult preţurile, iar în preajma sa îl puteai simţi pe părintele lui, un bărbat tot atât de substanţial, dar şi pe tatăl acestuia, o fantomă dublă, din vremea îndepărtată când celor care purtau un nume începând cu Mac sau O’, ca mine, le erau interzise străzile oraşului; dar în ochii lui vedeam, mare, ca un păstrăv negru, un blând bun venit combinat cu o respingere fermă, ca o armonie nereuşită într-un şlagăr.
Deşi Mai însăşi – copilul preferat al tatei – mă adusese la ea acasă, deşi sacoul meu avea gulerul bordat cu piele şi acul de cravată din aur avea pe el un diamant, deşi navigasem pe oceanele planetei, băusem bere la Galveston şi în porturile din Straits Settlements, mă rugam lui Dumnezeu să nu mă ia drept un terchea-berchea, un potenţial distrugător al vieţii fiicei sale iubite. Speram să trec cu bine, prin puterea voinţei, de încercarea aceea, dar ştiam că-mi va fi greu să prosper în casa familiei lui Mai.

Din acest motiv am oprit Austinul la vechiul han din Salthill şi am mai înghiţit un whisky dublu. Aşa se explică remarcabila mea indiferenţă faţă de eveniment, în momentul când s-a produs; oricum, am îndurat chestionarul tatălui mai mult sau mai puţin anesteziat cu patru doze de whisky.
Domnul Kirwan a vorbit despre munca sa, despre populaţia din Galway şi chiar despre cei din Sligo, unde făcea de asemenea afaceri. Despre felul în care se codea o anumită clasă de locuitori din Sligo să-şi facă poliţe de asigurare.
— Există oameni care nu se prea gândesc la viitor. Nu-i poţi convinge să trăiască rezonabil nici în prezent.
Apoi mama ei a vorbit foarte frumos despre Collins, şi mi-am dat seama că vederile politice ale lui Mai nu se înfiripaseră din neant. Mama părea nervoasă, da, însă o iubea extrem de mult pe Mai, şi chiar în timp ce vorbea muta spre fiica sa felurite farfurii şi alte obiecte nesolicitate. A luat cuvântul şi Mai, despre lucruri pe care nu le înţelegeam complet, menţionând persoane cunoscute ei şi părinţilor, locuri, date, evenimente. Vorbea însă ca un om mare, nu ca un copil, ca şi cum ceilalţi se aşteptau de la ea să aibă opinii, şi încă ferme, dacă aşa voia. Tatăl nu se dădea îndărăt s-o vexeze cu păreri contrarii, iar mai târziu s-a lansat într-un lung discurs despre ororile Războiului Civil, din pricina cărora suferise însăşi localitatea Salthill, unde un sărman hotelier fusese târât în stradă şi împuşcat, n-am înţeles de care tabără şi din ce motiv.
John Redmond, liderul vechiului Partid Irlandez de la Westminster, fusese, am tras eu concluzia, omul ideal pentru domnul Kirwan, dar acum era mort, şi tot visul acela vechi se destrămase. Domnului Kirwan nu-i cădea bine când o ţară era câştigată prin forţa armelor.

— Dar indubitabil, tati, a zis Mai, Michael Collins este exact un John Redmond cu arme.
— Da, a spus el, da, vehement în seara aceea uitată din Galway, şi nu asta-i problema, nu-i asta întreaga problemă, Mai?
— Dar, tati, nu John Redmond i-a format pe Voluntari? Nu el i-a înarmat împotriva celor din Ulster?
— Bine, bine, dar n-a intenţionat să-i folosească niciodată, a răspuns tatăl.
— Eu cred că dacă ai puşti trebuie să le foloseşti, a exclamat Mai triumfătoare, măcar ca să nu rugineasc㠖.
— Le poţi păstra într-o condiţie excelentă gresându-le, a zis înţelept tatăl.
Şi tot aşa, într-o convivialitate plăcută, stimulatoare.
N-am spus-o, dar ştiam că tatălui meu nu-i păsa care nemernic era la guvernare, deşi îl simpatizase pe fostul rege şi-l întrista dispariţia lui. „Lumea parcă nici nu observă eforturile regelui de a aduce pacea în Irlanda”, obişnuia să spună, cu vioara sau piculina suspendate între melodii.
Brusc, m-am simţit totuşi îmboldit să deschid şi eu gura, fiindcă în minte mi se înfiripa un plan, poate plecam în Africa cu Mai după ce ne căsătoream – bine, dacă aveam să ne căsătorim vreodată, mi-am spus şezând acolo, în acel anturaj.
— Sunt foarte recunoscător că încă mai avem unele legături cu monarhia.
— Ce vrei să spui, Jack? a râs Mai.
— Prin jurământul de fidelitate şi aşa mai departe. Regele continuă să fie şeful statului. Cred că, una peste alta, e un lucru bun.
Deşi domnul Kirwan n-a reacţionat urât, am simţit că declaraţia mea îl indispusese. Părea că face un mare efort ca să-şi scoată din minte această idee. Îi venea greu,

pentru că, normal, nu voia să mă jignească, dar în acelaşi timp nu putea fi de acord.
Aveam şi eu dificultăţile mele. Şedeam într-un fotoliu fără braţe în timp ce el îşi înşira ideile; un fotoliu fără braţe şi un bărbat aproape lipsit de picioare. Whisky-ul, făcându-şi intrarea subtilă şi parşivă în fluxul meu sangvin, stârnise acum râuşoarele cele mici şi tura nemilos orice organ al corpului până la care izbutea să ajungă, aşa că inima îmi bubuia, tâmplele, eram sigur, pulsau vizibil, şi un fel de cârcel îmi luase în posesie partea de sus a picioarelor, care voiau, independent de mine, să lovească viguros în blatul mesei. Acest lucru am reuşit să-l ţin sub control. Dar suprafaţa lungă şi lată a mesei înota în luciul ei profund, ca o piscină sub nişte pomi negri, şi când mi-am ridicat mâinile ude de transpiraţie de pe blatul de lemn am constatat că lăsasem pe el douăsprezece urme spiralate.
Domnul Kirwan îşi lansase peroraţia pe ruta mai lungă, iar după opt sau nouă minute se întorsese circular, la opiniile sale despre asigurări şi recalcitranţa locuitorilor din Sligo, în timp ce consoarta sa zâmbea continuu, nervos, iar Mai se încrunta acum neutru şi-şi mânca grijulie peştele.
— Şi nu mă îndoiesc că tocmai din această cauză multe familii din Sligo, multe văduve necăjite, cu liotele lor de copii, suferă consecinţele reticenţei bărbaţilor din Sligo, fie ei grădinari sau oameni obişnuiţi, de a lua măsuri pentru viitorul familiei.
Cumva, mi-l imaginam ţinând acest discurs cu mult timp în urmă, să spunem pe Magheraboy Road, într-un februarie ploios în Sligo, sau afară, în satul Strandhill, cu economia lui aflată pe muchie de cuţit, neuitând nici o clipă totala sa lipsă de succes la cetăţenii nerecunoscători. Dar nu-i acordam întreaga atenţie, o priveam pe Mai cum mânca acum cu minuţioasă ferocitate, întrebându-mă care era adevăratul ei scop, adevărata ei stare, suferea, îşi ţinea

capul aplecat, făcea să treacă totul cu remarcabilă eficacitate, nu-mi dădeam seama. Apoi mintea mea a ieşit afară pe fereastră şi am coborât mintal panta lungă a grădinii până la zidul dinspre mare; simţeam ţărmul inundabil de dincolo de împrejmuire, mă gândeam la fluxurile notoriu de înalte din primăvară şi toamnă, parcă şi vedeam apa umflându-se pe deasupra zidului şi revărsându-se peste tufele de trandafiri şi peste violete, totul cu ochii minţii, câtuşi de puţin o inundaţie reală, iar atunci am zâmbit, un zâmbet ajutat de whisky, totul era în ordine cu lumea, şi am spus brusc, nu total nelegat de vorbele domnului Kirwan, dar oarecum, cred:

— Sincer, mă îndoiesc.

Uite-aşa, nu pronunţat cu dicţie perfectă, ci cu siguranţă nedesluşit; poate tocmai neclaritatea mea obraznică l-a ofensat, căci s-a oprit din perorat, sau mai degrabă a refuzat să-şi continue peroraţia, şezând acolo în fotoliul lui cu braţe splendide sub cuvertura simplă pe care mama s-ar fi dat în vânt s-o brodeze, un blazon gol care parcă-şi aştepta desenul final, înnobilarea finală a Kirwanilor, ori poate că nu mai spera la ea, pierzându-şi nădejdea în clasele de mijloc, ascunse şi secretoase, ale Irlandei. Aţintise asupră-mi o privire fixă, nezâmbitoare, care nu necesita cuvinte, arăta întru totul ca o sentinţă finală pentru acest măgar de Jack McNulty, buveur-ul din Sligo: să fie azvârlit pe vecie în cea mai adâncă şi mai igrasioasă temniţă, iar cheia să se piardă.

Căci dacă Mai se bucura de toată toleranţa cu privire la ideile şi remarcile pe care le exprima, mi-am dat seama, prea târziu, că dubiosul aspirant la mâna ei nu avea parte de aceeaşi îngăduinţă.

După cină, în scrumul dezastrului, Mai a cântat o nocturnă de Schubert („Nu pe cea celebră”, a precizat ea) la o pianină străveche, perfect acordată. Era de aceeaşi

culoare sumbră, maro-închis, ca rochia în care, dintr-un motiv neprecizat de ea, se schimbase. Melodia era lentă şi melancolică, o nocturnă interpretată în chiar ultima seară a copilăriei, ba nu, exact în zorii feminităţii depline, şi l-am văzut pe tatăl ei plângând în fotoliu, iar mama ei vărsa lacrimi, şi eu la fel, în timp ce Mai continua să cânte, cu ochii uscaţi.

În linii mari, n-a fost un mare succes. Ciudat însă că n-avea ce să nu-mi placă la Frank Kirwan. Poate că eram un specimen pe care tocmai îl înfipsese în insectarul său, dar îl consideram, în esenţă, o persoană cât se poate de agreabilă. Mi-aş dori să fi obţinut aprobarea lui. Mi-ar plăcea să fi stat în compania lui mai des şi mai de timpuriu.
Deşi nu sunt sigur că tatăl ei şi-a schimbat vreodată semnificativ părerea despre mine, avea sufletul îndeajuns de robust ca să mă tolereze, şi după aceea am fost în vizită acolo de multe ori, chiar dacă numai ca să vorbesc în salon cu mama ei, cu uşurinţa unei persoane agreate – se cere spus că mama ei a fost întotdeauna binevoitoare cu mine –, în timp ce domnul Kirwan ocupa undeva în casă un spaţiu denumit cabinetul său de lucru.
Strânsesem de-acum destule informaţii ca să observ anumite detalii despre membrii familiei Kirwan. Nu totul era cum părea, dar aproape. El vindea poliţe de asigurare în valoare de un şiling te miri cui, dar, fiind un Kirwan, se putea considera reprezentantul faimoaselor Triburi din Galway. Mai îi iubea semeţia şi incapacitatea de a comunica. Poate că nu erau calităţile cele mai bune pentru un agent de asigurări, iar în lunile de vară, mama lua în gazdă turişti plătitori, deşi casa nu avea nici o firmă care să anunţe aşa ceva. Totul – foarte discret. Ploile şi

vânturile verii biciuiau Salthill cu un aer de catastrofă acceptată, dar, oficial, locul era o staţiune de la malul mării. Erau întotdeauna, e adevărat, câteva zile dogoritoare, cu soare şi speranţă, şi per total era o lume diferită de a tatei, de căsuţa lui înghesuită din John Street, de slujba lui de la Azilul de Nebuni, de orchestra lui de dans şi de soţia indirectă.
Unul dintre lucrurile care mi-au întărit dragostea pentru Mai a fost iubirea ei pentru tatăl său. Mă întrebam dacă odată cu trecerea timpului puteam să mă bucur şi eu de o iubire atât de profundă, s-o câştig, cum ar veni, din partea ei. Dacă Mai mă lăsa deseori perplex, pentru că era o persoană complicată, cu o mie de feţe, o admiram colosal, din ce în ce mai mult, pe măsură ce treceau lunile. Calităţile ei erau considerabile, mintea nu-i era nici superficială, nici vicleană, cât despre profunzimi, ale ei cu certitudine nu erau ascunse. O socoteam persoana cea mai remarcabilă din câte întâlnisem vreodată. Avea momente de gingăşie atât de complete şi de profunde, că nu mă lăsa doar fără răsuflare, ci şi fără inimă, fără suflet, fără un ţel pentru care să trăiesc. Le lua pe toate pentru ea, iar eu eram mândru că făcea asta.
Mă întorc la povestea asta după o oră. Sunt zguduit să-mi amintesc de mine însumi, stângaci şi nu foarte treaz, în camera aceea dispărută în trecut. Cei doi, doamna şi domnul Kirwan, au murit de mult, dar amintirea acelei cine stângace are încă puterea să mă consterneze. Să fii respins pentru un singur moment de fermitate neavenit, prost plasat. Dar nu se cuvine ca un om din Sligo să-şi apere concetăţenii? De ce l-a enervat atât de tare scurta mea întrerupere? Să mai fi fost ceva ce mi-a scăpat? Ceva nelalocul lui? Şliţul descheiat, mă gândesc cu groază. Accentul meu diferit, ochii mei, sufletul, tinereţea mea? A văzut el ceva despre mine într-un text ciudat, plutind

deasupra capului meu? Ce i-aş fi putut face fiicei preaiubite, efectul pe care l-ar fi putut avea asupra acesteia un bărbat beţiv – unul care bea ca în Vestul Irlandei, vârtos, nereţinut, antidotul ploilor deprimante şi al iernii lungi cât întreg anul? Dacă da, pot simţi puţină simpatie pentru el, ca tată. Şi pentru mama ei blândă, cu inima sprinţară, care totuşi părea să aibă o suferinţă mintală – stătea închisă în camera ei ore întregi, şezând pe muchia unui pat îngust de o persoană, contemplând pe geam reprezentaţia din vastul amfiteatru al golfului Galway, o reprezentaţie fără cuvinte, în afară de cuvintele secrete ale lui Dumnezeu.
O amintire pe care am purtat-o cu mine asemenea micii vietăţi ajunse într-un butoiaş cu mere, care se strecoară înăuntru nevăzută şi când ambarcaţiunea ta ajunge în Madagascar şi magazionerul deschide butoiul, n-a mai rămas nici un fruct întreg şi necompromis.

Capitolul 6

Când fratele meu Tom era încă adolescent, şi-a găsit o slujbă ca organist la Casa Filmului din Sligo. Nu-i este dat oricui să-şi vadă fratele într-o asemenea postură. Proprietarii făcuseră tot posibilul ca să înzestreze bine instituţia, inclusiv prin instalarea unor lifturi hidraulice, foarte interesante pentru mine ca tânăr învăţăcel într-ale tehnologiei. Acestea fuseseră inventate în timpul Primului Război Mondial, ca o tehnică pentru ridicarea nacelei zeppelinului – aşa scria în manualul meu.
Trei sute de chipuri ridicate în aşteptare, populaţia diversă din Sligo care-şi putea permite să dea şase penny pe un bilet. Începea cu o beznă stygiană, urmată de o puternică

emisie de sunet undeva sub pământ, apoi podeaua avanscenei se deschidea şi un gheizer de lumină ţâşnea în sus, ca o veritabilă erupţie. Pe urmă se vedea ridicându-se o maşinărie care purta orga cea mare, apoi fratele meu, dacă mai era cu adevărat fratele meu, în orbitorul său costum alb, cu şapca precum un chipiu militar, cu trupul lui îndesat, spatele rigid şi braţele distorsionate de lumină, încât păreau braţele groase şi lăbărţate ale unei gorile, puternic ca Zeus, umblând pe claviatură ca un vrăjitor şi parcă şezând călare pe soarele însuşi, într-atât de grandios era fluxul de lumină care-şi forţa drumul afară, strălucitor şi frenetic, de o nebunie splendidă, apoi zgomot după zgomot şi încă şi mai mult zgomot; în cele din urmă, cu o maiestuozitate calculată, le lăsa pe toate, oprea totul, aşa încât preţ de o clipă publicului i se tăia răsuflarea, ca prin unda de şoc a unei detonări. Inimile li se opreau, speranţele le erau suspendate, trecutul nu mai înţepa, pentru moment, pentru un singur moment, iar apoi vieţii i se îngăduia să revină, primele secvenţe ale filmului se aprindeau şi pâlpâiau, vii, iar Tom arunca scânteia unei singure note în tăcerea aceea, o notă ca un mic Lucifer, lăsându-ne mărinimos să ne revenim, să ne liniştim tremurul genunchilor, ici-colo câte un suflet mântuit dregându-şi glasul, câte un mic râset ici şi colo, un tânăr cutezător strângând-o tare pe fata cu care ieşise, ţipătul surprins al acesteia, apoi râsul, marea fericire a râsului, viaţa şi moartea lui, viaţa şi moartea, şi fratele meu Tom, căpitan peste toate.

The Plaza, Strandhill. Tata – Old Tom, fratele – Young Tom, sala lor de dans. Uneori îmi imaginez că toţi mai pot fi găsiţi acolo, toţi cei care contau pentru mine, Tom şi Eneas, tipele de care ne credeam îndrăgostiţi, fetele de

care eram fără discuţie îndrăgostiţi, frumoasa Roseanne, voioasa şi vibranta Mai şi cum o chema pe iubita lui Eneas, nu Viv, ba da, Viv, etern prezente între pereţii aceia subţiri, foşnetul şi tumultul Atlanticului, complementând-o adesea cu o altă muzică pe cea din interior, izbucnirile turbate şi toanele înşelătoare şi ciudatele furii şi manii ale mării. Dar, vezi bine, totul s-a petrecut cu mult timp în urmă, sute de destine şi de poveşti felurite mi-au înghiţit camarazii. Aşa cum soarta m-a înghiţit pe mine. Suntem cu toţii în burdihanul enorm al balenei întâmplărilor, luăm bezna drept o noapte plăcută, planctonul fosforescent ce înoată acolo îl luăm drept stele.

Mai dansând, în tinereţe. Cât de mândru eram de ea, cât de bucuros să le-o arăt prietenilor şi fratelui meu! În timp ce făcea notele să ţâşnească din trompetă, îl vedeam urmărind-o cu ochii. Ea adora toate noile dansuri americane, le dansa implicându-se la puterea „n” şi am fost obligat, vrând, nevrând, să le învăţ şi eu repejor. Atâta voioşie în asta: în puterea ei, în paşii ei aprigi, în bunăvoinţa cu care-mi tolera lipsa de stil, câtă vreme ropoteam de-a lungul orelor cu ea, împletindu-ne braţele şi picioarele, cu sălbăticia aceea calculată. Încinsă la faţă, cu o energie infinită, întotdeauna gata să ridice mănuşa dansului următor. Faţa ei lucind în penumbra ajutătoare, ochii ei numai ambră şi negru de turf, trupul răsucindu-i-se în rochiile elegante, îndoindu-se sau săltând, picioarele vânjoase ca ale unei acrobate de circ, splendidele gambe ferme, mâinile delicate, obişnuinţa de a fi fericită, bucuria radioasă şi molipsitoare.

Mai se împrietenea cu oricine, ca şi cum de asta îi depindea viaţa. Eu primeam felicitări călduroase, şi când era ea de faţă, şi când nu era, ca şi cum găsirea ei ar fi fost o performanţă. Dar îmi recunoşteam şi singur norocul.

Simţeam că sunt cel mai norocos băiat din Sligo, din toată Irlanda.
De Roseanne, pianista din orchestra lui Tom şi, bineînţeles, iubita acestuia, îi plăcea în mod deosebit lui Mai, nu numai pentru că amândouă cunoşteau multă muzică de acelaşi gen, ci şi fiindcă Roseanne însăşi era frumoasă ca o actriţă de cinema, strălucea cu o tinereţe şi o frumuseţe diferite de ale lui Mai, dar tot atât de misterioase. Lucru destul de neobişnuit, era prezbiteriană. Fusese cândva chelneriţă la Café Cairo, şi presupun că toţi tinerii din Sligo, inclusiv eu, aveau o slăbiciune pentru ea.
Era marea şansă a tinereţii noastre că asemenea fete se găseau acolo, în Sligo, trăind, respirând, gata să ne dăruiască timpul zilelor lor şi, când era vorba de dans, cel puţin, şi pe acela al nopţilor.
Cât despre Tom, pe vremea aceea tocmai se implica în politică, sperând să fie ales în consiliul municipal când se termina Războiul Civil, dacă avea să se termine vreodată, iar pe Mai o fascinau toate astea, să aibă în faţă o persoană pe care o credea capabilă să rezolve lucruri, să dea ţării stratul nou de vopsea pe care-l râvnea ea. Când totul avea să fie nou, dichisit, iar viitorul avea să ne strălucească în faţă, aidoma cărării proiectate de lună pe mare la Rosses.
Apoi iureşul îndreptării spre maşini şi discuţiile la întoarcerea în Sligo, pe drumurile albe din Strandhill ce luceau în lumina lunii, ocolind fluxul spumos din estuar, şi mulţumirea mea de a sălta la ore mici peste terenurile mlăştinoase şi pe lângă ferme până în oraşul Galway, ca s-o duc în siguranţă acasă la tatăl ei. Mai extenuată ca un copil după o zi plină, trează ca un copil, nepunând în gură nici o picătură de băutură, niciodată, cu trupul ei cald atingându-l pe al meu în maşină, în timp ce ştergătoarele

de parbriz se luptau cu ploaia, iar eu mă aplecam în faţă scrutând bezna găurită de faruri.
Ingrediente pentru nimic, poate, pentru absolut nimic – dar şi pentru totul, pentru tot ce preţuim la sfârşitul zilei.
Oare totul să fie doar în imaginaţia mea? A existat cu adevărat o asemenea fericire? A existat, a existat.

Către sfârşitul anului, Michael Collins a fost ucis în Cork. A fost ca şi cum glonţul i-ar fi străpuns corpul şi apoi ar fi trecut prin inimile tuturor celor care-l iubeau, bunăoară a lui Mai. Îl venerase, iubise ideea pe care o întrupase, viitorul care stătea în puterea lui, cum gândea ea. Dar l-au asasinat.

Suspectând că Tom Quaye ar putea fi un istoric al căderii mele din graţia divină mai priceput decât mine, am încercat să-l trag de limbă în legătură cu noaptea petrecută împreună la Osu, însă e un om pe care foarte greu îl faci să vorbească dacă n-are chef. Ascultă, privindu-mă ţintă în ochi, dar apoi întoarce capul şi se apucă de altceva.
Astăzi a pus un nou element într-una dintre lămpile Tilley şi apoi, din nu ştiu ce motiv, deşi am încercat să-l descurajez, mi-a scos din dulap vechile cizme de cavalerie, unul dintre puţinele lucruri rămase din uniforma militară, pe care de data asta le adusesem cu mine, socotind că ar fi utile ca protecţie împotriva ţânţarilor. Dar, în numai doisprezece ani de la sfârşitul războiului, constat că gambele mi s-au îngroşat prea mult ca să mai încapă în ele. Le pot trage în picioare, însă nu mai reuşesc să le scot, ca şi cum picioarele ar fi dopuri în sticle de vin şi n-aş avea un tirbuşon la îndemână. Atunci Tom Quaye trage de

ele, târându-mă încet de-a curmezişul podelei, cu scaun cu tot, până când puuf! piciorul cedează şi predă afurisita de cizmă. Aşa că încălţările duc acum o existenţă întunecoasă şi prăfuită în dulap. Dar Tom Quaye ţine neapărat să le lustruiască, şi azi după-masă le-a scos la lumină, unde le-a împroşcat destul de furios cu cremă şi a muncit la ele zdravăn cu o cârpă, doar, doar le-o reda strălucirea din cazarmă. Zadarnică osteneală, însă.
În timpul ăsta, eu încercam să-l trag de limbă despre Osu. Mă mai sâcâiau încă unele frânturi de conversaţie, iluminări scânteietoare şi momente prea vag amintite. Mai întâi am încercat să mă strecor în sufletul lui vorbind despre preaiubita lui muzică highlife, ceea ce n-a făcut decât să-l lanseze într-un panegiric la adresa lui E.T. Mensah, omul care a compus „Freedom Highlife”, parte din repertoriul „sotto voce” al lui Tom. Se pare că lui Tom – ca şi mie – nu-i place să lovească drept în floare cuiele, preferă să abordeze tangenţial problemele, sau mai degrabă să se îndepărteze tangenţial de ele. Dar aşa se petrec lucrurile în lume. O întrebare directă într-un cerc de bărbaţi este în majoritatea contextelor un fel de insultă, lucru pe care-l înveţi de tânăr în barurile din Sligo.
Primise de la o femeie căreia-i spunea „Tuşa-Mătuşă” o fiertură groasă într-un cornet de hârtie şi, după ce-a pus cizmele înapoi în dulap, a întins-o într-o farfurioară, a amestecat-o cu apă, folosind o linguriţă minusculă pentru sare pe care n-o întrebuinţez niciodată, supravieţuitoare a unei mici colecţii de obiecte similare de la socrii mei, şi apoi, fără a-mi cere acordul, mi-a descheiat cămaşa albă, dezgolindu-mi pieptul şi burta. Încă vorbind despre highlife, cu ocolişurile şi drumurile ei principale, fără a se întrerupe prea des, s-a apucat să tamponeze cu alifie toate înţepăturile de ţânţar despre care ştia că mă mâncau înfiorător. Pântecul meu, în special, era o nesuferită

constelaţie de steluţe roşii pe cale de dezintegrare. Le-a lăsat să se usuce, după care mi-a pus cămaşa la loc, de parcă aş fi rămas brusc ciung, mi-a încheiat nasturii şi, chiar înainte să plece, pentru că-şi terminase serviciul, a schiţat ceea ce eu am luat drept o plecăciune în direcţia mea, gest mut care m-a lăsat cu gura căscată.
— Mersi, Tom, am zis. Doamne, ce bine te răcoreşte chestia asta, e grozavă! Cât o fi vrând Tuşa-Mătuşă pentru ea?
— Am să-i dau şase penny, cu voia dumneavoastră, domnule maior.
— De bună seamă, am aprobat, scoţând bănuţii din buzunarul pantalonilor. O, uite una veche, am zis, privind, cum fac întotdeauna, datele înscrise pe monede, un obicei vechi.
Era un penny tocit, brun-închis, din 1860, cu capul unei Victoria mai tinere. Tom Quaye a zâmbit, dar n-a catadicsit să se uite.
Pe când el se pregătea de plecare, nu pentru prima oară am simţit o urmă de regret. Îmi place să-l am în preajmă. Când trăieşti ca Robinson Crusoe pe insula lui, totul începe să se adune în ce ţi-a mai rămas – şi ceea ce mai am eu, pentru moment, este prietenia acestui om, pe care, bineînţeles, îl plătesc să vină la mine şi să-mi poarte de grijă. Nu tocmai un imperiu format din neamuri şi prieteni. Dar, remarcabil, mie-mi ajunge deocamdată.
Aşa că a plecat, fredonând, cum îi este năravul. Uşa s-a închis pe cântecul său şi plasa de ţânţari a zăngănit inept pe ea, ca ideea pe care şi-o face un băieţaş despre răpăitul tobelor:

Până să-nceapă ploaia
Va bate vântul

Te-am prevenit,
Dar nu m-ai ascultat

Domnul Kirwan mi-a interzis să mai calc pe la ei. Într-o zi, pe când se întorcea acasă de la afacerea lui cu vânzarea de asigurări, a avut loc un accident nefericit în oraşul Sligo. Un ghinion îngrozitor. Presupun că se îndrepta spre gară, ca să-şi revină după oamenii antipatici din Sligo. Era o seară mohorâtă, întunecoasă, de decembrie, iar eu îmi petrecusem ziua cu tovarăşii la Hardigan's Bar. Mi-l amintesc vag, stând în picioare deasupra mea pe Wine Street, cu aceeaşi privire absentă şi cu jobenul incongruent proiectat pe norii mânaţi de vânt. Eu eram canarisit ca o căruţă la zidul băncii. N-aş fi fost capabil să îngaim un răspuns dacă mi-ar fi pus vreo întrebare, dar el nu s-a obosit s-o facă. Îmi amintesc mugetul râului în apropiere, fiindcă ploua de trei zile şi bătrânul Garvoge ieşise din matcă.
A doua zi dimineaţă, înainte de plecarea la universitate, am discutat toată problema cu mama.
— Sfântă Crimee! a exclamat ea, de data asta nu pe un ton optimist. Asta nu-i bine.
Apoi mi-a ţinut, pe bună dreptate, o predică despre temperanţă. Eneas, cât a mai stat în Irlanda înainte de a se exila, nu fusese un mare băutor, dar Tom, încă flăcău, de fapt, spetindu-se la cinematograf şi cu tatăl său în orchestră, deja bea peste măsură. Ea se trudea să-l repare pe Old Tom ca pe o pompă defectă. Bărbaţii McNulty beau whisky. Acum asociez whisky-ul cu cerurile înnorate tumultuos dintre Strandhill şi oraş, cu trezirea în şanţuri inclemente şi apoi cu căutarea pe o rază tot mai mare, în pulsânda greaţă a dimineţii, a automobilului meu, ca pe un tăuraş abandonat undeva în mizerie şi haos.

Domnul Kirwan s-a rugat de Mai, a pledat stăruitor, zicea ea, a îngenuncheat în faţa ei, implorând-o, implorând-o. A invocat cerurile ca s-o facă să priceapă în ce pericol se afla. Acum nu mă mai numea buveur-ul din Sligo, termen ce putea fi interpretat, eronat, drept afectuos. l-a spus că orice asociere cu mine putea fi un dezastru pentru ea, că era sigur c-o voi trage la fund cu timpul la acelaşi nivel cu mine, şi tot aşa, şi tot aşa.
Dar ea îmi relata toate astea cu un ciudat râset în substrat. Se amuza. Şedeam în cafeneaua mică de la marginea plajei Strandhill. O adusesem la Sligo cu Austinul şi mai târziu aveam să dansăm la The Plaza. Golful de acolo, primitiv şi larg, de parcă ar fi fost lăsat în părăsire şi necunoscut omenirii, fără vreo casă la vedere, ne arăta armată după armată de cai bălani, capetele lor cu coame albe ridicându-se şi rostogolindu-se pe culorile aspre, violente, ale apei, nuanţe bizare de albastru şi negru, ca şi cum albastrul şi negrul puteau fi foc, şi, aruncată de pe acele pogoane învolburate, spuma care urca spre cer. Iar eu şi Mai şezând la o măsuţă, într-o coşmelie de tablă, cu ochii atraşi de vânzoleala mării în timp ce povesteam. Într-un contrast deplin, calmul ei straniu.
— El crede că astăzi sunt la Queenie Moran, a zis ea. Va trebui să fim isteţi ca Toma din Aquino.

Capitolul 7

Cu toate acestea, la absolvire, Mai şi-a respectat făgăduiala făcută sieşi şi a plecat în Anglia ca să predea. Spunea că va sta un singur an. În paltonul ei rusesc cu guler de blană, cu mănuşile galbene, având la picioare

valizele elegante cu numele ei înscris în aur pe ele, cadou de la tatăl său, stătea în gară, părând momentan mâhnită. A păşit mai aproape de mine şi, ridicând o mână înmănuşată în galben, mi-a atins obrazul.
— Ai grijă, Jack, a zis, ceea ce a sunat atât a drăgălăşenie, cât şi ca o avertizare.
— Tu să ai grijă, Mai, te rog.
Mi-a dăruit unul dintre săruturile ei răscolitoare.
Pe urmă iat-o singură în vagon, rama geamului creând impresia unui portret în ulei, o pictură de gen care să-mi sfâşie inima. Apoi mi-a trimis o bezea şi a dat din capul ei drăgălaş. Cascada părului ei negru, pălăria ca o barcă ce încerca s-o înfrunte, ochii negri în vagonul întunecat, nu atât absenţi, cât profunzi, adânci ca un puţ, cu apa o monedă îndepărtată, dincolo de strălucire şi beznă. Privind, privindu-mă pe mine, în timp ce trenul ieşea din gară. Fusese aceea o umbră de îndoială pe faţa ei, doar pentru o clipă? Tremuram tot.
Ce să mă fac fără ea, cum să trăiesc fără ea?

*

Satul acesta al lui Tom, numit Titikope, undeva în amontele fluviului Volta, este atât centrul lumii sale, cât şi lucrul cel mai important din câte a pierdut. Sunt sigur că locul acela se delectează cu realitatea proprie. Dar există şi în interiorul minţii lui Tom. Deşi el, personal, este un element exclus al acelui loc imaginar, Tom îl poartă în miezul fiinţei sale.
Am aflat că numele soţiei este Miriam, că are un fiu şi o fiică. După calculele mele, progeniturile sale sunt destul de mari, fiind născute înainte de război.

Şi războiul continuă să-i pună probleme lui Tom. Nu doar în chestiunea economiilor şi a pensiei, ci în primul rând prin efectul participării lui la el.
Tot ce povesteşte despre experienţele sale de război se învârte în jurul faptului că nu mai este dorit acasă de către soţia sa. Prin urmare, atunci când câinele istorisirii sale pare a se îndepărta şi a da târcoale în jur, nu, nu-i decât o iluzie, pentru că de fiecare dată se întoarce la Miriam. Vorbeşte despre prostituate şi despre omoruri, dar nu pentru că ar crede că asemenea lucruri sunt răspunzătoare de dilema sa. Nici nu sunt, câtuşi de puţin. E vorba de ceva cu mult mai misterios. Anvergura diferenţei dintre cum gândeşte el lumea şi cum o gândesc eu este, de fapt, ceea ce-l face interesant. Sentimentul lui de vinovăţie nu este vinovăţia obişnuită a unui european ca mine.
Când a plecat din sat ca să se înroleze în Regimentul Gold Coast, nu avea idee că va lipsi trei sau patru ani, fără permisie. Într-o seară, şeful de trib local a venit în satul său şi, vorbind cu patimă despre regele englez şi despre pericolul reprezentat pentru Coasta de Aur de francezii din Sierra Leone, l-a impresionat pe Tom atât de tare, încât şi-a lăsat soţia şi copiii mici ca să se înroleze, deşi nu mai era chiar tânăr. Soţiei i-a promis că se va întoarce până la sfârşitul sezonului ploios, ori, dacă nu, imediat după aceea. Bineînţeles că n-avea habar când urma să se întoarcă, nu ştia nimic despre asta, nu ştia nimic despre lume, nici măcar nu văzuse până atunci un oraş, darămite un loc ca Accra.
Oricum, înainte de a-şi da seama pe deplin ce se întâmpla, el şi noii lui camarazi au fost transportaţi cu hurducături de-a curmezişul Africii până în Kenya, unde au fost puşi în cantonament lângă Nairobi. Acolo au năduşit nouă luni. Tom şi-a luat o prostituată care să-i gătească şi să împartă

patul cu el. Pentru femeile de teapa aceea exista o cerere teribilă. La marginea taberei se iscau bătăi aprige, bărbaţii încăierându-se cu ferocitate. Erau implicaţi şi soldaţi albi, tipi din Africa de Sud şi Rhodesia.
După aceea au fost transportaţi prin Arabia şi India până în Birmania, unde Tom a învăţat să-i urască pe japonezi şi să fie necruţător cu ei. Nu lăsau în viaţă nici unul dintre prizonierii pe care-i luau.
După încheierea păcii, a aşteptat un an demobilizarea, blocat în Birmania. Războiul se terminase de mult când a ajuns în Coasta de Aur, iar ai săi, neavând nici o veste, îl socoteau mort şi deja ţinuseră ceremonia de doliu. Ceea ce însemna, m-a lămurit el, că era mort pe bune, sau cel puţin strigoi. Aşadar, în clipa când s-a ivit la marginea satului, oamenii au început să se văicărească înspăimântaţi şi uluiţi, iar vraciul a presărat pe el ţărână sacră, ca să-l readucă printre cei vii.
Şi Miriam, soţia lui, îl credea mort şi nu era de părere că şamanul putea schimba ceva pudrându-l cu ţărână. În marea sa frică de sufletele de pe lumea cealaltă, n-a vrut să aibă nimic de-a face cu el şi l-a rugat să plece, iar Tom, în zăpăceala şi suferinţa lui, i-a dat ascultare.
S-a întors la Accra şi a căutat ceva de lucru. A participat, alături de foştii camarazi de front, la marşuri de protest. A fost arestat ca agitator şi torturat. Domnul Oko, ofiţer de legătură cu ONU, l-a scos din puşcărie.
Auzind toate astea, i-am înţeles mai bine relativa tăcere din primele luni după ce ne-am cunoscut. La ce bun să-i povestească astfel de lucruri unui străin alb, când era mai bine să-şi vadă de trebuşoara la care lucra şi să-şi păstreze pentru sine istoria personală?

Vara a adus-o pe Mai acasă. Îmi scrisese regulat scrisori pasionale de la şcoala englezească. Acum îmi expediase o carte poştală, dându-mi întâlnire la Rosses Point în duminica următoare. Marea ei prietenă, Queenie Moran, lucra ca asistentă medicală districtuală la Sligo, aşa că Mai putuse să-şi mintă tatăl că se ducea în oraş ca s-o vadă.
Am şofat până la Rosses printr-o înlănţuire zăpăcitoare de lumină solară şi nori de ploaie şi am parcat pe micul promontoriu de unde şirul lung de trepte coboară până la ţărm. Ultimele automobile executau o întoarcere pe vârful de stâncă acoperit cu nisip, iar plimbăreţii se îndreptau spre casă. Un întuneric timpuriu lua în stăpânire totul. Ştiam că autobuzul nu ajungea până aici, ci avea s-o lase pe Mai la o oarecare distanţă, aşa că am ieşit din maşină ca s-o aştept. Tremuram în toată puterea cuvântului.
Se părea totuşi că n-avea să vină. N-o văzusem de foarte multă vreme şi poate la Crăciun avusesem impresia că nu făcea cine ştie ce eforturi ca să ne întâlnim. Poate că totul se terminase, şi era mai bine aşa. Ce era, la urma urmei, idila noastră, dacă nu o nepotrivire între doi oameni aparţinând unor lumi diferite? Asta era o părticică din reacţia mea, absolut corect. Dar cea mai mare parte a fiinţei mele era prinsă acum într-un flux, undeva între dor şi angoasă. Vântul sărat îmi biciuia faţa şi, chiar dacă ploaia se mai abţinea, o puteai mirosi, aproape c-o vedeai cum umblă peste suprafeţele întinse ale mării de dedesubt. Mă simţeam abandonat. Apoi, brusc, ea s-a înfiinţat lângă mine.
— Mai, am zis.
— Jack, e înfiorător de frig aici. Ce-o fi fost în capul nostru?
— Mi-a fost dor de tine, Mai, mi-a fost foarte dor, am spus, întrebându-mă dacă să risc s-o sărut sau să-i ating obrazul cu mâna.

Dar ea stătea nemişcată, parcă oprită în zbor, cumva intangibilă, în paltonul cu guler de blană, cu părul pieptănat lins pe spate şi ascuns sub pălărie. Ştia întotdeauna ce-i venea cel mai bine. Apoi s-a înclinat totuşi, m-a sărutat şi şi-a reluat poziţia. Ce fericire, a trebuit să-mi scutur capul ca să împrăştii ameţeala pe care mi-a provocat-o. Stătea acum acolo, surâzând, în largul ei. M-am folosit de ocazie ca s-o contemplu. Chipul, ochii după care tânjisem. Cum începe un suflet să fie legat de altul? Deseori e ca şi cum ai deţine o opinie pe care lumea întreagă caută s-o respingă. Dar ea mi se părea mândră, frumoasă şi onestă. Stând acolo în pantofii mei bine lustruiţi, în propria-mi tinereţe, şi privind-o, ştiam că o iubesc.

Parcurseserăm jumătate din marea faleză, braţ la braţ, când s-a dezlănţuit potopul. Ea a slăbit strânsoarea de pe braţul meu şi am fugit aplecaţi peste nisipuri, mână în mână, ploaia însăşi cuprinsă de frenezie, sărind pe noi, şi după aceea Mai izbucnind pe neaşteptate în râs, un minunat râs care satisfăcea toate adjectivele ce i se puteau aplica, un râs eliberat, cristalin, şi am ştiut că era pentru ea o bucurie autentică să gonească aşa, pantofii noştri de piele erau distruşi de apa de mare şi de ploaie, pretutindeni un imperiu al umezelii, până când am ajuns în locul pe care pesemne îl alesese drept destinaţie, o cavitate în stânca cea mai îndepărtată, în care ne-am aruncat imediat, nu o grotă adâncă, dar destul de încăpătoare ca să putem sta în picioare, cu o lungă secţiune scobită, unde marea îşi croise drum cu forţa înăuntru şi afară, înăuntru şi afară, timp de milioane de ani, începând cu mult înainte ca fiinţe ca noi să fi existat pe pământ. Acolo, brusc, ea m-a strâns în braţe, m-a tras pur şi simplu la piept, ca şi cum gestul ar fi fost o poruncă de un fel sau altul, şi Dumnezeu ştie dacă eram îmbrăcaţi

sau goi, n-aş fi putut spune, numai nişte zărghiţi şi-ar scoate hainele în vara irlandeză, amintirea însăşi are culoarea noii obscurităţi şi a ploii vechi, suntem izolaţi acolo, dar ea mă sărută, pot pretinde că am consemnat asta cu acurateţe, ca un istoric bun, o sărut şi ceafa mea udă se ridică şi sunt cel mai fericit om din istoria lumii, fiindcă sunt prezent acolo, fiindcă am ajuns la momentul ăsta când stau cu ea, sunt ţinta lăcomiei ei.

Tatăl ei era bătrân pentru un părinte şi, în ordinea firească a lucrurilor, a murit.
Un cortegiu numeros a plecat de la Grattan House, cu el în dricul tras de cai. N-a trebuit să-l poarte decât câţiva metri până la biserică. Din când în când, în timp ce preotul cuvânta despre răposat, Mai scotea un fel de ţipăt ancestral. Am luat-o pe după umeri în strană şi am simţit durerea fierbând în ea.
Maică-sa era tăcută, ca şi cum jalea i-ar fi cusut buzele cu nişte împunsături crude. Eu şedeam între Mai şi fratele ei, Jack, pentru că acum nu mai avea cine să mă oprească, şi aveam un neplăcut sentiment de stinghereală fiindcă mă aflam acolo, deşi nici unul dintre cei vii nu mi-a adresat vreo vorbă necuviincioasă.
Cât timp tatăl fusese în viaţă, n-am fost în casa lor decât atunci când el era plecat şi mama ei mă lăsa să intru, fie pentru că nu împărtăşea vederile soţului despre le buveur din Sligo, fie pentru că nu voia să-şi antagonizeze fiica.
Dar, în iarna grea care a urmat, buna mamă s-a ofilit în casa goală şi s-a stins, iar pietrarul a dăltuit sub inscripţia de la mormântul soţului cuvintele uzuale: „Şi soţia sa, Mary”.
După cea de a doua înmormântare şi după ce jelitorii plecaseră acasă şi nu mai rămăsese decât fratele ei Jack

aşezat într-un fotoliu la etaj, cu picioarele lungi întinse pe pervazul ferestrei, unde nu auzea nimic, ci doar privea rătăcit imensa întindere a mării cenuşii, întunecată şi mucegăită, ca o oglindă mare cu argintul de pe verso scorojit, nu prea înclinat, cum îi era firea, să tăifăsuiască, am şezut singur cu Mai. Ea era slăbită şi vulnerabilă. Arăta ca o persoană bogată căreia totul, domenii, case, bani, îi fusese smuls de un cataclism financiar, şezând acolo umilă şi tăcută, ţinând în mâinile albe mănuşile negre, cu faţa plecată, uitându-se la acele mănuşi şi la mâini ca şi cum în ele ar fi găsit un indiciu despre ceea ce trebuia să facă. Straniu, eu mă simţeam ca un doctor şi ştiam instinctiv că ea va avea încredere în diagnosticul meu. Deocamdată însă, mi-am propus să-i arăt binefacerile tăcerii şi n-am scos o vorbă. Poate că ăsta era cel mai bun mod prin care-mi puteam demonstra iubirea. Lângă mine era o Mai simplificată. Nu încăpea îndoială, era vlăstarul celor doi dispăruţi, copilul absolut, şi nu ştiam dacă va avea în final capacitatea de a deveni altceva.

— A fost cu adevărat un gentleman nobil, de viţă veche, am zis.

Când am rostit cuvintele, ea şi-a ridicat ochii spre mine, ca şi cum ar fi cântărit lucruri secrete într-o balanţă nevăzută. A urmat o pauză lungă.

— Şi tu eşti un gentleman, în felul tău, mi-a răspuns, neîncercând neapărat să mă flateze, poate chiar crezând în momentul respectiv ce spunea. Apoi şi-a plecat din nou privirea, ca şi cum conversaţia ar fi luat sfârşit.

— Ne-am putea căsători la primăvară, dacă ai vrea, am zis.

Şi-a ridicat ochii din poala la care se zgâia şi s-a holbat la mine de parcă, în acea clipă stranie, aş fi fost un obiect neînsufleţit, ca de pildă mănuşile ei.

— Te iubesc foarte mult, am declarat.

Fruntea i s-a încreţit şi gura i s-a strâns într-o linie, de parcă cineva ar fi tras de un arc ascuns undeva sub obrajii ei. A lăsat să treacă un minut întreg fără să vorbească. A fost unul dintre momentele acelea în care mă simţeam complet relaxat în prezenţa ei. Şedea în faţa mea, genunchii aproape că ni se atingeau, stofa neagră de doliu a pantalonilor mei era aproape lipită de brocartul negru, bogat, al rochiei, ca şi cum hainele noastre s-ar fi cununat primele. Cum aş putea vorbi acum despre ea fără s-o preamăresc? Ceva se tot limpezeşte, se tot clarifică, aşa că ajung mereu la ea fără să raţionez, la fel ca acum, când mă gândesc la ea în locul acela şi o văd cu ochii minţii, demult, când era tânără şi lăsată singură pe lume de părinţi. Ceea ce văd este o esenţă, în sine singuratică şi izolată, şi totuşi o femeie completă, debordând de talent, muzical, sportiv, inteligentă ca un general, iar ea pare că şade în faţa mea, chiar şi acum când e dusă, dusă pentru totdeauna, reală de parcă aş putea să întind mâna şi s-o ating, atât de puternică, atât de total prezentă, atât de îmbietoare.

— Dar e deja primăvară, a răspuns ea, ca şi cum în asta ar fi constat dificultatea ei de a vorbi.

— Abia începutul primăverii, am replicat. Ne putem căsători în aprilie.

Habar n-aveam la ce se gândea. În orice caz, ea nu mi-a spus. Intenţiona oare să se întoarcă în Anglia şi să predea? Sau să i se alăture fratelui ei la cabinetul din Roscommon?

Brusc, am simţit că era o partidă de necâştigat. Parcă vedeam caii îmbulzindu-se la start, aşteptând semnalul, îi vedeam apoi ţâşnind, iar biata mea mârţoagă era cu siguranţă creatura aia cu spinarea strâmbă care se târa la coada plutonului, pierzând teren cu fiecare pas, pierzătoare nu numai a cursei, ci şi a fiecărei secţiuni din ea. Sub mine se deschisese chepengul unui puţ de

nefericire. Ştiam, ştiam, ştiam că o voi pierde. Îmi plasasem încrederea ridicol de prost. Îi diagnosticasem vulnerabilitatea caraghios de greşit.
— Foarte bine, a zis Mai.
Ca un şoc electric.
— Regret dacă par tristă, a continuat ea privindu-mă, zâmbindu-mi. Se pare că nu mă pot stăpâni. Tu eşti atât de bun cu mine, Jack. Şi să ştii că te iubesc.
— Atunci, în aprilie, am spus râzând.
— Aprilie, a repetat ea.

„Să vă căsătoriţi din dragoste”, ne povăţuia Pappy când eram copii, „altminteri vă veţi trăi viaţa pe Standalone Point şi veţi fi îngropaţi pe Melancholy Lane”. Acestea erau locuri reale din Sligo, unul o limbă de pământ ieşind peste nămolurile râului Garvoge, celălalt, o uliţă undeva în capătul răsăritean al oraşului.

Capitolul 8

Tocmai când se înserа am primit vizita a două persoane, un ofiţer şi un agent ai poliţiei de tranziţie – deci, presupun, pendulând eu între două lumi, oameni potriviţi să apară în amurg. Unul era alb, teribil de asudat şi totuşi chipeş; celălalt – un tip din aceia cu înfăţişare foarte severă şi pielea neagră ca smoala, mai ales nigerieni, care predomină printre poliţiştii de rând. Precum în vremurile bune din Irlanda, când Eneas era repartizat oriunde, dar nu în Sligo-ul său natal, ei preferă străini ca să facă poliţie cu

străinii, pentru că un localnic ar fi prea legat de neamurile sale.
„Noua” poliţie nu are un renume prea bun la Accra, cu siguranţă nu în ochii lui Tom Quaye, care tocmai pleca la sosirea lor. De la geamul verandei i-am urmărit pe cei trei schimbând câteva cuvinte pe nisipul uscat al împrejmuirii, atitudinea şi unghiul corpului lui Tom vădindu-i repulsia şi teama.
Poliţistul negru, în orice caz, îşi manifesta deschis brutalitatea şi ostilitatea, şi se părea că-l obligaseră pe Tom să se întoarcă în casă în tovărăşia lor, fiindcă iată-l intrând din nou, destul de plouat, cu poliţaii după el.
— Oamenii ăştia doi au venit să vorbească cu dumneavoastră, domnule maior.
— Prea bine, am zis.
Ofiţerul alb a intrat cu paşi mari, cum ar proceda un prieten venit în vizită, în largul său, stăpân pe situaţie. Judecând după însemnele de pe chipiu, se fălea cu gradul de inspector.
— McNulty? J.C. McNulty?
— Corect, am zis.
— Câteva întrebări, dacă se poate, a spus el, cu accent irlandez, mi s-a părut, dar de la nord de frontieră, probabil din Belfast.
— Bineînţeles. Să-l rog pe Tom să ne facă puţin ceai?
Inspectorul refuză pentru amândoi, fără a privi spre agent. Mi-a făcut semn să ocup fotoliul de trestie şi s-a aşezat în faţa mea, pe scaunul pe care-mi pun de obicei picioarele. Poliţistul a rămas ameninţător pe loc, iar Tom se agita pe la uşă, sperând să fie concediat rapid.
— Aşadar, ce vânt vă aduce, domnule inspector?
Înainte ca el să-mi poată răspunde, agentul i s-a adresat foarte rapid şi fără să ezite lui Tom, într-o limbă ce trebuie

să fi fost hausa, în nici un caz ewe. Tom a răspuns cu o unică silabă, probabil „da” sau „nu”, nu eram sigur.
— Colegul meu doar stabileşte că eraţi cu servitorul dumneavoastră când a avut loc scandalul, m-a lămurit inspectorul.
Se bărbierise cu perfectă meticulozitate, cu excepţia unei mustăţi miniaturale chiar sub nări, unde briciul nu avusese acces din cauza nasului ce atârna.
— Ce scandal?
— Scandalul care a avut loc în Osu, vineri seara.
— Pe cuvânt că nu-mi amintesc de nici un scandal.
— Poate vă amintiţi că un bărbat, Kofi Genfi, a fost rănit?
— Nu.
Eram surprins de-adevăratelea, dar în acelaşi timp, revizuindu-mi amintirile vagi din seara aceea, mi s-a părut că în ele pluteau unele elemente misterioase, cum ar fi că cineva şezuse pe mine, sau ceva asemănător. Şi mai era şi amintirea la fel de vagă că mă amorezasem.
— Îi interogăm pe toţi participanţii, dar în special grupul din care aţi făcut parte dumneavoastră. S-ar zice că aţi făcut senzaţie. Aveţi oare obiceiul de a dansa cu servitorul dumneavoastră?
— Nu, am spus.
— Aveam mari speranţe că vă veţi aminti de acest incident. De regulă, oamenii de aici nu sunt înclinaţi să fie sinceri cu noi, dar crezusem că veţi fi mai îndatoritor, ca european.
— Adevărul este, mi-e teamă, că eram beat turtă.
Deocamdată, nu părea supărat în nici un fel de răspunsurile mele. Rămânea perfect afabil. „Un inspector foarte competent”, mi-am zis. N-aveam cum să ştiu ce-i trecea prin minte.

— Numele dumneavoastră complet este John Charles McNulty, nu? Aţi făcut războiul la genişti, iar ulterior aţi lucrat pentru ONU aici şi în Togoland?
— Da. Mai mult aici, la Accra.
— Dar aţi fost şi în Togo, nu-i aşa, în timpul plebiscitului?
— Da, am fost.
— Şi ce vă face să rămâneţi la Accra, domnule McNulty?
„Chiar aşa, oare ce?”
— Cred că... mi-am luat doar o pauză, înainte de a mă întoarce în Irlanda. Eu scriu, ştiţi, am zis, regretând imediat, dar fiind totodată neaşteptat de mândru de bizara mea îndeletnicire.
— A, da? a făcut el.
Mi-am fluturat mâna spre masă şi spre jurnalul rămas acolo, ca şi cum ar fi conţinut tot ceea ce era de spus.
— Pot să mă uit? a zis el şi, înainte să pot eu răspunde „da” sau „nu” în orice limbă, şi-a împins scaunul în spate, s-a dus la masă şi a luat în mână caietul. L-a deschis şi, nu ştiu din ce motiv, a citit cu voce tare prima frază peste care a dat, aleatorie şi misterioasă: „Când am început s-o duc aproape săptămânal la cinema în Galway, mi-am dat seama că filmele sunt un fel de religie pentru ea”.
— Nu pricep, a mormăit inspectorul.
— Presupun că-i un fel de memento, am explicat eu, acum la fel de ruşinat pe cât de mândru fusesem. Soţia mi-a murit cu câţiva ani în urmă. E o amintire despre ea, presupun. Însemnări răzleţe.
— Credeţi că l-aş putea lua cu mine? m-a întrebat el.
— E doar o relatare personală, foarte personală, a lucrurilor. Nu are relevanţă decât pentru mine, dar nici aşa nu ştiu sigur de ce îl scriu. Apropo, nu ştiu cum vă numiţi.
El a continuat să frunzărească paginile.
— Este un jurnal?

— Nu, nu cred. Nu ştiu cum vă cheamă, domnule inspector.
Se părea că surzise temporar. Nu voiam nici în ruptul capului să mă despart de caiet. Ştiam că dacă mi-l confisca îmi va fi imposibil să scriu mai departe, oricât ar părea de ilogic.
Dar, spre marea mea uşurare, şi-a pierdut interesul faţă de jurnal, l-a pus la loc unde-l găsise şi s-a întors la scaun. A şezut acolo o jumătate de minut, fără a scoate o vorbă, ci doar contemplându-mă liniştit.
— Ceea ce a fost interesant pentru noi când am dat de numele dumneavoastră nu e că v-aţi îmbătat în Osu, nici măcar că domnul Genfi a fost rănit grav. A fost faptul că atunci când i-am spus numele dumneavoastră domnului Oko, proprietarul, iar el ne-a vorbit despre postul dumneavoastră la ONU, am contactat organizaţia şi am aflat de ce v-au concediat.
A făcut o scurtă pauză, ca să-mi intre bine în cap informaţia, iar eu, neştiind ce altceva să fac, am zâmbit.
— Vreţi să vorbiţi despre asta? m-a întrebat.
— Mă tem că e o chestiune oarecum confidenţială, am răspuns eu.
Credeam că ştiu ce urma. Neplăcerea aceea din Ho avea să se ţină scai de mine. Suedezul ăla, Emmanuel Heyst, şi planurile lui nebuneşti. Fusesem dus cu zăhărelul de el şi de promisiunea unor câştiguri băneşti uşoare. Ceea ce nu există.
— A, da? a făcut el. Contrabandă cu arme, nu? Vedeţi, Ghana este încă volatilă, cum sunt încredinţat că vă daţi seama. Anumite răni încă supurează... Şi ne preocupă în cel mai înalt grad motivul pentru care aţi rămas aici, la Accra, având în vedere suspiciunea care planează asupra dumneavoastră, că în trecut aţi făcut comerţ ilicit de arme.
A continuat odată cu următoarea răsuflare, ca şi cum cele

două ar fi fost legate: Poate vă va amuza să aflaţi că am lucrat câţiva ani în Ulster Constabulary. Există o asociere de durată între Irlanda şi poliţia de aici, într-o formă sau alta.
— A, da? am făcut şi eu.
„Contrabandă cu arme.” Cuvintele îmi răsunau în urechi.
— Ei bine, ce putem spune despre asta? m-a întrebat el zâmbind.
— Despre ce anume?
— Despre activităţile dumneavoastră.
— N-am avut nici o activitate. A fost o neînţelegere. Nu există dovezi că aş fi comercializat arme în Togo sau în altă parte. Funcţionarul ONU care v-a informat a greşit. M-am împrietenit cu un om de acolo, un suedez, care, într-adevăr, s-a dovedit că furniza armament rebelilor. Rebeli care, trebuie să adaug, n-au avut ocazia să se răscoale, în final, deoarece plebiscitul a fost încununat de succes. Iar Emmanuel Heyst, suedezul, cum neîndoielnic ştiţi, a fost arestat şi judecat.
— Aşa este, a fost, sigur că da, a zis inspectorul. Apoi s-a ridicat în picioare. Vizita noastră este un avertisment. Înţelegeţi? N-am străbătut Irlanda şi Palestina doar ca să fiu dus de nas de tipi ca dumneavoastră.
Tot ce am putut face a fost să-l privesc neutru, întrebător.
— Dacă vom descoperi că sunteţi implicat într-o activitate de acest gen – şi, dacă sunteţi, va ieşi la lumină, tot atât de sigur cum după zi vine noaptea –, veţi fi strivit de forţa deplină a legii, iar cazul dumneavoastră va fi rezolvat exemplar şi definitiv.
Acum nu mai era atât de calm, sau era calm în alt fel, auster şi trufaş, ca un matador care dă lovitura de graţie cu sabia lui subţire.
— În ţara asta nu sunteţi o persoană tocmai dezirabilă. Sfatul meu ar fi să plecaţi acasă cât se poate de repede.

Aici, în Ghana, nu aveţi absolut nici un rol de jucat. Dacă sunteţi pus pe rele, veţi constata că aţi făcut o greşeală teribilă crezând că veţi scăpa cu faţa curată.
Îşi îndeplinise misiunea şi o ştia. Brusc, am fost năpădit de amărăciune şi de presimţiri rele. Nu doar din cauza lucrurilor pe care mi le spusese. Din cauza a ceva mai puţin concret, aflat adânc în substrat, o mişcare a terenului pe care stăteam, un uşor cutremur. De ce rămăsesem, în definitiv, la Accra? De ce eram aici, cu Tom, pe ţărmul greşit al Oceanului Atlantic? Era întrebarea la care nu fusesem în stare să răspund, iar acum, după ce-mi fusese pusă din nou de către poliţistul acesta, tot nu aveam un răspuns, pentru el sau pentru mine.
— Bun, a zis el. Noapte bună.
Am încuviinţat din cap, incapabil să reacţionez decent. Agentul, care, fireşte, nu-mi adresase nici o vorbă, ci se mulţumise să stea acolo, cu înfăţişarea înspăimântătoare a unei divinităţi malaieziene, l-a urmat pe inspector în bezna adâncă a nopţii.
Am rămas aşezat o vreme, iar Tom a stat şi el acolo unde se afla.
— Poliţiştii nu sunt oameni de treabă, a zis el apoi.
— Ce-a păţit Genfi, am întrebat eu, acest Kofi Genfi?
— Aţi sărutat-o pe femeia lui, v-aţi bătut şi pe urmă el a şezut pe dumneavoastră până când l-a tras cineva de acolo, fiindcă voia să vă omoare, şi atunci s-a dus afară să-şi ucidă femeia, iar fratele ei l-a oprit cu o lovitură năprasnică şi acum e la spital.
— De asta am jurat că nu mai beau, de asta n-o să mai beau niciodată.
— Poliţiştii ăştia mi-au omorât prietenii la marşul veteranilor. Ei ne-au arestat şi ne-au torturat. Susţin că sunt altă poliţie, dar nu-i nici o deosebire.

— Niciodată, niciodată de acum înainte, aşa să-mi ajute Dumnezeu.
— Amin! a zis Tom.

Capitolul 9

Anul 1926. Căsătoria noastră. Într-o parte a bisericii – invitaţii eleganţi, aleşi pe sprânceană, veniţi din alte părţi ca s-o vadă pe Mai măritându-se: mătuşa ei Maria Sheridan din Cavan, cea care avea legături cu Collins, îmbrăcată într-o rochie de zi din brocart, care îi dă un vag aer de războinic în armură, dar foarte şic. Celelalte mătuşi ale lui Mai, din Roscommon, Cavan şi Leitrim, sclipind în penumbra sfinţită a capelei, cu mici puncte de lumină aurie şi rubinie jucând pe vechile inele, coliere şi brăţări. Şi, cel mai important dintre toţi, splendidul ei frate Jack, doctorul din Roscommon, măreţ, cu ţilindru, sigur de sine şi tăcut. Mai îl adora şi umbla vorba că şi el o diviniza, chiar dacă era un oaspete scump la vedere, fiind devotat pescuitului în râurile din Roscommon şi vânării sălbăticiunilor de acolo. Ştiam că măsura un metru şi nouăzeci şi opt de centimetri în ciorapi şi în toate privinţele mi se părea tot atât de impresionant cât fusese tatăl ei, aşa că mă rugam să am parte de aprobarea sa.
Toate sufletele acelea şedeau în partea lor de biserică, având aerul unor oameni consternaţi, dar liniştiţi şi oarecum solemni, care în alte împrejurări mi-ar fi trezit suspiciunea că erau, de fapt, protestanţi.
În cealaltă jumătate, a mirelui, spilcuitul meu frate Tom, în costumul lui de gală, croit bineînţeles de tata, căci nici un croitor din Dublin n-ar fi izbutit să confecţioneze unul mai

bun, chiar dacă ieşise din modă de câţiva ani, strict vorbind; dacă arăta provincial, era totuşi provincial cu o nuanţă plăcută de ştaif. Apoi era tata, Old Tom, care se hotărâse să recupereze o veche pălărie de paie dintr-un cotlon întunecat al camerei sale. Îşi confecţionase singur un frac şi pantaloni negri, fiind întru câtva sabotat de vechiul palton gri, obiect de îmbrăcăminte pe care nu încercase niciodată să-l realizeze în atelierul său, fiind, prin urmare, cumpărat de gata. El şedea în strană nemişcat, cu ochii închişi, arătând ca într-o veche fotografie a jefuitorilor de trenuri din America, difuzată ca avertisment pentru pionierii de la frontieră.
Lângă el şedea mama, căreia ceva din textura zilei îi dejucase oarecum intenţiile, deoarece e probabil adevărat că ţinuta ei nu era chiar perfectă. Purta vechea pălărie de stofă şi rochiţa simplă, neagră, austeră, care, spre deosebire de a Mariei Sheridan, şi aceasta severă, nu costase cine ştie cât, fiindcă mamei nu-i păsa de astfel de lucruri.
Apoi Mai însăşi, făcându-şi intrarea la braţul lui Nicholas Sheridan, soţul Mariei, în rochia ei de mireasă, o lungă trenă de mătase.
Acum eram şi eu lângă Mai, neslăbindu-l din ochi pe preot. Acesta mi-a pus întrebarea şi am răspuns „Da” în timp ce mă pironea cu privirea, uitându-mă în ochii lui cu un efort dureros, ca şi cum într-un moment de nebunie aş fi crezut că mă cununam cu el; apoi i-a pus aceeaşi întrebare lui Mai şi a urmat o tăcere care implora să fie umplută de vocea ei, de consimţământul ei, dar nu se auzea nimic, nu îndrăzneam s-o privesc dintr-o parte, eram acum puţin supărat, deranjat de tăcerea aia afurisită, n-ai trata aşa nici un câine, darămite un bărbat în costum de mire cusut de tatăl lui, cu butoniere mici şi drăguţe, faţa mamei acum

în cel mai îndepărtat punct al câmpului vizual, înălbită de frică, cum era, poate, şi a mea.
— Da, a răspuns Mai.
Pe veranda bisericii am semnat în registrul căsătoriilor, o claie de suflete variate, mama exaltată, gata să danseze, ai fi crezut, tata zâmbitor, de o încântare inocentă, cu canotiera împinsă pe ceafă. I-a scuturat lui Mai mâna cu fervoare, după ce ea şi-a semnat numele lângă al meu în vechiul catastif, iar Mai l-a sărutat pe obraz, înclinându-se puţin spre el. Apoi i-a sărutat pe mama, pe mătuşile multe şi pe verişori. Apoi fratele ei mi-a strâns mâna şi eu i-am mulţumit pentru amabilitatea cu care ajutase la organizarea ceremoniei. A urmat un moment de pace. Totul era în regulă, toate la locul lor, o împlinire a vieţii mele de până atunci, rezultatul logic şi just al iubirii pe care i-o purtam lui Mai. Nicholas era cel care plătise mica recepţie de la Great Southern Hotel, iar mama construise uriaşul tort. Tom cumpărase bilete de tren până la Dublin şi aranjase să dormim câteva nopţi la Barry’s Hotel. Preotul, după ce terminase de oficiat cununia, se simţea bine, ca un actor eliberat de rolul său. Lumina ploioasă, intrând pe verandă pe uşa cea mare, părea o lumină a bunătăţii şi făgăduielii.
Mai dispăruse atât de repede, că nu se vedea nici urmă de ea când am ieşit pe străduţa îngustă. Dar jos, lângă biserica veche, am găsit voalul ei, ca o pânză de păianjen curăţată din Casa Domnului, cu toate semnele că fusese smuls de pe cap şi azvârlit. Picăturile de ploaie mă pocneau straşnic şi nu aveam haină pe mine, dar m-am gândit că o puteam ajunge din urmă fugind pe Buttermilk Walk. Când am cotit pe St. Augustine Street, o fetiţă stătea acolo, privindu-şi palma, unde am văzut un inel de aur – verigheta lui Mai. Cu numai cincisprezece metri mai

departe era Mai, o fantomă albă în pânzele de ploaie, grăbindu-se spre râu.
La distanţă, ploaia cădea în zeci de perdele uriaşe, cenuşii, sfâşiate şi tocate mărunt, pe fundalul format de casele mici. Deşi după-amiaza abia începuse, peste tot se întindea o obscuritate cauzată tocmai de soliditatea picăturilor de ploaie. În mijlocul acestora, ca o inimă albă, pulsândă, se vedea silueta tot mai micşorată a lui Mai.
„Peste o secundă are să treacă pe podul Wolfe Tone”, am socotit eu. „Pe urmă va alerga în linie dreaptă pe marginea lotului Claddagh.” Încotro se îndrepta? La ce se gândea? Am traversat podul în siajul ei, m-am ţinut pe lângă Claddagh, nepierzând-o din vedere. Se ridicase mareea de primăvară, iar vântul dinspre mare, asurzitor, izbea odată cu fluxul digurile şi zidurile, aşa că trombele de apă făceau piruete şi se răsuceau în aer, udând trecătorii până la piele. Am ajuns apoi la Grattan Road, unde marea violentă parcă se strânsese grămadă deasupra golfului.
Şi iat-o pe proaspăta mea soţie, încă la cincizeci de metri înaintea mea. Furtuna a hotărât că nu-şi făcea bine treaba şi a început să urle şi să răcnească. Cu doar câţiva ani înainte o urmărisem exact pe această stradă, când se întorcea acasă de la facultate. Pe atunci nu ştiam nimic despre ea. Oare acum ştiam ceva mai mult? La suprafaţă poate că mă ruşinam, neavând habar ce să le spun nuntaşilor, dar undeva mai profund eram ţinut în priză de o îngrijorare sălbatică pentru ea, ca şi cum nu de mine ar fi fugit, ci eu eram doar observatorul acestei stranii împrejurări critice.
Cazarma unde staţionaseră trupele Black and Tans[9] rămăsese în urmă pe dreapta, sinistră şi dărăpănată ca istoria pe care şi-o amintea sau o uitase. Chiar mi-am

[9] Nume dat trupelor engleze din Irlanda (n.tr.).

amintit cum domnul Kirwan tunase şi fulgerase împotriva prezenţei sale temporare aici, „într-o inocentă staţiune irlandeză de la malul mării”. În cele din urmă am ajuns la cotitura de pe Grattan Road, care te scoate în faţa caselor. Vedeam sărmana Grattan House ghemuită în ploaie, ca o imagine tristă a dispărutului domn Kirwan, ale cărui ore şi timpuri se terminaseră.
Postat în faţa frumoasei porţi vechi, am privit înăuntru printre gratii. Spre marea mea uşurare, ea era acolo, pe verandă, într-o poziţie oarecum stranie, strângând în mâna dreaptă ciocănelul de bătut în uşă, dar nefolosindu-l, dacă nu cumva ciocănise înainte, şi cu trupul atârnându-i de acel braţ, cu capul lăsat într-o parte pe umărul stâng, cu bustul şi picioarele ciuciulete. Părea că obrazul i se odihneşte pe vopseaua scorojită a uşii de la intrare. M-am strecurat înăuntru şi am mers silenţios până la ea. Aş fi avut dreptul să fiu supărat, presupun. Aş fi putut s-o dojenesc şi s-o acuz, dar, de fapt, nu simţeam pentru ea decât un neaşteptat respect.
— Mai, am zis.
Mi se părea că o aud respirând sacadat. Nori negri treceau în viteză pe deasupra acoperişului rece al clădirii. Toată frumuseţea şi atractivitatea casei parcă dispăruseră. M-a surprins că fratele Jack, moştenitorul, o lăsase să decadă, dar, firește, el locuia la Roscommon, unde-şi avea pacienţii. Prin pietrişul cândva curat răsăreau florile ierbii de primăvară. Pentru că fluxul era mare, terenul jos de lângă casă deborda de apă neagră, doar tulpinile cafenii ale cruciuliţei de anul trecut ieşind la suprafaţă. Dezolantă privelişte.
— El nu-i aici, a spus ea într-un târziu. Nu-i aici.
— Nu-i nimeni aici, Mai, am confirmat eu.
— Mă gândeam că Pappy ar putea fi aici, dar nu e.
— Tatăl tău, îţi aminteşti, Mai, tatăl tău nu mai e.

— Ştiu, a spus ea.
Pe urmă şi-a îndreptat spinarea şi a făcut stânga-mprejur. N-am mai văzut o fiinţă omenească atât de udă, decât poate vreun înotător. Splendida ei rochie de mireasă arăta ca o algă albicioasă, mulată toată pe trup.
— Iisuse, Marie şi Sfinte Iosif! am exclamat.
— Ştiu, a zis ea.
— Care-i treaba, Mai? Nu vrei să fii măritată cu mine? Asta să fie, oare?
— Mi s-a făcut frică. Mi s-a făcut frică.
— De ce? De ce?
— Nu ştiu. Mi s-a făcut frică.
Şi-a înălţat faţa ca să se uite la mine.
— N-ai de ce să te temi, am spus, întrebându-mă dacă rostisem adevărul.
— Crezi că putem intra pe o fereastră? a întrebat ea. Mi-ar plăcea să mai văd o dată vechea noastră locuinţă.
— Nu e într-o stare bună, am zis îndreptându-mă spre geamul salonului, în care ciocănisem deseori ca să atrag atenţia mamei lui Mai.
Încercam să privesc înăuntru. Dar fusese numai un subterfugiu. De cum m-am îndepărtat de ea, a dispărut, mişcându-se rapid către zidul grădinii, peste care a sărit iute şi a aterizat împroşcând apa de pe maidanul inundat. A mers vreo douăzeci de paşi înspre cine ştie ce limită a terenului, unde avea să plonjeze iminent sub apă şi să dispară. Am sărit şi eu peste zid şi am tropăit prin apele noroioase, încercând s-o ajung din urmă, alarmat de întunecimea generală, de lipsa de vizibilitate. Apoi ea s-a oprit, şi am ajuns în spatele ei. Am simţit cum i-au căzut umerii şi mi-au ajuns la urechi hohote de plâns, un sunet pe care nu cred să-l fi auzit de la ea înainte. Plânsetul ei, straniu de profund, m-a înfricoşat oribil.
— Vreau să merg înapoi, a îngăimat ea.

— Să mergi înapoi... unde?
— Vreau să merg înapoi, să merg înapoi, a repetat.
— Nu pricep, am zis.
Am mai făcut un pas spre ea şi i-am pus mâinile pe şolduri, iar când ea nu s-a împotrivit, am înconjurat-o cu braţele şi m-am lipit de ea cât am putut de strâns. Mă temeam să n-o dobor de pe picioare, pe solul aspru pe care stăteam. Surprinzător, deşi era atât de udă în furtuna brutală, fără haină şi pălărie, trupul ei de sub mătăsuri dogorea ca un motor în funcţiune.
— Verigheta i-am dat-o micuţei cerşetoare.
— Am recuperat-o, m-am grăbit s-o liniştesc. I-am dat un şiling pe ea.
— Ce pârlită mică mai era şi aia!

N-a fost deloc dificil, până la urmă, să le explicăm situaţia invitaţilor la nuntă. Sunt sigur că au fost contrariaţi, dar şi amuzaţi, şi au pus totul pe seama firii zvăpăiate a lui Mai. Maria Sheridan a declarat că fusese cea mai romantică întâmplare de care auzise vreodată, cum mă dusesem după ea prin apă. Maria, se părea, era foarte apropiată de Mai şi intenţiona să-i lase proprietatea din Cavan, când ea şi Nicholas „se vor muta într-un loc mai bun”, cum spunea. Deci, presupuneam, orice zicea Maria era sfânt. Fusese doar firea zvăpăiată a lui Mai. Fratele ei i-a prescris un praf calmant, asigurându-se că nu răcise grav. Maria şi mama au dezbrăcat-o de hainele ude leoarcă şi, pe când aşteptam pe coridor, le-am auzit râzând în camera de hotel.

A urmat cea mai plăcută lună de miere. Mai iubea Dublinul la nebunie. Am mers în fiecare după-amiază la film şi

seara la concert. Compozitorul favorit al lui Mai era Purcell, şi am văzut Dido şi Aeneas la Ancient Concert Rooms. Cât de des am auzit-o pe Mai fredonând, doar pentru ea, „Plângerea lui Dido”. Accepta cu graţie disconfortul de la Barry’s Hotel şi mai târziu i-a scris un bileţel plin de simţire lui Tom, mulţumindu-i. Acum, la Dublin, părea altă femeie – stăpână pe sine şi viguroasă. Pe stradă mă ţinea de braţ încrezătoare, îmi depăna poveşti lungi despre tinereţea ei la Salthill şi aventurile ei ca profesoară în Anglia. Brusc, era ca şi cum mariajul nostru ar fi fost o cochilie pe o mare furtunoasă, din care avea să debarce ea, Venus rediviva, gata să-şi înceapă a doua viaţă. Făceam dragoste în camera lipsită de bun-gust de la hotel cu neprefăcuta şi ineradicabila fericire a amanţilor obişnuiţi.

Când voi fi pus în mormânt
Relele făcute de mine să nu stârnească
În pieptul tău nici un fior –
De mine aminteşte-ţi, soarta să mi-o uiţi[10]*.*

Capitolul 10

În ultimele două săptămâni, după ce ţânţarii şi-au făcut mendrele cu mine, am suferit consecinţele inevitabile. Primul semn l-am avut când m-am trezit simţindu-mă ca şi cum aş fi băut un borcan de poitín stricat, deşi nu mă atinsesem de nici un strop de băutură din noaptea scandalului – noaptea când, într-adevăr, ţânţarii mă

[10] Primele versuri din aria „Plângerea lui Dido”; libretul operei lui Purcell a fost scris de Nahum Tate, poet irlandez (1652–1715). (n.red.).

ciuruiseră. M-a străbătut un val de greaţă şi de febră, saturând totul cu transpiraţie. Nu puteam nici să mă dau jos din pat, nici să stau confortabil unde mă aflam. Mama a venit la căpătâiul meu ca un fantomatic înger păzitor, ştergându-mi fruntea – o vizită improbabilă din toate punctele de vedere, inclusiv prin faptul că stătea în picioare pe partea patului care este lipită de peretele solid, sau de ceea ce trece drept perete solid aici, pe Oiswe Street. Mi-a surâs, apoi a dispărut fără urmă. M-a luat în primire o tristeţe enormă, întreruptă numai de crizele de tuse, o tuse terorizantă. Când s-a prezentat în sfârşit la lucru, Tom Quaye şi-a găsit patronul cu braţele întinse în lături, ca un Iisus în mizerie, cu pieptul pompând şi cu capul ca un bolovan mic, lovit mereu şi mereu de un ciocan de piatră.

Tom a plecat grăbit după doctor, dar şi-a dat seama imediat, ca şi mine de altfel, că aveam malarie. Am fost bolnav de malarie de multe ori, dar manifestarea ei haotic-furtunoasă m-a surprins de fiecare dată. Omul uită experienţa malariei. Mai spunea că, dacă o femeie şi-ar reaminti cu exactitate experienţa naşterii, n-ar mai aduce niciodată pe lume alt prunc. Cu o amintire exactă a malariei, nici un om n-ar mai zăbovi în Africa.

Tom s-a întors însoţit de un medic din oraş, doctorul Christiansen, un danez cât un bloc de apartamente, cu râs debordant şi maniere dure. Nu-mi aduc aminte ce i-am spus în primele zile. Nu prea îmi amintesc de nimic. O grămadă de oameni s-au vânzolit pe lângă mine, dar cred că toţi erau imaginari, în afară de Tom şi de medic. Mai nu şi-a făcut apariţia, deşi parcă ţin minte că am strigat-o, în delirul meu cel mai profund. Poate a fost mai bine că n-a venit. Ar fi fost mult prea straniu.

De fapt, cât am zăcut pe patul de suferinţă am avut şi un vizitator din carne şi oase, dar nici de acesta nu-mi

amintesc. Din câte mi-a zis Tom, era agresorul lui Kofi Genfi – cel de-al doilea agresor, ca să spunem aşa, fratele splendidei femei a lui Genfi –, care a venit să ceară bani. Se pare că poliţia a clasat cazul, iar acum omul acesta se simte încurajat, sau poate obligat, să caute o compensaţie pentru victima lui, ceea ce este foarte bizar şi foarte complicat, iar lui Tom i-a fost foarte greu să-mi explice, cu toată engleza lui excelentă. Faptul că el însuşi îl lăsase lat pe iubitul surorii sale nu era atât de relevant cât crezusem eu, decât, poate, ca o încurajare suplimentară să bată tot drumul până la mine, în măsura în care, îmi imaginez, se simţise responsabil. Dar, în mintea sa, individul credea că mi-a făcut un bine, prevenind o omucidere, poate una dublă – a femeii şi a mea. Ideea de bază, însă, era că voia banii ca să i-i dea lui Kofi Genfi, ajuns la sapă de lemn din cauza spitalizării ruinător de scumpe pentru un ghanez. Kofi Genfi a încasat o lovitură doborâtoare în tâmplă şi acum nu mai e în stare să se achite de sarcinile sale uzuale, ca să nu mai pomenim de braţul rupt care se vindecă greu. Tom părea să sugereze, cu delicateţe, că vinovatul pentru braţ eram eu.

— Ei bine, Tom, şi ce i-ai zis? Crezi că ar trebui să acopăr o parte din cheltuielile domnului Genfi?

— Nu, domnule maior, nu e cazul. El nu este un om bun. A fost de multe ori la pârnaie. E un tip violent. Krezy! Dacă-i dai unuia ca el un şiling, o să se întoarcă în fiecare zi să ceară o liră. Ţineţi minte vorbele mele, a încheiat Tom, ca întotdeauna un maestru al clişeelor.

A fost o imensă uşurare, deoarece până în punctul acela, în timp ce el îmi vorbea, avusesem supărătoarea premoniţie că însuşi Tom mă extorca, lucru care m-ar fi întristat teribil. Acum, înţelepciunea şi siguranţa lui m-au încurajat. Mai mult, mă îngrijise în perioada cea mai aprigă a bolii, braţele lui mari ducându-mă la latrină iar şi iar,

ştergând voma şi făcând tot ce trebuia cu voinţa neclintită a unei mame. Ştiam că în fiecare noapte din cele două săptămâni şezuse în camera din faţă, unde se afla masa cu însemnările mele, cu scaunul de bambus tras lângă perete, pentru că-i plăcea să-l încline şi să se balanseze pe picioarele din spate. Când mi-a scăzut febra, l-am auzit cântând şoptit acolo şi repetând mereu şi mereu rozariul secret al problemelor proprii. Îi sunt profund îndatorat, n-aş fi avut nimic împotrivă să mă despart de câteva lire ca să-l ajut pe domnul Genfi. Dar Tom nici nu voia să audă.
— Nădăjduiesc, Tom, că omul acela a înţeles situaţia, când i-ai explicat că nu va primi bani?
— Ah! a făcut Tom şi n-a mai continuat, ca şi cum n-ar fi vrut să rişte o minciună despre problema respectivă, sau să-şi dea cu părerea. Pe urmă a plecat la bucătărie şi a pus de ceai. Doctorul Christiansen mă pusese să cumpăr diverse medicamente, iar Tom mi le administra disciplinat, lingură după lingură, tabletă după tabletă. Nu părea convins că Tuşa-Mătuşă putea să vindece şi malaria, chiar dacă remediul ei pentru mahmureală fusese cât se poate de eficient.

Am închiriat câteva camere într-un vechi conac dărăpănat din Galway, am adunat în jurul nostru câteva catrafuse şi ne-am considerat căsătoriţi cu acte în regulă.
Nu trecuse nici o lună când am primit faimoasa telegramă de la Maria Sheridan, la ivirea efemeridelor de mai, şi am ars de nerăbdare să plecăm cu maşina spre est, la Omard, ca să ne etalăm acolo ca un cuplu proaspăt căsătorit.
Omard House era steaua polară a ospitalităţii, şi Mai vorbea frecvent despre ea. Soţii Sheridan, care nu aveau urmaşi, dăduseră întotdeauna de înţeles că Mai, nepoţica lor favorită, va moşteni Omard – un lucru la care să te

gândeşti cu emoţie. Când aripile galbene ale efemeridelor au colmatat văzduhul deasupra Lough Sheelin, acesta a fost mult doritul semnal ca prietenii şi rudele Mariei să lase totul baltă şi să meargă la Cavan. Fratele lui Nicholas, Felix, nu tocmai întreg la cap, dar un suflet inofensiv, mătura silitor frunzele şi urmele iernii de pe terenul de tenis şi repara vechiul zăgaz din pârâul ce venea din munţi, ca iazul cu peşti să fie mai adânc, bun pentru înot, iar preotul paroh, doctorul, avocatul, managerul băncii şi diverşi fermieri catolici din împrejurimi, precum şi toate mătuşile, toţi verii, convergeau spre vechea casă, ca şi cum şi ei erau, asemenea efemeridelor, o specie care asculta de o chemare imemorială.
Fratele lui Mai, Jack, cu aura lui calmă şi înălţimea lui supranaturală, se afla deja acolo la sosirea noastră, căci venise în grabă de la Roscommon cu undiţele şi lansetele sale, întrucât nimic nu-l pasiona mai mult decât pescuitul la muscă, decât poate trasul cu puşca, şi, fireşte, persoana lui Mai. Intrând în vechiul hol, m-am simţit uşurat când a venit spre mine şi mi-a strâns mâna.
— Iată-vă, a zis, şi nu cred că a rostit mai multe vorbe pe toată durata vizitei.
Ca soţ al lui Mai, am fost primit cu multă căldură, am simţit chiar că mi se făcea o onoare specială. La lunga masă din bucătărie, împovărată de roadele fermei, ne ocupam locurile nu ca simpli musafiri, ci ca oaspeţi care le încântau pe gazde – se vedea bine că Maria adora prezenţa sufletelor pe care ea însăşi alesese să le invite.
Seara, Mai cânta fără vreo urmă de trac la pian. Ziua, pe terenul de tenis, îşi spulbera adversarii, tineri sau mai vârstnici. În costumul ei de baie bleumarin, dintr-o bucată, descria înot cercuri perfecte în iaz, cu vărul Felix râzând în felul lui neghiob în timp ce o admira. Asigurat de stima Mariei şi bucurându-mă de ea, îi povesteam despre

călătoriile mele, ceea ce părea să-i facă plăcere, iar cu soţul ei, Nicholas, fost judecător de pace în vechiul regim, şi cu pasărea aceea rară, latifundiarul catolic, discutam despre şosele, poduri şi canale, trei subiecte de interes comun.
În 1920, Omard o găzduise pe logodnica lui Michael Collins, Kitty Kiernan. Fireşte, la prima noastră vizită, Collins era deja mort. Dar în timpul Războiului de Independenţă venise la Cavan cu treburi electorale şi se împrietenise cu familia Kiernan, care deţinea un mic hotel la Granard şi un magazin universal. Într-o zi, un inspector de poliţie din Dublin a fost împuşcat în timp ce bea ceva la barul hotelului. Kiernanii erau prieteni cu tânărul poliţist, dar şi cu Collins – taberele adverse, cum ziceam la ONU. Şi foarte probabil inspectorul a fost ucis de oamenii lui Collins. Dar, dată fiind complexitatea situaţiei din Irlanda, nouă camioane cu poliţişti ai Royal Irish Constabulary şi soldaţi din cazarma de la Cavan au dat iama în oraş şi, ca represalii, au incendiat proprietăţile clanului Kiernan şi aproape întreaga aşezare Granard. Familia Kiernan, inclusiv Kitty, a fugit la Omard, unde soţii Sheridan i-au adăpostit, câştigându-şi astfel, sunt convins, gratitudinea lui Collins în acele vremuri nesigure.
Ciorile se tânguiau de mama focului în fagi, amurgul îşi dădea sufletul sub ramuri, iar jucătorii de tenis continuau să se înfrunte pe întuneric, înnebuniţi de dorinţa de a câştiga. Jack Kirwan s-a întors de la râu cu păstrăvi atârnaţi pe nuiele, bătrânul Felix bătea câmpii pe afară, Maria punea lemne pe foc în camere, fierbea cratiţe mari de cartofi, frigea, cocea şi prăjea, iar sentimentul că lucrurile merg înainte corect şi fără întrerupere era palpabil şi însufleţitor.
Eram mândru, grozav de mândru să mă aflu printre asemenea oameni şi să fiu acceptat de ei. Le eram

prezentat persoanelor importante şi luminate din Kilnaleck drept „Jack McNulty, soţul lui Mai Kirwan, un tânăr inginer constructor” – ca şi când aceasta ar fi fost o înşiruire de titluri nobiliare.

Zilele noastre în Africa, zilele tinereţii noastre, irepetabile, nepreţuite.
La început, ea n-a fost sigură că voia să plece în străinătate, mai ales în slujba britanicilor.
M-am dus la Londra pentru interviul de la Foreign Office. Acolo m-a luat în primire un domn foarte amabil, surprinzător de satisfăcut de faptul că aveam doar o licenţă secundară. Spunea că omul cel mai potrivit pentru colonii nu e cel cu onoruri de clasa întâi, dichisit şi arivist, ci unul de clasa a doua, foarte capabil. Mi s-a oferit un post în Coasta de Aur, ceea ce se numea pe atunci Whiteman’s Grave, Mormântul Omului Alb. Amănunt pe care nu i l-am comunicat lui Mai.
Dar, dacă mă întorc în timp treizeci de ani, la 1927, când am ieşit în lume împreună, mă întreb în ce măsură păşesc într-un cadru real. Viaţa colonială văzută pentru prima oară, senzaţia de lume lărgită, luminoasă, confereau prezentului pe care-l trăiam o calitate stranie, mai intensă.
Totuşi, pe Mai o văd destul de clar, cu înfăţişarea izbitoare a tinereţii ei. Părul nu i-a fost îmblânzit de lumina africană, tenul ei nu a capitulat în faţa căldurii, cum li s-a întâmplat nevestelor lui Jack Reynolds şi Billy Ketchum, ceilalţi doi ofiţeri coloniali de la postul nostru. Atitudinea ei, splendid de firească faţă de toată lumea, i-a atras simpatia tuturor, uneori în mod extravagant, în special a doamnelor Reynolds şi Ketchum, care aveau amândouă fiice de vârsta lui Mai, dar departe, în Anglia. Mai nu era, ca ele, o femeie căreia-i plăcea să bea, deşi se delecta cu cireşele din

cocktailurile lor, cu care o hrăneau ca pe un animăluţ de companie îndrăgit.
„Dragă doamnă McNulty”, o strigau ele, ca şi cum „dragă” ar fi fost un titlu onorific, şi chiar când Mai nu era de faţă le auzeam referindu-se la ea, poate şezând la umbra unui baobab, ca „draga de doamna McNulty” în sus şi „draga de doamna McNulty” în jos.
Iniţial, ajunseserăm la post după ceea ce ea numise „obstacole destul de interesante”. Mijlocul nostru de transport fusese un autobuz mic, plin de nisip şi bolborositor, cu care am străbătut Sahara între Africa de Nord şi Coasta de Aur. Autobuzul fusese cândva vopsit, dar nenumăratele furtuni de nisip îl scorojiseră până la metal. Deşertul era cât Europa de mare. Populaţia – băştinaşă sau imperială – mişuna prin oaze, sfidând dogoarea, urmărind scopuri misterioase. Apoi oazele rămâneau în urmă şi reîncepea deşertul care-ţi pustia sufletul, autobuzul nefiind decât un intrus gălăgios.
Înăuntru, în habitaclul de metal înfierbântat, şedeam eu şi Mai, ea privind lung distanţa crescândă dintre ea şi civilizaţie, eu privind-o lung pe ea când nu se uita la mine, îngrijorat de ce-ar fi putut crede despre Africa, de ce părere avea despre faptul că o târâsem după mine acolo.
Dar, urmărind-o cu privirea, îi surprindeam uneori pe chip o expresie de bucurie pură, poate cauzată de gândurile proprii, poate de un detaliu care-i plăcuse, deşi nu-mi dădeam seama ce anume ar fi putut fi acesta, în vasta şi redundanta monotonie a deşertului. Cu diploma mea de geolog ştiam pe ce fel de teren rulam. Puteam ghici istoria grăunţelor de nisip, ce fel de roci se contopiseră cu altele, vizualizam pădurile şi mările ancestrale care înfrumuseţaseră cândva acest loc. Cunoşteam totul despre aceste lucruri, dar dureros de puţin despre geologia proaspetei mele soţii.

În genere, pe Mai viaţa în colonii o pasiona. Postul nostru era mic, îndepărtat, dar bine organizat. Ei îi plăcea cum arătam în uniformele mele albe, îi plăcea bungalow-ul cu ziduri de lut şi încăperi mari, îi plăceau ordinea lucrurilor, ceea ce numea ea „britanismul”, şi deferenţa pe care i-o arăta toată lumea. Lăsase deoparte vechile convingeri şi privea în jur interesată, cu atenţie sporită. Citea cărţi despre triburile din Coasta de Aur, despre limbile, bijuteriile şi mobilierul lor, şefii de trib şi vracii lor.
Era o prezenţă arzătoare, exact cum ţara ardea de canicula perpetuă. Era tânără şi nu-şi trăda darul acestei tinereţi. Părea să ştie foarte bine că acesta constituia un privilegiu şi se desfăta cu el.

Seara, ca şi cum Africa ar fi fost o extensie a Omardului, cânta la pian pentru noi, familiile Ketchum şi Reynolds, plus subsemnatul. Într-o seară a interpretat la prima vedere o compoziţie grozavă de Chopin. Chipul lui Mai era concentrat cu furie, ochii parcă găureau partitura, până când începeai să te temi că vor apărea pe ea nişte mici puncte negre din care vor izbucni flăcări. Femeile o ascultau cu admiraţia obişnuită pe această irlandeză atât de generos înzestrată. Jack şi Billy, rezemaţi cu un aer blajin de barul clubului, păreau şi ei impresionaţi de performanţa lui Mai, care a lovit în final clapele într-un crescendo teribil, făcându-le pe doamnele Reynolds şi Ketchum să tresalte în fotoliile lor de răchită.
— A fost absolut încântător, dragă doamnă McNulty, a comentat doamna Ketchum.
Apoi Mai a propus ca eu să cânt „Roses of Picardy”, melodia pe care mă auzise deseori fredonând-o în timp ce mă bărbieream.

— Bine, dacă vrei tu, Mai. Dar nu mă pot compara cu pianul tău.
— Haide, Jack, a insistat ea, fă-mi hatârul.
— Bineînţeles că voi cânta ca să-ţi fac pe plac.
— Cred şi eu, a zis sec Jack Reynolds.

Iar trandafirii au să moară vara,
Cărările ni se vor despărţi,
Dar un trandafir nu moare-n Picardia,
Cel păstrat în inima mea.

— Excepţional, Jack, excepţional, a spus înlăcrimat Billy Ketchum, un tip care, la urma urmei, scăpase cu viaţă din Picardia cea din cântec.

Capitolul 11

Mai a comandat o grămadă de cărţi de obstetrică şi a înfiinţat o mică clinică, nu pentru alde noi, ci pentru nevestele şi odraslele băştinaşilor. Incidenţa febrei puerperale era mare, şi Mai le-a învăţat pe mămici despre importanţa igienei scrupuloase. Femeile nu erau nici pe departe nişte sălbatice şi au ascultat-o atent, în timp ce omul nostru, Tom Nobody, traducea.
Tom Nobody – aproape că uitasem de el. Primul Tom, înainte de Tom Quaye. Când la şcoală i se spusese să-şi ia un nume englezesc, optase pentru Nobody, fiindcă-i plăcea cum suna cuvântul. Mai şi Tom se înţelegeau bine. Ea avea grijă să fie bine îmbrăcat – i-a făcut rost de două

costume albe şi i-a dăruit o caschetă de plută cum scrie la carte. De fapt, Mai nu contribuia deloc la acele conversaţii interminabile şi haotice despre băştinaşi. La doamnele Ketchum şi Reynolds, dispreţul clocotitor faţă de africani şi de Africa era o chestiune de rutină. Billy Ketchum se mai plângea câteodată de „putoarea de la sate”. Atunci Mai devenea tăcută, misterioasă, cu zâmbetul ei de sfinx.
Dacă nu mai existau triburi sălbatice de supus, cu certitudine ea l-a înrobit pe Thomas, Lord Goodworth, guvernatorul din Accra – Goody pentru prieteni. El îi găsea fonduri pentru clinică. O muncă neremunerată şi neoficială, pe lângă nenumăratele lui servicii. După cum s-a dovedit, Mai poseda frânturi şi fărâme de cunoştinţe medicale de la fratele ei, şi în fiecare lună doctorul Booth venea de la Accra cu provizii de medicamente şi dădea consultaţii, iar ea visa s-o aducă pe Queenie Moran ca să fie soră medicală în clădirea mică de lemn, ceea ce nu s-a întâmplat niciodată. În felul acesta şi-a câştigat legenda de făcătoare de minuni, iar rata mortalităţii a scăzut până aproape de zero. Pe doamna Ketchum o uimea faptul că Mai nu părea deloc stânjenită de căldură. Umbla prin împrejmuirea fierbinte fără umbrelă sau pălărie, foarte mândră de bronzul ei, care-i dădea o înfăţişare de arăboaică. O dată m-am trezit dis-de-dimineaţă şi m-am răsucit în pat ca s-o privesc. Aruncase cearşaful de pe ea în timpul nopţii şi corpul ei lung şi alb stătea întins acolo, cu faţa înnegrită şi braţele maronii până la coate. Corpul ei inocent şi etern, ca într-o pictură veche.

La ora aceea, însurat de trei ani, mă cuprindea uneori îngrijorarea că poate se săturase de mine. Ceva trebuie să te îngrijoreze. Dar era o îngrijorare cu suişuri şi coborâşuri. Ca ofiţer districtual plecam deseori pe teren, iar atunci îmi

imaginam fel şi fel de lucruri, făcându-mi griji în timp ce zăceam pe patul de campanie incomod, dar când eram acasă îmi dădeam seama din nou că viaţa în colonii i se potrivea la fix. Nimic mai limitativ, te puteai gândi, decât să fii una dintre singurele trei femei albe pe o rază de o mie cinci sute de kilometri, în întinderile vaste, neumblate, bântuite de stihii ale Africii de Vest. Dar nu, ei îi plăcea asta. Uneori îmi dădea impresia că mă „inspectează”. Şedeam seara în bungalow, în fotoliile de trestie, şi dacă eu citeam din Tennyson sau Kipling, beam alene whisky în timp ce fluturii de noapte se prăjeau la lămpile Tilley, ea nu făcea deseori decât să mă urmărească, ceea ce nu-mi trezea întotdeauna un sentiment plăcut. Când se afla în dispoziţia aceasta, era laconică, dar din când în când, după o lungă tăcere, mai făcea câte un comentariu, parcă răspunzând unui interlocutor nevăzut şi neauzit de mine. Nu o dată m-a luat prin surprindere, discutând vreun aspect al lucrurilor la care eu nici nu mă gândisem.

— Ştii, a zis o dată, peste o sută de ani s-ar putea ca africanii să ne fie şefi. Sper că ne vor ierta.

— Ce vrei să spui, Mai?

— Păi, ne-am obişnuit să avem putere de viaţă şi de moarte asupra oamenilor. Ştiai că Billy Ketchum l-a spânzurat pe unul aici, anul trecut? O, da, a continuat ea, chestiile de felul ăsta au tendinţa să se inverseze.

— Nu, Mai. Nu cred.

— Ba să mă crezi, Jack.

— Nu-mi închipui c-o să trăim destul ca să fim martori la aşa ceva.

— Ar fi mai bine, Jack, că tot eşti ofiţer districtual şi aşa mai departe. Apoi a avut bunul-simţ să râdă: Nu pe tine te acuz, Jack. De tine îmi place. În mod sigur voi interveni să-i opresc când vor voi să te spânzure.

— Îţi mulţumesc, Mai.

Adevărul adevărat este că mă bucuram nespus să stau acolo cu ea, indiferent ce spunea, ce gândea. Eram mândru de ea. Mă gândeam – ba nu, ştiam – că era o femeie unică şi minunată. „Neobişnuită” era adjectivul cel mai zgârcit pe care-l puteai folosi în privinţa ei. Dar era neobişnuită. Pentru mine, în orice caz, avea un farmec fără margini.
Nu mai departe de noaptea trecută am avut un vis viu, în care ea era „bună” cu mine, cum spunea – „Acum am să fiu bună” – şi mă asculta cu o atenţie uşor ironică, comportându-se cât putea de frumos şi nefăcând zgomotul acela uşor, ca o fornăială, iar când mi-am întrerupt peroraţia – habar nu am despre ce – s-a apropiat şi mi-a pus braţele în jurul umerilor. Apoi s-a mai apropiat cu doi centimetri. Era o mişcare foarte delicată, şi totuşi, în vis mi s-a tăiat respiraţia.

Pe urmă a fost obligată să plece acasă. Rămăsese însărcinată.
— O fi ceva molipsitor, a zis ea. Cu toţi ţâncii ăia de la clinică.
Oricum, doctorul Booth şi cele două doamne au povăţuit-o să se întoarcă în Europa. Eu, vai, eram ţintuit locului de încă şase luni de contract. Aşa că trebuia să plece singură, neînfricată, cu valizele ei de piele şi un cufăr marinăresc mare şi negru, pe care scria cu litere albe:

Doamna Mai McNulty
c/o dl Thomas McNulty,
John Street, Sligo, Statul Liber Irlandez
Inaccesibil în timpul voiajului

— Să ai foarte mare grijă de tine, Mai, i-am zis.
— Nu-ţi face griji, Jack. Cred că ştiu la ce să mă aştept. Nu întârzia la botez.
— O, Mai! Cum s-au mai schimbat lucrurile. Un copil. Doamne, ce fericire!
— Da, a spus ea radiind prin toţi porii, da, ai dreptate. Aşa e, un lucru foarte bun. Cred că ar trebui să-ţi spun „bună treabă”. Sau doar între bărbaţi se foloseşte expresia asta?
— Poţi să spui „bună treabă”, dacă vrei.
— Atunci am s-o fac. Bună treabă.
— Bună treabă ai făcut tu, Mai.
— Ah, da, sigur, da. Trebuie să spun că a fost necesar un mare efort din partea mea.
— Eşti o muiere oribilă, am spus râzând.
— Ştiu, m-a aprobat ea. Oribilă.
Recent, salvase o maimuţică Diana orfană, aşa că s-a hotărât s-o ia cu ea.
— În sfârşit, o să am un partener plăcut de conversaţie, mi-a zis.
— Ei, nici chiar aşa! am protestat.
— O să-mi fie dor de tine, Jack, a rostit ea, acum cu seriozitate.
— Zău?
— Dumnezeule, da.
Doamna Ketchum şi doamna Reynolds au apărut ca să-şi ia rămas-bun, toate numai batiste şi întristare autentică şi promisiuni că într-o bună zi o vor vizita în Irlanda. Sătencele i-au organizat o ceremonie de despărţire care i-a făcut o plăcere deosebită şi i-au dăruit un elefant cioplit din fildeş, ca să-i amintească de Africa.
Am călătorit împreună cu ea până la mare, unde am încredinţat-o pachebotului lung şi semeţ al Liniei

Peninsular and Orient. În automobil mă luase de mâna stângă între schimbările de viteză şi o dată sau de două ori mi-o pusese pe pântecul ei. Tremura când a urcat pasarela. Un vas de linie ca acela face pe oricine să arate mărunţel pe estacadă.

În timpul lungului ei voiaj pe mare, eu a trebuit să merg în ţinutul Asante ca să văd cum progresa construirea unui nou canal.
Am avut de îndurat multe ore de muncă în zăduf, umblând printre săpători, în efortul de a extinde alimentarea cu apă spre nord. Conducătorii locali ceruseră un canal, şi Colonial Office le făcuse pe plac. Era o întreprindere nobilă şi, în condiţii normale, m-aş fi dedicat ei cu tot sufletul. Dar de data asta, sufletul meu plecase cu Mai.

Mama a parcurs toată distanţa din Sligo la Dublin ca s-o întâmpine. Mai a debarcat la North Wall, şi iat-o acolo pe Mam, în vechea ei rochie neagră, aşteptând-o fidelă. Mai a zis că mama voise s-o ţină de mână pe chei, ca pe un copil, dar fiindcă Mai era destul de înaltă, iar mama, scundă, la prima vedere, impresia de tinereţe o degaja tocmai femeia mai vârstnică. Oricum, Mai nu era sigură că ar fi vrut să fie ţinută de mână, căci era îmbrăcată într-un voluminos pardesiu bleumarin, cumpărat în timpul escalei la Gibraltar, ca să-şi ascundă sarcina, şi avea pe umăr maimuţica, un fel de flacără alb cu negru, tivită cu portocaliu. Îi era recunoscătoare mamei că venise s-o întâmpine, dar nu voia să fie tratată ca un om bolnav. Mama a insistat însă şi a condus-o aşa pe Mai până la gara Knightsbridge, agitându-se apoi în jurul ei pe fiecare segment al călătoriei până la Sligo.

Urma să aducă pe lume copilul în căsuţa de pe John Street. Nu credea că era posibil să stea la fratele din Roscommon, cu toate că acesta era doctor. Maria Sheridan ar fi fost bucuroasă s-o primească la Omard, dar Mai nu era sigură, ca şi cum graviditatea ar fi fost incompatibilă cu o vizită la Omard. Casa de pe John Street nu era suficient de spaţioasă ca să poţi învârti o pisică de coadă, darămite o maimuţă Diana, însă Mai prefera să locuiască acolo.
În sfârşit, sezonul ploilor. Toată ziua, marginea cerului albastru-verzui, ca oul de măcăleandru, fusese tivită cu un gri metalic. În urmă cu câteva minute, universul a dat din umeri, timpul parcă a făcut un salt înapoi, după care s-a repezit înainte să recupereze, iar cerul s-a sfâşiat în o mie de locuri, ca o velă gabier putredă. A început să se prăvălească un zid solid de apă, de credeai că nici o creatură n-ar putea respira în el. Răpăitul ploii a aneantizat orice alt zgomot, de insecte, păsări, animale. Palmierii s-au cocoşat sub ea ca nişte balerine cu frumoasele lor costume, acum sfâşiate şi boţite. Acoperişul de tablă a fost dat în vileag: zeci de găuri au aflat numaidecât unde crescuseră neobservate. A trebuit să mă reped să-mi mut masa cu câţiva paşi, deoarece paginile jurnalului fuseseră deja stropite cu ceea ce părea a fi un sânge cenuşiu, plin de praf. Era atât de vie ploaia aceea, încât am izbucnit într-un râs sonor. Tom stătea lângă mine şi privea, suduind amarnic potopul. Ştia că-i putea face ţăndări adăpostul pitit între copacii cu frunze mari.
L-am privit lung. Deşi ochii îi sunt străjuiţi de sprâncene şi aproape ascunşi, în cutele pielii sale lucesc două ţăndări de smarald. Nu ştiu cât de supărat este, dar ştiu că e trist. A fost extraordinar de bun cu mine, îmi spuneam. Un om de treabă, pe care te poţi baza. Are o bunătate în el, da, există în el ceva din Dumnezeu. Nu e decât un localnic angajat să deretice şi să se ocupe de locuinţă, iată un

unghi din care poţi privi problema. Ceva din grija şi loialitatea lui Tom Quaye – chiar dacă vorbele astea pot sugera servilism – mă farmecă. Pentru mine, el este ca un pumn de medicamente.
— Ştii, Tom, după ce scăpăm de vremea asta, peste câteva săptămâni, poate facem o excursie în nord.
El şi-a întors faţa spre mine, nu pe aceeaşi lungime de undă.
— Ce fel de excursie, domnule maior?
— Poate dăm o fugă cu Indianul să-i vedem, ştii, pe soţia ta şi pe cei doi copii.
Era o eventualitate care, evident, nu-i trecuse niciodată prin cap. Poate că nici nu-i plăcea cum suna.
— La Titikope, domnule maior?
— Da, sau, dacă preferi, poţi merge singur cu motocicleta.
— Nu, eu... Cred că e o idee bună.
— Păi, aşteptăm să se termine ploile şi după aceea facem un plan. Până se sfârşesc ploile astea, pun pariu că vom fi nebuni după mişcare. Vom simţi nevoia unei hoinăreli de un fel sau altul. Asta dacă nu vrei să te duci singur, cum spuneam.
— Nu, nu singur, domnule maior, a zis Tom.
— Conducem cu schimbul.
Tom m-a privit la fel de atent cum îl privisem eu. Ochii lui verzi nu mă mai slăbeau, sporindu-mi stânjeneala cu fiecare clipă. Apoi, încet, ca uruitul tunetului de afară, a început să râdă. A întins mâna dreaptă spre mine, mişcând din ea, asigurându-se că-i înţeleg gluma. Am înţeles gluma. Am râs şi am râs cu el, sub ploaia enormă.

Capitolul 12

Destul de curând am ajuns acasă. La câteva săptămâni după naştere. Am intrat şi am găsit-o pe Mai aşteptându-mă în holul îngust, sprijinită cu o mână de peretele de culoarea vinului. Trupul ei era puţin îndoit într-o parte, şi a trebuit s-o iau în braţe ca s-o strâng bine la piept. M-am îngrijorat văzând ce mult slăbise din cauza naşterii. Dar simţeam enorma ei uşurare. Ea a plâns, bătându-mi pieptul cu palma. Ce clipă perfectă de iubire! Apoi m-a condus în salon, s-o văd pe Maggie. Nu există o experienţă comparabilă cu aceea de a-ţi vedea primul copil pentru întâia oară. Este un El Dorado al sufletului.
După ce sosise, mi-a povestit mama, Mai făcuse senzaţie în Sligo, plimbându-se pe Wine Street sau O'Connell Street, trecând pe Grattan Bridge cu paşi mari şi fermi, intrând şi ieşind din prăvăliile de fiţe, bând ceai la Café Cairo cu boilerele ei şuierătoare şi ospătăriţele cu vorba înceată, unde doamnele mondene din Sligo şedeau aranjate la mese ca animalele fabuloase în jurul unei adăpători imposibile, în pardesiul din Gibraltar şi cu maimuţica Diana legănându-i-se abia perceptibil pe umăr. Acum mama nu mai vorbea decât despre Mai. O considera o persoană excepţională.
Da, Mam o îndrăgise. Mă întreb acum dacă nu cumva investise în Mai o idee reziduală privind-o pe mama ei biologică, despre care refuza întotdeauna să vorbească. Spectrul ilegitimităţii o făcea să-şi îndure chinul în tăcere. Dar poate că în amintirea lui Mam mama ei fusese exact ca Mai, înaltă, puţin teatrală, în rochii şi blănuri alese pe sprânceană. Cu siguranţă, când le vedeai împreună pe stradă, nu puteai să nu le socoteşti, cum am mai spus, o mamă şi copila ei, din cauza diferenţei mari de înălţime.

Dar mama, nefiind defel proastă, a receptat şi alte semnale de la Mai. Douăzeci de ani şi mai bine cususe şorţuri şi halate pentru femeile de la azil, aşa că ştia câte ceva despre suferinţele femeilor. De câteva ori o găsise pe Mai în dormitorul din spate, cufundată în ceea ce numea Mam „gânduri negre”.
Doctorul Snow îi prescrisese nişte tablete – erau mici şi albe, ca năsturaşii pe care i-ai coase pe vesta unui măcăleandru.

Când a sosit luna aprilie, n-am putut onora invitaţia Mariei Sheridan de a merge la Omard pentru efemeride. Dar Mai a spus că ne vom duce sigur anul viitor. Acum nu se simţea în stare, cu bebeluşul şi cu „uşoara letargie” pe care o mărturisea.

Câteva luni mai târziu, şedeam cu ea în salonaşul din John Street. Pruncul nostru dormea în coşuleţul său de răchită, nu era aprinsă nici o lampă sau lumânare, doar licărirea focului ce murmura, ajuns la ultima oră de ardere, juca pe trăsăturile lui Mai. Afară, oraşul Sligo stătea tăcut în faldurile profunde, camforate, ale beznei şi ploii, orele mici aparţinând doar ultimilor hoinari care se întorceau acasă şi calului bătrânului Keighron, tropăind în drum spre brutărie. Mai era nemişcată ca o pisică. Era atâta linişte, că o auzeam pe Maggie respirând, un sunet mărunţel şi delicat, care l-ar fi făcut şi pe un criminal crunt să zâmbească recunoscându-l. Tata plecase undeva cu orchestra, iar mama se dusese, buna de ea, la o activitate de-a redemptoriştilor, cu mama ei, mai bine zis mama vitregă, Ma Donnellan. Oraşul avea acum un tânăr predicator

avântat, părintele Gaunt, pe care mama îl credea Iisus revenit pe pământ.
Maimuţa Diana şedea lângă grătarul sobei, contemplativă ca noi, cu pisica lui Mam lângă ea, lingându-şi labele subţiri. Faţa lui Mai avea o expresie posacă, nezâmbitoare, dar mi-am dat seama că în momentul acela era fericită.
Mă gândeam la poezia lui Coleridge în care poetul se descrie pe sine, aşezat chiar lângă un astfel de foc, cu fetiţa sa dormind alături într-un leagăn, iar pelicula de cenuşă de pe grătar, tremurând într-un curent uşor, îl duce cu gândul la starea proprie – singur, în intimitate, într-o seară pierdută a anului 1798. Ochii pisicii captau licărirea focului în genunile lor verzi. Maimuţa a întins un braţ şerpuitor, descărnat, şi cu multă delicateţe i-a scos pisoiului un ochi. Mai a sărit în picioare, consternată, smulsă din reverie.
La întoarcerea mamei, a trebuit să-i povestim ce se întâmplase. Mai i-a făcut un ceai şi a pus-o să se culce.
A doua zi a telefonat la grădina zoologică din Dublin şi a aflat că ei ar fi primit bucuroşi o maimuţă Diana. Mai a lăsat treburile casei în grija mea şi a plecat cu trenul la Dublin, unde a depus creatura printre semenii săi, în casa maimuţelor.
— O mâţă chioară e mai bună decât nici o mâţă, a zis filosofic mama.

Doctorul Snow ne vizita regulat, încercând s-o ajute pe Mai cu alăptatul la sân, care-i punea mari probleme, zicea mama. Nu reuşea să producă tot timpul cantitatea optimă. Au angajat o doică de lapte din Far Finisklin, însă Mam a trimis-o înapoi, afirmând că nu se spăla.
Mai voia să-şi vadă fratele, pe Jack. Acesta a venit cu un nou Crossley coupé, strălucitor chiar şi în aerul metalic din

Sligo. Eu mergeam pe John Street, după o vizită scurtă la agenţia de pariuri, când l-am văzut descinzând din colosala maşină, neagră şi elegantă ca un episcop.
— Ho, Jack Kirwan! l-am strigat.
L-am condus înăuntru prin uşa mică din faţă. Jack a dat din cap spre mama, ca şi cum nu ştia sigur cine era, dar ăsta era felul lui obişnuit de a fi, vag şi derutant pentru muritorii cu care se străduia să comunice. Apoi în sus, pe scările înguste ca un sicriu, până la dormitorul din spate care, când Jack a păşit înăuntru, brusc a arătat ca o ilustraţie veche din Alice în Ţara Minunilor. Din privirea pe care mi-a aruncat-o am înţeles destul de clar că voia să stea de vorbă cu Mai între patru ochi. Oricum, era evident că soarele răsărise în inima lui Mai, judecând după zâmbetul ei de bun venit.
M-am dus în anexa bucătăriei s-o ajut pe Mam să taie carnea de oaie pentru cină. Maggie a făcut ochi, şi Mam a hrănit-o din sticla cu formă bizară. Era înfăşată în scutece; totuşi, picioruşele ei, în botoşei violeţi – chintesenţa stilului infantil, comandaţi special de Mai de la Johnston’s, pe O’Connell Street, după o fotografie dintr-o revistă pariziană – se îndoiau şi se răsuceau.
Apoi Jack a coborât, urmat de Mai.
— Jack, Jack! a strigat Mai. Ne dă nouă Grattan House! Ce părere ai?
Am rămas cu gura căscată. Să ne dea Grattan House!
— Nemaipomenit de generos, i-am spus lui Jack, dar nu putem spera să te răsplătim cum se cuvine.
Eram deja zăpăcit. Aştepta oare bani de la noi? Să ne-o vândă la un preţ „ca între prieteni”?
— Ne-o dăruieşte, a precizat Mai. O, Jack, a continuat ea, adresându-i-se fratelui ei, nu mie, nu cred că am să mai fiu vreodată nefericită, dacă-mi pot atârna pălăria în cui în Grattan House!

— Ei, nici chiar aşa, a zis Jack. De fapt, îmi faceţi o favoare, Mai. Mă scăpaţi de ea. Stă acolo goală. Într-o casă trebuie să trăiască oameni. Eu sunt bine instalat la Roscommon. Cui să i-o dau, dacă nu surioarei mele?
Pentru Jack, acesta a fost un discurs incredibil de lung. Până şi Mai l-a privit de parcă era Edmund Burke[11] tachinând Camera Comunelor cu o idee năstruşnică.

*

În timp ce scriu asta, îl urmăresc pe Tom prin uşa deschisă. Abia pot distinge cu ce se ocupă, la cum se leagănă pe acolo tocând, adunând. Căldura este atât de violentă, încât are pe el ceea ce-am putea numi zale de sudoare. Ploaia cade nemilos afară, ca o cascadă. Parcă o sută de toboşari lunatici răpăie pe acoperiş. E o cacofonie belicoasă, haotică, dar straniu de liniştitoare.
Tocana „Nemaipomenită” a lui Tom Quaye: Topeşte treizeci de grame de grăsime în tigaie, rumeneşte cinci sute de grame de cubuleţe de carne de vită. Îndepărtează carnea. Prăjeşte morcovi, napi şi ceapă, adaugă un sfert de litru de zeamă de carne. Pune înapoi vita, acoperă tigaia, fierbe la foc mic o oră. Şi gata, poftă bună, Unchiule Bob[12]!
— E nemaipomenită, am zis eu prima oară când m-a servit.

[11] Edmund Burke (1729–1797), filosof, om de stat, parlamentar şi orator irlandez (n.tr.).

[12] Bob’s your uncle – expresie tipic englezească însemnând „gata”, „totul este în regulă” (n.red.).

— Vreţi o „Nemaipomenită”, domnule maior? mă întreabă el, când găseşte la piaţă carne destul de bună.
De obicei, eu o mărunţesc şi fac din ea o tocătură. Treabă care-mi place.

Dacă te-ntrebi de ce oare
Soldatul bătrân nu moare,
Ţine ritmul, ţine ritmul
Urmează-l pe Unchiul Bob[13]*.*

Mai nu mai pomenea niciodată de plecarea la Dublin ca să-şi facă un renume în cercurile guvernamentale, şi se referea la noii conducători cu o desconsiderare comică. Dar era o epocă de dezamăgiri şi deziluzii. Un mare efort spiritual fusese investit în construirea unei ţări noi. Inevitabil, nu putea satisface toate aşteptările. Mai ales când a venit la putere, în ’32, De Valera[14], aşa-zisul pierzător al Războiului Civil.
— Pappy avea dreptate, zicea Mai, trebuia să rămânem cu bătrânul John Redmond, căci flăcăii ăştia nu sunt ce am crezut că sunt.
Totuşi, nu a urmat exemplul fratelui meu Tom, care ţinea cu alde generalul O’Duffy, nu-i plăcea de acesta. Una dintre prietenele lui Mai din Galway era Rosie Fine, fiica lui Fine de la casa de amanet. Când Tom arunca remarci despre evrei, maimuţărindu-l pe O’Duffy, Mai se încorda de exasperare.

[13] Versurile unui cântec popular în anii ’30, interpretat de Florrie Forde (n.red.).

[14] Eamon De Valera (1882–1975), politician irlandez, prim-ministru al Republicii Irlanda (1932–1948) (n.tr.).

— Asta-i o tâmpenie curată, spunea ea clătinând din cap.
Când Tom îi amintea că O'Duffy fusese pe vremuri mâna dreaptă a lui Collins, Mai pufnea:
— Acum Collins l-ar biciui ca pe o mârţoagă.
Era plăcut, într-un fel, s-o auzi vorbind ca altădată. Acum mă gândesc că, dacă toată lumea ar fi zis „Asta e curată tâmpenie", n-am fi avut nicicând războiul care în cele din urmă s-a declanşat.
Cât despre mine, mi-a fost imposibil să găsesc un post bun ca inginer, aşa că m-am angajat la Comisia Agrară ca inspector adjunct. Cariera mea din Ministerul de Externe britanic nu valora doi bani acasă, aşa că am fost obligat să pornesc de la zero. Am cumpărat un Baby Austin drăguţ, fiindcă munca mea însemna deplasări prin Donegal, Leitrim şi Cavan, unde decupam domeniile vechi în ferme profitabile şi aşa mai departe. Dar leafa era mică şi mă descurcam greu. Bucuria lui Mai la primirea Grattan House a mai durat, însă administrarea proprietăţii era costisitoare. Când ne-am dus acolo prima oară, unicele lucruri nemucegăite de aerul sărat erau armatele de platouri, farfurioare şi cuţite adunate de mama lui Mai de-a lungul deceniilor, pe măsură ce rudele cu dare de mână i le lăsau moştenire. Prin urmare, a trebuit să înlocuim draperiile şi covoarele vechi şi să alungăm legiunile de cari, şobolani şi şoareci.
Dar Mai, nedând nici o binecuvântată atenţie acestor chestiuni, şi-a pus punga cu sovereignii de aur primiţi de la mama ei în dulap, laolaltă cu cizmele contra ţânţarilor şi alte echipamente africane scoase la pensie, şi-a strâns cunoştinţele în jurul ei şi de două, trei ori pe lună dădea mese pentru prietene sau pleca cu Maggie să mănânce la acestea acasă. Queenie Moran, când venea de la Sligo, Rosie Fine – un cârd de femei puternice de care se înconjurase cu o anumită abilitate în legarea prieteniilor.

Adesea soseam acasă după o deplasare lungă şi, stând pe verandă, le auzeam înăuntru râsetele şi le invidiam oarecum. Bărbaţii au mai puţin talent la aşa ceva. Ea era stăpâna unei case care-i plăcea, într-un oraş ce se bucura de aprecierea ei. Galway ocupa un loc mai înalt în inima ei decât Dublinul, deşi îi plăcea grozav să facă excursii acolo, să cumpere de la Switzer's rochii de ultima modă, brăţări şi inele de la Weir's, să meargă la teatru sau la concert, luând de fiecare dată aceeaşi cameră la hotelul favorit din Kildare Street. Şi, că veni vorba de „apreciere", câte rochii, jachete şi bluze i se trimiteau de la marile magazine universale din Dublin pentru „apreciere"! Nici nu le puteai ţine socoteala.

La un an după Maggie s-a născut Ursula. Doi copii în doi ani, asta însemna o greutate pentru Mai şi, înainte de toate, cheltuieli foarte mari pentru un funcţionar de rang inferior al Comisiei Agrare.

Cu toate acestea, era un spectacol plăcut s-o vezi pe Mai păşind semeaţă pe esplanada din Salthill, cu mica ei slujnică din Kerry împingând căruciorul şi cei doi căţei zburdând şi dându-le târcoale. Îi plăcea vântul din larg, cu cât mai tăios, cu atât mai bine. Mânuţa lui Maggie în a mamei sale, cu părul ei negru fluturând în vânt şi cu pardesiul ei parizian. De îndată ce Mai a primit de la reviste indicaţia să poarte pantaloni, i-a tras pe ea: la început pantaloni bufanţi de călărie, apoi nişte chestii largi ca pijamalele, care parcă o ajutau să plutească. Avea un costum de baie „Jersey" şi nu se codea să intre cu el în apele reci, luând valurile în piept şi înotând până departe în golf. Aceste lucruri – pantalonii şi înotul până prea departe – făceau vâlvă în satul Salthill. Pentru Mai era o regulă ca, dacă întâlnea pe stradă un mic cerşetor, să-i îndese în mâna întinsă o monedă de şase penny. Virtuoşii clătinau dezaprobator din cap.

Cealaltă bucurie a ei era să-şi desfiinţeze prietenii pe terenurile clubului de tenis. După aceste partide mi se făcea o relatare amănunţită, lovitură de lovitură, victorie după victorie, noaptea în culcuş, noi amândoi cuibăriţi în vechiul pat regal al tatălui ei, ea ilustrând jocurile cu demonstraţii de forehands sau backhands, braţele ei lungi şfichiuind aerul pe deasupra plăpumilor şi cuverturilor de damasc.
În camera aceea era atât de frig iarna, încât pe toate obiectele se formau lacrimi de gheaţă, aşa că la trezire ne simţeam ca nişte exploratori arctici după ce căzuse peste ei o ninsoare uşoară, fiind nevoie de o rugăciune şi de o înjurătură ca să ieşim din pat şi să intrăm în haine.
Cealaltă mare bucurie a acelor zile, diferită de a lui Mai şi chiar tăinuită, erau cursele de cai. În deplasările pentru Comisia Agrară, deseori mă abăteam din drum pentru o cursă, o mică întrecere pe pistele vântoase din Donegal, sau la evenimente mai complexe în interior, ori, dacă nu reuşeam să merg, îmi plasam banii la oricare casă de pariuri din Galway, discretă şi îndepărtată de strada principală.
O, cursele de cai din Sligo, în ploile vioaie de primăvară, exaltarea pe care mi-o provocau! Sau, în serile lungi de vară, cursele cele mai poetice din Irlanda, la Phoenix Park, care meritau lungul drum de întoarcere la Galway la ore mici, trecând prin orăşele şi sătucuri adormite, ocazional înviorat de un câştig care venise pe neaşteptate, cu ştergătoarele de parbriz licărind din dreapta în stânga ca un metronom bolnav. Poate că, dacă trăgeai linia, erau mai multe pierderi decât câştiguri. Multe, multe pierderi. E adevărat că marea mea slăbiciune era să-mi pierd nopţile studiind formularele de pariuri, ca apoi, într-o admirabilă manifestare de laşitate, să-mi plasez banii tot pe blestemaţii de favoriţi. Da, dar Phoenix Park, cu copacii

mari de pe marginile incintei, cu aerul conspirativ pe care-l avea până şi cel mai neînsemnat lucru, elegantele clădiri din lemn, orologiile cioplite, excentricii pariori bătrâni care nu ieşeau niciodată din bar ca să urmărească o cursă, bookmakerii din cabinele de sus, care-şi strigau informaţiile în coduri bizare, secretele antrenorilor divulgate de grăjdari şi infectând cu îngrijorare şi emoţie toate conversaţiile, briza estivală curgând printre copaci, mulţimile care urlau, răcneau, ca un adevărat cor al vieţii! Toate astea mă înveseleau, şi nici o distanţă n-ar fi fost prea mare ca să ajung la ele.

În acea perioadă, fratele meu Tom ieşea de câţiva ani buni cu Roseanne Clear.
Tatăl lui Roseanne fusese, precum fratele meu Eneas, în vechea poliţie, se vârâse într-o sumedenie de belele în timpul Războiului Civil şi se spunea că fusese ucis cu sânge-rece de noua Armată Naţională. După câştigarea independenţei, tatăl ei n-ar mai fi putut rămâne în RIC, pentru că RIC fusese dizolvată. Se zvonea însă că încercase să intre pe sub pielea noilor autorităţi, dând informaţii într-un mod sau altul – iar informatorii erau, desigur, la modă atunci. El a avut soarta tuturor informatorilor din Irlanda: a fost ucis. Dar nimic din toate astea nu l-a descurajat pe Tom. Între timp, noi ne întorseserăm din Africa. Mai şi-a asumat sarcina de a-l lua la o parte ca să-i explice câteva lucruri: că a ieşi cu o fată era una, a te logodi cu ea era alta, iar căsătoria, cu totul altceva. Tom a ascultat-o cu bunăvoinţă; oricum, nu avea altă părere, nu, el era doar îndrăgostit lulea.
Lui Mam nu-i plăcea prea mult fata, nu numai fiindcă era prezbiteriană, ci şi pentru că, spunea ea, toţi bărbaţii de treabă din Sligo se uitau „câş” la ea. În plus, nu se

cuvenea, în opinia ei, ca o femeie să cânte la pian într-o orchestră pentru baluri.
În ciuda tuturor piedicilor, Tom a luat-o de nevastă. Au trebuit să meargă la Dublin ca să facă acest pas cu discreţie. Mai a fost domnişoară de onoare. Mai mult ca sigur, asta se întâmpla în 1934, la doi ani după venirea la putere a lui De Valera, care a făcut praf ambiţiile politice ale lui Tom. El mergea pe mâna tipului ăluia, O'Duffy, un mic Mussolini irlandez, dar nu era un subiect pe care să-l poţi aborda cu el, şi într-un fel sau altul însurătoarea cu Roseanne Clear s-a legat de toate astea, aşa cum un cristei se trezeşte uneori legat într-un snop de secerătorul neglijent.
Astea erau noutăţile atunci, ăsta era mersul lucrurilor.

Capitolul 13

Într-o după-amiază au venit doi domni de la bancă. Managerul în persoană, domnul Tuohy, şi asistentul său.
Era o zi furtunoasă de vară, cu vântul ridicându-se în est.
Domnul Tuohy avea o guşă impresionantă sub bărbie, care îi afecta vorbirea, aşa încât parcă nu vorbea, ci cânta, pe un ton plângăreţ şi melancolic. Era un om cu o comportare în general letargică, despre care se zicea că ar fi un pasionat al băilor cu alge de mare din Enniscrone. Era slab, aşa că, din depărtare, în costumul său negru, arăta întotdeauna ca o liniuţă trasă cu creionul.
Mai îl cunoştea pe domnul Tuohy mai bine decât mine, deşi el îmi înlesnise de curând obţinerea unor credite. Casa, firește, era trecută pe numele meu şi constituia o

garanţie solidă, aşa că micile împrumuturi îmi fuseseră acordate cu un zâmbet.
Fata din Kerry i-a condus în camera de zi, unde Mai răsfoia revista La Femme chic (întotdeauna un obiect ruşinos de luat de la chioşcul de ziare, unde venea la comandă specială – „Domnule McNulty, revista dumneavoastră franţuzească...”), iar eu parcurgeam ziarul cu programul curselor, în vederea unei noi descinderi la vreun hipodrom îndepărtat. Mai s-a ridicat în picioare, părând încântată să-i vadă, deşi surprinsă. A trimis-o pe slujnică după ceai, dar se pare că domnului Tuohy nu-i era sete şi nici nu şi-a consultat asistentul stingher. Aşa că am luat cu toţii loc şi ne-am zâmbit.
Domnul Tuohy s-a uitat câteva minute afară, la brizanţii albi ce se agitau în golf, şi a dat din cap, făcând să tremure bărbia umflată.
— O proprietate foarte frumoasă, a zis el. Am observat din documente că tatăl dumneavoastră a cumpărat-o acum şaizeci de ani, doamnă McNulty. Mult timp a rămas în familie. Şi cât de plăcut este să vii aici şi să auzi vocile copilaşilor. Ştiu că vă este excepţional de greu.
Asta a prins-o pe Mai cu garda lăsată, chiar dacă pe mine mai puţin.
— Excepţional de greu? a repetat ea.
Primisem câteva scrisori în legătură cu creditele, destul de multe, de fapt, pe care le citisem cu multă atenţie. În adâncul sufletului, ştiam de ce venise. Eram alarmat, mi se făcuse chiar greaţă. Strângeam braţele fotoliului şi rosteam, fără sunet, numai în creierul meu încins, o grăbită, dar sinceră rugăciune. Cu cât succes, în marele meu efort de a menţine totul deasupra liniei de plutire, de a ţine lucrurile în perfectă ordine şi de a le face să progreseze, exclusesem posibilitatea ca un asemenea eveniment teribil să se întâmple! Ăsta era un talent, mă

gândeam eu cu disperare, un talent, iar acum, ca notă de plată pentru acest talent, poftim, venise inchiziţia.
— Iertaţi-mă, domnule Tuohy, dar nu am idee despre ce vorbiţi, a spus Mai cu accentul ei plăcut din Galway, muzical şi constant în felul lui.
— I-am scris pe larg domnului McNulty, ca să-l ţin la curent cu toate. Când a luat creditele ştia că banii vor trebui restituiţi la un moment dat, şi când garantezi cu ceva, fireşte că acela este lucrul la care trebuie să renunţi pentru a onora plata împrumuturilor, dacă nu se găsesc alte căi.
Îmi dădeam seama, după tonul domnului Tuohy, că alesese să ne explice totul ca unor copii. Dar Mai nu era un copil. Ea se uita acum la domnul Tuohy de parcă ar fi fost de zece ori mai mare. Mi-am zis că cei patru pereţi ar fi putut fi mutaţi din loc de privirea ei şi înecaţi în marea biciuită de vânt. A spune că-mi era ruşine nu mi-ar descrie nici pe departe sentimentele. Şedeam acolo, anulat, chiar şi pentru mine însumi, dar apoi a venit momentul când Mai şi-a întors faţa spre mine, faţa ei memorabilă, cu trăsături fine şi cu ochi luminoşi, acum mocnind de supărare.
— Jack?
Doar atât a zis.
— Păi, am spus eu, în culmea slăbiciunii, e adevărat că am făcut câteva împrumuturi.
— Domnule McNulty, a intervenit domnul Tuohy, nu doresc să vă contrazic în propriul dumneavoastră cămin, dar scopul major al vizitei mele de astăzi este să vă conving de necesitatea de a vinde casa cât de repede. Datoria dumneavoastră se ridică la multe sute de lire.
— Jack, a zis ea din nou, de data asta mult mai moale.
Vinovăţia, îngrozitoarea vinovăţie, începea să pună stăpânire pe mine.

— N-a existat absolut – a început domnul Tuohy, şi aici vocea lui agresivă s-a frânt o clipă, aşa că a reluat cuvântul – absolut nici o încercare, nici una, de a plăti ratele, aşa încât, cu tot cu dobânzi, pretenţiile noastre faţă de proprietatea dumneavoastră se ridică acum la valoarea ei integrală. Este datoria mea solemnă şi obligatorie de a dispune de ea. Regret nespus, doamnă McNulty.
Apoi asistentul lui a luat cuvântul pentru prima şi ultima oară:
— Adevărat, a spus el, ca şi cum durerea evidentă de pe chipul lui Mai îi interzicea să mai păstreze tăcerea, chiar dacă superiorul lui insistase pe necesitatea de a-şi ţine gura într-o împrejurare atât de delicată.
Mai a făcut „Hmm”, a mişcat brusc din cap şi s-a uitat lung afară, la golf. „Hmm”, a repetat ea. O clipă de uşurare am crezut că mă iertase, sau că, într-adevăr, incidentul venea în întâmpinarea unei dorinţe a ei, tăinuită faţă de mine, de a se descotorosi de casă...
— Dar, a spus peste câteva clipe, banii nu sunt o problemă. Dacă aveţi nevoie doar de bani... A făcut un pas spre uşă. Am fonduri, domnule Tuohy, despre care nu ştiţi nimic. Vedeţi dumneavoastră, nu ţinem totul la bancă. O, nu, a continuat ea, râzând acum. Vă rog să aşteptaţi aici un moment şi vă arăt.
— Unde te duci, Mai? am întrebat-o eu, acum dublu, triplu alarmat.
— O să vedeţi, domnule Tuohy, a zis ea, plecând să-şi îndeplinească misiunea.
Şedeam acolo, domnul Tuohy dând din când în când din cap, parcă discutând acum cu sine însuşi, oferindu-mi un zâmbet pe jumătate stins, şi am auzit paşii lui Mai pe scări, mergând grăbiţi spre dormitorul nostru. Îi auzeam tocurile înalte – piele colorată în două nuanţe – călcând pe covorul persan şi pe scândurile cerate ale pardoselii spre dulap,

puteam să-mi imaginez totul perfect, am auzit uşa deschizându-se şi, mai slab, cotrobăitul ei printre rămăşiţele ordonate ale şederii noastre în Africa, căutând cu toată încrederea, am presupus, săculeţul cu monede. Apoi am auzit – dacă un astfel de lucru poate fi auzit – pauza de tăcere, de stupefacţie, creierul ei zbârnâind în căutarea unui gând liniştitor, a unei explicaţii acceptabile: le pusese Jack la bancă, totuşi? Le pusese ea, într-un moment de confuzie? Dar ea nu se mai uitase în săculeţul acela de cinci ani, nu? Sau le mutase în altă parte a casei – unde erau, unde erau?

Cum n-a găsit nici un răspuns satisfăcător, nici vreo indicaţie despre locul unde se afla averea, a fost obligată să facă drumul înapoi, pe frumosul covor şi pe scările bine îngrijite, străbătând tristeţea căscată a holului şi revenind la noi în camera posomorâtă, nu altfel decât cu inima pe jumătate frântă, dar gata ca într-o clipă de nebunie să se calmeze, să-şi revină; pe urmă a rămas acolo, privind valurile acum tunătoare, dar mute dincolo de sticla vechii ferestre, aşa cum făcuse şi înainte, dar cu eoni între cele două acţiuni. Am ştiut că voia să vorbească, dar parcă nu avea energia necesară ca să pronunţe măcar un cuvânt. Şi parcă nedorind cu adevărat s-o facă, în caz că, drept consecinţă a exprimării, ar fi primit un răspuns. Cinci minute întregi a păstrat tăcerea, ca un săritor balansat pe marginea trambulinei, gata să ţâşnească, să facă saltul prin aerul limpede; apoi, pentru că altă ieşire nu era, şi-a întors faţa de la mare şi, cu o putere ostenită, dar cu putere, în ciuda situaţiei, m-a privit din nou şi a zâmbit, a zâmbit splendid, zâmbetul acela care era o părticică din motivul pentru care o iubeam, pentru care o curtasem şi mă însurasem cu ea, un zâmbet pe care-l preţuiam atât de mult, încât nu m-am putut abţine să-i zâmbesc şi eu. Mai,

stând acolo în picioare – chiar şi acum, în Africa, scriind, deplâng acel moment şi-i simt încă teroarea.
— Toţi banii, Jack, toţi banii, a izbutit ea să spună.
Încă mai era iubire în glasul ei, aşa cum luna august mai are în ea vara. Dar şi dezolarea iernii.

Grattan House a fost vândută. Acum întreg adevărul ieşise la lumină şi, ca majoritatea adevărurilor revelate după o îndelungată tăinuire, nu-i era de nici un folos lui Mai şi, desigur, nici mie. Da, mă dusesem de zeci de ori la dulapul acela, din cauza datoriilor de la curse, de la magazinele de confecţii şi pălărier, din pricina facturilor venite de la Switzer's sau Weir's pentru una, pentru alta şi pentru cealaltă. Băgam de fiecare dată mâna în săculeţ fără a-l deranja prea tare, nevoind să se ştie ce făceam, spunându-mi de fiecare dată: „Doar câteva monede, mai sunt multe acolo", până în ziua nefastă când mâna mea a intrat în săculeţ şi până şi omul care făcea cel mai mare efort din istoria omenirii să nu bage de seamă nimic (eu) a observat că ceea ce scosesem din el era ultimul sovereign.

Sentimentul de vinovăţie legat de „pierderea" Grattan House este încă profund, etern, terifiant. Dar nu sunt sigur că în momentul respectiv am înţeles ce făcusem.
Acum, privind în urmă, în odaia simplă din lemn din Accra, mi-e clar că acela a fost momentul când ar fi trebuit să-mi descarc sufletul în faţa ei, să-i explic cum trăiserăm şi să-i cerşesc iertarea pentru cele întâmplate. Însă n-am făcut nimic din toate acestea.

Am achitat facturile ei la măcelăria Divilly’s şi la băcănia doamnei Synott din Salthill, datoria mea de la barul de la Bal, apelând la ultimele mele resurse, incapabil să recurg la subterfugii; casa a fost scoasă pe piaţă şi vândută cât ai clipi unui prieten al domnului Tuohy, iar noi ne-am mutat, cu căţel şi cu purcel, mai degrabă fără căţel şi fără purcel, într-o „căsuţă drăguţă” din Magheraboy, în Sligo, obţinută de Pappy de la un camarad de-al său cu o chirie atât de mică, încât Mai, destul de surprinzător, şi-a plesnit şoldurile cu palmele când i-am spus, nu se ştie dacă în semn de dezgust faţă de noul nostru statut sau de încântare faţă de ieftinătatea din Sligo – nu mi-am putut da seama, dar probabil nu din ultimul motiv.
Pentru că, de parcă ar fi existat o boală ascunsă în mariajele McNulty, ea încetase să mai vorbească direct cu mine, exact cum procedase şi Mam cu Pappy. Dacă am fi luat acum ceaiul acasă la Mam, ar fi fost cu siguranţă o seară complicată. Cum Mai nu avea în casă un agent de legătură de vârsta raţiunii, ci doar doi copii micuţi, schema asta de vorbire indirectă era foarte greu de pus în practică tot timpul, şi uneori necesitatea oarbă o obliga să spună ceva, situaţie în care vorbea scurt, sec şi la obiect, cum dă ordine un ofiţer superior.
Şi insista să dormim în camere separate.
Deşi îmi provoca o imensă durere, consideram şi eu că atitudinea ei era într-un fel îndreptăţită, şi noapte de noapte mă rugam pe canapeaua îngustă care-mi servea drept culcuş să existe măcar un sâmbure de adevăr în zicala că timpul vindecă orice. Dar era insuportabil să-i văd disperarea, aerul de neajutorare şi mâhnire, şi acum, seara, beam cât puteam de mult şi de repede în barurile reci şi igrasioase din Sligo, încercând să-mi şterg din minte imaginea plutitoare a fantomei înalte, subţiri, albe la faţă care devenise soţia mea. Într-o seară m-am îndreptat spre

casă atât de beat, încât căutam pretutindeni Grattan House, având buimăcitoarea credinţă greşită că acolo era şi acum căminul nostru, căutând în sus şi în jos pe străzile din Sligo o casă aflată în altă localitate.
Nu-mi pierdusem însă toate speranţele. Mai era încă aproape, şi eram încredinţat că legătura noastră va fi în cele din urmă restabilită. I-am spus-o şi lui Tom, iar el m-a aprobat din cap, cu o tăcere înţeleaptă.

Capitolul 14

E adevărat, căsuţa noastră era umilă. Dar aveam loc pentru cele două fetiţe, chiar şi pentru strania dislocare a părinţilor lor, iar raportul cu venitul meu real era mai bun. Afară, în dos, exista un pătrat stingher cu iarbă şi păpădii, vântul se răsucea în spaţiul acela neroditor şi-şi trecea prin iarbă degetele îngheţate, întrebând florile de păpădie cât e ceasul. Casele erau noi, clădite de un dezvoltator speculant din Rossaveal, suficient de departe în Connemara ca să nu fie găsit când o ţiglă o lua la vale pe acoperiş sau ţevile de canalizare se dezlipeau sub pământ.

În prima vară am trăit micuţa satisfacţie că Mai a descoperit Gibraltar, o clădire de beton pentru băi de mare construită pe buza stâncoasă a ţărmului, la Far Finisklin. Se rezema pe o stâncă uriaşă – de unde numele – pe care Mai se tolănea în zilele fierbinţi, alcătuindu-şi un mic regat din prosop, sacoşă şi haine şi având-o la picioare pe micuţa Maggie, pe post de paznic de frontieră. Ursula era depusă la bunici, Mam trudindu-se să treacă imensul

cărucior peste neconvenabila treaptă de granit din faţa uşii sale. Mai, într-adevăr, îi făcuse o plăcere lui Mam, botezând-o pe fetiţă după Sfânta Ursula a ursulinelor. Mama era o mare iubitoare de ordine religioase şi chiar o promisese, cu mulţi ani înainte, pe soră-mea, Teasy, măicuţelor de la Nazareth House; când a împlinit paisprezece ani a dus-o la sediul acestora de la Bexhill-on-Sea, unde prosperă şi acum în calitate de călugăriţă cerşetoare, printre colinele şi zonele nedezvoltate din East Sussex.
Mam o iubea în mod special pe Ursula, iniţial pur şi simplu în virtutea numelui. Mai primise fără entuziasm ideea ca Ursula să fie şi ea dată la călugăriţe, deşi în felul ei era la fel de religioasă ca mama.
— Cred că o McNulty ajunge cu asupra de măsură pentru orice ordin de maici, a zis Mai.
Mama a râs sănătos:
— Poate că ai dreptate, Mai, poate că ai dreptate.
Maggie frecventa acum grupa mică şi era foarte vorbăreaţă, principala ei misiune în acest sens fiind s-o facă pe intermediarul oficial între mama ei şi mine.
În oraş s-a declanşat o epidemie de „neruşinări şi păcăleli” care s-a extins şi asupra Gibraltarului, şi oamenii provocau ţipete şi valuri înalte sărind în apă de pe treptele de stâncă. Într-o seară, în timp ce Mai gătea în bucătăria de afară, revenită acasă după o lungă zi de plajă şi baie – vedeam cristalele de sare uscându-i-se pe faţă –, am întrebat-o dacă o supăra că trebuie să împartă cu sălbaticii tărâmul pe care abia îl descoperise.
— Spune-i tatei că prefer compania lor, nu a lui, i-a zis ea lui Maggie.
— Mama zice... a început Maggie.
— În regulă, Maggie, am spus. Am înregistrat mesajul.

*

Într-o zi, peste câteva luni, am primit un cartonaş într-un plic de la prietena ei Queenie Moran, care-mi solicita să ne vedem între patru ochi în oraş. Era un mesaj neobişnuit, având în vedere că nu prea avusesem de-a face cu Queenie, decât în măsura în care era prietena lui Mai. Uneori Queenie venea pe mare ca să ia ceaiul la Magheraboy. Atunci Maggie era gătită cu rochia ei Shirley Temple şi părul negru îi era torturat ca să stea în bucle, iar Mai o ridica pe masa din salon ca să cânte, aşa cum o sută de fetiţe din Sligo erau obligate s-o facă în epoca aceea. Maggie se descurca de minune, dansând step, făcând reverenţe şi cântând:

Mi-am aruncat jucăriile
Până şi toba şi trenurile

Aşa că am contemplat o clipă cartonaşul lui Queenie, admirând frumoasele bucle ale literelor caligrafiate. Dar cuvintele erau politicoase şi n-am găsit nimic rău în mesaj, aşa că am fost de acord să mă văd cu ea la cafeneaua Lyon’s, local nefrecventat de Mai.
Era sâmbătă dimineaţa şi m-am dus îmbrăcat la patru ace, deşi aveam o durere de cap monstruoasă din ajun. Mă bărbierisem şi înghiţisem un ou crud, cu un pic de brandy, ca să-mi ostoiesc cât de cât măruntaiele. Faptul că era sâmbătă dimineaţa constituia, într-un fel, un pericol, deoarece lui Mai îi plăcea să pornească exact atunci în raid prin magazine, împreună cu Maggie, ieşire care o încânta

şi pe fetiţă. Mă gândeam mulţumit că Mai găsise o metodă şi o rutină pentru a trăi în Sligo, oraşul exilului ei din Galway. Totuşi, Sligo avea câteva mărgele pe aţă: câteva mercerii şi magazine de galanterie, ca să nu pomenim, seara, de lumile fictive şi visurile ameţitoare de la cinematograful Gaiety. Mai încă mergea la filme aşa cum se duc alţii la birt, ca să se cufunde în ceea ce era pentru ea opiumul modei elegante: rochii lungi de seară, lumini pâlpâitoare, Fred Astaire sau altul ca el cântând melodii romantice, punându-şi jobenul, arătându-şi manşeta sau scuturând un picior. Aşa că eram foarte vigilent, ca să mă asigur că Mai nu pornise pe drumurile ei, cel puţin nu pe aproape de Wine Street.
Iat-o acum şi pe Queenie, care alesese o masă mai mult sau mai puţin conspirativă, ferită din calea diverselor soţii din Sligo care-şi savurau mica plăcere de sâmbătă. Locul vibra din cauza lor, amintindu-mi de ciripitul graurilor. Ea s-a ridicat în picioare când m-am apropiat de masă şi mi-a întins mâna, scoţându-şi mănuşa cu un gest expert. I-am simţit mânuţa rece în a mea şi mi-a trecut fugar prin minte că avea o circulaţie foarte proastă pentru o asistentă medicală districtuală, dacă îi era frig în sala aceea supraîncălzită, cu aerul viciat, cu ţigările ruseşti în portţigarete şi papiroasele aspre Sweet Afton amestecându-şi democratic fumul în aer.
— Jack, a zis ea. E cu adevărat frumos din partea ta că ai venit. Zău dacă nu.
— A, da, sigur, Queenie, de ce nu? Dă-mi voie să-ţi spun că nu primesc des bileţele de la doamne care să mă invite la o întâlnire discretă.
Am avut impresia că mi-a considerat remarca puţin deplasată, căci am văzut pe faţa ei un rictus minuscul, dar, oricum, s-a aşezat la masă şi m-am aşezat şi eu, după ce am smuls paltonul de pe mine şi l-am azvârlit pe alt scaun,

provocându-le un mic şoc doamnelor de la masa învecinată, de parcă paltonul meu ar fi fost un cadavru.
— Iei ceva, Jack? m-a întrebat ea ridicând mâna stângă, albă şi fără verighetă.
— Nu, nu, am spus, nu mă simt chiar în apele mele, ştii?
Şi-a lăsat mâna să meargă mai departe până la coafură şi şi-a netezit părul roşcat. Destul de bizar că cea mai bună prietenă a lui Mai era roşcată, când atât eu, cât şi Ursula aveam părul roşu. Dacă Ursula ne-ar fi însoţit, am fi arătat ca o mică familie.
— Uite ce, Jack, a zis ea, dacă tata mi-a spus ceva de o mie de ori, a fost să nu mă amestec niciodată într-o căsnicie, să nu mă bag în nici un fel între cei doi membri ai cuplului, şi tu ştii, Jack, că tata este avocat consultant şi zilnic se ocupă de probleme omeneşti. Deci, nu mi-ar plăcea să-ţi închipui că vreau să fac aşa ceva.
Rostise aceste cuvinte cu o oarecare emfază, ca şi cum ar fi dorit să spună ceva vesel, dar ele au avut mai degrabă darul să mă alarmeze.
— De fapt, Jack, sunt foarte îngrijorată din pricina lui Mai.
— Cum aşa?
— Eşti sigur că nu vrei un ceai? Pari cam pleoştit, Jack.
— Nu, nu, sunt bine aşa, Queenie, foarte bine... Deci, spune-mi, ce te tulbură în legătură cu Mai?
— Să ştii că „mă tulbură” este expresia potrivită. Sunt tulburată, da... Sunt unele lucruri pe care mi le-a spus în ultimul an... Ştiu că aţi avut unele greutăţi... Nu cunosc detaliile, fireşte, şi pe ea n-am întrebat-o. Dar, Jack, tu ştii că după ce a aflat că este însărcinată cu Ursula a venit la mine hohotind de mama focului? Venise de la Galway cu autobuzul, aşa, plângând. Mi-a spus că pur şi simplu nu putea să mai aibă un copil. Mi-a spus... Ei bine, lucruri teribile.

— Ce fel de lucruri teribile? am îmboldit-o, gândindu-mă că era mai bine să aflu acum totul, căci nu mă puteam simţi mai alarmat decât eram.
— Ea nu... Crezi că...? Nu, ceea ce spun... Tehnic vorbind, înţelegi, ca soră medicală, nu sunt doctoriţă, dar ştii, Jack, uneori percep la ea o tristeţe... Te şochez spunându-ţi asta?
— Ce vrei să spui?
Recunosc că m-am înfuriat puţin, dintr-odată. Doar o idee. Ce-mi sugera, că Mai era într-un fel bolnavă? Ca vlăstar al azilului din Sligo, n-aveam de gând s-o las pe această femeie să-mi spună că soţia mea era...
— Ce încerci să-mi spui? am stăruit, pe un ton neîndoielnic dur ca piatra.
— Se întâmplă cumva să crezi că Mai suferă de nervi?
— Păi, nu, nu cred, Queenie, şi trebuie să spun că sunt de acord cu tatăl tău în privinţa sfatului foarte bun să nu te amesteci în vieţile oamenilor, trebuie s-o spun, Queenie, zău că trebuie.
— Nu m-am exprimat bine, te rog să mă ierţi, Jack. Toate astea îmi apasă sufletul, şi ea îmi spune unele lucruri şi mă întreb dacă-ţi spune şi ţie aceleaşi lucruri, sau poate drăguţei de Maria Sheridan, sau fratelui ei, şi el un om drăguţ...
Pe urmă, a tăcut. Ajunsese în punctul în care ajungem cu toţii când încercăm să ajutăm pe cineva, dar constatăm că există o prăpastie între intenţia noastră şi destinatarul ajutorului. Un gol căscat, simbolul eşecului. Brusc, mi s-a făcut milă de ea. Queenie Moran, celibatară, asistentă districtuală, fiica unui avocat din Galway, încercând să abordeze un subiect oribil cu soţul prietenei iubite.
— Ştii ce, Queenie, am spus. Apreciez faptul că mi-ai scris. Ceva te roade. Dar, crede-mă, Mai e bine. Doamne, nu-i întotdeauna irascibilă? Ba da, este. Uneori vorbeşte prostii.

Evident, îşi împinge gândurile până la extreme. Dar ascultă, Queenie, ea este Mai McNulty, fostă Mai Kirwan, şi ai întâlnit vreodată o fată mai...
Dar nu mi-a venit în minte sintagma necesară pentru a o descrie. Mi-am dat seama că mă lăsasem copleşit de emoţie, o lacrimă mi se prelingea pe obraz şi speram că ea o va interpreta drept o consecinţă a mahmurelii.
— Jack, a zis ea pe un ton oarecum resemnat, de parcă se hotărâse să încalce sfatul patern, chestia e că dacă nu spun nimic şi se întâmplă ceva groaznic, niciodată, niciodată nu mi-aş ierta-o.
Acum a fost rândul meu să tac, privind-o. Poate că mi-a tresărit o sprânceană, fiindcă ea a reacţionat ca şi cum aş fi încurajat-o, deşi aş fi fost nemăsurat de bucuros dacă ar fi dispărut într-un norişor de fum ca un duh nedorit, cum mi se părea a fi în acel moment.
— Ştii, când s-a născut Ursula, Mai mi-a spus că ar vrea s-o poată ucide, s-o ucidă, asta mi-a spus, şezând la Café Cairo cu numai doi ani în urmă, fremătând de mânie şi Dumnezeu mai ştie de ce, şi zicea că vrea să omoare bebeluşul fiindcă are părul roşu. Şedea acolo, la Café Cairo, afirmând că nu are deloc instinct matern, iar mie mi-era greu să aud asta, fiindcă... fiindcă... Fiindcă o iubesc pe fetiţa aia, Jack, toată lumea care o cunoaşte o iubeşte... Să spui astfel de lucruri... ba chiar şi înainte de naşterea Ursulei, Cerule mare, Jack, zicea c-o să rezolve ea problema de-ndată ce i se iveşte ocazia, o să facă o baie fierbinte şi-o să bea o sticlă de gin, m-a implorat să-i spun cum să scape de sarcină, Jack, nu înţelegi ce oribil a fost să porţi o astfel de conversaţie cu prietena ta din copilărie?
Acum Queenie plângea pe faţă; or, eu am constatat că mi-e imposibil să fiu sever cu o persoană care plânge.
— Dar, Queenie, ea n-a făcut nimic din toate astea.

— Dar a încercat, Jack, a încercat, ştiu precis, a băut sticla de gin şezând în apa fierbinte, a făcut tot ce a putut, ştiu că da, ar fi trebuit să-ţi spun mai devreme, văd acum că ar fi trebuit, din cauza celuilalt lucru pe care l-a spus când s-a născut Ursula, iar ea n-a simţit nici măcar un firicel, un firicel de sentiment, aşa mi-a zis, pentru vreuna dintre copile...
— Nu, nu, am murmurat, întrebându-mă totuşi dacă Mai nu cumva riscase să facă ceva cumplit când eram plecat cu treburile de la Comisia Agrară. Nu, încă locuiam la Grattan House când s-a născut Ursula, încă eram – voiam să spun în acelaşi dormitor, dar fireşte că n-am spus-o – împreună şi, oricum, o iubeşte tare pe Maggie şi-i este total devotată Ursulei, o, da, am zis, este o mamă extraordinară şi n-ar trebui să-i dai atenţie...
— Dar, Jack...
„Ce?” m-am gândit. A urmat o tăcere mai lungă. Femeile de la masa vecină erau bizar de tăcute, astfel încât m-am temut că trăgeau cu urechea. Poate că mă ştiau, poate că o cunoşteau pe Mai. „Of, Queenie, Queenie, mi-am spus, cară-te de aici cu adevărul tău murdar cu tot. Dacă-l iei cu tine, nu va trebui să mă gândesc la el, o să mi-l alung pur şi simplu din minte.
— Mi-a spus, Jack, că făcuse, ştii...
— Ce? am întrebat, în culmea disperării. Ştiam că-mi va spune totul acum şi nu voiam, Doamne iartă-mă, să-mi spună tot. Mai bine negură decât transparenţă.
— Tentative, a zis Queenie, parcă sperând că un singur cuvânt va fi de ajuns, că nu va trebui să elaboreze.
— Tentative? am repetat eu, dârdâind dintr-odată în sala sufocantă, privind pe furiş la doamnele de la masa vecină şi adresându-le un zâmbet fugar. „Orice veţi fi auzit, nu daţi atenţie, nu daţi atenţie.”
— Da. Doctorul Snow, ştii.

— Ce-i cu doctorul Snow?
— El i-a dat pilule şi ea a zis... a zis că a luat o grămadă de pastile într-o noapte, cam acum o lună, le-a înghiţit cu gin...
— Ascultă, Queenie, am spus, râzând de data asta, chiar râzând, Mai nici măcar nu bea. Nu s-a atins de nici un strop de alcool în viaţa ei. Niciodată.
Queene s-a uitat la mine, nemaiştiind ce să zică. Brusc, m-am simţit infernal de prost, ignorant şi neînsemnat. Fireşte, Mai ar fi putut să fumeze şi opium fără ştirea mea, ori să danseze goală în camera ei, fiindcă după ora nouă seara n-o mai vedeam până dimineaţa. Aşa era în zilele acelea, şi eu trăiam cu speranţa la vremuri mai bune. Trăiam sperând la împăcare, cum fac toate cuplurile, cum fac toţi oamenii obişnuiţi şi decenţi, până la urmă, după ce timpul a tămăduit toate rănile.
— Nu s-a atins de nici un strop de alcool în viaţa ei, am repetat, ca şi cum ar fi fost un precept religios.
— Of, Jack, of, Jack, a suspinat ea izbucnind în plâns.
Am rămas fără aer.

Capitolul 15

Când m-am întors la Magheraboy am aflat că Mai ieşise totuşi cu Maggie, deşi nu le zărisem în oraş. M-am dus la etaj, în camera ei, să arunc o privire. Nu mă simţeam bine să scormonesc pe acolo, dar ardeam de dorinţa de a găsi cea mai mică dovadă că ceea ce-i spusese Mai lui Queenie era o aiureală fantezistă, sau că Queenie o luase pe arătură.

Camera, cum mă şi aşteptasem, era splendid aranjată. Vechiul pat matrimonial era finisat cu mare pricepere, în stilul Bristol. Pe noptieră, revistele de modă stăteau într-un teanc ordonat, cu ochelarii de citit aşteptând în vârf. Grilajul şemineului era curat şi avea pregătită o lădiţă de cărbuni. Două gravuri mezzo-tinto, cu portretele tatălui şi mamei ei în zilele bune, stăteau înrămate de fiecare parte a şemineului, tatăl părând cam supărat, dar cu un aer demn, de magistru. Mătura pentru covoare îşi făcuse recent datoria. Draperiile salvate de Mai de la Grattan House şi adaptate la această fereastră mai modestă, reprezentând scene din vechea Franţă rurală, în alb-roşu, erau aproape închise, discret şi cu ipocrită modestie.
M-am simţit dintr-odată foarte trist. Nu pentru că acea încăpere îmi stârnea tristeţea, ci pentru că-mi amintea cât de fericită fusese, în mare, viaţa noastră conjugală. Era o încăpere din care eu lipseam, chiar dacă stăteam acum în mijlocul ei. M-am uitat în şifonier, şi acolo nu atârnau decât hainele ei, pe când altădată conţinea şi costumele şi jachetele mele. Nu-i dădeam pic de crezare lui Queenie. Aş fi găsit semne, semne ale unei supărări atât de mari – aş fi ştiut la vremea respectivă, sigur aş fi ştiut. Ea niciodată nu le arătase copilelor altceva decât iubire. Poate ţinea ceva mai mult la Maggie, dar şi Ursula fusese atent îngrijită – răsfăţate, de fapt, amândouă.
În sertarul mesei de toaletă erau, într-adevăr, nişte flacoane din medicamentul respectiv. Doar unul avea pilule înăuntru, şi data de pe etichetă era recentă. Era ăsta un lucru bun, sau unul rău? Mă gândisem că luase pastile doar ca să răzbească prin perioada anevoioasă când fusese însărcinată cu Maggie. Dar, la urma urmei, astea erau chestiuni private – necazuri femeieşti, le-ar fi zis Mam. N-aveam nici un drept să scormonesc pe acolo şi să inventez teorii.

Cel mai de jos sertar conţinea chiloţeii ei de mătase pentru ocazii speciale, sutienele mai de calitate şi exemplarul ei din Married Love, carte pe care multe doamne din Sligo o ţineau pe vremea aceea în sertarul pentru chiloţi. Învelit într-unul dintre cele mai bune şervete de ceai ale mamei sale, păhăruţul veneţian cu irizări roşii folosit de tatăl ei pentru unicul pahar de whisky, de sâmbăta. Aranjate ordonat, ca nişte cutii cu muniţie, erau două sticle de gin, una pe trei sferturi goală, cealaltă plină. Datau ele oare din vremea când Queenie zicea că Mai lua pilule, sau de când era gravidă cu Ursula – baia fierbinte şi ginul? Nu puteam crede că da. Nu credeam că vreunul din cele două lucruri se întâmplase cu adevărat. Imposibil să accept că voise s-o omoare pe Ursula, numai fiindcă avea părul roşu. Ridicol! Poate că biata Queenie era băută, poate că biata Queenie înnebunise. Auzea voci, avea vedenii. Pentru că ăsta era dormitorul lui Mai McNulty, perfect curat şi ordonat, şi chiar dacă găsisem unele mici dovezi, ştiam în adâncul sufletului că adevărul, sfântul adevăr, era că Mai nu băuse în viaţa ei un strop de alcool. Asta făcea parte din legenda ei. Pe coasta de vest a Irlandei, până şi călugăriţele trăgeau la măsea. Dar nu Mai, nu Mai Kirwan, nu, exclus. Mai îşi iubea evident copiii, şi dacă ea şi cu mine traversam o perioadă grea, cu siguranţă totul avea să se îndrepte până la urmă. Mai, Mai, pe care o iubeam la nebunie, era prea bună şi prea mândră ca să bea alcoolul ăla afurisit – să ni-l lase nouă, celorlalţi! Şi chiar dacă ar fi vrut să bea seara câteva păhărele, fie şi singură, în dormitor, avea tot dreptul, nu era nici un rău în asta, dar nu, nici vorbă, adevărul ultim şi palpabil era că Mai McNulty, născută Kirwan, niciodată, niciodată nu se atinsese de vreun strop. De aceea niciodată, niciodată n-ar fi încercat să-şi pună capăt zilelor sau să-i ia viaţa pruncului nenăscut, nu era posibil, era absolut imposibil,

iar dacă cineva susţinea altceva, acela era un mincinos vrednic de milă.

Mai a venit acasă binedispusă, cu pachete mult mai puţine decât pe vremuri, doar câteva chilipiruri care-i ieşiseră în cale, neacordându-mi prea multă atenţie, aruncând câteva legume în anexa bucătăriei ca să fie spălate mai târziu. Apoi a adus-o pe Maggie în camera de zi, la lumina bună de la geam, fiindcă voia să-i pieptene claia de păr negru în căutarea lindinilor. Stătea în picioare acolo, în lumina picturală, trăgând pieptănul printre şuviţe, examinând scalpul ca să găsească ouă, părând în momentele acelea foarte mulţumită, puţin distrată, departe de imaginea unei sinucigaşe sau a unei criminale.
Când Maggie a fugit iar afară, ca să se joace în peticul neîngrijit de grădină, m-am mobilizat şi eu. Primul obstacol era obiceiul ei de a mă ignora, întâiul lucru de care speram să scăpăm prin mult jinduita vindecare. Pentru că era foarte dureros, foarte înjositor, s-ar putea spune.
— Mai, am zis, te superi dacă-ţi pun o întrebare?
Mi-a trecut prin cap că ar fi fost mai eficient dacă aş fi putut s-o leg ca s-o interoghez sub tortură; aş fi avut mai multe şanse de a căpăta un răspuns. Dar trebuia să încerc. Mă simţeam deja înfrânt, înainte de a fi început măcar, în faţa lipsei ei de reacţie. Examina pieptănul la lumina ferestrei, căutând ticăloasele de ouă.
— Nu vreau să vorbesc, Jack.
— Ştiu, Mai, dar noi doi n-am schimbat o vorbă de... să fie deja un an?
— Zău că n-am chef de discuţii, Jack.
— Mai, pot cel puţin să spun că-mi pare foarte rău de ceea ce am făcut, îmi pare foarte rău de toate, adică sunt dezolat că ţi-am provocat atâta chin sufletesc şi înţeleg

perfect cum te simţi, cred că ai dreptate să fii monumental de supărată, că trebuie să fii supărată în continuare, fireşte, dacă asta e situaţia. Dar mă întreb dacă mi-am cerut iertare cum se cuvine. M-am gândit să-ţi scriu o scrisoare, dar suntem aici, în casa noastră, aşa că vreau să ţi-o spun clar, pentru că, după cum am constatat, lucrurile nu sunt întotdeauna exprimate clar în viaţă. Regret, regret enorm; mai mult, te iubesc şi te venerez, şi tot ce vreau este să fii fericită.

Am văzut-o oprindu-se din examinarea pieptănului. M-am simţit cum se va fi simţit Cicero când obţinea, la finalul unor căutări laborioase, argumentul perfect în favoarea clientului său. Pentru prima oară după multe luni, mă simţeam uşurat, despovărat, mai bărbat, presupun. Nu un gentleman, o ştiam, dar bărbat. Ea se uita la pieptăn, mişcându-şi încet buzele strânse una peste alta.

— Chiar aşa, Jack? a zis până la urmă.

— Nici dacă mi-aş scrijeli cuvântul „regret” pe frunte n-ai înţelege cât de mult regret. Îmi regret idioţenia, afurisita de idioţenie. De fapt, nu cred c-ar trebui să mă ierţi, fiindcă toată întâmplarea a fost de neiertat.

Ea a dat din cap, nu ca să aprobe sau să dezaprobe, mi-am spus, ci pur şi simplu ca o reflectare a gândurilor care-i treceau prin minte. Totul a rămas suspendat circa un minut. Încă un minut. Încă unul.

— Îţi accept scuzele, a spus în cele din urmă.

— Cum? m-am mirat.

S-a învârtit pe tocuri şi m-a privit drept în ochi, peste cei trei metri care ne separau. Peste cei o sută cincizeci de kilometri.

— Am fost atât de singură…

Doar atât a spus, şi a rămas pe loc, şovăielnică, ţinând pieptănul nemişcat. Am păşit înainte peste covoraşul persan şi am ajuns la ea cât de repede puteam fără s-o

dobor în avântul meu. Am crezut că avea să leşine. Bărbia i-a căzut în piept şi ochii i s-au închis, tot corpul parcă i se lăsa în jos, ca şi cum ţinuse bolta cerească pe creştet şi cineva ar fi pus în locul ei un pilastru. Am văzut la constructori aceeaşi reacţie, când încercau să introducă un suport de pod. Am strâns-o în braţe atât de uşurat, încât cred că am scos un hohot de plâns, iar Mai şi-a pus şi ea braţele în jurul meu. Am rămas aşa vreo cincisprezece minute, poate mai mult, îmbrăţişaţi, simţindu-ne vag ridicoli şi minunat de fericiţi.

Peste trei ani, în 1938. S-ar fi zis că toate cărămizile şi mortarul casei erau îmbibate cu alcool. Ca şi cum însăşi casa era o beţivancă. Chestia asta era întru câtva amuzantă, cel puţin la început, cel puţin la începutul unor anumite seri. Cum aveam obiceiul de a aduce acasă prieteni şi amici după închiderea puburilor, la orele mici puteai găsi uneori o mică gaşcă în camera din faţă. Se şi cânta, în special când Tom era şi el prezent cu doi, trei membri ai orchestrei sale; auzeai „The Leitrim Lass”, melodia cea mai populară a lui Tom, şi uneori sunetul era foarte plăcut, când Joe Burns aproape că făcea tencuiala de pe tavan să tremure cu clarinetul său. Vechiul pian al lui Mai din colţ nu era neglijat, cântau la el o sumedenie de mâini. Iar eu aşteptam cu nerăbdare să cânt „Roses of Picardy”.
Până la urmă, după multe seri, multe luni şi luni întregi de seri, Mai a apărut în cameră, mergând puţin îndoită într-o parte din cauză că băuse, dar elegant îmbrăcată şi într-o dispoziţie bună; s-a aşezat la pian şi a început să cânte „Keep the Party Clean”, în timp ce eu rosteam versurile, imitând accentul englezesc în batjocură:

Nu ceda vechii tentaţii
De-a trata virtutea simplă cu dispreţ.
Să păstrăm decenţa petrecerii.

Apoi Pappy cânta o suită de dansuri scoţiene şi polci, care conduceau la o ţopăială stângace. Însă Tom era bine cunoscut pentru solourile lui demodate, şi acum, dând naibii prudenţa, s-a urcat pe solida masă de sufragerie a domnului Kirwan şi şi-a tropăit dansul cu braţele lipite de corp în stil profesionist, doar cu degetele mişcându-se imperceptibil, tot ce era sub genunchi formând un vârtej ameţitor de mişcări laterale ale gambelor, în răpăitul sonor al pantofilor.
Mai era brusc cuprinsă de o veselie minunată şi ciudată, şi ceva din motivul din care toţi prietenii ei din tinereţe o iubeau începea brusc să strălucească. Era fericire în toate astea, chiar dacă fericirea unor oameni pe care băutura îi ridicase deasupra firii lor obişnuite. Nu spuneau înşişi romanii, posesori ai celor mai bune lucruri, că viaţa ar fi insuportabilă fără ea? Cred că viaţa mea ar fi fost, cu siguranţă, insuportabilă, chiar dacă insuportabilitatea ar fi fost parţial cauzată chiar de antidotul ei. Pentru că, pe măsură ce noaptea înainta, se producea o schimbare considerabilă, chiar dacă treptată, nu numai cu Mai, ci cu toţi petrecăreţii, ca atunci când unor copii li se cere să plătească la sfârşitul distracţiei. Atunci vedeai feţe trase, livide ca luna, trupuri obosite împleticindu-se afară în bezna din Magheraboy, cuvinte de rămas-bun aruncate printre bombăneli şi şoapte.
Pe urmă, când Mai urca înapoi pe scară, mi se întâmpla să zăresc feţişoarele lui Maggie şi Ursulei privindu-ne de sus

prin balustradă, nu atât ca nişte paji care se zgâiau la viaţa veselă şi mirobolantă a adulţilor, ci mai degrabă ca nişte martori ai întunecimii din sufletele acestora. Şi o să ţin minte întotdeauna cum se deştepta în mine o dorinţă confuză de a urca după ea, o undă de speranţă că se va răsuci pe scară şi-mi va face semn s-o urmez, dar nu, aceea era o întâmplare rară, căci reapropierea noastră rareori ajungea la împărţirea patului, aşa că mă întorceam în camera acum pustie, cu farfuriile doldora de mucuri şi resturi de trabucuri, cu sticlele căzute pe o parte ca nişte turnuleţe, şi-mi luam în primire postul pe canapea. Partea care mi se pare curioasă acum este că toate acestea îmi produceau un soi de mulţumire; până şi în oribila greaţă matinală reuşeam să găsesc un amuzament crispat, ca un om care se consolează cu neaşteptatul umor al propriei execuţii.

Capitolul 16

Ca să experimentez cum ar fi fost să ies în oraş fără a provoca o nenorocire şi pentru că aveam un dor nebun de mişcare, am şofat aseară singur, ca să verific oferta noului cinematograf Regal. Când zic „şofat” vreau să spun mai curând „derapat” şi „hurducat”, dar până la urmă am scos-o la capăt. Erau zeci de spectatori, cu plăcuta bună dispoziţie a oamenilor eliberaţi de grijile vieţii, şi, cu toate că eram singur şi, după cum am văzut pe faţa mea oglindită scurt în geamul gheretei de bilete, roşu ca sfecla din cauza ploii şi a căldurii, n-am simţit nici o privire lungă şi supărătoare. În public nu se vedea nici o altă faţă albă, iar în program era una dintre misterioasele poveşti epice

realizate de Casa de Filme a Coastei de Aur, precum şi o producţie veche, pare-se de la sfârşitul anilor treizeci, despre văcarii din Colorado. M-am simţit foarte bine mâncând nişte bomboane de ciocolată care aveau, miraculos, gustul din copilărie.

Cam tot pe atunci am primit vestea că Nicholas Sheridan murise; oare voiam să traversăm până la Omard, pentru înmormântare? Ei bine, nu încăpea îndoială că voiam, dar pentru Mai exista o dificultate. În primul rând, a fost total consternată de această veste. Mi-am dat seama când m-am dus sus în camera ei s-o anunţ, era îmbrăcată în capotul albastru lung şi mătăsos care n-ar fi făcut-o de râs nici pe o stea de la Hollywood, deşi era ceva mai puţin curat decât s-ar fi cuvenit, cu pete în poală şi pe piept de la cinele mâncate în singurătate de-a lungul lunilor. Am înţeles că existau noutăţi pe care nu le mai putea suporta cu detaşare, dacă fusese vreodată capabilă de asta. S-a uitat la mine cu privirea aceea goală a ei şi a scos un vaiet lung şi pătrunzător, ca într-o scenă tristă dintr-o piesă ţărănească.
Dar acum trebuia să-şi adune forţele într-o manieră la care renunţase poate deja de un an şi să se înveşmânteze nu doar în cele mai bune haine de doliu, ci şi în dârzenia zilnică a persoanelor obişnuite, care înţeleg ce se întâmplă şi ce li se cere la înmormântarea unui prieten drag. Cred că Mai nu se considera în stare să facă faţă; totuşi, s-a îmbăiat şi a pus-o pe Maggie să-i treacă prin păr cu peria de o sută de ori, ca pe vremuri, de parcă s-ar fi pregătit de pelerinajul pe la prăvălii.
Copiii au fost lăsaţi în grija bunicilor, iar noi am pornit spre est în intrepidul Austin, care, datorită serviciului meu, cunoştea aproape pe dinafară drumul până la Cavan. Cât

de des trecusem pe lângă Kilnaleck şi decisesem să nu risc o vizită la Nicholas şi Maria, de teama inteligenţei lor şi a inabilităţii feţei mele de a ascunde adevărurile insuportabile! Călătoria părea lungă, lungă de tot, iar Mai n-a scos o vorbă tot drumul, un lucru cam neplăcut într-un automobil atât de mic. Nu că aş fi simţit ostilitate din partea ei. Din când în când trăgeam cu ochiul la ea când se uita, pare-se fără să vadă nimic, prin parbrizul punctat de ploaie şi mă întrebam în ce stare sufletească se afla. Părea împăturită în ea însăşi, împăturită plat, ca o pânză de pus la păstrare.
— Trage pe dreapta, Jack, a zis Mai când am ajuns la porţile de sus de la Omard.
Era un loc unde fusese fericită de atâtea ori, ca fetiţă şi femeie tânără, şi părea să aibă nevoie de câteva minute ca să se lase atinsă de ecoul acelei fericiri. Ştiam că încerca să se întărească, organ după organ, să regăsească o asemănare cu vechiul ei caracter, cu tânăra neîmblânzită care, prin pura forţă de caracter, fusese, atât de faimos, „iubită de toţi”. Femeia a cărei putere, în acele zile timpurii, mă făcuse să mă ruşinez. Acum, efortul ei de a se regăsi mă îngrijora, sporindu-mi vigilenţa.
Ziua fusese instabilă, şi din când în când vântul îmbrâncea automobilul. Au trecut cincisprezece minute, o jumătate de oră. Mai continua să stea nemişcată.
— Of, Doamne, am zis în cele din urmă. Bietul Nicholas. Îmi era foarte drag.
— Şi tu i-ai fost drag lui, a spus ea fără ironie.
— Chiar?
— Sigur că da, Jack.
Am oftat, pentru că, dintr-odată, îmi plăcea să fiu în maşină şi să vorbesc cu ea. Oh, strania lume veche! Într-adevăr, un ecou din alte vremuri. Vorbind calm, ca nişte persoane umane. Unei persoane, în special uneia care s-a

căsătorit cu cealaltă persoană, i s-ar putea scuza dorul de aşa ceva. Dar tristul adevăr era că Mai arăta gălbejită, bolnăvicioasă, consumată, cu acea falsă impresie de sarcină în jurul burţii cu care te pricopseşti de la gin. Rareori mai făceam dragoste, era adevărat, mă hrăneam doar cu amintirea trupului ei – acesta fusese esenţa îmbătării pentru mine, fără un adjuvant atât de primitiv ca alcoolul. Tocmai când mă gândeam la asta s-a căscat o gaură în nori, şi o placardă mare de lumină solară s-a aruncat pe bulevardul din faţa noastră. Porţile metalice vechi, nevopsite de mult, cu vulturii îngheţaţi de pe fiecare stâlp, neobişnuita decrepitudine a ierbii de pe ambele părţi ale bulevardului au fost brusc scoase în evidenţă, luminate, şi în momentul acela mi s-a dezvăluit şi ceva despre Omard: se schimbase şi el treptat, devenind intangibil, în sensul propriu al cuvântului. De câţiva ani nu mai primisem telegrame cu faimoasa efemeridă desenată în grabă cu creionul. Şi orice ar fi auzit familia Sheridan despre noi, cei din Sligo – şi presupuneam, date fiind natura vieţii la ţară şi multitudinea de guri şi urechi gata să comunice secrete şi chestii tăinuite, că aflaseră majoritatea noutăţilor noastre –, şi mie îmi parveniseră ocazional veşti despre ei, aflasem cât îl slăbise boala pe Nicholas, ca să nu pomenesc de ororile aşa-zisului război economic, când crescătorii de vite ca Nicholas, neavând cui vinde carnea, fuseseră adesea obligaţi să-şi ucidă viţeluşii chiar pe câmp, unde fuseseră fătaţi.

Lângă mine, Mai a izbucnit în râs. Un râs care te băga în sperieţi. A râs câteva minute, iar eu n-am îndrăznit să întreb de ce.

După o vreme m-a îndemnat să şofez mai departe, aşa că am urcat strada şerpuită de un kilometru şi jumătate până la casă. Acolo am găsit un pâlc de fermieri în straie de duminică şi câteva automobile parcate pe peluză, precum

şi vreo şase cabriolete cu ponei şi vreo două trăsurici mai vechi cu forme fanteziste, dar şi grupuri de rude şi prieteni, şi tocmai când am ajuns la semicercul unde întorceau atelajele, din faţa uşii de la intrare, al cărui pietriş, spre deosebire de vremurile înfloritoare, era negreblat şi năpădit de iarbă, din casă au ieşit şase bărbaţi în costume negre cărând pe umeri sicriul, cu Maria a şaptea figură în urma lor, arătând mai rotunjoară, mai tăcută şi mult mai bătrână, de parcă eu şi Mai n-am mai fi văzut-o de douăzeci de ani şi nu de zece, cât fuseseră de fapt. Mai a deschis iute portiera şi s-a dus repede la ea, ţinând-o îmbrăţişată pe femeia mai mică, punându-şi obrazul bine pudrat pe umărul ei nins cu mătreaţă, care se vedea, clară şi bogată, pe rochia veche şi lucioasă de satin.

Maria a murit şi ea după o lună, iar proprietatea de la Omard i-a revenit unui nepot care nu s-a arătat interesat de ea. Într-adevăr, a fost de datoria ironică a Comisiei Agrare să „cureţe" locul, după ce nepotul a demontat acoperişul casei ca să nu plătească impozitele şi n-a folosit în nici un chip generoasele pogoane ale lui Nicholas. Am fost recunoscător că problema asta n-a căzut în sarcina mea.

Totul fusese spus fără să se rostească vreo vorbă, totul fusese înţeles fără urmă de înţelegere.

Doctorul Snow se răsucise pe trunchiul arborelui pe cale de prăbuşire care era Mai şi creştea pe ea ca iedera – cel puţin aşa înţelegeam eu situaţia. Se spunea despre doctorul Snow că era un fel de Lothario[15]. Unele paciente îi erau foarte devotate. Poate că eu nu vedeam lucrurile

[15] Personaj ficţional la Cervantes şi Nicholas Rowe, prototipul seducătorului lipsit de scrupule (n.tr.).

limpede, dar n-aveam încredere în el, cum venea şi pleca, dându-i îngrijiri şi umflând totodată o notă de plată piperată. Cumva intrau în casă şi sticlele de gin, nu prin intermediul doctorului Snow, firește, ci pe căi mai misterioase. Sunt înclinat să cred că Gaffney's le livra la poarta din dos, sub acoperirea întunericului. Apoi urcau cumva scările până sus, în dormitorul lui Mai.
Paşii sprinteni ai doctorului Snow de două ori pe săptămână, pe aceleaşi trepte, îmi dădeau de gândit. Dar acum îmi spun că nu era nimic rău în asta. Poate că pur şi simplu îi plăcea de ea, iar soarta ei îl înduioşa.

Curând am avut ocazia să mă bucur de prezenţa doctorului Snow, pentru că, spre marea surprindere a lui Mai şi a mea, a mai rămas o dată însărcinată. Târziu în '38, poate la începutul lui '39. Crezuse că avea o infecţie la plămâni, poate chiar pneumonie, căci o durea spatele. Când doctorul Snow i-a spus de ce se simţea rău, s-a lăsat încet în genunchi, atât a fost de şocată.
— Nu se poate să mai am un copil, a protestat ea.
— Păi... a zis doctorul.
Când Mam a felicitat-o, Mai n-a făcut decât s-o privească alb. Dar apoi, încetul cu încetul, parcă s-a împăcat cu ideea. A început să vadă şi partea amuzantă. Ocazional, desigur, sfârşiserăm împreună în pat; totuşi, noua ei sarcină friza miraculosul. A amenințat că-i va scrie o scrisoare Sfântului Duh, să se plângă. Bineînţeles, nu le-a spus acelaşi lucru părintelui Gaunt sau mamei mele. Era o glumă doar pentru noi doi.
În acelaşi an a izbucnit războiul în Europa. Era ca şi cum ar fi rămas însărcinată o fantomă, şi era nevoie de toată ştiinţa delicată a doctorului Snow ca sarcina să fie dusă până la capăt. Primăvara era splendidă. Cele două copile

au fost lăsate să se joace pe stradă, şi jocurile vechi, tradiţionale, au fost reinventate în versiuni mult mai interesante, lucru la care copiii se pricep de minune.
Mai a dezvoltat o plăcere extraordinară de a hoinări în compania mea, şi când străbăteam pogoanele disputate şi contestate din district, pentru Comisia Agrară, o duceam cu feribotul la Rosse, unde se putea plimba, cu toată graviditatea ei, pe ţărmul mării. Era vorbăreaţă într-un stil de care abia îmi aminteam, chiar şi din primele zile. Mersul bisăptămânal la cinema a fost reluat cu religiozitate. Fred Astaire, pe vremuri împăratul şi zeul ei, s-a strecurat din nou în conversaţie. Brusc se redeşteptase la viaţă şi era pe cale să nască o viaţă nouă; ceva în legătură cu sarcina de acum era foarte diferit, ca şi cum anii în care băuse în camera ei fuseseră o pregătire îndelungată pentru o cumpătare de-a dreptul sacră. Nu era nici măcar ea însăşi, sau ea însăşi transformată; era un eu cu totul nou.

Povestirile lui Kipling sunt optimiste, dar uneori optimiste pe o mare foarte întunecată. Dacă ceva e trist, însă nu într-un mod dureros, plâng pe faţă citind o carte, nu văd nici o ruşine în asta. Dar propria poveste mă întristează. Mă doare, aici, sub cerul Accrei.
Nu mă simt în apele mele, ori, mai degrabă, nu mă simt eu însumi. „Nu sunt eu însumi”, spunem, dar ce înseamnă asta? Până n-am început să aştern totul pe hârtie, n-am avut nici cea mai vagă idee ce ar putea însemna. Poate şi acum, când cred că înţeleg, interpretez totul greşit, dar cel puţin percep ceva în locul negurii dense care mi-a acoperit viaţa. O negură pe care se pare că nici o lumină n-a putut s-o străpungă. Există un munte semeţ, ravine înalte şi un pericol de moarte, dar negura nu-ţi spune nimic despre asta, sporovăieşte la nesfârşit numai despre ea însăşi.

Natural, claritatea n-o interesează câtuşi de puţin. Dar din când în când ceaţa se dispersează, şi în micile intervale de lumină limpede parcă văd figurile: pe părinţii mei, pe Mai, pe copiii noştri, şezând sau stând în picioare, vorbind, urmându-şi, ai putea spune, vieţile şi zilele. Continuând. Dar acum am şi eu un mare dezavantaj, pentru că ceea ce mă umple, cum umple ploaia o luncă joasă fără sistem de drenare, este tristeţea, o tristeţe crudă şi dureroasă. Dureroasă. L-aş întreba pe Dumnezeu, şi dacă nu pe El, pe un înger binevoitor, de ce Mai Kirwan a avut o astfel de soartă, de ce ei, dintre toţi oamenii, dintre toate femeile din lume, i-a fost hărăzită această soartă, când la început promitea atât de mult şi era fără discuţie înzestrată cu de toate. Când fusese unul dintre cele mai strălucitoare exemple de feminitate din Galway-ul tinereţii sale, o persoană care putea parcă să facă orice, să meargă oriunde, să fie orice voia. De ce i-a fost destinată o soartă atât de neagră? Este inexplicabil, în afară de cazul în care Dumnezeu sau îngerul, aghiotantul Lui, cunosc motivul. Însă El, fireşte, tace mâlc, şi îngerul Său îşi ţine şi el gura.

Un ghem de lână atât de încâlcit, că nu poate fi desfăcut, nodurile i se strâng din ce în ce mai tare. Acum văd lucrurile ceva mai clar, dar limpezirea aceasta nu-mi produce fericire. Îmi aduce un soi de certitudine rece, comparabilă, să zicem, cu bravura unui soldat care, asaltat de teribilul cataclism al bombelor şi armatelor, constată că nu este atât de înspăimântat cât crezuse că va fi, ci surprinzător de resemnat şi de pregătit – gata de eroism, ba chiar de moarte.

Mi se pare groaznic că în timpul sarcinii ei, când împrejurimile din Sligo, de obicei nedemne de atenţie, păreau să conspire cu ea, floricelele albe înlocuind zăpada de pe Knocknarea, apoi soarele turnând toată vara lumină galbenă în cupele şi bolurile pământului şi toţi copiii din

Sligo prăjindu-se ca nişte raci pe prundiş, când creatura umană oglindea vremea neobişnuită în propria-i inimă stranie, când ginul nu mai era, în acel anotimp, sfătuitorul ei misterios, şi când, în pofida împrejurărilor, ea se întorsese la mine, ca şi cum aş fi fost din nou, sau chiar pentru prima oară, soţul şi prietenul ei, toate aceste strădanii, aceste manifestări ale capacităţii sufletului de a se reface, de a începe din nou, exact aşa cum un copil reinventează inocent vechiul joc atât de des inventat, au fost întâmpinate doar de mâna cumplită şi de chipul neîndurător al tragediei.
Copilul s-a născut mort. E imposibil pentru un nebăutor să scrie aceste cuvinte, dar eu le-am scris oricum. Nu ştiu ce să fac. Ploaia cade pe acoperiş ca şi cum o ceată de o sută de dansatori ar tropăi pe el cu ghete ţintuite. Colin – un boţ mititel pe care l-am înfăşat în scutece şi l-am îngropat în mormântul tatălui meu din cimitirul din Sligo. La începutul iernii, când pământul începe să opună rezistenţă cazmalei. Când groparul presimte greutăţile ce-l aşteaptă în lunile de îngheţ, dacă mai mor mulţi. Când zilei începe să-i descrească încărcătura firească de lumină. Când am avut impresia că era mai multă cruzime decât bucurie înmagazinată în povestea omenească, bunătatea şi mângâierea fiind raţionalizate, dar cartelele pentru ambele nefiindu-le eliberate tuturor. O oră când clopotul catedralei a bătut în oraşul de jos cu un înţeles fantastic, copleşitor. Când mama a stat fără prunc. Când tatăl a stat fără fiu.

Maggie şi Ursula erau triste ca nişte bufniţe. Întotdeauna încercam să le citesc ceva înainte de culcare, în turul pe care-l făceam prin cele două cămăruţe de sub acoperiş, acum mai asiduu, căutând să menţin o atmosferă de normalitate. Lucrurile normale sunt cel mai greu de

menţinut, mă învaţă experienţa. Povestea doamnei Tiggy-Winkle. Sally Henny Penny căutându-şi mănuşile lungi şi galbene. Lucy planând atât de sus deasupra oraşului, încât ar putea arunca pietricele prin hornuri. Degetarul umplut de la cascadă, vesta roşie a măcăleandrului în coşul cu rufe murdare.
Imediat după moartea lui Colin însă, Maggie m-a alungat de la marginea patului ei. Când pierzi aceste mici drepturi, vezi că sunt, de fapt, nişte favoruri cât casa. Aşa că n-am mai intrat cu cartea decât în camera Ursulei.
Pierderea acestor mici bucurii te face să plângi şi mai abitir.

Eram atât de trist din cauza lui Colin, că n-am fost destul de atent la ce se întâmpla cu Tom şi Roseanne. Cu ei se petrecea ceva sumbru şi dureros. Roseanne o luase cumva razna şi se întâlnea cu un neisprăvit în vârful muntelui Knocknarea. Dar şi alte lucruri. Tom şocat şi rănit şi Mam uneltind să-l scape de Roseanne, altceva nu se poate spune despre asta. Eroul mamei, părintele Gaunt, intervenind ca să ajute; zicea că va încerca să obţină de la Roma anularea căsătoriei. Biata Roseanne exilată în vechea baracă de tablă de pe Strandhill folosită pe vremuri de Tom ca depozit pentru sala lui de dans. De parcă ar fi fost un scaun rupt. M-am dus şi eu acolo cu părintele Gaunt, ca să-i explicăm cum stătea treaba. Cumplită misiune. Dar ea parcă n-a înţeles, nu părea să gândească raţional deloc.
Urâtă treabă. Urâtă perioadă, pe cuvânt.
Apoi a venit războiul şi a înfulecat deodată, dintr-o singură mare înghiţitură, toate aceste mărunţişuri. Duşumeaua lumii a crăpat, şi totul s-a scurs prin ea.

Capitolul 17

Timp de două luni am încercat să rezolv problemele familiei noastre. După care aveam de gând să mă înrolez voluntar. Aveam treizeci şi şapte de ani, vârstă înaintată pentru un soldat, însă armata căuta ingineri şi alţi specialişti. Motivele îmi erau şi mie obscure, dar ştiam că o voi face. Prima mea idee a fost să le scot pe Mai şi pe fete din Irlanda, întrucât toată lumea credea că Germania ne va invada imediat, ca să poată ataca Anglia. Sau, dimpotrivă, că ne va invada Churchill şi va aduce războiul la noi în felul acesta. De Valera fenta şi se mlădia într-un dans al neutralităţii ce părea condamnat la un fiasco rapid. Am întrebat pe unii şi pe alţii până când cineva mi-a spus că Malta ar fi fost o alegere bună, fiindcă nimeni n-avea să-şi facă de lucru cu Malta, iar acolo se puteau cumpăra case la preţul unui coteţ de găini din Sligo. Aşa că am scos la vânzare casa din Magheraboy şi i-am dat-o unui flăcău din Bonniconlon; spre marea mea uşurare, Mai părea să subscrie la ideea mutării în Malta. Am reuşit să achiziţionez o casă acolo prin intermediul unei agenţii din Dublin, şi în cele din urmă am înghesuit în Austin tot ce puteam lua cu noi. Copilele erau deja în maşină, excitate la culme, iar eu m-am întors în casă s-o iau pe Mai şi să închid uşa de la intrare. Ea stătea în picioare în hol şi tremura.

— Nu pot pleca, Jack. Îmi pare rău.

— Dar, Mai, am împachetat totul!

Ea a clătinat din cap, ca şi cum nişte legături invizibile ar fi priponit-o de podea, cu o mină atât de derutată, între acceptare şi refuz, încât m-a înduioşat la culme. Mai

trecuse prin iad, şi chipul ei reflecta supliciul acelei călătorii. Dar eram şi furios, furios, pe Iisus, pe Maria şi pe Sfântul Iosif.
Am revândut casa din Malta, fără a şti măcar cum arăta – nu văzusem nici o fotografie. În mare grabă, am găsit una în Finisklin: fosta reşedinţă a căpitanului portului. Aşa că în loc să mergem cu maşina de la Sligo în Malta, via multe vapoare şi căi necunoscute, am condus de la Sligo la Sligo şi ne-am despachetat bunurile şi averea într-o casă de piatră veche, lângă râu.

Anul 1940. Tom a adus fetele cu maşina de la Sligo la Ballycastle, ca să-şi „vadă tatăl în noua lui ipostază”. Ne-am întâlnit la un mic hotel de pe ţărm. Prin ferestrele murdare se vedea insula Rathlin, ca un dulău de vânătoare adormit pe apa mării. Numirea mea temporară urma să vină, iar pregătirea ca ofiţer se apropia de sfârşit. Lipsisem de acasă şapte luni.
— Ei, Jack, a zis Tom, iată-te, gătit cu toate zorzoanele.
— Aye, am zis.
— Ştii, probabil, că acum zece ani ai fi fost împuşcat dacă purtai ţoalele astea.
— Arra, am încuviinţat.
— Dacă britanicii au poftă să ocupe Irlanda, îi poţi sfătui să treacă graniţa la Belcoo. Doamne sfinte, n-am întâlnit nici un suflet în cale.
— Ah, sigur, am spus.
— Şi le ţineam pe fete ascunse pe bancheta din spate.
— Păi, nu-i deranjează să vii aici, Tom. Cu siguranţă. N-ai cântat de atâtea ori la Ballycastle cu orchestra?
— Iisuse, am cântat, în vremurile mai bune!
Apoi ne-am făcut comozi ca să bem un ceai şi i-am dat lui Maggie câteva monede de şase penny să cumpere acadele

– dacă mai exista aşa ceva în lume –, iar ea şi-a mânat sora mai mică afară pe chei.
— Să nu cădeţi cumva în apă, le-am zis.
Apoi am vorbit nimicuri, ca oamenii, până ni s-au terminat nimicurile.
— Frumos din partea ta că le-ai adus aici, l-am lăudat.
— Prea mult timp nu şi-au văzut tatăl, a spus el, iar eu m-am gândit: „Hopa, acum începe!”
— Nu e nevoie să-ţi spun că am avut greutăţi după plecarea ta, a adăugat el, după care s-a blocat.
— Ce fel de greutăţi, Tom?
— Păi, presupun că nu e cazul să mă refer la miezul problemei. Există vreo şansă să te întorci şi s-o vezi? Pe Mai, vreau să zic.
— Ştii, deocamdată nu am dreptul la permisie.
— Păcat, atunci.
— Ştiu, am zis.
— Mai stă mai mult la spital, şi Mam spune că toată ziua plânge.
Am tăcut un moment, strângându-mi picioarele sub scaun.
— Cum o mai duce Roseanne? am întrebat.
— Se vorbeşte că va fi internată la azil, ştii.
— Iisuse, cum de-au ajuns lucrurile atât de rău? Nu se poate să nu te întrebi.
— Oricum, mi se rupe inima, pot să-ţi spun.
— Urâtă treabă, Tom.
— Ah, Doamne! a exclamat Tom. Chestia asta cu însurătoarea. Ne-a prevenit cineva c-o să fie atât de afurisit de greu?
— Nu-mi aduc aminte să ne fi spus cineva ceva, am zis.
Am simţit că voia să plece. Poate că îndeplinise doar o misiune de dragul lui Mam. Totuşi, bătuse un drum lung. Furând şi fetele de acasă, cu ocazia asta.
— Am toată nădejdea că fetiţele nu s-au înecat, a zis Tom.

— Păi, Tom, n-ai primit tu două medalii de salvator?
Într-adevăr le primise, una pentru că o scosese pe Roseanne din mare, cu mulţi ani în urmă, când ea dăduse de greu. O tânără de o frumuseţe insondabilă, aproape înecată în abisurile insondabile. Plaja Strandhill. „Earl Grey şi un melc cu stafide”, îi ceream la Café Cairo când era doar o copiliţă. Începeam să uit cum e viaţa normală. Uitam lucrurile banale. Şi Mai se dădea în vânt după ceaiul Earl Grey. În vremurile mai fericite.
— Naiba să mă ia, aşa e, a spus Tom râzând. Două blestemate de medalii.
Tom cel drăguţ, rubicond şi prietenos, m-am gândit, în misiune de salvare la Ballycastle, în toiul războiului mondial.
— La întoarcere, du-le la Giant’s Causeway, l-am sfătuit. Sunt sigur c-o să le placă.
— Bine, a zis Tom. Aşa o să fac. Bună idee.

*

Colonelul mi-a ascultat relatarea despre depresia soţiei şi mi-a acordat o permisie pentru probleme familiale. Am fost simultan surprins şi temător. Nu ştiam cât din asta mi se citea pe chip.
— Este timp berechet ca să te folosim aşa cum trebuie, McNulty, a zis el.
Trecând în goana mare prin Derry, i-am cumpărat lui Mai o brăţară cu rubine, demnă de consoarta unui ofiţer, mi-am spus. Oricum, am avut tăria de caracter de a dispreţui granatele. La trecerea frontierei spre Donegal mai purtam încă uniforma, sfidând oarecum legea recentă care interzicea arborarea acestei ţinute în Irlanda. Înţelegeam

de ce de Valera voia ca ţara să rămână neutră – de teamă că va erupe un nou război civil dacă permitea unui singur vas de război englezesc să acosteze într-un port irlandez –, dar nu mai eram de acord cu el când îmi interzicea să-mi manifest mândria de a fi devenit soldat. De fapt, am trecut frontiera ca şi cum n-ar fi existat o graniţă între Nord şi Sud, exact cum spusese Tom. Ca şi cum între cele două locuri ar fi existat o uniune secretă, uniunea secretă a acelui lucru nespus de stânjenitor, teribil de solicitant, numit viaţă zilnică.
Am cumpărat brăţara deoarece continuam s-o iubesc. Ăsta e adevărul gol-goluţ. Oricâtă frică îmi inspira viaţa noastră în comun – şi mă temeam de ea, de haosul ocazional şi de durerea ei –, acum jinduiam enorm s-o revăd. Doream ca ea să fie diferită, dar absolut aceeaşi. Voiam ca acelaşi praf să adaste pe mobilierul dormitorului de la Harbour House, dar îmi doream şi un pămătuf graţios şi agil care să şteargă praful, lăsând în urmă curăţenie.

Ajuns acasă, mi s-a părut că ciudata mea dorinţă fusese îndeplinită. Ea sau, oricum, cineva, spălase iarna de pe uşă, şi cele cinci ferestre ale faţadei străluceau de o curăţenie lustruită, scânteind înspre apele de culoarea balenei ale râului Garvoge, care trecea pe alături năvalnic. Dincolo de râu zăcea oraşul, într-o linie zgâriată necruţător în tuş negru şi creion. Un automobil virând undeva departe în lumina slabă a soarelui a proiectat, scurt, o pală de lumină peste apa care se rostogolea. Un cargobot îşi urma cursul printre geamandurile de apă adâncă, arzând în lumina mocnită ca un cărbune plutitor imens. Am zărit furia buruienilor şi a ierbii din peticul nostru de grădină de peste drum, cu poarta arcuită înclinată, şi brusc m-am văzut acolo înăuntru, într-un viitor nedeterminat,

răsturnând brazdele cu hârleţul, plantând rânduri de cartofi, morcovi şi varză în nişte haine străvechi, anume păstrate în acest scop. Am şovăit uitându-mă la toate astea, trecutul, prezentul şi viitorul într-un degetar de lumină veche, cu mâna pe clanţă şi cheia introdusă în broască. M-au năpădit fericirea şi teama – cocktailul din vreme de război.
Interiorul avea, într-adevăr, înfăţişarea sărăcăcioasă a locuinţei unui beţiv, când multe obiecte, farfurii şi platouri au fost sparte în nenumărate certuri şi încăierări aprige şi nu se mai vede decât o selecţie de obiecte decorative, ca şi cum multe lucruri ar fi fost împachetate cu grijă în lăzi şi cufere, ori, ca în cazul nostru, aruncate în pubele de-a lungul anilor, în cascade de cioburi – arheologia şi rămăşiţele grandioasei vieţi a tatălui ei. În hol se afla acelaşi mezzo-tinto al respectivului grande care dominase dormitorul de la Magheraboy, lângă cel al mamei în rochie victoriană de organdi, cu înfăţişarea ei permanentă de sfidare îngrijorată.
Altminteri, totul era aşa cum trebuia să fie. Aşa cum trebuia să fie şi atât de rar era. Covoarele, tuşe de împletitură persană, erau tocite, dar arătau proaspăt bătute. Cineva măturase duşumelele şi linoleumul, cineva lustruise suprafaţa măsuţei din hol – cu rotiţa de fildeş lipsă la unul dintre picioare. Iată şi uşa salonului deschisă, iat-o pe Mai ieşind prin ea, arătând primăvăratic şi frumos coafată, în cea mai bună rochie de mătase. Obrajii îi erau puţin galbeni, dar evident petrecuse mult timp la masa de toaletă, netezindu-şi faţa cu fond de ten, alegând rujul potrivit pentru tenul ei. Şi – lucrul cel mai rar în ultima vreme – surâzând.
A venit direct la mine şi şi-a pus fruntea pe pieptul meu kaki. Nu mă descotorosisem de valize şi-mi doream din toată inima s-o fi făcut, dar n-am vrut să le las să ne cadă

simplu la picioare sau s-o rog să-mi dea voie să le pun jos, ca să pot s-o îmbrăţişez delicat. M-am gândit că n-aş mai fi putut-o aduce din nou la pieptul meu dacă ziceam ori făceam ceva.
— O, Jack, iubitul meu Jack, a spus ea.

Capitolul 18

Nu a durat mult, fireşte, ar fi fost imposibil. Ea crezuse, bănuiesc, că mă întorsesem de tot, că găsisem o modalitate de a ieşi din armată, poate la cererea lui Tom, sau că o clauză ascunsă fusese descoperită şi invocată. N-a mai fost atât de bine când i-am reamintit că semnasem pentru toată durata războiului. Dar era foarte posibil ca războiul să nu mai ţină mult, i-am spus, iar atunci aveam să mă întorc, inevitabil ca ploaia, şi aveam să luăm totul de la început. I-am spus că aş fi putut să rămân în armată, că pe timp de război erai înaintat în grad repede şi că poate aveam să fim postaţi într-un loc plăcut la venirea păcii, posibil chiar în Anglia, iar atunci ea, dacă dorea, putea să-şi găsească de lucru ca profesoară, fiindcă starea ei civilă de căsătorită n-ar fi fost un impediment. Ea a depus un efort imens şi evident de a mă asculta cu bunăvoinţă. Mi-am dat seama atunci că, după cum spusese Queenie, nu stătea bine cu nervii, nu stătea bine deloc. Şi că dacă odinioară stătuse bine cu ei, moartea băieţelului nostru îi provocase o recidivă.
În seara aceea, după câteva pahare de gin, mi-a şoptit, cu prietenia indusă de băutură, că nu se simţea bine, dar deloc, că Queenie n-o înţelegea şi că Jack Kirwan se transformase într-o stafie în viaţa ei; nu voia sau nu putea

să se întoarcă la ea. Că în sufletul ei domnea groaza, o groază al cărei nume nu-i era cunoscut. Că aceasta îi râcâia prin vene ca un şobolan, lipsind-o de orice urmă de linişte şi plăcere. Capul, zicea, chiar capul ei, era greu de durere, ca o găleată de venin. Apoi, după alte ginuri, încetul cu încetul totul s-a transformat în vina mea, iar în toiul nopţii ea a azvârlit vechiul ceasornic de pe perete spre capul meu, apoi a azvârlit şi pisica, neavând altceva la îndemână, iar eu am băut până m-am cherchelit; dimineaţa, trezindu-mă singur în salon, m-am dus în hol, unde am găsit-o pe Ursula la piciorul scării, uitându-se fix la corpul mamei sale unde aceasta căzuse, cândva în orele pierdute ale nopţii, nici înger din ceruri, nici demon ieşit din pământ, ci doar un suflet de om chinuit.
Întors la Ballycastle, am găsit brăţara cu rubine uitată în buzunarul interior, aşa că am fost obligat să i-o trimit, plin de mâhnire, prin poştă.

Afară, în curte, într-o stranie pauză dintre averse, o pasăre albastră fără nume cântă cu o dulceaţă imensă. Contemplu fotografia lui Mai şi a fetiţelor, pe care o am în portofel. Eu lipsesc din poză, probabil fiindcă sunt cel care a făcut-o. Judecând după înălţimea lui Maggie – deşi ea a fost întotdeauna un copil înalt –, poza a fost făcută în anul 1940, foarte devreme, cam pe timpul ăsta. În care caz, motivul lipsei mele nu este că am fost fotograful, ci că eram plecat la război. Au ieşit amândouă foarte bine, Mai, destul de zveltă. Poartă ochelari de soare ca o interpretă de jazz, dar nu este soare deloc. Expresia ei lipsită de zâmbet, serioasă, nu spune mare lucru, dar s-a îmbrăcat cu multă grijă. Cumva, poza mă întristează stupid, de parcă este imaginea a ceea ce-ar fi putut să fie, nu a ceea ce a fost în realitate. Poate că Ursulei îi este cam frig în

gansai-ul ei, şi părul ei are aspectul uscat, mort, pe care i-l dau lindinile. Poate că imaginaţia mi-o ia razna, dar poate că nu. Ambele fete aveau, din când în când, lindini. Era marea epocă a păduchilor.

A trebuit s-o las în pace. Nu mi-e uşor să mă gândesc la asta. La nimic nu-mi este uşor să mă gândesc. Ca flăcău de şaisprezece, şaptesprezece ani, înainte de studenţie, Primul Război Mondial tocmai se termina, mările colcăiau încă de mine; în frumoasa mea uniformă albă, mândru ca Punch, am văzut toate porturile lumii şi am înconjurat Capul Horn de o duzină de ori, pe furtună şi pe splendide ape calme, am văzut bârloguri ale răului şi am auzit conversaţii de spaimă, deci ştiam că lumea nu este un loc pe de-a-ntregul plăcut, cum speri că ar putea fi când eşti tânăr şi pleci prima oară să-ţi cauţi norocul. Străzile deprimante din Bombay şi Liverpool, oameni cărora le e totuna dacă trăiesc sau mor şi care te-ar înţepa voios cu cuţitul în timp ce alunecă spre iad. Dar nici unul dintre aceste lucruri nu m-a izbit vreodată cu forţa năucitoare a sorţii repartizate lui Mai. Am scris ceva de genul ăsta acum câteva zile, astăzi scriu iar. Tot nu înţeleg, pe cuvânt, în ce limbă se poate povesti mai bine, sau ce loc ar putea-o descrie. Arabii susţin că totul ţi-e scris deja şi trebuie să respecţi scrupulos instrucţiunile Cărţii. Ce beznă, ce mişelie, ce tom înnegrit de cerneala cea mai neagră i-au fost rezervate lui Mai! Iar ea a fost obligată, zi de zi, paragraf de paragraf, capitol după capitol, să trăiască aşa, ca la carte. Mintea mi se veştejeşte la gândul acesta, tot aşa cum se strânge în ea însăşi în faţa sarcinii de a-şi reaminti acum crâmpeie din ce a fost şi se trudeşte să acceadă la lumină.

Prima însărcinare după primirea brevetului a fost să contribui la întărirea Africii Britanice împotriva unei posibile invazii franceze, aşa cum am descris-o deja. La Accra, după torpilarea navei, am fost spitalizat împreună cu alţi o sută de militari. Mulţi, mulţi alţii au pierit în timpul atacului ori s-au înecat în ocean. Corpul meu, oarecum spre surprinderea mea, pentru că fusesem încredinţat că scăpasem „nevătămat”, cum se zice, era marcat de vânătăi ca o hartă ciudată a unei lumi noi, mările şi oceanele fiind pielea mea curată, iar echimozele, roşii şi negre, mase de uscat cu porturile lor înşelătoare. Sora-şefă a salonului era o micuţă călugăriţă irlandeză, cu inima largă cât Sahara şi tot atât de caldă, iar asistentele ei erau vesele, drăguţe şi competente. Ea era de părere că mă salvase whisky-ul pe care-l băusem. Poate că zicea asta în glumă. M-am vindecat şi, externat după două luni, m-am pomenit numit inginer secund la o unitate din Regimentul Gold Coast. Toată lumea mai credea că franţujii Guvernului de la Vichy ne vor invada, deşi gândul acesta îşi pierduse din intensitate. Pericolul iminent se dizolva în acidul a ceea ce era, de fapt, destinat să ni se întâmple, lucru pe care nici cel mai strălucit general sau om de stat nu putea să-l prevadă.
Am fost dus cu autobuzul în ţinutul Asante, simţind fiecare făgaş al drumului, privind defilarea bizară a unui peisaj epic: plăcute coline distante, cu nuanţe moi de verde desenate pe ele cu tuşe subtile de penel, apoi câmpuri înguste, străjuite de arbori, prin care ţâncii alergau ţipând de-a lungul potecii, ca nişte pietre de râu negre date de-a berbeleacul de curent. Destinaţia mea era vechiul oraş Kumasi. Deja aveam gradul de locotenent-major, iar când

am ajuns la cazarmă s-a creat o confuzie, fiindcă, aparent, aveau acolo un om cu acelaşi nume şi acelaşi grad.
— Dar sunteţi deja aici, sir, a spus ofiţerul intendent, un bărbat scund şi bronzat.
Avea obrajii crestaţi de vechi cicatrice de cuţit, ca şănţuleţele nucilor braziliene.
— Păi, nu ştiu ce să spun despre asta, am zis.
— Sergentul de la popotă v-a servit deja, sir, aseară. Uitaţi-vă, domnule, vă am pe lista de masă. Locotenent-major John Charles McNulty.
— Şi m-aţi văzut şi dumneavoastră ieri? am întrebat.
— Da, sir, şi pot să spun că nu eraţi dumneavoastră, sir.
Dar râdea, de bună seamă. Totuşi, întâmplarea friza enigmaticul şi miraculosul, eram perplex şi nu puţin contrariat. Nu e un gând liniştitor că te afli în dublu exemplar pe lume, când erai sigur că eşti unic.
Apoi am avut o întâlnire stranie la cazarea ofiţerilor. Paturile metalice erau înguste, cu nimic mai grozave decât ale soldaţilor simpli. O cazarmă democratică, aşa cum se găsesc uneori în armata de peste mări. Intendentul mi-a făcut cunoştinţă cu un individ lung şi slab, tolănit pe un pat – mai bine zis, o treime din el era pe pat, iar restul întins pe podea. Am observat că se uita la boneta mea, ca să ştie cum să mă salute, dar eram egali în grad. Mi-am dat seama că nu era ofiţer de geniu, ci tanchist.
A fost extrem de prietenos şi încântat să mă cunoască. Am făcut împreună un tur al taberei, după care ne-am refugiat din căldura sufocantă în biroul comandantului, unicul loc cu ventilator mânuit de un om. Am râs puţin, el m-a întrebat despre experienţele mele din timpul călătoriei la Kumasi, dar cel mai mult i-a stârnit interesul episodul cu vaporul torpilat. Eu ştiam că-mi ştie numele, şi el ştia că-i ştiu numele şi poate că un moment şi-a imaginat că este locotenentul-major John Charles McNulty, dat de-a dura de

valurile asasine. Era cam filfizon, aşa mi s-a părut şi, judecând după un comentariu de-al lui, mi-am format părerea că era şi el din Irlanda, apoi, după alte afirmaţii, că era din Sligo, şi atunci, în arşiţa aspră, nisipoasă a Coastei de Aur, m-a apucat ameţeala, gândindu-mă cum era posibil aşa ceva.
Aşa că am continuat cu poveştile, iar el a pomenit de locul naşterii, o veche moşie pe care o cunoşteam, cum mergi cu maşina pe drumul spre Enniscone. Pe urmă am simţit că obrajii mi se golesc de sânge şi aerul îmi părăseşte plămânii. Preţ de o clipă am avut o senzaţie atât de asemănătoare cu un atac de cord, încât sper să nu mai am niciodată o astfel de experienţă. A fost o reacţie ridicolă. Copil fiind, crezusem, desigur, poveştile tatei, aşa cum crede un creştin Biblia. Iar când am mai crescut, le-am transformat prin autosugestie într-o convingere fermă, dar în subteran pândeau îndoiala şi necredinţa. În special, povestea extraordinară despre fratele dezmoştenit din secolul al şaptesprezecelea, asemănătoare cu o mie de legende străvechi din o mie de familii irlandeze. Dar acum, din tot ce relata omul ăsta, povestea se confirma rând după rând. Bărbatul din faţa mea era descendentul unui frate al lui Oliver McNulty, despre care îmi vorbise deseori tata. „O, da”, a recunoscut el, „totul se află în arhiva familiei.” Rostea asta pe tonul cel mai prietenos, poate şi cu regret, cu accentul englezesc dobândit prin şcolirea la Eton, în timp ce eu stăteam în faţa lui, mut de uimire şi împiedicat la vorbă.
Ne-am dat mâna pe deasupra unei mese şubrede, pline de hârtii, conţinând, îmi imaginez, planurile de aruncare în aer a podurilor din regiune, în eventualitatea unui atac francez. I-am oferit versiunea mea asupra poveştii, ca şi cum m-aş fi aflat în faţa unui straniu complet de judecată, unde toţi eram obligaţi să ne declarăm sincer identitatea,

de parcă puteam să ştiu vreodată, în faţa lui Dumnezeu sau a oamenilor, cine sunt ori cine-mi imaginam că sunt, iar celălalt locotenent-major John Charles McNulty mi-a aprobat entuziast, dând din cap, istorisirea confuză, până în momentul când m-a prins de mână. Nici o asemănare de familie, dar ofiţerului intendent, care asculta de pe margine, trebuie să i se fi părut extrem de straniu că aceşti doi bărbaţi, de aceeaşi vârstă, din acelaşi oraş şi purtând acelaşi nume, nu se întâlniseră niciodată. Pe de altă parte, nu te puteai aştepta ca intendentul să înţeleagă vieţile sufletelor catolice şi protestante din oraşele de provincie ale Irlandei.

— Da, a conchis el solemn, ştim cine suntem, tu şi cu mine.

În seara aceea am dat-o pe whisky fără cruţare şi am anulat totul, stelele, poveştile vechi, bâzâitul ca de radio al insectelor, popota ce se învârtea cu noi şi cu ceilalţi tineri ofiţeri. Poveştile noastre s-au dizolvat în haosul fericit al alcoolului, cineva ne-a dus, desigur, la culcare, pe locotenentul-major John Charles McNulty şi pe locotenentul-major John Charles McNulty. El trebuia să plece la patru dimineaţa; l-am auzit ieşind şi nu l-am mai văzut niciodată.

Capitolul 19

Furlough. Primul lucru de care-mi aduc aminte este zăpada, o ninsoare densă, fărâmicioasă, de parcă întregul Sligo fusese transformat într-o sală imensă, doar ca să conţină capriciile şi maiestuozitatea acelei ninsori, cu acoperişul prea înalt şi întunecat ca să poată fi văzut, cu

pereţii camuflaţi de perfecta genialitate a fulgilor albi, mărunţei, cu o muzică atât de tăcută, încât trebuia să-ţi ciuleşti urechile. Urcam încet strada Finisklin în taxiul antediluvian, drum pe care, întâmplător, chiar eu îl proiectasem şi-i supravegheasem construcţia, cu câţiva ani înainte, pentru consiliul orăşenesc, din care făcea parte şi fratele meu Tom. Acum, Marele Lucrător cu chip necunoscut turna în linişte tonele de criblură albă, aşternând o suprafaţă ciudată şi inutilă, pneurile o presau ca pe o mare de insecte albe ce trebuiau strivite, lămpile dezvăluiau doar albeaţă şi întunecime lucitoare şi, din când în când, deschizându-se şi închizându-se, mici dumbrăvi şi vâlcele fără zăpadă în văzduh, în care putea să apară câte o casă cunoscută, porţile doctorului pe stânga, negrul profund al râului Garvoge amestecându-se cu Atlanticul negru care urcase până aici cu fluxul, o cerneală atât de neagră, că era ca un miliard de cuvinte tipărite unele peste altele, povestea lumii care se împinge în podul oraşului, povestea lumii supte înapoi la Oyster Island şi la Rosses, totul ilizibil, incognoscibil, anulat. Bătrâna maşină Wolseley se târa mai departe. Auzeam torsul motorului sub capotă. Eram nerăbdător să ajung acasă. Era oare mijlocul deceniului cinci? Foarte greu de precizat, dar cred că a fost după Africa şi înainte de Londra. Mă îndreptam, desigur, spre Harbour House, mergeam acasă. Casa va sta în vârful drumului, privind înapoi spre Sligo, râul va fi foarte aproape, lingând pietrele colosale din zidul cheiului şi bolarzii din mijlocul apei, Garvoge, o fiinţă atât de capabilă şi de puternică, larg, adânc şi întunecat, încât întotdeauna mi s-a părut, când locuiam acolo, că ar putea smulge oraşul din amarajul său, ar putea să tragă după el casa, să tragă peisajul ca pe un covor, cu tot cu şcoala pedagogică, ogoarele lui Middleton şi parcela mea de cartofi cu arcul ei instabil.

În sfârşit, cu aceeaşi lentoare obligatorie, am ajuns în dreptul casei, cu porticul ei cu coloane şi cele cinci ferestre, curate sau soioase de data asta, nu mi-am dat seama, şi fără să disting vreo lumină cât de mică. Am coborât din maşină, părăsind scaunul de piele scârţâitor, cald şi crăpat, am trântit portiera, provocând un pocnet plăcut, l-am plătit pe bătrânul McCormack şi am păşit prudent spre casă în cizmele mele de inginer. Am deschis propria uşă de la hol, am intrat în încăperea obscură cu linoleumul ei negru şi masa în dezordine, mi-am scos paltonul şi l-am aruncat pe un scaun şi mi-am agăţat pălăria pe un corn de lemn al cuierului. Apoi am mers mai departe pe coridorul întunecat, întrebându-mă unde erau fetele mele, gândindu-mă că cele mici dormeau, poate, în camerele de la etaj. Din spatele casei mi-au parvenit nişte zgomote, aşa că am continuat să înaintez până când am fost nevoit să deschid a doua uşă, care dă în micuţa noastră grădină. Lumina dintr-un dormitor dosnic încerca să răzbească prin căderea de zăpadă, şi în zăpăceala alburie am zărit două figuri, pe Mai, mai clară într-o rochie neagră, iar la picioarele ei, pe jumătate întinsă şi pe jumătate ridicată, pe fiica mea Ursula, încordându-mi tot mai tare vederea am văzut că era în cămaşă de noapte, o făptură mică şi palidă, în vârstă de nouă sau zece ani, iar Mai cu braţul drept ridicat, pe care apoi l-a lăsat să cadă, cu braţul drept ridicat şi lăsat să cadă, şi am mai făcut doi paşi în zăpada imaculată, care acoperise deja urmele soţiei mele şi ale fiicei ei, ca şi cum ele două ar fi apărut din senin în centrul grădinii pustii, şi m-am uitat în sus la fereastra cu lumină, ceva atrăgându-mi privirea, şi am văzut în strălucirea unei lămpi o altă figură stând în picioare, pe Maggie privind nemişcată cum braţul negru se ridica şi cădea, se ridica şi cădea, cu nuiaua strânsă în palmă, pe care de asemenea abia o puteam vedea, ca pe

o linie subţire într-o gravură, ridicându-se şi coborând, Ursula rămânând tăcută, tăcută ca o stană de piatră, iar Mai gâfâind, gâfâind, o auzeam, ca şi cum nu putea lovi destul, ca şi cum nu punea în asta suficientă putere, şfichiuind şi şfichiuind copila, în zăpadă, în Sligo, pe întuneric, şi zăpada căzând şi din creaţia lui Dumnezeu nemairămânând decât copila care privea şi copila bătută, femeia distrusă şi tatăl consternat.

— Mai, Mai!

M-am repezit prin zăpadă şi am prins-o de braţ ca s-o opresc. Până în secunda aceea nu cred că ştiuse unde se afla, cine era. Se holba la mine în lumina tulbure. Cu siguranţă uitase că urma să mă întorc acasă, cu siguranţă uitase o mulţime de lucruri. Am strâns-o pe Ursula cu un braţ, i-am cumpănit greutatea şi mi-am dat seama că trebuia s-o prind şi cu celălalt braţ. Am rămas aşa un moment, cu fiica mea în braţe, ţintuindu-mi soţia cu privirea.

— Mai, pentru numele lui Dumnezeu, ce faci?

— Jack, Jack, tu eşti? De unde ai răsărit? m-a întrebat ea.

Am dus-o în braţe pe Ursula în casa rece, am învelit-o cu o păturică şi am aprins focul în camera de zi, unde fetiţa şedea într-un fotoliu, suspinând. I-am frecat braţele şi picioarele ca s-o mai încălzesc. Eram şi eu înclinat să suspin. Una era să fii în război, să încerci să-ţi croieşti drum prin el, şi alta să fii aici, fără o cale de urmat, fără cârmă.

Apoi Mai a intrat din grădină şi a rămas în picioare în prag, fără să zică nimic, total nemişcată, privindu-mă cum aprindeam focul.

— Ai chibrituri, Mai?

— Am, da, da, a zis ea şi a plecat grăbită, poate în bucătărie, să le aducă, apoi s-a întors zorită şi hotărâtă ca o infirmieră.

— A mâncat ceva copilul ăsta? am întrebat.
— Tocăniţă. A mâncat tocăniţă.
— Îi fac patul aici şi pe urmă mergem în bucătărie să vorbim, am spus. Nu înţelegi că trebuie să mă întorc mâine? Nu am decât o zi.
— Numai o zi, Jack? Da, da, bine, bine.
Ne-am dus în bucătăria îngheţată. Evident că de ceva vreme nu se mai ocupase nimeni de gospodărie. Toate farfuriile noastre erau în chiuvetă, toate ceştile, toate paharele, absolut toate tacâmurile. Locul trăsnea a carne alterată şi a lapte stricat.
— Dezgustător, Mai. Ce făceai acolo în zăpadă cu Ursula?
— A fost obraznică, Jack, a fost obraznică.
— Nici cu un câine nu te porţi aşa.
— Cruţă nuiaua şi răsfaţă copilul, Jack.
— Crezi? Fetiţa în cămaşă de noapte, în blestemata de zăpadă?
— Tu nu eşti acasă, Jack. Au nevoie de tatăl lor.
— Eu sunt plecat la război. Plecat la război. Toată lumea este plecată la război.
— Şi ce mama dracului cauţi acolo? Nimeni din Irlanda nu dă o ceapă degerată pe asta.
— Când ai să-l vezi pe Hitler venind cu tancul pe Vine Street poate îţi schimbi părerea, am zis.
— Blestematul ăla de Hitler... Ce ţi-a făcut el ţie, Jack?
— Mai! am zis, strigând acum, fiindcă alunecam spre vechiul subiect al vinovăţiei mele pentru tot ce se întâmpla. Aveam un sentiment dureros al urgenţei. Trebuia să plec înapoi a doua zi şi refuzam să-mi imaginez c-ar fi putut să mai facă o dată ceea ce tocmai făcuse. Dacă-i mai faci aşa ceva Ursulei, Dumnezeu să mă ajute, Mai, te omor cu mâinile mele!
— Ţi-ai omorî propria nevastă?

— Da, Mai, în cel mai expeditiv chip la care m-aş putea gândi.
— M-ai omorât deja, Jack.
— Văicăreala asta ochón is ochón ó nu ţine acum, Mai. Era pentru alte timpuri. Acum îţi spun: să nu care cumva să te mai atingi de fetiţă. Ce fel de nebunie sinistră e asta, să stai afară în curte, cu o nuia, şi să dai şi să dai în ea? Vrei cumva să vezi raiul, Mai? Pentru o astfel de persoană nu se găsesc locuri în rai.
— Nu eşti duhovnicul meu, Jack.
— Nu, sunt soţul tău, soţul tău cel nefericit.
— Dar mă iubeşti, Jack.
Acum şi-a înălţat fruntea şi m-a privit drept în ochi. În cuvintele ei am desluşit o anumită mândrie sălbatică. Era foarte ciudat. Totul era atât de ciudat!
— Totul are o limită, chiar şi iubirea. Nu iubirea pentru un copil, pentru asta nu sunt limite. Cât despre dragostea de nevastă, acum cred că pentru ea există unele limite.
— De ce te-ai implicat în războiul ăla, Jack? De ce nu poţi sta acasă? Trăim în Irlanda neutră. Ţi-a făcut Hitler vreodată ceva?
— Cândva aveai multe de spus despre Hitler şi ce le face el evreilor.
Şi deodată iat-o plângând, plângând. Maggie a venit spre noi şi a rămas în spatele mamei sale.
— Maggie, scumpo, vino şi dă-i tatei un pupic, am zis, neaşteptându-mă să mă asculte.
Dar credeam că era bine să dau glas vechilor îndemnuri, care nu îmbătrâniseră cum îmbătrâniseră multe alte lucruri.
Însă ea a ocolit-o pe mama sa, a traversat dalele reci până la mine şi m-a sărutat cu toată dragostea.
— Te rog să-mi răspunzi la scrisori când ai prilejul. Ai păstrat toate timbrele?

*

Înainte de a pleca, am dus-o pe Ursula la Mam şi am lăsat-o în grija ei. Am spus că avea să locuiască acolo până mă întorceam eu ori se termina războiul. Mama nu m-a întrebat nimic despre semnele lăsate de băţ pe şoldurile Ursulei, dar a dat din cap cu destulă înţelepciune. Am întrebat-o dacă ştia ceva despre Eneas şi mi-a spus că primise o carte poştală militară din Franţa. Apoi le-am sărutat, pe ea şi pe Ursula, spunându-le că trebuia să plec iar.

M-am întors pe jos la Harbour House şi am rugat-o pe Mai să facă tot posibilul să se stăpânească. I-am cerut să înceteze imediat să mai bea. Mi-a promis solemn că mă va asculta. I-am zis că trebuia să-şi ceară iertare de la Ursula, să găsească o modalitate de a repara ce stricase. Se vedea limpede că era foarte înfricoşată, nu de ce ar fi putut să i se întâmple ei, ci de ceea ce se petrecuse deja. Cât despre mine, nu puteam decât să mă întreb: era asta un fel de răutate declanşată de alcool? Nu credeam că de felul ei – în sufletul şi-n inima ei – era o femeie rea. Cum se face că pentru unii băutura e un împrumut pe termen scurt, garantat cu spiritul, iar pentru alţii o ipotecă ruinătoare pusă pe suflet? Cum se face că mulţi alcoolici sunt veseli şi au inima uşoară, iar alţii sunt atât de posomorâţi şi de negri la chip, de parcă li s-ar fi scos cu scalpelul orice fărâmă de fericire, încât sunt în stare să-şi biciuiască odrasla în zăpadă? N-am putut răspunde la aceste întrebări atunci şi nici acum nu pot. Cu toate riscurile, am îmbrăţişat-o pe Mai şi i-am spus că o iubesc. Ea părea înfrântă de vestea plecării mele. M-am dus să-mi

continui treaba, războiul, cu inima grea şi cu o sinistră premoniţie.

Capitolul 20

M-am dus în Anglia, cum stipulau ordinele mele, şi am fost repartizat la o unitate de dezamorsare a bombelor. Nu ştiam dacă voiam să lucrez la dezamorsarea bombelor, dar în acelaşi timp eram aproape ignorant în domeniu.
Aşa că am urmat un curs de patru zile. Hitler aruncase mii de bombe asupra Londrei, multe neexplodate. Deci pe noi ne trimiteau să le dezamorsăm. E periculos să înveţi meserie pe un proiectil mare şi mârşav, care te poate trimite pe lumea cealaltă.
Geniştii mei săpau ca să le găsească. Bombele neexplodate aveau obiceiul să sfredelească pământul până la zece metri adâncime. Mai şi coteau, în funcţie de tipul de sol, oprindu-se nu tocmai unde te aşteptai. Prin urmare, cunoştinţele mele de geologie erau folositoare. În timp ce geniştii săpau, împingeam în sol o ţepuşă lungă şi subţire, sperând să simt până la urmă metal pe metal. Apoi ne puteam îngrozi pe cinste, dezgropând obiectul acela cu o înfăţişare posacă şi asigurându-ne că nu ticăie şi că nimic nu apasă pe focos.
Erau băieţi simpatici cu toţii, geniştii din mica mea unitate. Pat Millane era un flăcău din insulele Aran.
— Nu le spun celor de acasă cu ce mă ocup, sir, mi-a mărturisit el. Ei cred că mersul la război e totuna cu o grămadă de coaie de ţap bătrân.

Spunea astfel de lucruri în gaelică, pesemne ca să le înţeleg numai eu. Magalraí pocaide este echivalentul irlandez pentru „coaie de ţap”.
După ce oamenii săpau groapa, îmi venea rândul să cobor pe scară, de unul singur, şi să încerc să extrag detonatorul sau detonatoarele. Uneori, lac de sudoare cum eram în acele momente, uitam de Mai. Uitam de toate, în afară de bomba pe care călăream. Obiceiul era să şezi pe bombă când îi scoteai focosul, fiindcă în felul acesta nici nu observai când te arunca în aer.
Aveau bombele astea destul de comune pe care le numeau (15) – numărul înscris de nemţi pe ele. Piloţii lor trebuiau să ştie numerele, ca să le armeze corect înainte de lansare. Mai târziu am început să găsim bombe (17), care erau viclene, fiindcă aveau o încărcătură explozivă sub centrul de greutate, iar când una din astea era cuplată cu o (50), dotată cu senzori de mişcare, ei bine, la început oamenii ziceau că nu era nimic de făcut, decât să aştepţi până când (50) se deteriora sau bomba exploda, ceea ce nu era întotdeauna posibil. Noi, bieţii ignoranţi de la unitatea de dezamorsare, trebuia să facem tot posibilul, orice ni se punea în faţă, şi dracu’ să-l ia pe cel rămas ultimul – ceea ce dracu’ era uneori prea bucuros să facă. Când un om sărea în aer, nu mai rămânea din el decât o jumătate de kilogram de carne, sau un fragment de braţ, sau poate o bonetă găurită – asta se punea în coşciug şi în rest îl umpleau cu săculeţi de nisip, ca rudele să nu ştie. Toate aceste lucruri ne erau cunoscute.
Iată, deci, de ce uneori până şi Mai dispărea din gândurile mele. Însă revenea în scurtă vreme, plutind. Mă întrebam ce mai făceau Ursula şi Maggie. Apoi plecam din nou într-o misiune, hurducaţi pe străzile Londrei într-o camionetă de serviciu.

Vedeam cu toţii lucruri îngrozitoare. Ne aflam la capătul „lucruri îngrozitoare” al realităţii. Dezamorsam bombe de cincizeci de kilograme, două sute cincizeci, cinci sute, o mie, şi bombe din alea imense, mine paraşutate, pe terenurile foarte diferite din punct de vedere geologic din East End, West End sau Bloomsbury, din Isle of Dogs – toate punctele cardinale. Comportarea bombelor era foarte diferită, deoarece se înfigeau în sol respectând toanele geologiei.
Ceva se micşora în noi tot timpul şi altceva creştea, ca să ocupe locul. De micşorat, se micşorau gândurile privind un viitor posibil. De crescut, creştea un soi de încredere în caracterul altor oameni, mai ales al locuitorilor Angliei. Cu trecerea timpului, membrii unităţii noastre erau tot mai apreciaţi. Primeai de băut pe gratis la pub când îţi vedeau însemnele. Galben şi roşu cu o bombă micuţă pe umăr, creaţia reginei Mary însăşi.
Pentru că nu te puteai gândi la viitor. Era, într-un fel, o cură pentru prezent, pentru toate relele prezentului. În chip straniu, asta m-a ajutat să supravieţuiesc îngrijorării provocate de Mai şi de fete.
Ca ofiţer, mi se adresau cu „sir”, dar asta era unica diferenţă dintre noi. Exista un anumit cavalerism în faptul că numai un ofiţer dezamorsa bomba, ostaşii păstrând distanţa, în spatele unui zid, după ce terminau de săpat. Multora li s-a proiectat curul afară prin gură. Gentlemeni efemeri, într-adevăr.
Am cunoscut câţiva ofiţeri de la dezamorsări care nu le-au destăinuit niciodată nevestelor cu ce se ocupau. Nici eu nu i-am povestit lui Mai despre asta. Şi aşa avea destule pe cap.
Până la urmă, Hitler s-a săturat, după toate aparenţele, să mai încerce să-i extermine pe toţi cetăţenii Marii Britanii –

incredibilii cetăţeni – şi, executând o întoarcere de 180 de grade, s-a năpustit asupra Rusiei.
Aşa că eu am servit un scurt timp în Africa de Nord, nu departe de locul unde acostase vaporul nostru cu ani şi ani în urmă, când eu şi Mai abia ne căsătoriserăm.

Mă deplasam cu unitatea mea de genişti prin ţinutul accidentat. Cred că era în ’42, foarte devreme. Ne distrugeam propriile depozite de armament cât puteam de repede, ca Rommel să nu beneficieze de ele când avea să rupă linia frontului. Probabil că armata lui nu se afla prea departe, aşa că eram nervoşi şi vigilenţi.
Într-o seară am ajuns la o porţiune de câteva hectare de deşert nedeosebită de multe altele. Pe harta mea nu era marcat nimic care să indice că acolo se dăduse o bătălie. Dar am găsit creaturi de metal sfărâmate, cândva tancuri germane şi britanice, şi, ici şi colo, în oribilă putrefacţie, trupuri de soldaţi căzuţi, împuşcaţi atunci când ieşiseră din vehiculele incendiate, şi de infanterişti ucişi în timpul atacului. Am rămas acolo, privind lung acest rezultat al unei bătălii nenumite, veche, poate, de o lună sau două. Nu aveam cum să ştiu dacă pierduserăm ori câştigaserăm acea înfruntare, iar atitudinea cadavrelor parcă spunea că n-avea importanţă. Erau cu toţii morţi, naţionalitatea lor nu mai era acum una pământeană.
Coborâsem din transportor ca să văd dacă puteam identifica soldaţi de-ai noştri, iar militarii mei vii mă urmăreau din camionul cu prelată, calmi şi tăcuţi. M-am răsucit pe călcâie să mă întorc la ei.
O ciocârlie, o singură pasăre cu penajul necolorat, a ţâşnit dintr-un cuib din nisip chiar în faţa mea şi, ca un ac săgetând pe vremuri în mâna mamei mele, a efectuat o

lungă împunsătură între pământ şi cer, cu o exuberanţă ce mi-a frânt inima.

Le scriam lui Maggie şi Ursulei cât puteam de des. Maggie nu mi-a răspuns niciodată, sau scrisorile ei s-au rătăcit, dar epistolele Ursulei m-au urmat peste tot. Conţineau întotdeauna veşti despre bunici, relatate cu umor. Ea îl iubea în special pe Pappy. Nici o vorbă despre Mai.

La scurt timp după aceea am ajuns mai aproape de fetele mele datorită postării la Ballycastle, ca ofiţer de legătură pentru yankeii veniţi la instrucţie acolo.
Bineînţeles, Ballycastle făcea deja parte din marele imperiu al dansului din Irlanda. Dar nimic nu pregătise oraşul pentru militarii negri. Soldaţii radiind de energie şi femeile din Ballycastle înflăcărate de entuziasm, aruncate în aer, dându-se ca pe un tobogan pe spinări bărbăteşti, cu fustele umflate sau căzute. Irlandezilor obişnuiţi nu le rămânea decât să se zgâiască de pe margine, resemnaţi. S-au aliniat pe Ballycastle Strand, punctând golfuleţele stâncoase. Înfofoliţi în mantalele mari, americanii de culoare îi admirau pe localnicii care se îmbăiau în apele arctice. Populaţia din Ballycastle nu era nici pe departe scandalizată, cei care s-au alarmat şi s-au simţit ofensaţi au fost ofiţerii lor albi. Desigur, la ei acasă exista segregarea, dar locuitorilor din Ballycastle nu le păsa câtuşi de puţin.
— Domnule căpitan, m-a implorat un locotenent american, trebuie să facem ceva în privinţa asta.
Ca ofiţer de legătură, problema îmi era bine cunoscută. Se distribuiau broşuri gratuite. Le găseai aruncate în rigole, ca tot atâtea săculeţe cu nisip nedorite.

— Trebuie să facem ceva, domnule căpitan.
M-am gândit că ne sporeau şansele de a câştiga războiul dacă participau şi ei.

Încercam să ticluiesc o cale prin care s-o scot pe Mai din impas. Am discutat cu medicul militar despre dezintoxicare, o mare problemă în armată, el fiind expert în dezalcoolizare şi alte treburi din categoria asta.
— Eu m-aş interesa dacă n-o pot interna în spital o vreme, mi-a sugerat el. Simpla privare de băutură i-ar fi benefică. Nu e exclus să înceapă să vadă lucrurile în altă lumină.
La următoarea permisie am fost plin de speranţă.
Destul de ciudat, Mai era în spital când m-am întors acasă. Dar fiindcă era bolnavă: plămânii i se lipiseră de coloana vertebrală din cauza pleureziei, şi mi-am dat seama imediat că nu se îngrijise suficient de bine. Nu era o surpriză, însă era un lucru foarte enervant. Mam se ocupa acum şi de Maggie, nu numai de Ursula, hrănindu-le şi trimiţându-le la şcoală, la mănăstirea Ursulinelor.
L-am întrebat pe doctorul Snow despre băutură, dacă o putea face pe Mai să se lase în spital, iar el s-a uitat la mine ca la un ţicnit.
— Acum nu bea, mi-a răspuns. Poţi face o seamă de lucruri într-un spital irlandez, nu mă îndoiesc, dar, din câte ştiu, nu şi să bei.
— Atunci e bine, am zis.
— A stat o săptămână în casă, aproape incapabilă să se mişte. În final, fiica voastră a venit să mă cheme. Norocul nostru că n-a murit.
— E foarte complicat pentru mine, i-am spus, pentru că, ştiţi, sunt în armată.
— Da, a răspuns el, ştiu. Ascultaţi, domnule McNulty, întrucât aţi ridicat problema băuturii, îmi permiteţi să fac

observaţia că şi dumneavoastră beţi remarcabil de mult, ceea ce nu ne ajută, mai ales dacă vreţi ca ea să se lase.
— Păi, eu nu beau decât în societate, ca să fiu prietenos, am protestat, spre ruşinea mea.
Cred că trebuie să recunosc: era o minciună. Dar doctorul Snow nu a numit-o aşa, cu toate că ar fi vrut, presupun.
— Mai bine s-o lăsăm în pace deocamdată, a propus el, şi să încercăm s-o vindecăm. După aceea ne putem gândi şi la cealaltă problemă.
— Neapărat, am zis.
— Câtă permisie aveţi?
— Trebuie să mă întorc mâine-seară.
— Se vede că vă ţin foarte ocupaţi în armată, a comentat el.

Capitolul 21

M-am trezit catapultat până în Yorkshire, ca să ţin cursuri de dezamorsarea bombelor. Beam straşnic, şi cred că superiorii mei au fost uşuraţi să se descotorosească de mine, chiar dacă nu mi-au spus-o pe şleau. Dar tabăra din Yorkshire s-a bucurat de venirea mea, fiindcă pe hârtie eram un specialist. Şi cu adevărat eram expert.
Întâmplarea a făcut ca Pat Millane să fie şi el acolo. Rolul lui era să mă ajute la demonstraţii. Învăţăceii mei erau nişte tineri ofiţeri voioşi. Lucram într-un hambar vechi, la adăpost de vremea neplăcută din Yorkshire. Acoperişul din bârne de stejar era foarte frumos, destul ca să încălzească o inimă de inginer. Aveam loc berechet ca să aliniem toate bombele, toate fitilele şi echipamentul, iar Pat reuşise să pună mâna pe un boiler mare, ca să le arate cum să

neutralizeze explozibilul sub presiunea aburilor. Aveam la dispoziţie găselniţele cele mai noi pentru extragerea mecanică a focoaselor.
Era ceva foarte straniu să lucrezi în perfectă siguranţă.
Anexată hambarului era o sală care servea de popotă, unde, între cursuri, găseai o halbă de bere sau două.
Tinerii ofiţeri erau foarte dornici să înveţe. Şi acum le mai văd chipurile neslăbindu-mă din ochi în timp ce-i instruiam.
Într-o zi am petrecut o lungă după-amiază demonstrând viclenia subtilă a bombei paraşutate. Aveam o mostră goală pe dinăuntru a acestei orori de doi metri şi jumătate. Focoasele erau un (17) şi un (50), şi demonstram cât de util este să păcăleşti bomba, făcând-o să creadă că se află în submersiune. Bombele de felul ăsta fuseseră folosite mai întâi ca mine marine, fiind concepute să explodeze fie când loveau suprafaţa apei, fie după ce se scufundau câţiva metri. Dacă însă se scufundau mai adânc, focosul se dezactiva şi aştepta să treacă pe deasupra o ambarcaţiune, moment în care mecanismul redevenea activ. De la o vreme, astfel de bombe începuseră să fie lansate şi asupra oraşelor. Aşa că un isteţ s-a gândit să folosească para de cauciuc a unui claxon de bicicletă, un tub şi o pompă de umflat roţile, şmecheria fiind să convingi focosul că a ajuns la o anumită adâncime, aşa încât să se închidă. Apoi se pompa aer, imitând presiunea apei. Problema era că cea mai neînsemnată lovitură repornea ceasul bombei, şi se descoperise că focosul declanşa explozia după numai şaptesprezece secunde, adică un interval mult prea scurt. Asta încercam eu să-i învăţ pe ofiţerii de sub oblăduirea mea.
Aşa că am scornit un mic joc: rând pe rând, ofiţerii trebuiau să tragă pe sfoară focosul. Aveam o mină inofensivă, atârnată cu funii de căpriori, ca să imite o

paraşută, pentru că bombele de felul ăsta adeseori se opreau în hornuri sau în şemineele caselor. Ofiţerii mei îşi îndeplineau sarcina cu o agerime fabuloasă, şi, chiar dacă în adâncul inimii ştiam cu toţii că lucram în perfectă siguranţă, în grup tensiunea creştea vizibil când, unul după altul, ataşau obiectele ridicole – tub, pompă, pară de cauciuc –, pândeau sunetul ce indica oprirea ceasului, iar apoi, într-o tăcere şi mai înfricoşătoare, sunetul ce arăta revenirea acestuia la viaţă. Primii doi ofiţeri s-au descurcat onorabil. Cel de-al treilea a lovit uşor mina cu genunchiul, imediat după ce a oprit-o, şi a auzit cum ceasul micuţ a reînceput să ticăie. Atunci am rupt-o la fugă, împrăştiindu-ne în cele patru colţuri ale hambarului, ca să vedem cât de departe puteam ajunge în şaptesprezece secunde, dar şi, în chip straniu, pe jumătate încredinţaţi că bomba va exploda cu adevărat.

Pe urmă, firește, nimic. Cei şapte am adăstat la marginile hambarului, în cea mai ciudată linişte, până când eu am început să râd, şi după mine şi ceilalţi, cu glasurile neobişnuit de piţigăiate, în pragul crizei de nervi, iar individul care lovise bomba cu genunchiul tremura de-a binelea, tremura de emoţie, dar după aceea şi de râs, şi toţi am izbucnit în hohote, ca nişte adevăraţi eejits, nişte idioţi, dar nişte idioţi în viaţă.

Ca urmare, am anunţat o pauză în strădaniile noastre, declarând că venise timpul să bem ceva la popotă, după care să revenim şi să mai încercăm o dată. Eram stupid de satisfăcut de mine însumi, şi ca de fiecare dată m-am gândit că-i puteam povesti incidentul lui Mai când ajungeam acasă, şi poate că asta avea s-o înveselească, poate că nu; poate că era de preferat să nu-i spun nimic, poate că asta era întotdeauna cea mai bună strategie. Am comandat două halbe pentru mine, ceilalţi ofiţeri au cerut doar câte una.

Apoi flăcăii şi-au băut berile şi s-a făcut timpul de întoarcere.
Eram postaţi nu departe de aerodromul RAF, şi am auzit în depărtare un avion întorcându-se la bază. Era după-amiaza târziu, dar încă lumină, aşa că am presupus că aparatul făcea un zbor de rutină în spaţiul nostru aerian. Tinerii ofiţeri au intrat tropotind în hambar prin uşa de lemn îngustă, eu aveam mâna încleştată pe a doua halbă, intenţionând s-o dau de duşcă în clipa următoare. Chiar mă simţeam puţin uşurat că nu erau acolo să mă vadă, deoarece în adâncul sufletului îmi dădeam seama că eram cam lacom, lăcomia băutorului inveterat. Pe care mai eram capabil s-o dezaprob, cu acea stranie dedublare a alcoolicului. Unicul martor de acum era simpaticul şef al popotei, caporalul Timmony. Încă eram pe jumătate conştient că se auzea un motor de avion în depărtare, mai bine zis ceva mai aproape acum, şi în acelaşi moment caporalul Timmony s-a uitat la mine şi eu m-am uitat la el şi presupun că ne-a venit acelaşi gând, exact acelaşi gând, sau aceeaşi întrebare, dar ce ridicol, în lumina mare a zilei, doar un avion german din zece mii încerca să facă ceva în timpul zilei, dar, sigur, Hull nu era prea departe, nici toate fabricile de pe Humber, poate că era un raid individual, poate că Herr Cutărică deviase de la curs, navigatorul pierzându-şi reperele în spaţiul aerian englez, dar cu siguranţă nu era un zgomot de avion prieten. Şi toate astea într-un interval extrem de scurt, timpul dintre apucarea paharului şi ridicarea lui la buze, ca să sorb din el cu grijă, şi privirea întrebătoare a barmanului şi totul dând buzna în acel moment ca o viitură murdară, iar apoi un zgomot mult mai sinistru, un zgomot care m-a îngrozit până în măduva oaselor, lungul, funebrul, agitatul fluierat scos de un obiect aflat în cădere, în cădere liberă, un zgomot curios de asemănător cu cel al unei gloate care

bolboroseşte, şi apoi, într-un scurt fragment de secundă, acelaşi zgomot străpungând lemnul, fără îndoială lemnul frumoaselor bârne ale acoperişului, şi apoi – eu vrând să beau de o eternitate, caporalul vrând să vorbească de o eternitate, mereu mai mult, neclintindu-ne de acolo, neajungând în momentul următor – o bubuială violentă, zgomotul care-ţi face mintea terci scos de explozibilele care se aprind, care înfloresc din pricina vicleanului focos, a viclenei încărcături auxiliare, a ferocelui percutor ZUS, apucând cu o mână mare şi viguroasă întreaga lume în strânsoarea ei, hambarul, pământul, cerul până la rai, deplasând totul cu o jumătate de metru mai încolo, cu o jumătate de metru mai încoace, mi se părea, dar fără ca explozia principală să fie la noi, la caporal şi la mine, ci la tinerii mei ofiţeri şi la binecuvântatul meu genist din odaia cealaltă, şi ştiam că acolo avea loc răvăşirea totală a luminii, urmată de tunet, mai bubuitor decât simplul tunet din norii simpli, reteveiul de foc vârât cu forţa în gâtlejuri, antebraţul puturos al fierbinţelii, ale cărui degete aveau să tragă de plămânii lor, apoi monstrul imens, arzător al exploziei, fum infinit şi obiecte devenite lame tăioase şi proiectile şi un om – cum s-a dovedit mai târziu – proiectat afară din hambarul spulberat şi azvârlit la doisprezece metri peste un acoperiş vecin şi găsit mai târziu fără viaţă la marginea unui lan de grâu, şi alţii prinşi în aşa hal de explozia asasină încât nu s-a mai găsit nici o fărâmă, nici un atom din ei, şi toate astea petrecându-se într-o secvenţă demenţială, după care am văzut, prin ce ochi nu ştiu, fiindcă nu ştiam dacă sunt orb sau văzător, o creatură de foc şi flacără „deschizând” uşa îngustă de lemn, straniu, bizar, şi privind înăuntru, cum se zice, şi stând în cameră o clipă, ca un strigoi, ca o persoană, cu ce istorie nu se ştie, doar că era o istorie a morţii, în straie roşii şi portocalii, şi apoi, după ce s-a zgâit la noi, după ce-a lăsat

toate cohortele de violenţă să intre în încăperea noastră, retrăgându-se, parcă suptă înapoi ca să li se alăture tovarăşelor sale asasine din hambar, şi apoi întreaga lume, din Patagonia (cunoscută mie) până la hotarele Ultimei Thule, de la lumea de foc la lumea de gheaţă, s-a cutremurat, s-a cutremurat puternic, uşor, vast – şi am simţit mâna aceea cruntă scărmănându-mi plămânii, dar neîndemânatic, dureros, şi, printr-un capriciu pervers al exploziei, l-am văzut pe caporal uns pe perete ca un unt roşu, şi apoi, în lumea aceea complet sfărâmată, total sfârşită, a intrat încă o versiune a tăcerii, rămânând doar o ceaţă densă de praf învârtejit în jurul meu, domol, domol, aproape, iar peste încă zece minute am ştiut că ofiţerii mei fuseseră ucişi, că genistul fusese omorât fără milă şi caporalul spulberat cu cruzime, în faţa tuturor acestor lucruri stăteam în picioare, praful căzând în jurul meu ca un milion de perdele, ca şi când nimic nu s-ar fi transformat şi totul s-ar fi transformat, iar eu aş fi fost cetăţeanul zăpăcit a două lumi posibile, şi apoi întregul perete din spate al popotei s-a năruit şi o lumină stranie a plonjat înăuntru, ca un lichid, iar urechile mele au început să vâjâie, să vâjâie asemenea celei mai formidabile furtuni văzute de mine în Sligo Bay, şi bizar, bizar, mi s-a părut, la un picior de faţa mea, acum parcă plutind, neconectată şi atât de perfectă, neprihănită, imaculată, fără nici o picătură vărsată, fără nici o pană scoasă din ea, solidă şi curată în mâna mea – halba de bere ce mă aştepta.

Pat Millane mi-a stăruit în minte toată noaptea. Lunecam din somn în trezie sub plasa de ţânţari, şi el, în semisomnul meu, era acolo, zâmbind şi trăncănind în engleza sa de Galway şi irlandeza de Aran. Straniu şi neliniştitor, dar bine-venit, nu-mi displăcea să-l visez.

Vechii camarazi au vieţi de apoi bizare în sufletele camarazilor vii. El a fost un tip obişnuit, dar extraordinar în acelaşi timp, iar când Messerschmittul ăla i-a făcut zob pe el şi pe tovarăşii lui, trimiţându-i în eterul binecuvântat ca pe o duzină de îngeri înstelaţi, a şters de pe faţa pământului o persoană care era o podoabă a speciei omeneşti.
Sicriul său conţinea în cea mai mare parte săculeţi de nisip.

Din nou în permisie, din fericire, datorită faptului că fratele Tom tocmai fusese ales primar în Sligo.
Am ieşit cu Tom să bem ceva. Era, cumva, foarte plăcut să-l văd în „zilele de glorie”. Tom are un suflet permisiv; nu e greu să iubeşti o astfel de persoană, iar când îţi este şi frate poţi fi foarte mândru de el. Ne-am dus la un băruleţ strâmt, pe care nu l-am fi frecventat în mod obişnuit, doar fiindcă acolo ne simţeam mai feriţi de ochii lumii. Era încântător să comanzi whisky şi să şezi pur şi simplu pe taburetele înalte, examinând sticlele murdare de Guinness de pe rafturile prăfuite, care se doreau a fi o prezentare atractivă. Afară – ultima lumină cutezătoare a unei seri de vară târzie, deşi îţi venea să crezi că luminii i se interzicea să pătrundă în grota întunecată, care nu mai văzuse mătura de ani întregi, unde bătrânul domn Ferriter stătea îndoit de spate în dreptul casei de marcat.
— Am vorbit cu Jonno Lynch zilele astea, a spus Tom.
— Jigodia care l-a condamnat la moarte pe Eneas.
— Păi, da. Adevărat. Dar acuma, ştii, este consilier municipal.
— Cum? În echipa ta? m-am mirat.
— E un foarte bun organizator.
— Măi, să fie, am spus.

— Oricum, a continuat Tom, vine la mine, Jonno, adică, se apleacă şi zice: „Sperăm să câştige nemţii”. Asta-i tot ce spune, şi apoi îmi face cu ochiul. O victorie germană – ca şi cum tărăşenia asta ar fi un blestemat de meci de fotbal. Apoi zice: „Presupun că tu ai păreri împărţite despre război, dată fiind situaţia”. „Ce vrei să spui?” l-am întrebat. „Dacă te referi la Jack, toţi sperăm că se va întoarce teafăr, sunt sigur.” „Nu”, zice el, „nu mă refer la Jack, mă refer la Eneas. Am auzit că luptă în armata britanică.” „Păi, sigur”, i-am spus, „jumătate din lumea bună este în armata britanică. Eneas doar încearcă să-şi facă şi el datoria, sunt sigur.” „El şi-a făcut deja datoria ticăloasă pentru Marea Britanie”, zice Jonno. Jonno posedă un fel ciudat de a rosti o răutate cu umor, aşa încât nu mai pare insultătoare. Pentru mine, discuţia devenea enervantă şi am încercat să găsesc o modalitate de a mă descotorosi de el. „Cei din RIC erau curve, Tom, curve”, zice Jonno, cu vehemenţa aia pe care i-o ştii. Vedeam deja că regretă puţin cuvântul injurios. „Dar nu avem nimic împotriva lui Jack”, adaugă el, ca pentru a îndulci lucrurile. „Sigur că tuturor le place de Jack.” „Cum aşa?” întreb eu. „Nu-i nimic rău cu Jack”, afirmă el sentenţios, de parcă ar rosti o propoziţie din Biblie. Iar eu am spus, destul de interesat, ştii, pentru că mă întrebam de mult cum te priveşte un ins ca Jonno Lynch, tu fiind în armată şi aşa mai departe: „Sigur, Jack s-a băgat în asta numai ca să-i cumpere rochii nevestei”. „Da, sigur, ştim cu toţii”, a zis Jonno. Şi s-a cărat.

— E o jigodie, am mormăit.

— A fost foarte curajos în Războiul Civil, a zis Tom, cu neaşteptată reverenţă.

În ciuda străduinţei noastre de a rămâne singuri, câţiva prieteni buni de-ai lui Tom au intrat în local. Poate că el le propusese să se vadă mai târziu, habar n-aveam. Pe unul îl

cunoşteam: McCarthy, campionul de curse automobilistice, al cărui tată fusese comandant în Războiul de Independenţă. Avea o căpăţână ca un vârf de deal mocirlos pe care se scurgeau dâre mici de sudoare.
Au discutat cu patimă, spunând o grămadă de bancuri, ironizându-se ca de obicei, dar am observat că n-au pomenit de război toată noaptea. Am ascultat conversaţia familiară despre proprietăţi, târguri, afaceri şi scandaluri locale – nimic despre război. Fireşte, nu vor fi auzit multe despre el, radioul nu-l comenta, ziarele păstrau o tăcere desăvârşită. Ideea pe care o aveau despre război nu era cu nimic mai bună decât a unui copil. Era ciudat să te afli între ei, cu Tom ţinându-le isonul la râs, presărând sarea proaspătă a triumfului personal pe cuvintele sale. Întâmplările din Sligo ocupau locul central, şi dacă zece mii de oameni fuseseră făcuţi una cu glia rusească de ger şi de sânge, asta nu însemna nimic. Războiul era doar un cuvânt. Venisem dintr-un cuvânt şi aveam să mă întorc în el.
Jack Kirwan o dusese pe Mai la Roscommon, să-şi termine convalescenţa alături de el şi soţia lui cea nouă. Acum Mai se întorsese la Harbour House, cu Maggie revenită lângă ea şi într-o dispoziţie excelentă. Râdea şi glumea cu mine într-un fel de care aproape uitasem. Dintr-odată, devenise o înfocată partizană a războiului.
— E bine că unul dintre noi poate face ceva, zicea.
A copt pentru noi faimoasa ei musaca în bucătăria care sclipea de curăţenie. Era o mare plăcere să fiu alături de ea. Era încă puţin slăbită după pleurezie, dar culoarea îi revenise în obraji şi, cu toate că bea gin, o făcea cu măsură. Intenţionasem să-i prezint planul meu de a vizita un centru de dezalcoolizare, dar deocamdată fusese în destule spitale şi, oricum, totul părea că merge bine. În dimineaţa de sâmbătă pe care am petrecut-o acasă s-a

dus în oraş cu Maggie şi şi-au cumpărat rochii noi. A cumpărat şi o manta rusească pentru Maggie, care arăta în ea ca un mic general.
Aveam o soldă suficient de bună ca Mai să-şi permită nişte lucruri mai luxoase. Oraşul cunoştea destule greutăţi, pentru că o mulţime de oameni plecaseră în Anglia să lucreze la fabricile de muniţie, tot mai multe produse deveneau greu de procurat şi o grămadă de afaceri mici dăduseră faliment. Deşi aproape nimeni nu ştia nimic despre război, efectele acestuia se făceau simţite. Era ca şi cum lumea ar fi trăit la marginea cea mai îndepărtată a unei explozii, atât de departe, încât lumina catastrofei nu ajungea până acolo. Nu se vedea nimic din cataclism, din suprimarea totală a vieţilor umane, din oraşele rase de pe faţa pământului, din milioanele trimise în pribegie în Europa şi în întreaga lume. Când mă gândeam la tragedia de la Singapore... Era un alt gen de suferinţă, minoră, s-ar putea spune, şi m-am gândit că toată lumea ar fi regretat, ar fi fost surprinsă şi oripilată dacă Hitler ar fi ajuns până la Sligo. Presupun că ignoranţa oraşului meu natal ar fi trebuit să mă indigneze, dar efectul era cel contrar. Era ceva aţâţător în ea. Deoarece ştiam mai multe, mă simţeam responsabil de siguranţa concetăţenilor. Într-un fel sau altul, mecanismul neutralităţii era unul care genera şi iubire.
Apoi m-am dus la Mam, s-o văd pe Ursula şi să-i dau cadouaşul pe care i-l adusesem. Era un copil care investea multă valoare în orice i se dăruia, sub forma sărutărilor. În general, o fetiţă iubitoare, curajoasă. Când am plecat de lângă ea, de data asta, am simţit doar cu ceva mai puţină tristeţe decât atunci când îmi abandonam un soldat într-o zonă de luptă. Eram sigur că lucrurile mergeau spre bine, sigur că zeii ne zâmbeau din nou.

Capitolul 22

Nu ştiu ce ne-a apucat azi pe Tom Quaye şi pe mine de am petrecut o oră nebunească intonând pe rând vechi imnuri ostăşeşti, „Împachetează-ţi necazurile în raniţa veche”, „Tipperary”, „Îţi atârnă tare boaşele?” şi încă vreo cinci sau şase. Ciudat cum cântecele din Primul Război Mondial se potriveau perfect cu al Doilea, deşi conflagraţiile se deosebeau enorm. Tom cântă aproape la fel de bine ca contele McCormack, sau poate cred asta numai pentru că nu am cu ce să-l compar în sălbăticia asta, în afară de propriile mele orăcăieli.

Conduceam maşina pe cel mai prost drum, lângă trecătoarea Ishkuman. De jur împrejur, numai geologie, şi mi-a venit ideea, nu pentru întâia oară, că litosfera nu este decât un fel de mormânt al creaţiei. Conduceam un jeep Willys prin teritoriul Pathan. La începutul lui ’45 războiul continua să facă ravagii, dar aici, sus, totul era calm şi pustiu. Ameninţarea că ruşii ar putea să vină prin trecători şi să ajungă în India nu mai era de mult actuală. Japonezii ocupaseră Birmania, dar întregul subcontinent al Indiei se întindea între mine şi ei, un coşmar pe care Tom Quaye îl cunoaşte prea bine. Erau trupe la Frontiera de Nord-Vest, pentru că şi locurile neameninţate trebuiau păzite. Citeam Lăncierul din Bengal şi încercam să nu-mi bag nasul unde nu-mi fierbea oala. Acum mă îndreptam spre una dintre trecătorile montane mai îndepărtate, deoarece aflasem că o secţiune a şoselei se năruise într-o râpă, iar eu urma să constat şi să decid ce trebuia făcut. Deci aveam de şofat o

zi întreagă şi, neavând luxul unei ordonanţe sau al unui tovarăş de drum, intenţionam să-mi ridic de unul singur cortul printre colinele tot mai întunecate, lucru la care tânjeam, câtă vreme nu avea să mă piseze nimeni în izolarea mea. Cu mulţi kilometri în urmă intrasem într-un sat din Pathan şi cumpărasem un vin de dude nemaipomenit. Stătea lângă mine, pe scaunul pasagerului, într-un urcior de lut, înţepenit între cărţi, binocluri şi cutia puştii. Cu deliciu trăgeam din când în când câte o sorbitură, în timp ce vâjâiam prin aerul uscat, stârnind în urma mea un colosal dragon de praf.
Timp de o oră nu văzusem nici un suflet de om, şi eram voios şi mulţumit de misiunea mea, delectându-mă cu pustietatea picturală a peisajului şi efectul de înceţoşare al vinului. Îngânam doar pentru mine melodia „Când scad luminile în Cairo”, bine-cunoscută mie datorită faptului că Roseanne o cânta ca piesă specială la sala de dans. Mă gândeam iar la extraordinara frumuseţe a fetei şi la necazurile ei de acum. Părintele Gaunt se purtase corect, îi cususe rana şi-i înnegrise numele. Bietul Tom. Nu exista nici o limită a suferinţei sale din cauza lui Roseanne. Ea era afară în Strandhill chiar în momentul ăsta, presupuneam, adormită sau trează, în vântul sălbatic sau în lumina soarelui, în timp ce eu rulam prin sălbăticia şi stranietatea diferită din Hindu Kush. Cât de îndepărtat mi se părea Sligo, şi totuşi, atât de aproape, de proxim, asemenea tuturor spectrelor şi oamenilor vii din Sligo, acele inimi şi suflete cunoscute odinioară.
Cu astfel de gânduri în cap, îmi amintesc acum limpede că am ocolit un colţ stâncos, unde muntele atârna peste şosea ca o streaşină masivă de granodiorit, drumul fiind tăiat în stâncă suficient de adânc pentru a permite trecerea cel puţin a unui camion modest, de fapt, un drum de tipul celor pe care eu însumi le construisem ici şi colo,

lăsându-mi semnătura anonimă pe munca asta mai degrabă umilă. Ieşind din curbă, am dat brusc de problema raportată, cea pe care venisem s-o verific, secţiunea şoselei care cedase. Dispăruse cu totul, nu mai era decât o lungă alunecare de teren şistos până jos în râpă, lucru pe care l-am putut constata în mod absolut satisfăcător, pentru că am intrat drept în ea cu jeepul, micul vehicul virând dintr-odată la stânga, într-o secundă, o fărâmă de secundă, şi am avut doar timpul să-i înjur pe bunii militari care se mulţumiseră să observe problema fără a lăsa măcar un indicator improvizat pentru şoferii nebănuitori, ori, în cazul meu, chercheliţi, înainte de a-mi începe coborârea spre fundul văii, la început trecând în viteză pe pietriş, unicii martori fiindu-mi fără îndoială coralii cretacici şi bivalvele calcificate, locuitori ai vreunui fund de mare antică, cu toată forţa unui vagon de roller-coaster de la bâlci, jeepul scoţând un urlet ascuţit total disproporţionat faţă de eveniment, îmi spuneam, în timp ce creierul îmi galopa de frică şi de şoc, şi apăsam cât puteam de tare frâna, ca şi când asta ar fi ajutat la ceva, iar apoi am început să cosesc tufe mici şi arbuşti miniaturali de un fel sau altul, afectaţi de altitudine, jeepul balansându-se şi strivind fără noimă, şi după o sută de metri parcurşi în felul ăsta eram gata să dau cu ochii de Creatorul meu, deoarece mi-a crescut brusc în minte gândul că s-ar putea să fie o prăpastie la capăt, de care parcă îmi aminteam vag din neatenta mea evaluare a terenului. Dar, înainte de a mă cuprinde adevărata panică, jeepul a continuat să lunece pieziş şi a prins a se răsuci, făcând salturi mortale şi dându-se de-a dura, poate fiindcă în efortul de a rămâne în el apăsam acum şi pe acceleraţie, şi cum de am rezistat atâta timp acolo habar n-am, n-aveam centură sau curea care să mă priponească, doar oţelul şi acoperişul de canava, probabil că am fost

învârtit în spaţiul acela, trebuie să fi fost, ca o bucată de gunoi într-un vârtej, şi apoi – bang, bang! – totul s-a oprit şi mi s-a făcut greaţă: întâlnisem ceva mult mai tare decât pietrişul sau tufărişul, iar acel lucru, ce-o fi fost, câştigase competiţia şi ne stopase, pe mine şi jeepul, ce mai rămăsese din el, brutal, complet şi nici nu sunt sigur că mai eram conştient, dar parcă îmi amintesc că am fost catapultat afară din jeep, înspre cer, un moment curios de lung, descriind un arc de cerc violent şi neregulat prin văzduhul de un albastru sec al Frontierei de Nord-Vest, apoi m-am izbit probabil de pământ cu umărul înainte, pentru că atunci când mi-am recăpătat cunoştinţa aşa zăceam, pe un umăr rupt, nu mă puteam mişca deloc, nu pentru că nu aveam energie în corp ca s-o fac, ci pentru că jeepul se prăvălise peste partea inferioară a spinării mele şi pe picioare, cu toată nepăsarea şi greutatea moartă a unui beţiv. E cazul să recunosc, presupun, că eram doi din ăştia.

După ce am zăcut aşa mult timp – nu pot spune cât de mult, deşi privind într-o parte, gest stopat numai de faptul că păream să fiu şi eu făcut din metal, ca jeepul, vedeam soarele mult mai jos pe boltă, chiar începând să coloreze în roşu muntele îndepărtat –, m-am trezit de-a binelea. Eram buimac, dar nu mă durea nimic. Sub obraz aveam o piatră neagră, am presupus că era o ţandără desprinsă din filitele ce stăteau într-o poziţie verticală destul de stranie pe versantul muntelui. Ştiam că undeva mai jos trebuia să existe un râu, dar nu-l auzeam din cauza liniştii perfecte, asurzitoare în felul ei, punctată doar de ciripitul prietenos al păsărilor cu nume necunoscut.

Se apropia seara, şi ştiam că în acea perioadă a anului nopţile puteau fi reci. Presupuneam că se terminase cu mine. În primul rând, nu-mi puteam mişca trupul, şi cu siguranţă nu puteam să mă eliberez de greutatea ca de

plumb a jeepului. Până şi braţele îmi erau parcă ţintuite, aşa încât numai capul îl puteam mişca, doar câţiva centimetri în ambele părţi, singura poziţie cât de cât confortabilă fiind pe obrazul drept, dar şi atunci pietricelele colţuroase mă înţepau. Adevărul e că mai eram destul de torpilat – doctorul meu se numea Bacchus. Dar nu mă îndoiam că-mi va trece. Deşi aş fi putut încerca să denumesc fiecare atom şi fir de praf şi rocă din vale, mi-am dat seama că nu ştiam nimic despre fauna zonei; inevitabil, într-o poziţie ca aceea în care mă aflam eu, mintea ţi se agaţă de posibilitatea ca, la adăpostul nopţii, animalele să-şi vadă de treaba lor, adică să înfulece stârvuri şi să ucidă între dealurile liniştite. Pe drum zărisem porci-spinoşi şi fazani, şi m-am trudit să-mi amintesc ce rău îi puteau face rozătoarele acelea omului. Apoi mintea mi s-a concentrat lin şi natural asupra şerpilor, dar am izbutit să înăbuş acel gând, punându-mi nădejdea în faptul că şarpele, în general, este o făptură singuratică şi discretă. Cel puţin acum nu exista nici un pericol să calc pe ceva.

Frica mă copleşise, dar treptat a început să se risipească. Neajutorarea mi-a limpezit brusc mintea. Nu aveam nici un plan de făcut, nici un traseu de planificat, nici o apă de găsit, nici o mâncare de gătit. Cumva, viaţa era suspendată. Povara vieţii mele cu Mai fusese ridicată, inexplicabil. Urma să mor. Avea să plângă cineva? Mă întrebam dacă Maggie va scoate sunetul ei zeflemitor la auzul veştii, ca şi cum ar fi avut loc ceva absolut neimportant. Şi Mai, şi Mai? Privind în jur şi observând cu dificultate dispunerea rocilor, uimit că erau straturi de calcar atât de aproape de granit şi întrebându-mă ce cataclisme lente, cu durata de milenii, produseseră o astfel de absurditate, încercam totodată să înţeleg povestea căsniciei mele. Priveam în interior la spectacolul

pe care-l oferea, încercând să sortez şi să aranjez secvenţa epocilor. Atunci, un clopot a început să sune în mine, un clopot cu dangătul jos, bătând cu un înţeles sinistru, dar şi acuzator. Mai McNulty, cu viaţa ei răzuită pe măsură ce o trăia, un soi de Viaţă-în-Moarte sau Moarte-în-Viaţă – totul din vina ta, bătea clopotul, din vina ta. În ziua aceea stranie, înainte de căderea nopţii.

Sunt oare acţiuni ale noastre care ne abrogă umanitatea şi ne aduc moartea înainte de moartea reală?

Aceste gânduri mi-au fost întrerupte de o durere bruscă, atât de feroce, că era ca un animal separat de mine însumi. S-a aprins în membrele mele inferioare, undeva sub jeep, şi a început să-mi urce în trup.

Probabil că am leşinat. Când am redeschis ochii, am început să-mi dau seama că auzeam un zgomot care mă nedumerea. Credeam că vine de la apă, de undeva în susul văii, o revărsare de pe urma unei averse nevăzute, care umplea albia. Am ascultat şi am tot ascultat, mi se părea că nu auzeam doar venirea undei, ci şi propriul sânge curgând sub piele, şi m-am întrebat dacă asta era tot, dacă era doar sângele meu în urechi. Din nu ştiu ce motiv, această neştiinţă mă chinuia, îmi închipuiam că eram deja pe jumătate nebun şi că din acel moment totul avea să fie disproporţionat, lipsit de sens, inexplicabil. Ca viaţa mea, îmi spuneam, ca blestemata mea de viaţă.

Dintr-odată, mai la vale, chiar la limita câmpului meu vizual, au apărut o sută de capre, fiecare cu un clopoţel la gât, clopoţeii laolaltă producând un zgomot ca scurgerea unui râu, şi odată cu ele un păstor, un băiat tânăr cu pantaloni largi, albi, o cămăşoaie lungă şi o pălărie de fetru rotundă, cu un mers uşor, nepăsător, la fel de nestânjenit ca şi caprele de terenul accidentat. El s-a holbat la mine câteva minute în timp ce turma trecea, apoi a întins braţul şi a înhăţat o capră care abia fătase. Ţinând-

o de picioarele din faţă, mi-a arătat burta ei plină de sfârcuri şi, cu un gest al feţei şi ochilor, m-a întrebat dacă vreau să beau. A îngenuncheat mai aproape de mine şi, deşi capra mă lovea cu picioarele în umeri şi în cap, mi-a pus în gură un sfârc, din care am supt cu nemărginită recunoştinţă.

*

Cu acest accident, războiul s-a încheiat pentru mine, mai mult sau mai puţin, deoarece am petrecut şapte luni într-un spital din India. În amintirea salvatorului meu, păstorul, le-am dus fetelor de acasă, în afară de propria persoană, două păpuşi Pathan.

Capitolul 23

Din când în când, se pare că, în efortul de a zămisli un fel de naraţiune, ating dureros ceva mai sensibil decât o simplă rană, ceva ce seamănă mai mult cu o cruzime, un element otrăvitor a cărui simplă atingere îmi provoacă o senzaţie bruscă de boală şi nefericire – exact contrariul atingerii regelui taumaturg. Şi chiar în momentul acela se declanşează şi o senzaţie profundă de alarmă, de dezastru iminent, chiar de groază, ba nu, mai ales de groază, ca într-un vis vechi şi urât din copilărie, când mă rătăceam în codrii cei mai deşi şi mai sumbri şi ceva se târa, se târa, urcându-se pe mine. În copilărie, când mă trezeam din visele astea, plângeam, şi uneori, scriind în acest jurnal,

plâng şi acum, chiar dacă nu am idee de ce – ba plâng şi mai abitir din cauza asta. I-am invocat pe zeii adevărului, iar ei fac cu mine ce vor.
Războiul se sfârşise. Eram mândru – mai mult sau mai puţin – că servisem în armată. Dar să fii mândru de acel război „străin” nu însemna mare lucru în Irlanda. Sute de mii traversaseră până în Anglia şi munciseră în fabrici, iar alte zeci de mii se înrolaseră în diferite armate – cu siguranţă, ştiau totul despre război. Însă cei rămaşi acasă şi cei neînclinaţi să aprecieze vreo forţă aliată cu britanicii rămâneau insensibili la subiect ori vibrau de dispreţ. În Irlanda nu se găsea un strop de petrol, toate lucrurile râvnite erau raţionalizate, se extrăgea mai multă turbă din mlaştini decât în toate mileniile dinainte. Războiul fusese doar un fel de inconvenient gigantic.
Dar acum se terminase. M-am dus acasă la tăceri, la surpriza de pe feţele oamenilor, care parcă uitaseră că fusesem plecat. „Ah, Jack, ah, Jack, cum îţi merge? Unde ai fost, omule?” Şi tot restul flecărelii dătătoare de viaţă de prin baruri.
Armata mi-a oferit o jumătate de salariu de colonel dacă acceptam să mai rămân. Solicitarea mi-a făcut o imensă plăcere. Dar Mai nu se putea împăca defel cu gândul, şi mi-am zis că suferise suficient.
— Te vreau aici, mi-a zis ea, te vreau aici.

După război, haosul şi confuzia domneau pretutindeni, dar în acelaşi timp unele mecanisme au fost lăsate să funcţioneze liber. Anularea căsătoriei lui Tom a sosit în sfârşit de la Roma. Roseanne fusese acuzată de diverse chestii, iar acum totul ţinea de trecutul prăfuit, ca şi cum mariajul lor nici n-ar fi existat. Într-o zi posomorâtă, Mam m-a trimis cu părintele Gaunt la şandramaua de tablă, să-i

duc vestea. Am fost şocat să aflu că era gravidă, dar nu cu Tom, după toate aparenţele. Cu Tom n-a avut niciodată copii. La naştere, pruncul a fost dat spre adopţie în Anglia, prin ordinul de călugăriţe căruia îi aparţinea sora mea Teasy. Roseanne a fost internată la azilul din Sligo şi cred că acolo a şi murit de TBC, nu după multă vreme. Aşa s-a încheiat un capitol teribil.
Dacă mi-aţi fi spus mie, lui Tom sau oricui, în ziua aceea splendidă şi luminoasă când s-au cununat la Dublin, că la sfârşitul războiului va fi închisă în casa de nebuni şi la scurt timp după aceea va muri, nimeni nu v-ar fi crezut. Nimeni nu şi-ar fi imaginat o soartă atât de crudă pentru o fată atât de strălucitoare, plină de nuri.

O mie de dimineţi apoi la Harbour House, trezindu-mă ca să mă cred împrăştiat undeva, ca o bucată de algă de adâncime ruptă de pe fundul mării de o furtună, uscată, clătinând din cap la adresa lumii, căutându-mi pe pipăite tăieturile şi echimozele, recuperând insulte şi blesteme pe jumătate uitate, inventariind cioburile de peste noapte, farfuriile azvârlite, tacâmurile, ceainicul Arklow, coşuleţul din Belleek, păstoriţele din porţelan de Dresda, tablourile doborâte de pe pereţi, mucurile de ţigări semănate pretutindeni, milieurile mamei aruncate în cele patru colţuri ale încăperii, covoarele îngrămădite la pereţi, totul sunând sălbatic în capul meu, al meu şi al ei, iar dacă aruncam o privire în dormitor, da, Mai în pat, părul ei încărunţit pe pernele soioase şi poate Maggie cuibărită lângă ea, unde probabil că eu o pusesem din nou, Mai plângând după alinare, după companie, înfricoşată, atât de beată încât nu putea înregistra teroarea, fiind doar un receptacul al terorii.

Maggie dorea să devină actriţă şi am hotărât că se putea duce la Dublin, la şcoala de teatru. Mam a aranjat ca Ursula să meargă la Liverpool, la un curs de asistente medicale. Prin urmare, am rămas singuri. Tot mai rar şi apoi deloc răsunau bătăile în uşă, ale fratelui sau ale mamei, ca şi cum sfârleaza vieţii noastre nefericite i-ar fi proiectat pe toţi departe, oricât s-ar fi străduit să se ţină. În asemenea împrejurări, se pare că unicul lucru care-i face să se întoarcă la tine pe oamenii care au participat la nunta ta este înmormântarea ta.
Despărţirea lui Mai de Maggie n-a fost o acţiune lipsită de pătimiri precum cele de pe Muntele Golgota. În seara aceea, după ce Maggie s-a luptat să se îndepărteze de noi – era în 1947, anul marii căderi de zăpadă –, târându-şi geamantanul şi cutia pe dalele peronului, înaltă ca un cocostârc în paltonaşul albastru care o făcea şi mai subţire decât persoana filiformă care era, cu izbitorul ei păr negru, Mai s-a otrăvit cu gin, într-un enorm efort de anulare a propriei fiinţe, egal ca proporţii cu giganticele tone de zăpadă căzute peste Sligo, căzute peste Irlanda, care au impus o linişte nefirească peste tot – acoperişurile dezordonate ale oraşului, drumurile pentru utilităţi, casele frumoase de pe Finisklin Road – şi care au îngheţat şi râul.
N-a fost o problemă pentru ea să deşerte cele două sticle de gin; a făcut-o cu o mână aproape sigură pe toată durata serii şi începutului nopţii, nu în camera ei, cum îi era obiceiul, ci chiar la masa din bucătărie, ca şi cum n-ar mai fi avut acum nimic de ascuns, absolut nimic. Iar după ce a golit sticlele, trebuie să se fi dezbrăcat în bucătăria îngheţată, trebuie să fi scos de pe ea orice fir de îmbrăcăminte, o femeie care se apropia de cincizeci de ani, cu toate cicatricele de după bătălii, şi apoi a ieşit pe

uşa din faţă în vâltoarea şi labirintul zăpezii. Am ştiut ce face doar fiindcă stăteam la fereastra din camera de zi, privind afară, uluit de căderea neîntreruptă a zăpezii, întrebându-mă dacă va avea vreodată un sfârşit, când i-am zărit silueta subţire cam la cinci metri de casă, căci dacă s-ar fi îndepărtat mai mult n-aş mai fi văzut-o. Am ţâşnit prin cameră şi afară prin hol, am galopat în susul străzii, cu zăpada instabilă sub papuci, de parcă eram dintr-odată un locuitor al Moscovei, şi am gonit mai departe, cu fulgii de nea biciuindu-mi faţa, biciuind-o şi biciuind-o, iar când am ajuns lângă ea, am strigat-o şi am întrebat-o unde se duce. Mai mi-a spus, cu vocea ei stranie de beţivă, dar cu o dicţie perfectă: „Vreau să găsesc râul”, şi cu toate că pierduse direcţia spre râu din cauza ninsorii, părea hotărâtă să persevereze, aşa că m-am năpustit asupra ei şi am ridicat-o în braţe, mai mult sau mai puţin am smuls-o din zăpadă, şocat, şocat, chiar şi în momentele acelea de urgenţă, de cât de teribil de uşoară era, cu toate că era o persoană destul de înaltă, şi am dus-o înapoi, făcând tot posibilul să nu cad cu ea, minunându-mă totodată de albul impecabil al lumii, neaua nu doar acoperind totul, ci ştergând lumea, anihilând-o, ca şi cum toată povestea noastră ar fi putut redeveni o coală de hârtie albă, nescrisă, cu excepţia, poate, a primei noastre promisiuni de iubire.

Iar după aceea cum aş fi putut-o lăsa aşa, îndurerată, derutată, bând cu o aviditate crescândă, ca un copil care şterge un desen cu o furie enormă şi o nerăbdare extravagantă?
Era să uit ceva – cum am putut? Poate pentru că a avut ca urmare o tristeţe atât de ciudată, atâta confuzie. Oricum, la câteva luni după plecare, Maggie a venit într-o zi acasă

cu trenul şi ne-a spus că reuşise să-i „rezerve” – ciudat termen, ca şi cum ar fi fost vorba de un hotel – maică-sii un loc la un centru de dezintoxicare în interiorul ţării, la câţiva kilometri de Mullingar. Şi, orice i-o fi spus Maggie mamei sale, în orice moment bun o fi rugat-o să meargă, Mai a fost de acord, aproape nu-mi venea să cred. Pappy – nu eu, de ce nu, nu ştiu sigur – a dus-o acolo, în rabla lui antediluviană, iar mai târziu mi-a spus că Mai fusese întru câtva „reconfortată”, cum se exprima întotdeauna tata, şi extrem de binedispusă, şi mi-a mai zis că în rabla aceea dărăpănată trăise cu adevărat sentimentul că ceva măreţ urma să se întâmple. Au reuşit să-i inducă un fel de comă timp de zece zile, cu nişte medicamente, poate morfină, nu ştiu, şi după alte zece zile mi-au expediat-o înapoi, curată ca ploaia şi în perfectă ordine, ca o corabie.

— Mai, am zis, Mai, neştiind bine ce să spun şi cu câteva whisky-uri în mine, şi recunosc acum că serile mi se păruseră lungi şi pustii fără ea. Poate că e ciudat că spun un asemenea lucru, Mai, arăţi ca o fetiţă, o simplă fetiţă.

— Nu ştiu ce vrei să spui prin asta, Jack, a zis ea voioasă, eu nu sunt o fetiţă.

Primul lucru pe care l-a făcut a fost să meargă la Queenie; acum, Queenie avea cinci copii şi de mulţi ani cele două prietene nu mai ţinuseră legătura. Dar în ziua aceea s-au văzut şi s-au simţit foarte bine, minunat, Mai însăşi mi-a declarat-o, şi simplul fapt că-mi spunea ceva în felul ăsta simplu, adevărat şi normal, m-a bucurat şi mi-a dat speranţă.

Aşadar, a fost jalnic, a fost poate chiar malefic şi dezgustător că în atmosfera generală de beţivăneală din casă – mă refer la propriul meu tras la măsea – ea parcă aluneca înapoi în patima băuturii, la fel de lin cum intră un pivot în gaura lui. Presupun că a fost un lucru teribil şi tragic. Pe toţi sfinţii, a fost!

Iartă-mă, Doamne, te rog, iartă-mă, Doamne!
Ea a început să-şi imagineze că dacă Maggie ar fi fost acasă ar fi putut face încă o tentativă, încă o strădanie, dar Maggie nu era acolo, nu-i aşa, era plecată şi n-avea să mai locuiască în casa noastră niciodată – niciodată, niciodată, niciodată.
N-o puteam vedea atât de tulburată din cauza lui Maggie, pur şi simplu nu puteam. Chiar dacă în sinea mea credeam că era bine pentru Maggie că plecase. Am scos la vânzare Harbour House. Oricum, în Sligo nu se găsea o slujbă care să merite efortul; era o criză universală, dar locurile de muncă decente lipseau cu desăvârşire. Zecile de mii de oameni care plecaseră în Anglia să muncească pentru război n-au mai catadicsit să se întoarcă, cu siguranţă că nici n-ar fi putut, ar fi fost absurd. Aşadar m-am gândit că la Dublin aveam şansa să-mi meargă mai bine. Cel puţin asta mi-am spus, când am vândut casa cu mai puţini bani decât dădusem pe ea. Îi împărtăşisem planul meu lui Mai, şi ea nu ridicase obiecţii, iar acesta n-a fost ca planul cu Malta, pentru că în ziua sorocită ea s-a urcat perfect obedientă în automobil, chiar grăbită, îmbrăcată cu cea mai bună dintre jachetele care supravieţuiseră, ăsta fiind felul ei de a proceda când ştia că i se cere un efort, chiar dacă i se întâmpla foarte rar, şi, fără a ne uita înapoi pe Finisklin Road, am pornit spre noul nostru cămin din Dublin.
Firește, pentru preţul unei case din Sligo nu puteai achiziţiona ceva foarte îmbietor, aşa că reuşisem să cumpăr doar o locuinţă mică şi meschină la Clontarf, dar când am ajuns pe Dunseverick Road, Mai nu a acordat acestui aspect nici o atenţie, nicicum să se răzgândească, ci m-a ajutat să ducem înăuntru tot calabalâcul pe care-l căraserăm după noi din Sligo în remorca unui constructor, legată de spatele maşinii. Şi, cu toate că n-am zugrăvit nici

măcar un perete din casa aceea şi abia dacă am mutat un articol de mobilier din poziţia în care-l pusesem în prima după-amiază –, iar cutiile mele cu cărţi n-au fost despachetate niciodată, ci au rămas în holul mititel cinci ani dificili –, pentru Maggie a avut denumirea de „acasă” atunci, după ce am pescuit-o din ascunzătorile ei din Westland Row. Sărmana de ea, bănuiesc, planificase să nu vină acasă decât în vacanţe. Vacanţe. O denumire nu foarte adecvată pentru zilele petrecute în casa aceea, recunosc. O anumită doză de ferocitate, boală, zbierete, distrugere a ultimelor obiecte ajunse până acolo din trecutul îndepărtat, foarte îndepărtat, uneori cu câte un răgaz clement între ele, când firea esenţială a lui Mai răzbea la suprafaţă, strălucind, când râdeam „ca nişte guri de canal” cum spunea ea, şi totul era senin un timp – dar orice lingură tocită de vreme era strâmbă şi toate lucrurile aveau crăpături.

Capitolul 24

Numele lui este Tomelty, descopăr, al inspectorului alb care s-a întors azi fără caporal. N-am avut habar cine sau ce era, fiindcă a sosit într-o enormă mantie de gabardină şi cu o pereche de galoşi găuriţi care au lăsat o grămadă de apă noroioasă în camera de zi. Când s-a dezechipat de hainele de ploaie, cu o mişcare exasperată, aproape brutală a braţului, alţi litri de ploaie au fost turnaţi pe scândurile duşumelei. Sub acoperământul acesta, transpirase copios. Cred că auzisem mârâitul jos al maşinii lui la sosire şi cu siguranţă asistasem la modul cum o parcase în cei opt centimetri de apă care acoperă în prezent proprietatea domnului Oko. Deşi mă aşteptam la

noi ameninţări voalate şi la aluzii tulburătoare, s-a dovedit că omul venise într-un fel de misiune de exprimare a compasiunii – o vizită de prietenie, aproape, deşi nimic nu mă poate convinge că ar vrea cu adevărat să fim amici.
— Înţeleg că domnul Mensah a trecut pe la dumneavoastră, a zis el.
— Cine este domnul Mensah? l-am întrebat.
Ştiam că este un nume frecvent întâlnit în Accra, îl purta şi un cântăreţ faimos, dar nu-mi aminteam să fi cunoscut pe cineva numit astfel.
— Fratele doamnei cu care aţi avut sau n-aţi avut de-a face. Omul care l-a stâlcit sau nu l-a stâlcit în bătaie pe Kofi Genfi, în afară de cazul că l-aţi bătut sau nu l-aţi bătut chiar dumneavoastră.
— Bun, am spus, un pic liniştit că tenebroasa afacere era încă îmbrăcată în ambiguităţi multiple.
— Acum nu mai e important, a zis Tomelty, încercând să mai stoarcă nişte apă din manşetele pantalonilor şi distrugând prin acest gest dunga uniformei. E un caz închis. Dar am auzit, aşa cum se aud pe aici tot felul de lucruri, că Mensah a fost foarte nemulţumit de vizita pe care v-a făcut-o, şi mă întreb dacă n-aţi vrea să faceţi puţină lumină.
— Nu pot, am zis, având senzaţia că totul se întâmplase acum o mie de ani, căci eram în ghearele unui mic atac de malarie. Tom Quaye se îngrijea de toate. Cred că l-a trimis la plimbare.
— Păi, el s-a dus la diferitele adăpătoare pe care le frecventează, spunând despre dumneavoastră lucruri urâte, foarte urâte, şi, nu ştiu cum, motivul pentru care vă abordez este că personajul ăsta, Mensah, e un om foarte respectabil în unele privinţe, în ciuda cazierului său, iar când l-am luat la întrebări mi-a dat impresia că e un om de caracter, ştiţi, fără joc dublu, fără subterfugii, de fapt de o

onestitate destul de frustă. Deci, când un asemenea om ameninţă că va omorî pe cineva, îi dau mai multă atenţie decât dacă aud un gangster grozăvindu-se cu asta, dacă mă urmăriţi.
— Desigur.
— Aşa că, în locul dumneavoastră, aş ţine ochii deschişi în ce-l priveşte, a continuat Tomelty, nu fără un dram de plăcere, m-am gândit.
Mă prevenea, dar era mulţumit că mă poate alarma în acelaşi timp.
— Sunt sigur că n-o să mai treacă pe aici, am spus.
— Nu, nu, probabil că nu. Dar este foarte vexat. A trebuit să-i dea prietenului său o sumă bunicică şi se aştepta ca dumneavoastră să-i acoperiţi pierderile, dacă mă urmăriţi. O haimana, ştiţi.
— Sunt sigur că asta este, am spus eu râzând, în rolul de om de lume pe care mi-l asum uneori.
— Atunci, a încheiat Tomelty, scuturându-se ultima oară înainte de a trebui să pornească la drum şi să strice tot ceea ce făcuse bine, mă bucur că nu sunteţi prea îngrijorat. Tipii ăştia nu uită nimic. Nu-s prea diferiţi de băieţii ăia săriţi de pe fix din Irlanda anilor douăzeci. N-o să mă prindeţi întorcându-mă acasă curând. Nu, dom’le.
— Ce trist, am spus.
El mi-a aruncat o privire. Poate credea că şi eu eram trist, ori îl deranja comentariul meu. Cred că un adevărat om de lume ar fi lăsat remarca să treacă neobservată. Presupun că multe lucruri spuse de irlandezi pot fi ignorate cu câştig. Dar văzusem şi o mică fereastră de vulnerabilitate deschizându-se pentru o clipă? O umbră de îndoială şi suferinţă în ochii lui? Un moment de întunecare? Oare aşa arată acum fratele meu Eneas când cineva pomeneşte de Războiul de Independenţă? Undeva, chiar într-un loc îndepărtat, ca acesta, prinzându-l cu garda jos, nepregătit?

Eneas, care nu se mai poate întoarce acasă nici el, dar s-a strecurat înapoi de câteva ori şi s-a ascuns în casa lui Mam, neîndrăznind să iasă la lumina zilei, cu Mam frângându-şi mâinile în bucătărie şi vărsând pe ascuns lacrimi pentru el? Tomelty nu-mi spusese înainte că fusese implicat şi în sud, menţionase doar prezenţa sa la nord de graniţă, dacă memoria nu-mi juca un renghi. Poate fiind iar aproape de mine, fratele unui fost reprezentant al Royal Irish Constabulary, se simţea îndemnat să se confeseze. Ce oameni bizari populau pământul, după o jumătate de secol de războaie! Bărbaţi care fuseseră cândva oneşti şi a căror onestitate se preschimbase în trădare, când paginile istoriei au fost răsfoite de vânt. Bărbaţi deseori răi şi neîndurători, deveniţi eroi şi patrioţi. Plus o sută de nuanţe şi amestecuri din cele două. Poate că şi pe el îl reconforta, straniu, faptul că participasem la război. Da, o singură clipă am zărit tocul ferestrei prin care se putea pătrunde în Tomelty. A arătat lovit şi părăsit, pentru un moment, doar pentru un moment, după care a fost ca şi cum ar fi închis geamul la loc.
Nu ştiam ce avea să spună şi poate nu ştia nici el. Evident, nu era un sentimental. Cât ai zice peşte s-a pus în perfectă ordine, cu toate deschizăturile bătute în scânduri.
— Cum merge cu jurnalul? m-a întrebat, făcând un semn cu capul spre masă.
— Of, Doamne, e... am zis, nefiind în stare să termin enunţul.
— Eu l-aş continua. Nu uita, McNulty. M-a izbit constatarea că atunci când un poliţist îţi rosteşte numele, sună întotdeauna ironic. Peste o clipă, el a făcut o mişcare cu mâna dreaptă prin faţa ochilor, ca şi cum ar fi zis: „Fii vigilent”. Mensah e taximetrist. Are multă mobilitate. E furios. Pe cuvânt, jumătate din timpul petrecut de mine aici este ca şi cum nici n-aş fi plecat din Irlanda. Dacă am

înlătura căldura şi blestemaţii de palmieri şi pieile negre, totul e ca Ballymena pe ploaie, pe cuvânt.
După care şi-a aruncat pelerina pe cap şi a plonjat înapoi în potop, ca o enormă ureche de elefant.
Abia după plecarea lui m-am gândit că poate ar fi fost cazul să-i mulţumesc, dar era prea târziu, maşina lui crea două V-uri mari de apă, îndepărtându-se ca pe valuri.

Ursula. Făcuse treabă bună la şcoala de asistente şi mi-a trimis o fotografie cu ea în uniformă de soră medicală, de la absolvire, una foarte impresionantă, o mare bucurie pentru mine. Eu i-am trimis o bancnotă de cinci lire şi m-am scuzat că nu fusesem de faţă, cum credeam că s-ar fi căzut.
În miezul iernii lui ’52 am primit de la ea o scrisoare conţinând o mare cantitate de durere, prin care solicita fonduri. Scria că fusese concediată din slujba de asistentă şi trăia într-o oarecare mizerie la Toxteth. După vreo zece zile mi-a venit încă o scrisoare, în care spunea că treburile îi mergeau mai bine, ceea ce, din nu ştiu ce motiv, m-a îngrijorat mai mult decât scrisoarea dintâi.
Atunci am plecat în Anglia, să văd despre ce era vorba. Lui Mai nu i-am spus nimic despre călătoria mea.
Toxteth avea un aer sumbru irlandez, cu cerul jos şi un vânt tăios, amarnic. Când am ajuns la căscioara ei şi mi-a deschis chiar ea uşa, uimită, nu mi-a trebuit mult ca să observ cât de înfricoşată era. Cochetă şi frumuşică, dar ochii îi străluceau de teamă.
— Ce face biata mami? m-a întrebat.
— Cam ca întotdeauna, am zis. Foarte mult ca întotdeauna.
— Ştii dacă a primit felicitarea de ziua ei, tati?

— O, da, a primit-o şi s-a bucurat mult. Nu ţi-a scris ca să-ţi mulţumească?
— Nu, dar nu-i nimic.
— Dacă asta te consolează, nici mie nu-mi răspundea la scrisori când eram la război.
— Nu-i o corespondentă prea bună, mami, a zis ea.
— Scria scrisori interesante când era profesoară la Manchester, i-am spus. Dar asta a fost demult.
Am întrebat-o apoi de ce o concediaseră. Mi-a spus imediat adevărul, cum obişnuia. A zis că o prinseseră şterpelind ceva din dulăpiorul de medicamente şi o dăduseră afară pe loc. Barbiturice, a precizat, pe care începuse să le ia din cauza nervilor. Acum se îmbujora până la rădăcinile părului. Apoi mi-a destăinuit că o săptămână, două făcuse foamea şi nu avusese un acoperiş deasupra capului, după ce-şi pierduse locul din căminul surorilor. Dar apoi, a continuat, cunoscuse un băiat drăguţ, cu care avea să se mărite.
Am întrebat-o cine era bărbatul cu pricina şi mi-a zis că-l chema Patrick Pawu – mi-a spus numele literă cu literă – şi era nepotul Olowului din Owu – iarăşi literă cu literă – şi eu am întrebat-o dacă era un nume portughez, iar ea a zis că nu, nigerian. Inima din piept mi-a fost cuprinsă de panică. Stafiile tuturor Ketchumilor şi Reynoldsilor din lume îmi umblau prin cap. Nu cred că auzisem vreodată despre un astfel de lucru în Anglia, o femeie albă cu bărbat negru, deşi Emmanuel Heyst avusese cinci neveste negrese. Apoi m-am gândit brusc la Mai şi la afecţiunea pe care o nutrise cu ani în urmă, în Nigeria, pentru primul Tom. Dar am vrut să strig la ea: „Niciodată n-o să poţi veni acasă cu un astfel de bărbat, şi gândeşte-te la copii, gândeşte-te la copiii pe care i-aţi avea!” Dar îi mulţumesc lui Dumnezeu, îi mulţumesc lui Dumnezeu că n-am făcut-o.

— Îl iubesc, tati, mi-a declarat ea privindu-mă cu ochii aceia înfricoşaţi.
Îşi ţinea capul plecat, aşteptând, desigur, să cadă securea. Nu ea mă rugase să vin, dar acum eram acolo şi avea să-şi primească pedeapsa.
A fost ca atunci când îngerul a dat de-a rostogolul bolovanul de la intrarea mormântului lui Hristos. Fusesem singur cu bolovanul ăla colosal, bolovanul care blocase o parte atât de mare din istoria omenirii, povara dominaţiei asupra altora, a sclaviei. Apoi îngerul îl dăduse de-a dura. Mărturisesc că am fost un blestemat de om alb până în ultima clipă. Şi acum, subit, libertatea, afurisita de libertate adevărată.
— Cred că este o veste minunată, am zis, uimit de cuvintele care-mi ieşeau pe gură. Cea mai bună veste, Ursula, absolut cea mai bună.
Îmi simţeam capul uşor, datorită unei specii oarecare de bucurie.
— Tati, a zis ea ridicându-se de pe scaun cât se poate de fericită – şi fusese o copilă dotată din naştere cu capacitatea de a fi fericită –, n-am scris să vă anunţ fiindcă mi-a fost frică.
— Păi, să nu-ţi fie, n-ai de ce.
Atunci negura fricii s-a risipit din ochii ei, şi-a prins faţa în palme şi a plâns tăcut. Oare nu-i vorbisem niciodată înainte cu blândeţe? Mă temeam că poate nu, mă temeam că nu. O tratase vreunul din noi doi vreodată cu destulă gentileţe, aşa cum merita? De ce să fi crezut că o voi face de data asta? Nu exista un precedent. Am înţeles asta, ca şi când cineva mi-ar fi luminat inima rea. Am înţeles şi n-am putut face altceva decât să păşesc spre ea şi s-o îmbrăţişez.

E atât de greu să reconstitui în minte o beţie deoarece ea este de fapt o formă de absenţă, un maelstrom care dizolvă peisajul. Poate dacă priveşti din afară... Dar ce urât ar fi să pretind că am stat vreodată în afara mea! Am fost pe deplin implicat în bătălie, şi în fiecare dimineaţă ştiam că fusesem menţionat în comunicatele de purtare bună sau de purtare rea. Purtare bună, pentru că uneori – la fel de rar ca o zi fierbinte în Irlanda – un fel de uriaşă bunătate omenească se cobora peste noi, Mai şi Jack, şi pentru un scurt interval aveam uniforme identice şi luptam pentru aceleaşi cauze. Când Mai rostea repede lucruri neaşteptate, preţioase, nimicuri dulci, de fapt, poate rodite de gin, dar nepreţuite pentru mine. Căci aveai nevoie de ceva fonduri ca să poţi funcţiona în orele de relativă trezie ale zilei.
Dar barbaria, echipamentul barbariei. Subtilul clinchet mecanic al maşinăriei, când roata de tortură este fixată în punctul de pornire şi trupul îţi este legat cu frânghii. Terifianta elocinţă a băutorului aproape nearticulat. Insulte, care ar fi fost eficace în formă de cuţit, legate într-un mare mănunchi, de teamă că nu vor nimeri ţinta. Capetele noastre bombardate de o furtună de cuvinte, cuvinte-cioburi, cuvinte-pietre, cuvinte-tăişuri, cuvinte-gloanţe, bombe. Starea de după, de ură crescândă, epuizarea când zăcem, posibil, în camera de zi, nu în fotolii, ci ea trântită poate cu spatele la perete, eu întins cât sunt de lung pe podea. Ca şi când casa ar fi fost izbită de o bombă care a distrus totul în cădere, dar fără să explodeze. Aşa că ceva zăcea acolo cu inima secretă ticăind, şi cine să cunoască natura diavolească a focoaselor? Numărul lor şi soluţiile. Nu eu. Nu se poate exprima în cuvinte cât este de trist să te gândeşti la asta, cât te ruşinează – ruşinea e cea mai rea. Transformându-ne noapte după noapte în diavoli răzbunători, pe de-a-

ntregul schimbaţi – creaţii ale unui Frankenstein repetent –, vrednici de milă pentru că eram atât de nefericiţi, de josnici, de provizorii, atât de despuiaţi de lucrurile bune pe care – în special ea – le avuseserăm cândva din abundenţă. Eu cu nimic mai bun, nici cu o iotă, dar în cazul meu, trebuie să mă gândesc, pornind de la mult mai puţin. Cei doi draci nebuni din Dunseverick Road. Maggie, mare acum, în plină ascensiune profesională, dar înfricoşată în patul ei, ca un copil electrocutat de un cablu şerpuitor. Bieţii vecini bătând adesea cu pumnii în pereţi. Corpul tot mai topit, tot mai slab, al lui Mai. Floarea grotescă a sănătăţii primare din obrajii mei, trupul meu rotofei, capitonat. Cu nimic rămas în centru decât tăciunele a ceea ce fusese, aşchii din panoul pierdut ce reprezenta începutul călătoriei noastre de acum aproape treizeci de ani, în stil eroic, pe acest drum tot mai întunecat.
„Bucată de căcat omenesc, bărbat smiorcăit, necredincios şi netrebnic ce eşti!”
Din nou şi din nou şi din nou – nu exista nici un sfârşit, iar începutul se pierdea în timp.

*

Dimineaţa – nimic de menţionat. Dacă era duminică, o urmăream din ochi la slujba de la St. Fintan, îngenuncheată în strană, rugându-se lacom, cu faţa albă şi prăfoasă din cauza excesului de pudră. Întâmplările nopţii lăsate în urmă, până când totul reîncepea. La ce bun să spun c-o uram – cum se întâmpla tot mai des – când prin miezul lucrurilor trecea, ca o venă cu sângele răvăşit, iubirea aceea, crescând din nou, nesupusă logicii, care ucidea şi dădea viaţă în egală măsură?

Se făceau „eforturi”. Cu câteva pahare de gin mai puţin, cu câteva pahare de whisky mai puţin, un efort de a ieşi la restaurantul lui Jammet, în orice straie elegante aveam la dispoziţie.
— Trebuie să facem un efort, Jack, zicea ea, şi de fiecare dată un mic tiv de lacrimi, ca o dantelă, îi încadra cuvintele.
Apoi, o dată la două luni, cu siguranţă făceam un drum până la Abbey Theatre ca să ne vedem fiica în noua ei piesă. Mai era încovoiată, îmbătrânită înainte de vreme, nervoasă, nesigură, cel mai puţin de ea însăşi. Nemulţumită de timpul pierdut în stal, de austeritatea înfricoşătoare a decorului. Nu era capabilă s-o „vadă” cu adevărat pe Maggie, era acolo o oarecare orbire, nu se discuta niciodată despre spectacol sau piesă, ca şi cum să fii treaz era acum doar ceva ce ţinea de autoritatea viselor, şi nu a unor vise pe care ai putea să le povesteşti, nici măcar a unora pe care să ţi le aduci aminte.

Capitolul 25

Anul 1952. Lucram la o mică instalaţie de apă la Collooney, dintre toate locurile, pe partea cealaltă a ţării, căci exact aşa stăteau lucrurile în zilele acelea nebune, iar într-o seară m-am întors acasă târziu. Când m-am strecurat în bucătărie să văd dacă lăsase pentru mine un sendviş – eram flămând după şofatul până acasă –, am făcut zgomot în beznă vreo jumătate de minut până mi-am dat seama că ea era acolo, aşezată la masa din bucătărie.

Am aprins lampa de lângă plită. Avea paltonul pe ea, ca şi cum intenţiona să iasă, sau tocmai se întorsese de undeva şi nu se dezbrăcase. Pălăria maronie îi era prinsă de părul coafat cu un ac de argint lung, moştenit de la mama ei. Acum mi se pare ciudat că ştiam aproape totul despre ea, până şi ce bijuterii deţinea. Presupun că asta se datora faptului că o urmăream atent, ori prea atent, ori deloc atent, nu ştiu. Oricum, şedea acolo, şi nici măcar noua pâlpâire a luminii pe partea ei dreaptă n-o făcea să se clintească. Nu avea alături nici sticlă, nici pahar. M-am dus la ea şi m-am oprit lângă umărul ei drept.
— Te simţi bine? am întrebat-o.
— Tocmai voiam să mă duc la culcare, mi-a răspuns, de parcă era lucrul cel mai natural din lume să şadă acolo şi ar fi făcut-o în fiecare seară, ar fi şezut acolo în paltonaşul ei elegant cu blană de vulpe rusească la guler, un palton de-acum douăzeci de ani – poate mai mulţi, poate treizeci. Cu adevărat ochii ei încercănaţi aveau ceva de vulpe, iar pielea, deşi Mai trecuse de cincizeci de ani, era netedă ca o coajă de măr. Înfăţişarea ei avea ceva de pictură, ca şi cum însuşi Whistler ar fi sărit de după uşă şi ar fi început s-o picteze, să-i picteze profilul puternic, umbrit şi pentru mine atât de familiar. Cât despre mine, eram treaz ca un bebeluş, asta şi pentru că ştiam că dimineaţa trebuia să fiu în picioare la ora cinci şi înainte de a mă culca mai aveam de petrecut o oră la planşă, ca să transfer pe harta oraşului măsurătorile pe care, cu ajutorul unui flăcău, le făcusem cu o miră topografică şi să marchez conductele cu creionul roşu. Anticipasem cu plăcere această muncă, aşa cum mamei îi surâdea ideea de a călca rufe – sau cel puţin aşa pretindea – la miezul nopţii, când toată casa dormea.

— Vrei o ceaşcă de cacao? mi-a venit inspiraţia s-o întreb, gândindu-mă că asta beau oamenii normali la ora aceasta din noapte, foarte probabil.
— Cacao, Jack? s-a mirat ea. Nu avem cacao.
— Cred că avem cacao, sunt sigur că avem, sunt sigur că am văzut o cutie în bufet.
— O fi acolo de cine ştie când. Era cacao pentru Ursula.
— E făcută din boabe de cacao, am insistat eu. Nu-şi pierde aroma.
Aşadar i-am făcut o cacao, fiindcă arăta ca o femeie care avea nevoie de ceva. Lapte nu era, dar am dizolvat-o în apă şi am adăugat mult zahăr. Apoi i-am pus în faţă ceaşca aburindă, iar ea a întins mâna înmănuşată şi a ţinut-o în ea.
— Exact ce-mi trebuia, a comentat.
Dimineaţa m-a anunţat că trebuie să meargă în oraş, la un anumit doctor, fiindcă fusese la medicul ei de familie din Clontarf şi acesta îi dăduse o trimitere. Voia să ia tramvaiul, dar eu l-am sunat pe şeful şantierului din Collooney, domnul Ryan, şi i-am comunicat că nu puteam veni săptămâna aceea. Am urcat-o pe Mai în maşină – pe atunci aveam un Ford, din cele fabricate la Cork. Un automobil relativ simplu, dar care îşi făcea treaba. Era o zi luminoasă şi rece de februarie, sub o boltă enormă de un albastru de gravură, şi am condus prin Clontarf şi prin împrejurimile vechiului oraş ca şi cum ar fi fost doar o excursie de plăcere, deşi, sincer vorbind, de mulţi ani nu mai făcuserăm plimbări cu maşina.
La Dublin, medicul specialist a dus-o în cabinetul său şi a examinat-o în timp ce eu aşteptam afară. După circa o oră s-au reîntors, arătând bizar, ca o pereche căsătorită: Mai îi zâmbea, pălăvrăgind despre Rosses Point. S-a dovedit că doctorul crescuse acolo şi era un Middleton, deşi acesta nu era al doilea nume al său. Apoi i-a programat o nouă

consultaţie, peste două săptămâni, iar eu şi Mai am plecat cu maşina spre casă, beneficiind de acelaşi extravagant cer albastru de primăvară.
În cele două săptămâni am fost cuminţi ca doi porumbei, eu am gătit pentru ea carne tocată şi cotlete, într-o seară am mers până la pui fiert cu varză, deşi gătindu-l nu eram sigur că este cu adevărat un fel de mâncare. Oricum, ea l-a mâncat recunoscătoare, spunând că era cel mai plăcut mod de a găti un pui. Tot timpul ăsta era foarte tăcută şi, cinstit vorbind, destul de ciudată. Din câte îmi dădeam seama, avea dureri, dar n-am îndrăznit s-o întreb unde anume. În fiecare zi se îmbăia şi apoi se machia şi se coafa la masa de toaletă, care, pe tot timpul războiului şi al beţiilor, rămăsese cumva intactă şi elegantă în dormitorul nostru. Pe urmă îşi alegea desuurile şi rochia pe care voia s-o poarte în ziua respectivă, iar într-o zi am găsit vechile cizme pentru ţânţari în fundul unui dulap şi am râs când ea le-a încălţat. Abia a intrat în ele, din cauza gleznelor umflate.

În ziua fixată am dus-o cu maşina la spitalul din Dublin, unde a fost pregătită de surori şi i s-au dat nişte pilule, iar după ce a intrat în sala de operaţii a fost anesteziată cu gaz şi de data asta a ieşit după o oră, ceea ce m-a surprins; bine că renunţasem la planul de a face o plimbare în centru spre râul Liffey, până la North Wall.
După o vreme au pus-o într-un pat dintr-un salon, iar eu am şezut la căpătâiul ei până când s-a trezit, şi pe urmă chirurgul – numele lui era domnul Blakely, evident un Blakely din Rosses Point, deşi nu auzisem niciodată de ei, dar oamenii din Sligo pot fi întru câtva ubicui – a intrat, după ce se reechipase cu costumul de tweed de Donegal şi cu pălăria sa elegantă. Avea mâini frumoase, foarte

curate, cu degete lungi care, presupun, îi prindeau bine în profesiune şi pe care le-a pus acum pe pernă, lângă capul lui Mai. Mai era încă năucă, dar şi-a venit în fire când l-a văzut, dăruindu-i zâmbetul ei încrezător, egalitarist, pe care nu sunt sigur că-l văzusem prea des de la cununia noastră, dar pe care mi-l aminteam perfect din studenţia ei, când se plimba cu prietenele pe aleile mărginite de arbori. Doctorul mi-a raportat că o examinase temeinic: deschisese zona de deasupra ficatului, ca să spunem aşa, privise atent şi nu credea că mai avea ceva de făcut dincolo de asta, o examinase şi o cususe la loc şi a spus că-i va prescrie, desigur, un bun tratament medicamentos pentru orice durere posibilă din viitor. Ştia, a zis – fiindcă ea i-o spusese în cabinet în urmă cu două săptămâni –, că Mai dorea să spună lucrurilor pe nume şi că va proceda în consecinţă, după care a numit tipul de cancer de care suferea ea, ne-a spus la ce ne puteam aştepta, şi, tot timpul cât a vorbit, Mai l-a ascultat cu impasibilitatea perfectă a soldatului călit în bătălii. A fost ca şi cum nu-i puteai aduce la cunoştinţă nimic înfricoşător, era imună, asta părea a spune zâmbetul ei.

Doctorul i-a vorbit mult despre regimul alimentar, zicea că asta era acum metoda la modă, efectele benefice ale nutriţiei corecte, ce să mănânci, ce să nu mănânci, şi a chestionat-o în legătură cu exerciţiile fizice pe care le făcea rutinier, iar ea i-a destăinuit că-i place să plimbe câinii până la Gibraltar; când el a ridicat o sprânceană auzind asta, i-am explicat că era vorba de un loc de scăldat din Sligo, şi un moment mi-am dat seama că, în zăpăceala ei, uitase că ne mutaserăm de mult la Dublin şi că, oricum, câinii ăia doi nu mai trăiau. Atunci el a râs şi mi-a strâns mâna. „Cu siguranţă”, a spus, „eu n-am înotat acolo când eram mic.” A luat mâna ei dreaptă în ambele mâini ale sale, i-a strâns-o scurt şi dus a fost. După o

săptămână ne întorceam la Dunseverick Road, şi tot ce avea Mai de arătat deocamdată, după calvarul ei, era cicatricea de un purpuriu viu peste zona unde era ficatul, umflată şi tare.
În fiecare seară, timp de aproximativ trei luni, i-am citit din Dostoievski – Idiotul era romanul ei favorit, dar şi Fraţii Karamazov, pe care îl socotea prea lungit, dar l-a suportat, totuşi; îi plăcea felul cum Dostoievski scria întotdeauna numele complet al cuiva, cu patronim cu tot, după tipicul rusesc. Am încercat s-o introduc în opera lui Kipling, dar considera Kim un roman bizar, iar Lăncierul din Bengal, o colecţie de bazaconii. Drept care m-am întors la Dostoievski şi apoi am citit Doamna Bovary, pe care-l socotea al doilea roman ca valoare. Nenorocirea era că nu se putea atinge de băutură, deoarece durerea care urma era insuportabilă. Nu că n-ar fi încercat, dar n-a fost ceva plăcut, consecinţele – vomatul şi gemetele – fiind prea groaznice şi ruşinoase ca să dorească să repete. Destul de bizar, şi-a recăpătat parţial culoarea în obraji şi a început să arate foarte bine, oricum foarte slabă şi stilată, şi declara că în orice caz se bucura că pierduse din greutate. Niciodată nu eşti prea slabă, a decretat ea. Îi stăteau bine acum nişte rochii pe care nu le mai purtase de la începutul anilor ’30, dar pe care le păstrase, fiindcă, spunea, asta era biblioteca ei: un lung alai de rochii, fuste, bluze, pantaloni, cămăşi şi Dumnezeu mai ştie ce, rezistând încă într-un şifonier, deşi cam decolorate şi mucegăite. Am lăsat dracului slujba la aducţiunea de apă din Sligo şi am rămas acasă, chiar m-am dus la bancă în Clontarf să împrumut câteva lire, garantând cu brăţările şi colierele ei. De parcă mirosise ceva sau ca şi cum nişte informaţii îi ajunseseră la ureche, mai misterioase, dar tot atât de credibile ca telegramele Mariei Sheridan, fratele Jack a venit într-o zi, tot drumul de la Roscommon, şi s-au ascuns

amândoi în salonaşul ruşinos de gol, unde au discutat până n-au mai putut, Jack reapărând la căderea serii ca să mă îmbrăţişeze scurt în hol şi să plece cu maşina înapoi în Vest.
Găteam acum pentru toţi trei, şi într-adevăr Mai stătea în picioare în bucătărie, curăţând cartofi şi vorbind fleacuri, ţinându-şi într-o parte faţa serioasă în timp ce împlânta vârful cuţitului sub coaja cartofului cu o precizie letală. Noaptea lăsam naibii precauţia şi aprindeam focul sub grătarul jilav, deşi se presupunea că era iulie, şi-i citeam cărţi la lumina zilelor tot mai lungi, noile drumuri de bitum până la Dublin fiind transfigurate de amurgul târziu, fluxul ezitant dintre Clontarf şi Bull Island curgând pe lângă noi limpede şi înşelător de liniştit.
Cu vremea, cancerul a muşcat mai adânc şi am fost nevoiţi să ne întoarcem la spital. Au pus-o în altă încăpere decât cea de data trecută, singură în salon, eu vânam în Dublin revistele de modă, iar Mai avea uneori umor şi era binedispusă, glumea şi vorbea exact cum o făcea când era studentă, de parcă eu eram prietenul ei de la colegiu.
Nu că istoria noastră haotică ar fi dispărut, ca şi cum niciodată nu s-ar fi întâmplat. Era doar un răgaz trecător, binecuvântat, de graţie, când, printr-o milostenie nespecificată, ne simţeam în largul nostru împreună, într-o manieră pe care nu reuşiserăm s-o adoptăm când ea fusese sănătoasă şi înfloritoare. Ceea ce nu însemna că păcatele noastre nu ne stăteau pe vecie pe cap, nu însemna că fuseserăm iertaţi. Cu siguranţă, Mai nu era vindecată, poate că în situaţia dată nu exista nici un fel de bucurie pentru ea, deoarece avea în buzunar hârtia de plecare pe lumea cealaltă şi ştia bine totul. Cu toate acestea, nu văzusem niciodată atâta curaj, nici măcar la un soldat muribund. Lupul este întotdeauna prezent în câine, spinul în trandafir; ea nu suferea o schimbare

profundă, era aceeaşi Mai McNulty născută Kirwan, eu eram acelaşi Jack. Dar nu pot să mă ruşinez pentru că am iubit-o aşa cum am iubit-o, nici nu pot spune nimic împotriva acelei iubiri sau să caut nod în papură cu privire la adevărul şi verosimilitatea ei. Căci era francată şi ştampilată de aceeaşi mână care franchează şi ştampilează toate iubirile omeneşti.

Capitolul 26

Ploile au contenit într-un final şi, cu toate că ţânţarii sunt acum beţi de fericire şi se adună pretutindeni după lăsarea întunericului, ca băieţii pe la colţuri în Sligo, în special în nori mari în exteriorul plasei mele, pământul este indiscutabil răcorit şi, cu solul reavăn şi reîntoarcerea luminii solare nemolestate, tot ce este verde creşte spre cer, iar frunzele feluriţilor palmieri se îngroaşă şi se lăţesc în ritm absurd. Toate astea îl înviorează pe Tom instantaneu, de parcă norii de ploaie şi-au avut geneza chiar în capul său. Şi-a petrecut toată ziua făcând curăţenie de primăvară, deşi, tehnic vorbind, aici nu există primăvară: în timp ce lovea podelele de scânduri cu mătura, a trecut prin tot repertoriul de cântece în ewe şi engleză. De asemenea, s-a bărbierit şi a scos dintr-o tainiţă un set nou de straie albe, pantaloni şi cămaşă, iar acum arată, într-un fel, mult mai fercheş decât mine. I-am expus iarăşi planul de a-l duce cu maşina la ţară, să-şi vadă soţia. Nu rostise nici o vorbă de când i-l împărtăşisem prima oară, şi m-am gândit că era posibil să fi uitat de el. Dar Tom s-a luminat la faţă imediat, s-a lăsat pe spate pe

călcâie, apoi în faţă, pe vârfurile picioarelor, şi, pe tăcute şi ceremonios, mi-a luat mâna şi mi-a strâns-o.

*

Acum dorinţa de a mă întoarce acasă începe să aibă sens. Îmi pot închipui această întoarcere şi, cu moneda forte a imaginaţiei în minte, voi începe curând să mă gândesc la plecare. Cum o să-mi fac bagajele şi-o s-o iau din loc. Scrierea acestor cuvinte mă întristează puţin. Am un vechi cufăr marinăresc în care pot înghesui o mulţime de chestii şi îl pot expedia acasă cu vaporul. Dar cred că de data asta eu, personal, nu voi face acest lung voiaj pe mare: voi zbura până la Lagos de la noul aeroport, iar acolo îmi voi căuta un zbor bun spre Europa. Acum, lucruri altădată de negândit au devenit fezabile. Când mă gândesc la străbaterea Saharei cu autobuzul! Deşi îmi va părea rău că plec, gândul la călătorie mă umple, ca întotdeauna, cu o stranie speranţă. Va fi o călătorie spre fiicele mele şi spre cei doi copii ai lui Maggie, încă necunoscuţi mie, ba poate că şi Ursula are acum un copil, parcă făcea o aluzie nervoasă la asta în ultima ei scrisoare. Mă voi duce să fac tot ce pot mai bine, iar astea sunt cuvintele unui tip care, adeseori în trecut, a făcut tot ce a putut mai rău. Voi fi un bunic cu dulciuri şi jucării şi un tată cu toate sfaturile înţelepte de care voi fi în stare, dar nu doar cu atât, ci, în primul rând, cu o lungă listă de scuze. Le voi cere iertare, le voi întreba cum să-mi dovedesc bunele intenţii, să fiu bona fide ca tată şi bărbat. Dacă va fi nevoie de penitenţă, voi face şi asta. Sunt umilit de răbojul faptelor mele rele, dar este vorba, în mare măsură, de istoria unui om rău. Cum să fiu mai bun, mai cumsecade, trebuie să devină

obiectul meu de studiu, ştiinţa mea. Să folosesc toată îndemânarea pe care o deţin pentru a construi punţi cât de cât solide şi coerente între fete şi mine, dacă ele mai doresc acest lucru. Ştiu din spusele ei că Ursula, cel puţin, simte că m-a avut, poate într-o mică măsură, lângă ea, şi îndrăznesc să cred că mă iubeşte. Eu cu siguranţă o iubesc. Şi, cu toate că Maggie este îngropată mult mai adânc, închisă într-un sarcofag de neîncredere şi acuzaţii, trebuie să şed şi pe rugul acela şi să văd ce mai rămâne după ce a ars tot ceea ce trebuie ars. Ştiu că în adâncul sufletului o iubesc, o venerez, ea fiind primul meu născut, copilul meu viguros, fiica mea. Cu siguranţă, cu siguranţă, când sufletul meu se hotărăşte să facă aceste lucruri, voi fi capabil să le execut. Îl rog pe Domnul să mă ajute.

În scurt timp îi voi scrie domnului Oko să-i mulţumesc. Voi încerca să fiu afabil la plecare, dacă nu mai mult. I-aş lăsa cheile la Tom, dacă ar exista chei, dar nu există. Ziua când în Africa va fi nevoie de chei la case va fi o zi neagră.

Acum mi se învârtejesc în minte alte chestiuni delicate, le-aş putea numi întunecimile curente, care mă trezesc noaptea, mă îngrijorează ca nişte ţânţari interni, şi doar oboseala şi consolarea lunii africane din fereastră îmi permit să mă cufund din nou, încet, în fântâna milostivă a somnului. De exemplu, soţul lui Maggie, un tip căruia am impresia că nu-i sunt foarte simpatic. Se gândeşte la mine într-un fel superior, ironic, crezându-mă slab de minte. În ciudatul lui costum verde, culoarea mesei de biliard, cu barba de un roşu aprins, cu poezia pe care o scrie şi cu beţia tumultuoasă... bine, pentru asta nu-i pot cere socoteală. Totuşi, în linii mari, un om şi-ar dori altceva pentru fiică-sa. Ceva mai simpatic. Tatăl lui este o persoană de treabă, dar l-am întâlnit o singură dată: un pictor din Cork care, mi se spune, a ieşit pe străzi în 1916, dar care, îmi imaginez, a dus o viaţă calmă şi sobră de

atunci încoace. Mi-a plăcut enorm şi am fost foarte încurajat, dar, din păcate, nu cred că fiul este croit din aceeaşi stofă. Iar acum sunt şi doi puşti care-mi stârnesc cea mai intensă curiozitate, însă nu ştiu bine cum să procedez în legătură cu Maggie. A luat tonul superior de la soţ şi ori de câte ori ne vedem mă tratează aspru – dar o fi vorba şi de lunga moştenire a copilăriei. Altminteri, străluceşte pe scena din Dublin, fiind considerată un tânăr talent deosebit de promiţător. Sper doar că soţul ăla al ei nu-i va devora talentul, cu ea cu tot. Un om convins că nu poate face rău nimănui este o creatură periculoasă. Mai, la care m-am gândit adesea ca la o tigroaică, era mai vinovată decât îşi putea închipui oricine. Mai bine pentru ea dacă n-a simţit nimic, dar era vinovată.

Sora mititică, trebăluind în fundal de fiecare dată când veneam în vizită, ştia şi ea câte ceva. Rostul ei, mi-a explicat, era să se asigure că Mai va beneficia de ceea ce ea denumea, oricum cu duioşie, „o moarte bună”. Mi s-a părut o expresie frumoasă. Am avut senzaţia că Mai vorbea mult cu ea, îi spunea câte-n lună şi în stele. Dar, dacă aşa era, o făcea absolut confidenţial, şi sora nu mi-a suflat niciodată vreun cuvânt.
Le-am chemat în salon pe Maggie şi pe Ursula când a sosit mesajul că s-ar putea ca Mai să se ducă.
Maggie s-a aşezat pe un scaun tare de metal de lângă pat, iar Ursula a rămas în picioare în cealaltă parte a camerei întunecoase. Mai a întins o mână spre Maggie, care i-a luat-o, cu atâtea lacrimi în ochi, că nu putea vorbi. Apoi Mai s-a întors spre Ursula.
— Vino la mine, Ursula, a zis ea, iar Ursula, fără a şti prea bine cum, dar gata să încerce, a păşit mai aproape de patul înalt şi s-a aplecat înspre mama sa, cea proptită în

pernele albe şi mari. Era însă evident că Mai o dorea mai aproape, aşa că Ursula şi-a pus cu stângăcie pieptul pe cuvertură, îndoită în unghi drept, iar Mai şi-a ridicat braţul drept obosit, şi-a pus mâna pe obrazul Ursulei şi l-a mângâiat, spunând: A, sigur, da.
Părea capabilă să facă murind lucruri pe care nu le putuse face trăind.
După o vreme, sora le-a scos din încăpere pe cele două tinere. Am auzit-o vorbindu-le încet pe coridor, în limbajul blând al surorilor medicale. Am rămas singur cu Mai.
— Jack, a zis ea, totul a fost degeaba? Un dezastru?
— Nu, Doamne, nu, am răspuns.
În felul ăsta se dă glas tăciunilor când marea conflagraţie a vieţii se apropie de sfârşit. Vocea ei era atât de stinsă, că a trebuit să mă aplec ca s-o aud. Răsuflarea îi era puţin fetidă din cauza bolii şi mirosea a medicamente amare. N-aş putea spune că mi-a păsat.
— Arătai foarte chipeş în uniforma aia albă, a rostit vocea pierită. În poza din Straits Settlements, a continuat ea în aceeaşi şoaptă, ca şi cum uniforma albă de acum patruzeci de ani ar fi explicat totul.
— Păi... am spus.
— Jack, a şoptit ea. E foarte ciudat să fii trează zi după zi. Am prea mult blestemat de timp ca să gândesc. Sunt atâtea chestii îngrozitoare, chestii îngrozitoare. De ce, Jack, de ce-i aşa viaţa?
— Nu ştiu, Mai.
— Crezi că este atât de cumplită încât nu voi ajunge în rai?
— Sunt sigur că vei ajunge în rai.
— Ce bine ar fi să ai dreptate, să-l mai văd o dată pe tata. Doar o dată şi apoi mă pot târî în iad, nu-mi pasă.
— Te vor târî în iad doar peste cadavrul meu, am zis.
Ea a făcut o pauză, şi râsul s-a ridicat din corpul ei trudit.

— Jack, Jack! Am vrut să le spun ceva fetelor. Să fac să fie mai bine, cumva. Dar pe urmă nu mi-am găsit cuvintele. Te iubesc, Jack, le iubesc şi pe ele, zău, zău că da. Degeaba, degeaba. Câte lucruri ni s-au dat, şi I le-am aruncat pe toate în faţă lui Dumnezeu. De ce, de ce? Îmi pare atât de rău! Spune-le că-mi pare rău, după ce mă duc, bine, Jack?
Sintagma „după ce mă duc” rostită într-o şoaptă înfricoşată.
— Şi mie îmi pare rău, Mai. Nu, lucrurile n-au ieşit atât de bine cum am fi dorit. Dar niciodată, niciodată nu voi înceta să te iubesc.
— Nici eu pe tine, mi-a răspuns ea, cu şoapta şi mai firavă, fiindcă se apropia sfârşitul. Te rog, roagă-te pentru mine.
Dacă aş putea calibra cuvintele astea ca să descriu natura acelei şoapte, atât de subţire, atât de finală, atât de asemănătoare cu firul păianjenului! Şi valurile năvalnice de mândrie ciudată şi iubire care creşteau în mine în timp ce ea vorbea, cu sora într-un colţ al salonului, reintrată fără s-o fi văzut, moşmondind ceva la o lumânare, pregătindu-se pentru ultimele clipe. Nu totdeauna este posibil, sunt sigur, ca soldaţii unei căsnicii, războinicii, învinşii şi supravieţuitorii dintr-o singură răsuflare, să ajungă la ultimele cuvinte care, poate, într-o zi, le vor îngădui o alinare modică. Nu este sigur că va veni ziua când ceva ce s-a spus va lovi în sfârşit ţinta, ca o săgeată subţirică trasă sus în eter care cade jos după trecerea multor ani.
Mai a fost inconştientă multe ore, respirând anevoie. Apoi a inspirat pentru ultima oară, şi mecanismul respiraţiei ei s-a stricat. Asistenta a aprins lumânarea şi a deschis geamul, ca sufletul lui Mai, a zis, să poată zbura sus în cer. Apoi a suflat în lumânare şi a stins-o.

Când aştern aceste lucruri pe hârtie, Dumnezeule, atunci mă loveşte. Săgeata îmi străpunge inima. Ridic ochii de pe pagină şi sunt surprins că mă aflu la Accra.
Obişnuia să fie doar o ceaţă a gândirii, o avertizare lăuntrică. Sunt multe de spus despre asta acum că scriu. Ceaţa se risipeşte, iar adevărul, sau ceva foarte apropiat de el, se vede gol şi limpede, nu întotdeauna confortabil, nu. Însă asta a fost sarcina urgentă, presupun: să fac tot posibilul ca să arunc o punte improvizată spre viitor, chiar dacă fierăria şi cablurile pălesc şi dispar în neant.
Îmi vine des în minte momentul acela din deşertul nord-african când şi-a luat zborul ciocârlia. Văzând cadavrele camarazilor din armată, inima mea frângându-se în afundul pieptului, ochii soldaţilor vii de pe platforma camionului urmărindu-mă. Ochii oamenilor atât de înfricoşaţi, poate pe bună dreptate temători pentru ei înşişi, dar şi doritori de justiţie, de explicaţie, de raţiune. Dar ce raţiune există pentru natura generală a lucrurilor? Nu pot pretinde că ştiu.
A însemnat ceva faptul că ciocârlia s-a avântat spre cer, în concluzie? Când am început să umplu acest caiet, nu credeam cu adevărat că da. Sau presupun că am crezut că da, într-un sens vag poetic. Am crezut că însemna ceva. Dar ce am crezut că însemna? N-am ştiut. Are mirarea vreo putere asupra faptelor, la urma urmei? Nici acum nu ştiu, nici acum nu ştiu.
O, dar poate că ştiu, poate că da. Că iubirea se avântă ca o ciocârlie, chiar şi din câmpurile morţii.
Era atât de înzestrată, după cum bine ştia: pentru pian, pentru a preda, pentru modă, chiar şi pentru terenul de tenis. Daruri introduse în borcane mari de spirt şi sufocate, mumificate. Formol turnat peste ele. Aşa că, la sfârşitul

poveştii, ea ar fi putut fi doar un specimen ale cărui atribute vii nu se manifestau. Dar cea mai gravă problemă a noastră şi mântuirea noastră constă în faptul că avem suflet. Timpul poate părea o undă uriaşă care aduce cu ea aluviunile trecutului şi te prinde până la urmă fugind pe câmpiile tale. Ceea ce a fost cândva un foc înteţit poate că ţi se pare acum doar un cărbune ţinut în palmă. Dar acel cărbune este sufletul, şi nimic în lume nu-l poate scinda.
Mi-e dor de chipul ei, de frumuseţea ei şi de frumuseţea ei pierdută.

Capitolul 27

La înmormântare, Queenie Moran a venit discret la mine să-mi spună că eu fusesem cauza morţii lui Mai Kirwan şi că domnul Kirwan avusese dreptate să mă numească „ticălos”, în urmă cu mulţi ani. N-am găsit un răspuns. Simţea, mi-a spus, că ar fi păcătuit faţă de memoria prietenei sale dacă şi-ar fi ţinut gura. Poate cuvintele ei au căzut departe de ţintă în momentul rostirii, dar acum mă lovesc cu o forţă remarcabilă.
Când meditez la suferinţele de pe Drumul Crucii îndurate de Mai, îmi este imposibil să nu fiu de acord cu Queenie. Nefericirea produsă de faptul că a avut copii nu i-am înţeles-o, cu toate că Mam a încercat să mi-o explice. De pierderea Grattan House eu eram vinovat. Reacţia mea la moartea lui Colin a fost să mă mut şi mai departe şi apoi să mă înrolez cât mai repede, după izbucnirea războiului. Iar când a fost evident că avea cea mai mare nevoie de mine, m-am întors pe front. În toate aceste etape, de la

început, beam de stingeam, demonstrându-i ce însemna să bei.

Ce să fac de-acum cu mine însumi? În dimineaţa de după înmormântare, trezindu-mă şi intrând în baie, am constatat că-mi căzuse tot părul din creştetul capului.
Am încercat să le spun lucrurile cuvenite Ursulei şi lui Maggie, dar tăcerea lor mă stingherea; de altfel, simţeam că distanţa dintre mine şi orice alt om viu era imensă.
Nu puteam fi consolat, deoarece jalea era ca un fel de chit îndesat în mine. Tom a încercat să mă ajute, chiar şi Ursula a încercat, dar nu eram bun la nimic.
Ursula a avut cu siguranţă un mare impact asupra Dublinului insular, plimbându-se pe străzi însoţită de nepotul Olowului din Owu. Trecuse ceva timp de când Dublinul găzduise toţi militarii aceia americani veniţi la recuperare în anii de război – o adevărată invazie. Dar chiar şi la asta eram indiferent, şi când Tom m-a întrebat: „Ce se petrece cu ei?”, m-am mulţumit să dau vag din cap. „E un băiat foarte bun”, i-am răspuns, „se va purta bine cu Ursula.” „Dar ai venit acasă la nuntă, Jack?”, a exclamat el uimit. „N-am venit, Tom, pentru că s-au cununat discret, la Liverpool. Dar Pappy a asistat.” „Pappy s-a dus? Mie nimeni nu-mi spune nimic”, a zis el, parcă regretându-şi propria absenţă.
Rosteam cuvinte, dar nu eram prezent cu adevărat. Eram amorţit, gol pe dinăuntru; adevărata tristeţe şi plânsul adevărat au venit mai târziu, aici, la Accra, sub îngrijirea lui Tom Quaye, în intimitatea acestei căsuţe.
Am simţit că redevin omul provizoriu care fusesem în chiar ceasul de dinainte de a o vedea prima oară pe Mai.

M-am întors la Sligo ca să văd dacă puteam găsi acolo linişte sufletească şi normalitate. Tata şi mama m-au primit bucuroşi la ei.
Într-o zi, am intrat în salonaş să vorbesc cu ea. Lângă fotoliul ei erau vreo şase albume doldora de foi volante, fotografii, articole din The Sligo Champion despre succesele micuţei Maggie la bâlciurile din Sligo, tot ce-i stârnise interesul într-o lungă viaţă de selectare şi lipire, deşi nu era salonaşul originar, ci o cameră mică în noul – sau acum nu prea noul – bungalow.
Cleiul, pensula şi toate albumele alea mi s-au părut ceva foarte asemănător cu împletirea coşurilor de către alienaţii mintal de la azilul unde lucrase ea. În plus, fiecare fotoliu avea o husă brodată, ca să-l apere de grăsimea din părul lui Pappy, al lui Tom şi al meu, şi nu te puteai aşeza în camera aceea fără să deranjezi vreuna, iar atunci braţul ei scurt se întindea, ca şi cum n-ar fi avut nici o legătură cu un gând concret al mamei, şi o îndrepta la spatele tău sau sub tine.
Aşa că într-o zi, înnămolit în propria-mi confuzie, am intrat în camera aceea cu nici un alt scop decât să scap din strâmtul dormitor în care mă ascunsesem să îndur primele zile de văduvie. Mama şedea acolo, în rochia ei neagră şi strâmtă, cu laturile puţin uzate şi poate chiar nespălate şi cu genunchii lucioşi unde-i frecase cu palmele în timp ce gătise în ajun tocăniţa de oaie. Mirosul de carne de oaie impregna, de fapt, întreaga casă.
Mama şedea pur şi simplu acolo. Încăperea era capătul din dos al camerei de zi, izolat cu un perete de ghips, astfel încât se realizase o reproducere accidentală a vechiului salon din John Street. Deci, pe moment, în jalea atemporală a doliului, mi-a fost posibil să-mi imaginez că nu trecuse decât puţină vreme din clipa în care intrasem în acea încăpere, acum dispărută, ca s-o întreb cum

Dumnezeu puteam cere mâna unei frumuseţi de talia lui Mai Kirwan.
Dar – şi asta a fost ca un medicament pentru mine, pentru că m-a distras – mama plângea. Lacrimile i se furişau în jos pe obraji, formând pârâiaşe în stratul de pudră, ca mâzgălelile de pe suprafaţa Lunii.
— Ei, Mam, am zis, care-i necazul?
Mi-am spus că se putea gândi la un număr mare de lucruri: la fiul ei dispărut, Eneas, care nu mai fusese văzut în Sligo de vreo zece ani, la continua perplexitate pe care i-o provoca soţul ei ireproşabil, încă atât de sănătos şi de robust că-şi călărea bicicleta mare şi neagră prin tot oraşul Sligo şi prin împrejurimi, iar la pensie retrogradase la postura de cântăreţ de gigs şi reels la piculină şi la fluier, violoncelul fiind exilat într-o rână în cămară, sau la zeci de alte lucruri care o puteau face să se frământe în fotoliul ei.
— Nimic, a răspuns ea.
— Păi, Mam, nu poate fi „nimic”.
— Sunt bine, Jack, sunt bine.
Vorbea cu răbdarea şi bunătatea ei obişnuite, dar apoi capul i-a căzut şi încă un degetar de lacrimi i s-au prelins pe obraji.
— Cred, Mam, că trebuie să-mi spui ce ai.
— Păi, a spus ea, bine, este Vechea Problemă. Vechea Problemă.
Eu, vezi bine, ştiam ce era Vechea Problemă, negreşit.
— Dar ce o face actuală, Mam?
— Ştii, cred că moartea lui Mai, dacă nu te superi că ţi-o spun. Uite cum ea, o femeie tânără, de cincizeci şi doi de ani, şi-a terminat viaţa, iar eu sunt încă aici, în fotoliul ăsta, în casa asta, în oraşul ăsta şi tot nu ştiu nimic despre mine, cine sunt sau de unde vin, cine sunt neamurile mele, nimic.

Acum parcă nivelul lacrimilor îi urca în gâtlej, inundând-o, venind din stomac, fiindcă abia mai putea vorbi.
— Mam, povesteşte-mi tot ce ştii, tot ce-ţi aminteşti, să ne punem minţile laolaltă şi să vedem ce-i de făcut.
— Nu este nimic de făcut. Nu s-a dus tatăl tău să se uite în registrele bisericii din Collooney, de unde se presupune că sunt, şi n-a găsit nici un semn despre mine acolo, nici unul? Nici un semn despre mine nicăieri, a repetat ea.
— Mam, dă-mi numele pe care le cunoşti. Spune-mi numai totul, rămăşiţele de lucruri pe care le mai ştii.
— Nu, nu, a zis ea frângându-şi mâinile.
— Uite, Mam, toate s-au petrecut atât de demult, erai un prichindel, nu-i aşa, iar faptele celor mari nu aveau nici o legătură cu tine, asta-i tot.
Ea a meditat la ideea asta câteva momente. Apoi şi-a scos batistuţa din mânecă şi şi-a şters cu ea nasul, unde atârna o perlă de umezeală care o gâdila.
— Bine, a zis încet, adunându-se, cu mâinile puse acum pe genunchii mici, desigur, numele meu de fată a fost Donnellan şi ăsta era numele tatei, care era militar, şi ei m-au crescut ca pe propria odraslă, dar nu eram copilul lor. Necazul este că nu am certificat de naştere, nici acum, iar când m-am măritat cu Pappy ar fi trebuit să am unul la mine, dar n-am avut, şi totul a trebuit să i se explice preotului. Că mama mea, mama mea... Aici s-a oprit şi puteai crede că nu va mai vorbi, dar a continuat, s-a avântat în povestire, iar mie mi se părea că nu mai eram acolo în cameră, că nici nu mă mai născusem, ci totul era o poveste de pe vremuri, când, ca fată tânără, gravidă la şaisprezece ani, avusese norocul – pentru că asta fusese, neîndoielnic, noroc – ca tânărul Tom McNulty să n-o părăsească, să vrea s-o ia de nevastă. Mama mea era o dansatoare, o dansatoare, Jack, a zis ea, ca şi cum s-ar fi trezit cu ceva nisipos în gură, o dansatoare numită Lizzie

Finn, şi a dat de belea cu un tip, Gibson, fiul unui lord, am aflat, din familia Castlemaine din Kerry, şi... Şi pruncul, pruncul, adică eu, i-a fost dat ordonanţei lui Gibson când a murit mama. Şi..., a mai spus ea, dar nu părea să mai aibă nimic de adăugat.
Poate că nu ştia mai mult de atât; oricum, era mai mult decât o auzisem vreodată povestind. Faţa îi era atât de udă de lacrimi, încât încetase să le mai dea atenţie.
— Dar erau căsătoriţi când te-au avut, Mam? am întrebat.
— Presupun că nu, a zis ea, brusc vehementă.
— Dar ţi-a confirmat asta vreodată cineva? Ţi-a spus-o bătrâna Ma Donnellan? I-a spus-o Pa Donnellan preotului care v-a cununat pe tine şi pe Pappy?
— Nu e un lucru pe care oamenii îl discută cu voce tare, Jack.
— De ce?
— Fiindcă le e ruşine!
— Presupun că aşa o fi fost. Dar, Mam, nu trebuie să te ruşinezi. Mie nu mi-a fost deloc ruşine cu asta. Îmi pare rău pentru tine, atât. Îmi pare rău şi de ea.
— De cine? a întrebat Mam incredulă. Doar nu de dansatoarea aia?
— Poate că da, am zis.
Mama s-a uitat lung la mine, de parcă nu mă văzuse în viaţa ei.
Iată că discutaserăm, neinhibaţi, o problemă care fusese întotdeauna pecetluită, închisă în nefericire şi tăcere. Mă şoca la fel de mult ca pe mama. Brusc, parcă se deschisese o cărare înainte, sau o mică rază de lumină pătrunsese într-o beznă stătută. Ba chiar am râs, derutând-o şi mai tare pe biata Mam. Pentru că, nefiind în stare să fac nimic în legătură cu moartea soţiei mele, simţeam, pe neaşteptate, că aş putea face ceva în legătură cu naşterea mamei – cel puţin să o fortific

împotriva autoacuzărilor şi să preschimb o poveste despre rău într-una despre bine.
— Ar trebui să mergem într-o zi cu maşina la Kerry şi să luăm ceaiul cu familia Castlemaine, asta ar trebui să facem, Mam.
Din nou o privire mirată.
— Nu sunt ei rudele tale? am întrebat.
— M-au alungat de acasă, mi-a amintit, cu o bravă încercare de a ne întoarce, pe ea şi pe mine, la văicăreala ochón is ochón ó care i se părea cuvenită.
— E cert că nu ţi-ai găsit un cămin la familia Donnellan. Şi, Mam, tu eşti o aristocrată, nu-i aşa, o aristocrată, în ciuda tuturor necazurilor.
— Care necazuri? a întrebat ea suspicioasă.
— O casă mare, plină de igrasie, imposibil de încălzit, o mulţime de pogoane înţelenite şi, mai recent, bombe aruncate pe uşă şi casa arsă.
— Cum? a exclamat ea, îngrijorată o clipă pentru micuţul ei bungalow.
— Şi, Mam, nu ţi-e mai bine cu noi, care te iubim mai mult decât ar putea un lord sau o lady în vârstă?
Pentru prima oară de când mă străduiam, propoziţia asta parcă i-a gâdilat simţul umorului. A izbucnit în râs, un sunet din copilăria noastră care întotdeauna a însemnat sfârşitul temporar al răcelii dintre noi. Asta a continuat puţin, ca nişte acorduri duioase la scripcă, după care volumul a crescut considerabil şi Mam şi-a dat capul pe spate, râsul izbucnind din ea cu putere.

Capitolul 28

Singurul lucru pe care m-am gândit atunci să-l fac a fost să mă întorc în Africa. Amintirile mele din primul an de după acele evenimente nu sunt prea clare. Beam mai straşnic decât oricând şi Dumnezeu ştie cum s-au descurcat cu mine angajatorii mei. Apoi a venit micul meu moment de pe drumul Damascului din ’54 şi m-am lăsat de băut. Dar există ceva numit beţie uscată, am aflat, şi capul nu mi s-a limpezit pe de-a-ntregul multă vreme. Pe deasupra, în toată perioada asta chiar şi oamenii pentru care munceam se pare că pierduseră controlul asupra lumii.
Când am fost vărsat de ape pe ţărmul Coastei de Aur în timpul plebiscitului din Togo, problema n-a fost că-mi lipsea o viziune morală a lucrurilor, ci că-mi lipsea o viziune, ca unui geam de hotel care dă spre un zid înalt şi gol.

Totuşi, aflat acasă, în concediu, am hălăduit câteva zile prin Dublin. Îmi venise ideea că mama mamei fusese protestantă şi din cauza asta era totul învăluit în mister. M-am dus la Consiliul Reprezentativ al Bisericii, unde mi s-a spus că, dacă existase o cununie şi mirele era bine situat, era posibil să fi avut loc la catedrala Christ Church. M-am dus şi acolo, am petrecut o după-amiază citind numele din registrul cununiilor pentru anii 1870–1890 şi, miracol, uite ce am găsit: cununia lui Elizabeth Finn cu Robert Gibson. I-am dus mamei acasă acea pepită de libertate.
— Partea proastă, Mam, este că ea era protestantă. Partea bună este că s-au căsătorit.
— Bine, şi asta înseamnă o îmbunătăţire? a întrebat mama, râzând însă.
Era euforică, legitimitatea o făcea radioasă.
În acelaşi concediu m-am dus până la Glasnevin, pentru că se împlineau trei ani de la moartea lui Mai. La mormântul

ei nu mai era nimeni. Pietrarul trecuse pe acolo, în sfârşit, după multe scrisori din partea mea, ridicase piatra funerară şi dăltuise pe ea inscripţia:

MARY (MAI) McNULTY
1902–1953

Mi-a venit în minte că numele ăsta nu avea nici o semnificaţie decât pentru cineva care şi-o amintea şi care o iubise, şi astfel am decis să fac tot posibilul să-mi amintesc de ea şi s-o iubesc.
Când ieşeam prin porţile de fier, cine intra în cimitir, dacă nu Queenie Moran?
— Queenie, i-am zis stânjenit, amintindu-mi ultimul nostru schimb de cuvinte, dar şi bucuros că mai era cineva care s-o comemoreze pe Mai.
— Oh, Jack, a spus ea. Jack.
Aducea un bucheţel de frezii, florile favorite ale lui Mai. Le cam trecuse sezonul, dar am presupus că Queenie cunoştea pe cineva cu o seră.
— Mă bucur să te văd, Jack. Cum o duci?
Vorbe fără importanţă, dar uneori foarte puternice.
Din acel moment, am început să mă simt mai bine, dar, totodată, mult mai rău.

Reîntors în Togoland, m-am străduit să cred în munca mea. Emanuel Heyst era un tip charismatic. Întâi şi întâi, le avea pe cele cinci neveste băştinaşe, fiecare de o frumuseţe mai epatantă decât a celorlalte. Îşi asumase sarcina covârşitoare de a-şi construi o piscină chiar în vârful unui deal înalt de treizeci de metri, dându-mi ocazia

de a intra şi eu în legătură cu el. Îi plăcea să-şi ducă prietenii albi acolo sus, în amurg, în flotila lui de jeepuri rămase de la armată, ca să-şi bea cocktailurile, în timp ce nevestele negrese, cinci, şedeau decorativ pe scaunele lor de lemn vopsite în auriu, cum se cădea să fie scaunele şi soţiile unui mare şef.
Când a adus vorba despre modestul său plan de a introduce arme în ecuaţia plebiscitului din Togo, l-a prezentat mai mult ca pe o propunere socială, decât comercială. Şi, chiar dacă am făcut câteva eforturi neentuziaste în direcţia aceea, şi poate câteva lădiţe au dispărut dintr-un transport oficial de puşti militare, nu peste multă vreme mi-a venit mintea la cap. Deja birocraţia era suficient de amplă ca să-mi vină de hac. Aşa s-a întâmplat că ONU, în felul ei surprinzător de decent şi plin de tact, până la urmă m-a demis. De fapt, nu pot spune că mă simt tare vinovat, având în vedere ciudatul haos din anii aceia, un haos lent, letal, dubios şi dezamăgitor, când multiple facţiuni din Togoland doreau lucruri complet diferite, iar când doreau ce dorea şi Marea Britanie, adică anexarea la Coasta de Aur, nu o făceau din aceleaşi motive.
Oameni de aceeaşi teapă ca aceia care-l schingiuiseră pe Tom Quaye, reţinându-l şi interogându-l ca agitator, îşi făceau mendrele şi acolo. Impresia mea era de violenţă şi constrângere, uneori acoperite cu lozinci şi aspiraţii oficiale. Şi, într-adevăr, auzind ce povestea Tom despre suferinţele îndurate de el după război, în mâinile poliţiei din Accra, poate că acest fenomen era mai răspândit decât ştiam. Ce-am făcut noi cu Kikuyu[16]

[16] Trib din Kenya ai cărui membri au format în anii ’50 organizaţia Mau Mau, care, prin acţiuni violente, încerca să-i alunge pe coloniştii europeni din ţară. Revolta lor a fost reprimată sângeros. (n.tr.).

în Kenya, în ultimii ani – cum vă poate povesti pe şoptite orice fost funcţionar englez din acea ţară, la câteva păhărele de bitter la Army and Navy Club din Londra – a fost o afacere foarte, foarte tenebroasă. Eram sigur că inspectorul Tomelty nu era străin de aceste lucruri. Legătura cu Marea Britanie este încă strânsă acolo, şi nu sunt pe deplin sigur că Tom nu l-a recunoscut ca pe unul din trecutul său. Aici, orice este nou conţine cancerul putred al vechiului, după cum am constatat că e cazul şi la noi, în Irlanda.
Iar azi-noapte m-am gândit la bietul meu frate Eneas şi la ce-o fi făcut el în Royal Irish Constabulary, când Irlanda se îndrepta spre independenţă şi se făceau eforturi să se stopeze procesul cu orice preţ, Black and Tans şi Auxies semănând dezastre, prăpăd şi disperare în toată ţara. Eneas susţinea totdeauna că cei din RIC se ţineau departe de asta, dar eu nu l-am crezut. Bineînţeles că nu se ţineau. El era un fel de personaj cu două feţe. Trebuie să recunosc că-mi provoacă multă suferinţă psihică, în calitate de fost ofiţer al Imperiului, să percep, să simt, să intuiesc că s-a ajuns la asta. Un bărbat absolut onorabil, ca Tom Quaye, torturat cu răngi de fier de nişte creaturi ale căror suflete au rămas mult în urmă pe scara evoluţiei. Tomelty a pomenit de Palestina, şi dacă vrea cineva să ştie unde dracu' s-au dus Black and Tans după Irlanda, acesta este răspunsul: în Ţara Sfântă.

Înainte ca toporul să cadă asupra mea la locul de muncă, am fost postat temporar în Suez.
Într-o după-amiază m-am pomenit stând în picioare pe malul Micului Lac Amar. De jur împrejur roiau militari şi oficialităţi. Sub tălpile bocancilor era un nisip de un galben palid, măcinat atât de fin de soare şi de vânturile

deşertului infinit, încât, în timp ce apa lacului trăgea din el, şi el părea că trage din apa lacului. Mi-am scos cele două paşapoarte, unul britanic şi unul irlandez.
Colonelul Nasser era hotărât să traverseze deşertul şi să ocupe Zona Canalului, readucând Lacurile Sărate şi apele Canalului la sânul Egiptului. Sute, mii de săpători egipteni muriseră în şanţul ăla cu o sută de ani înainte, şi oricum nu era decât o regiune, un fel de cicatrice colonială în flancul Egiptului. Păsările ei emiteau ţipete străine, şi peştii ei visau la faraoni, nu la regi. Venea Nasser, cu tancurile sale moderne şi cu trupele sale înflăcărate. Eu stăteam acolo, învârtind în mâini paşapoartele. Mi-l imaginam pe Nasser ca fiind meticulos, imprevizibil şi brutal. Se ridicase împotriva unei puteri străvechi, a unei idei cu un enorm talisman legat de ea, nepăsătoarea forţă a Imperiului, aşa că precis ştia că trebuie să izbească puternic de tot. Aşteptându-se, datorită inspiraţiei şi voinţei sale de fier, să câştige bătălia. Avea să fie debandadă şi distrugere totală, le simţeam venind.
Mi-am azvârlit paşaportul britanic în apele mătăsoase. M-am gândit că aveam mai multe şanse de a rămâne în viaţă cu cel irlandez. Faptul că Nasser n-a venit n-a contat atunci, nu contează nici acum.
Fireşte, prin naştere eram britanic, ca toată generaţia mea. Britanic. Ce cuvânt straniu! Înseamnă o sută de lucruri diferite. Lumea îl foloseşte ca să desemneze orice. Un lucru misterios. Insulele Britanice – unde se află, în care ocean?
Mi-am aruncat paşaportul britanic în canal şi la fel de bine aş fi putut arunca restul din mine. Nu se isprăvise doar cu acea parte a mea în care încercasem să mă gândesc la mine ca la un gentleman – un membru al claselor profesionale, un ofiţer britanic, o autoritate districtuală în British Foreign Office, un operator radio în Marina

Comercială Britanică – tot calabalâcul care fusese Jack McNulty. Băutorul inveterat dispăruse, soţul dispăruse.
După aceea am făcut drumul înapoi spre Coasta de Aur, folosind splendida reţea de linii aeriene şi mici aeroporturi, aterizând ici-colo, pe epiderma încinsă a Africii Centrale, cu paşaportul irlandez. M-am întors la cocioaba mea din Accra, la serviciile lui Tom Quaye, la senzaţia care lucra lent în mine că ceva nu era cum trebuie.

Oare am greşit azi-dimineaţă, crezând că văd în oglinda de bărbierit un păr ca puful în creştetul capului? Şuviţe subţirele, dar sigur erau acolo? Nu roşu, ci alb ca zăpezile de pe Kilimanjaro?

M-am întors din călătoria la Titikope, satul lui Tom.
Am fost în oraş, ca să vorbesc cu inspectorul Tomelty, în ciuda părerii mele mizerabile despre el, şi să-i spun că m-am hotărât să plec din Ghana. Am făcut-o dintr-un impuls. Nu eram obligat. M-am gândit că poate era bine să procedez astfel, dar nu pot pune degetul pe motivaţie.
Eram în biroul lui cu pereţi de lemn din complexul extins al Poliţiei din Ghana. Acolo, totul este pus la punct, terenul de paradă măturat şi clădirile proaspăt zugrăvite, în contrast cu vesela paraginǎ din zona înconjurătoare. Pe parcursul întrevederii, mi s-a părut relaxat; totuşi, mă scruta cu mutra lui de poliţist, făcându-şi ocazional însemnări, dar nu prea multe. Asuda copios în cămaşa lui kaki rigidă, însă nu i se clintea nici un muşchi. Mi-am adus aminte cum transpirase sub pelerina de ploaie la prima noastră întâlnire. În orice caz, era sinistru, criminal de cald, cum se întâmplă în universul Accrei după sezonul ploios. Aerul nu era cu adevărat respirabil – era ca un

experiment îndrăzneţ, menit să determine cât poţi înfierbânta o persoană până să moară. Pe o masă de tablă se vedea o sticlă de whisky scoţian, dar Tomelty n-a făcut nici un gest înspre ea. Eram cufundat atât de profund în strania mea emoţie, încât simţeam toată setea de altădată, şi un păhărel din lichidul chihlimbariu ar fi fost mai mult decât bine-venit. Eram într-o stare psihică extrem de dezechilibrată. Dacă aş fi descoperit că partea superioară a craniului îmi fusese retezată cu o tăietură rapidă, atât de rapidă încât nici să n-o fi simţit, iar calota mi-ar fi stat doar pe creier ca o pălărie, nu m-aş fi mirat. Nu transpiram ca Tomelty, eram uscat ca iasca. Era extrem de bizar să şedem acolo şi să discutăm, ca şi cum dintre noi doi el era persoana adultă, receptorul unor adevăruri importante. Brusc, îndrugam tot felul de lucruri pe care nu avusesem nici cea mai mică intenţie să le fac publice. Lucruri pe care mi-ar fi fost teamă să le şoptesc şi în singurătate. Simţeam că nu puteam să plec din ţara aceea aşa, pur şi simplu, am spus. Voiam să ştiu dacă era posibil să ofer o compensaţie şi dacă el sau justiţia aveau să emită vreo acuzaţie împotriva mea. Am vorbit în detaliu despre Togoland şi mi-am mărturisit participarea la contrabanda cu arme. Socoteam, am zis, că acela fusese un act nesăbuit din partea mea, într-o vreme de mare nelinişte şi nesiguranţă, un act absolut contrar comportării pe care ar fi trebuit s-o am. Oare doreau domnul Oko şi ONU să mă cheme în instanţă?

Cu toată arşiţa feroce, tremuram. La sosire, cred că nu intenţionasem să declar altceva decât că voiam să plec. Dar m-a copleşit, dintr-odată, nevoia de a înşira povestea completă. Făceam ceva periculos, presupun, ruinător, şi vedeam pe marginile feţei lui late şi impasibile un fel de surâs care, îmi spuneam, nu era un zâmbet de încurajare, ci un rânjet batjocoritor, deşi ţinut în frâu.

Mi se părea, am spus apoi, că oamenii buni sunt luaţi primii din lumea noastră, ca un fel de regulă fundamentală a vieţii. Cei buni şi drepţi pleacă primii, cei răi şi nedrepţi au vieţi lungi şi, în general, nu sunt traşi la răspundere. Poate că am mers prea departe pentru Tomelty, deoarece când am terminat de vorbit mi-a spus:
— Chestiile astea au cumva vreo legătură cu ceea ce scrieţi în caietul dumneavoastră?
În clipa aceea, iute ca un lăstun ce zboară dintr-o grotă, mi-a devenit simpatic.
— Păi, nu ştiu, am zis. S-ar putea.
— V-am mai spus, domnule McNulty, că trebuie să plecaţi din Ghana. A fost primul lucru pe care vi l-am spus. Acum afirmaţi că veţi pleca, şi asta e bine. Avertismentul meu către dumneavoastră rămâne valabil. Păziţi-vă spatele, domnule McNulty. V-aţi făcut duşmani aici. Trebuie să plecaţi chiar acum, cât timp se mai poate pleca uşor.

Capitolul 29

Tom, căruia i-aş putea spune „dragul de Tom”, întrucât îl socotesc un prieten adevărat, la urma urmei omul care mi-a făcut şederea aici, la Accra, nu numai suportabilă, ci uneori chiar luminoasă şi preţioasă; şi despre el am încercat să-i vorbesc lui Tomelty, însă n-am apucat. Aş vrea să ştiu mai multe despre mecanismele lumii când este vorba de emoţii. Pot, cred, să afirm cu toată siguranţa că ştiu cum să construiesc un pod peste orice râu, pot determina curenţii probabili chiar şi în anotimpul ploios, aş cunoaşte presiunea asupra metalelor şi a pietrei, nici un pod ridicat de mine nu ar fi dus de ape şi nu s-ar nărui sub

un tonaj prea mare. Nu sunt totuşi sigur că aş putea susţine acelaşi lucru privitor la inima mea, sau la inima oricărei alte persoane. Cumva am fost surprins în deplină ignoranţă, şi ceea ce m-a zguduit a fost gradul acesteia.
Ne-am urcat pe fidelul Indian dis-de-dimineaţă, în ziua călătoriei noastre. Tom şedea îndatoritor la spate şi, fiind mai corpolent decât mine, iar scaunul mai înalt, cred că era o figură îndeajuns de impunătoare în timp ce înaintam spre est, pe Labadi Road. Bineînţeles, îi povestisem lui Tom despre Tomelty şi avertismentele repetate ale acestuia, şi, cu toate că păruse să trateze nepăsător această ştire, l-am observat privind în jur într-un fel neobişnuit la plecare şi chiar şi acum, cocoţaţi pe motocicletă, aveam sentimentul că era cu ochii în patru. Din cauza asta eram nervos şi mă întrebam dacă vom fi urmăriţi.
— N-am încredere în Mensah, a fost singurul comentariu al lui Tom.
Ştiam destul de bine încotro ne îndreptam. Tom desenase o hartă rudimentară şi, fireşte, cunoştea drumurile ca pe propriul buzunar, precum şi numele punctelor de pe râu, de unde urma să luăm bărci locale. Titikope era satul lui natal – oricine ştie cum se ajunge în satul său.
Un fel de febrilitate îl cuprinsese gândindu-se la călătorie şi la scopul ei. Nu ştiam cum avea să ne întâmpine soţia lui, deşi cu câteva zile înainte el îi trimisese o scrisoare. Acum nu sunt sigur nici de ce a fost în mintea mea, cum credeam că-l ajut făcând acea călătorie în susul râului. Era ceva în legătură cu Mai, totuşi, dar şi ceva fără nici o legătură cu ea. Eu eram foarte bucuros că ieşisem pe drumurile de ţară, nu cred că mint dacă afirm că eram straniu de fericit, mai fericit decât oricând. Acţionam, făceam ceva, luam taurul de coarne. Îmi era totuna dacă avea să-şi întâlnească soţia, sau n-avea s-o întâlnească,

sau ce avea să se întâmple cu el. Speram totuşi să joc rolul unui catalizator pentru îmbunătăţirea situaţiei lui. Consideram că ar fi fost de dorit să se realizeze o apropiere, nu în ultimul rând pentru că, îmi ziceam, după plecarea mea Tom avea să rămână fără slujbă. Dar nu sunt sigur că planurile mele de atunci aveau vreo noimă. Erau mai mult intenţii izolate şi separate, ca planurile simpatice ale unui copil. Poate că tocmai copilăreasca îndrăzneală a planurilor mele a contribuit la rezultat. Optam să ne plasăm într-un peisaj care dorea să-l excludă pe Tom şi ar fi putut dori să-l excludă mereu – pentru totdeauna –, dar noi contestam faptele. Un tablou care, potenţial, cuprindea oricâte finaluri doriţi, romantice sau îngrozitoare: întoarcerea lui Odiseu la Ithaca, pieirea lui în această încercare. Tom se ţinea hotărât de cămaşa mea, iar când voia să fac un viraj sau altul pe drumul plin de praf, îşi agita un braţ la dreapta sau la stânga în faţa ochilor mei, aplecându-se în faţă ca şi cum s-ar fi ghemuit peste mine şi strigându-şi instrucţiunile în curent. Percepeam acum din plin soliditatea acelui bărbat, al cărui trup, deşi masiv, preferase să nu ocupe din lume mai mult spaţiu decât era strict necesar şi se simţea tare şi vânjos în spatele meu. Pe când corpolenţa mea vagă îmi părea şi mai neîngrijită, chiar decăzută, umflată şi rotunjită în spatele ghidonului.

Ploile care udaseră masiv pământul şi se retrăseseră imprimaseră iniţial lucrurilor vii o adevărată frenezie a creşterii, nu contest, dar acum toată acea verdeaţă începuse să se pleoştească. Ţara dogorea îngrozitor în furnalul obişnuit. Oamenii pe lângă care treceam se mişcau lent în vipie, de fiecare dată întorcându-şi feţele ca să ne vadă, uneori salutând cu o înclinare a capului, precum sătenii irlandezi. Fericirea mea dobândise acum o dimensiune suplimentară. Nu sunt sigur că m-am simţit

vreodată mai bine în lume, cu excepţia fericirii contrafăcute induse de alcool. Dacă făgaşele greu încercate şi gropile din drum ar fi permis o astfel de nonşalanţă, cu plăcere le-aş fi făcut semne vesele cu mâna tuturor sufletelor întâlnite în cale.
După câteva ore de mers, am oprit motocicleta şi am schimbat locurile, lăsându-l pe Tom să ia în stăpânire ghidonul. El a râs şi a prins strâns mânerele, după care am ţâşnit înainte. Conducea de două ori mai repede decât îndrăznisem eu, de multe ori mergea pe marginea de lut uscată pe care ploile o creaseră pe partea mai joasă a drumului, fără să-şi reţină chiotele şi urletele când mai lipsea doar un fir de păr ca să facem o tumbă, roata din spate derapând când într-o parte, când în cealaltă, picioarele lui mari patinând pe sol, iar apoi râsul său când recâştiga controlul şi ţâşneam înainte. Atunci m-a izbit ideea că poate nici el nu aştepta nimic de la călătoria aceea, nimic în afară de acele plăceri accidentale: pericole şi cascadorii.
Curând am ajuns la prima staţie de pe râu şi am lăsat Indianul în grija omului de la feribot; Tom i-a vorbit acestuia în ewe, fără îndoială asigurându-l că ne vom întoarce la timp ca să recuperăm maşinăria. Toată lumea era relaxată, iar Tom glumea agreabil cu operatorul feribotului şi cu fetele sale drăguţe. Apoi ne-am aburcat în ambarcaţiunea goală, nevopsită, străveche, nu un vas făcut de băştinaşi, ci un obiect salvat din rămăşiţele Imperiului, cu multe decenii înainte, şi călăfătuit cu multă trudă pentru a putea fi folosit pe râu. Ne-am lăsat pe spate pe laviţa de lemn, lăsând malurile, cu verdele lor aprins, să curgă înapoi. Doi bărbaţi trecuţi de cincizeci de ani – să îndrăznesc să spun doi prieteni, sau ar fi greşit şi absurd din partea mea? Doi bărbaţi care râdeau din nimica toată, pentru că nimic nu se întâmpla, şi admirau satele care

treceau repede, făcându-le nonşalant cu mâna femeilor, fetelor şi băieţilor ocupaţi pe mal cu ceva care mie mi se părea tot nimic. Malul se deschidea doar pentru câteva secunde, expunând aceste scene pastorale africane, iar apoi le lăsa în plata Domnului, le dădea uitării, pe măsură ce motorul grosolan pufăia înainte, vărsând fum negru pe o gaură uleioasă situată chiar sub timonă.
Apoi am schimbat ambarcaţiunea, ţinând cont de faptul că trebuia să mergem în amonte pe un afluent. Şedeam acum într-un vas mult mai mic, fasonat grosolan, dar tot în stil european. În mintea mea ne-am văzut luând bărci din ce în ce mai mici pe râuri din ce în ce mai mici, până ajungeam într-o canoe scobită. Când noaptea se lăsa în jungla din jurul nostru şi am început să fiu îngrijorat din cauza ţânţarilor, zgomotele diurne făcute de maimuţe şi de naiba ştie ce păsări au cedat locul ţipetelor mai subtile şi din când în când răguşite, nereţinute, ale prădătorilor nocturni, zburătoare sau fiare. Barcagiul ne-a pregătit culcuşul în cabina strâmtă, aşa că Tom şi cu mine am zăcut unul lângă celălalt pe spate, precum un cavaler şi domniţa sa pe o lespede de mormânt, şi am adormit, legănarea domoală a râului garantându-mi un somn splendid. M-am trezit cu acelaşi sentiment neobişnuit, un soi de euforie, un clar semnal de fericire reînnoită, iarăşi, mi-am spus, ca în inima şi corpul unui copil, ale copilului care am fost la Sligo, în casa părintească. De parcă ziua, ispititoarea zi, s-ar fi întins în faţa mea lipsită de teamă sau de primejdii. Ne-am spălat pe faţă în apa ce curgea pe lângă noi şi barcagiul, care probabil stătuse treaz toată noaptea bibilindu-şi motorul, ne-a dat ca mic dejun nişte fructe pe care poate le culesese pe drum, nu ştiu. Apoi am ajuns la halta de pe fluviu de unde, după cum spunea Tom, pornea o potecă pe care în câteva ore aveam să ajungem la Titikope.

Tom a făcut nişte aranjamente cu barcagiul, nu mi-am dat seama dacă în ewe sau în altă limbă, deşi suna ca o a treia limbă, necunoscută mie, sau ca ewe într-o nouă versiune ori cu un alt accent, aşa cum irlandeza sună diferit din Ulster în Lenister, de la Munster la Connaught. Şi-a aruncat pe umăr coburii de la motocicletă, cu nişte haine de schimb şi alte lucruri, nu în ultimul rând o cutiuţă conţinând un dar cumpărat pentru Miriam, nu-mi spusese ce. Am pornit pe poteca aceea, lată cât să poată umbla doi oameni umăr la umăr, ca o linie despărţitoare a haoticei dispute dintre rădăcinile de copac şi tufăriş.

— Nu mai avem mult acum, domnule maior, a zis el când am făcut un popas să ne odihnim, după două ore de mers.

Atunci s-a întâmplat. Într-o clipă căuta ceva, uitându-se sub ramuri, răzuind solul cu picioarele, nu ştiam ce anume voia să găsească – în clipa următoare a încremenit, şi-a pus mâinile pe laturile grumazului, le-a ţinut acolo în poziţia aceea bizară, şi-a mijit ochii, a emis un geamăt răsunător de durere şi groază, un sunet care conţinea, sunt sigur, în rezumat, suferinţa întregii sale vieţi, a rămas aşa, imobil, treizeci de secunde, apoi a îndoit genunchii, s-a împleticit înainte, a pus un moment genunchiul stâng pe pământ, ca atunci când eşti declarat cavaler, pălăria plină de praf căzându-i de pe cap, apoi s-a lăsat şi mai mult în jos, încât am crezut c-o să se oprească acolo, cu faţa la cincisprezece centimetri de ţărână, mâinile tot pe grumaz, dar acum gâfâind, ca şi cum s-ar fi sufocat, n-ar fi primit aer, şi, aruncându-mi o privire înspăimântată, o privire întrebătoare, oribilă, ca unul care este victima unei crime, a căzut cât era de lung, iar faţa lui a lovit pământul acoperit de praf amestecat cu frunze şi acolo a rămas, cu braţele căzute pe lângă corp, cu palmele întoarse straniu în sus, ca şi cum s-ar fi împăturit într-un fel, ca şi cum intenţiona să execute o figură complicată ce implica o

ghemuire joasă, cerea aşa ceva, o performanţă fizică de tipul milioanelor de performanţe pe care le realizase eficient în viaţa lui: iubitul nevestei, săpatul de tranşee la armată, împuşcarea japonezilor, interminabila goană după muncă, de pe azi pe mâine, de la un an la altul, cu mărinimia şi afurisita lui de amabilitate curmate definitiv.
— Tom Quaye, Tom Quaye, am strigat, prietene! Ce ţi s-a întâmplat?
M-am uitat în jur, surprins şi speriat. Fusese împuşcat cu o armă cu amortizor? Avusese un atac cerebral, făcuse un infarct? Ca un om doborât în bătălie, de parcă însăşi viaţa era o bătălie sau un conglomerat de bătălii însumate acum într-o singură lovitură, invizibil calculată în timp, păstrându-şi secretă intenţia până în acest moment final, fatal?
Eram sigur că murise. I-am pipăit pulsul, brusc conştient de întoarcerea zgomotelor în luminiş, ca şi cum până şi animalele îşi ţinuseră respiraţia o clipă. Dar nu i l-am simţit. Apoi am mers în sus pe potecă, să caut satul. Nu ştiam ce altceva aş fi putut face. Am şontâcăit în hainele mele lipicioase şi am înaintat împiedicându-mă la tot pasul până la o aglomerare de colibe din lut. Întâmplător, unica persoană de acolo care vorbea engleza era soţia lui Tom. Miriam. Am încercat să-i explic cine eram, ce căutam acolo şi ce se întâmplase cu Tom. A făcut ochii mari de surpriză şi şoc. A chemat ajutoare şi, în fruntea unui mic grup de săteni, a coborât pe potecă împreună cu mine. Tom era tot nemişcat, ghemuit ca un musulman care se roagă cu faţa la Mecca.
Miriam parcă şovăia. S-a oprit, şi tovarăşii ei s-au oprit cu ea. I l-am arătat cu degetul pe Tom, parcă temându-mă că nu-l vedea. Îmi reproşam că n-o pregătisem îndestul pentru acest gen de traumă. Soţul ei – soţul ei, dar ce ştiam eu despre atitudinea ei faţă de Tom? Poate că

fusese crud cu ea, poate era un tip cu toane, ce ştiam eu? Apoi ea a păşit afară din umbra copacilor, a venit lângă mine şi şi-a pus o mână pe braţul meu, strângând bumbacul mânecii ce atârna. Amândoi am înaintat spre Tom.
Miriam a îngenuncheat lângă el şi i-a atins fruntea. Subit, deşi fusesem absolut sigur de moartea lui, el şi-a ridicat capul, exact când ea l-a atins, şi a privit-o. S-a uitat la ea. Ea n-a părut deloc surprinsă. El a spus ceva în ewe şi ea i-a răspuns.

Au confecţionat o targă grosolană şi l-au cărat înapoi la Titikope. Mi-am amintit ce-mi spusese Tom despre întoarcerea acasă de la război: că indiferent ce fel de pulbere presărase şamanul pe trupul său, la marginea satului, Miriam insistase că era mort. Concluzia, după genul lor de logică, era că nu se putea întoarce la el în sat ca să-şi reia viaţa alături de soţie şi de copii decât dacă dovedea, sub ochii lor, că trecuse de la moarte la viaţă.
Au sărbătorit întoarcerea lui Tom Quaye. Am băut vin de palmier până la orele mici. Dimineaţa l-am lăsat pe Tom acolo, la Titikope, şi am făcut lunga călătorie de întoarcere singur, cu Indianul.

E dimineaţă, ultima mea dimineaţă în casa asta. Aseară m-am dus cu motocicleta în districtul Osu pentru ultima oară şi am cerut companiei de taximetre, care are acolo un mic birou, să trimită o maşină la ora zece ca să mă ducă la aeroport – la „aerodrom”, zicea dispecerul – pe mine şi bagajele mele. Mi-a promis că va trimite pe cineva, cu siguranţă.
— Akbe, am zis. Akbe. Mulţumesc.

Am dormit fără vise toată noaptea. Am garat Indianul în şandramaua lui Tom şi l-am anunţat printr-o scrisoare că putea veni s-o ia după ce se va fi înzdrăvenit pe deplin. Am târât afară prin spate vechiul cufăr marinăresc şi l-am lăsat acolo. Kipling şi Francis Thompson şi restul puteau rămâne; obosisem să-i târăsc după mine. Am curăţat şi frecat căsuţa de la provă la pupă, pentru ca domnul Oko să n-aibă o impresie proastă despre mine.
Presupun că asta-i ultima însemnare din jurnalul meu. Am să-l vâr acum în valiză şi-l voi arde cu prima ocazie. Mă voi întoarce în Irlanda şi mă voi ocupa cât pot de bine de treburile de acolo. Cumva, ultima lecţie a lui Tom Quaye este că totul e posibil. Se poate ca omul să moară şi să trăiască din nou.
Spre deosebire de Tom însă, eu nu mă pot întoarce acasă. Satul meu, ţara mea a fost Mai. Poate voi fi un soi de exilat oriunde merg – până o revăd. Atunci vom avea, poate, o şansă mai bună de a ne găsi pacea şi libertatea.
Acum aud taxiul cum coteşte pe Oiswe Street. Vine.

*

Notă întocmită de Peter Oko, ataşat ONU, Accra:

Luăm act cu regret de tragica răpire, dispariţie şi presupusă moarte ale domnului John (Jack) Charles McNulty, fost funcţionar ONU şi maior al Royal Engineers. Se recomandă ca acest document să NU fie transmis rudelor sale din Irlanda, dimpreună cu celelalte bunuri, având în vedere caracterul confidenţial al unor pasaje. Se recomandă, ca atare, să fie plasat în dosarul său, aici, la

sediul ONU. Împrejurările dispariţiei sale sunt investigate actualmente de către inspectorul Tomelty, membru de încredere al Poliţiei din Ghana, Cartierul General, Accra, căruia îi vor fi adresate de acum toate întrebările.

Semnat: Peter Agymah Oko, PhD (Oxford)